

**UCHWAŁA NR X/53/15
RADY MIEJSKIEJ W DUKLI**

z dnia 29 czerwca 2015 r.

**w sprawie uchwalenia Zmiany Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania
Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późniejszymi zmianami) oraz art. 12 ust. 1 i art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199), Rada Miejska w Dukli uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała Zmianę Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla, zwanej dalej Zmianą Nr 2 Studium, przyjętego uchwałą Nr XVIII/185/2000 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 20 listopada 2000 r., zmienionego uchwałą Nr XXXI/191/13 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 26 marca 2013 r.

§ 2. Zmiana Nr 2 Studium przedstawiona jest w załącznikach do niniejszej uchwały:

- 1) Załącznik Nr 1 – Tekst jednolity: „Zmiana Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla”;
- 2) Załącznik Nr 2 – Rysunek jednolity: „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” – mapa w skali 1:10 000;
- 3) Załącznik Nr 3 – Rysunek jednolity: „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” - mapa w skali 1:10 000.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza Burmistrzowi Dukli.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Andrzej Dziędzic

BURMISTRZ DUKLI

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY DUKLA

**[ZMIANA NR 2 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY DUKLA W
ZAKRESIE USUNIĘCIA Z RYSUNKU STUDIUM OBSZARÓW POTENCJALNEGO
ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ – ELEKTROWNIE WIATROWE W
MIEJSCOWOŚCIACH CERGOWA JASIONKA RÓWNE ŁĘKI DUKIELSKIE
WIETRZNO Z WYŁĄCZENIEM DZIAŁEK EWIDENCYJNYCH W MIEJSCOWOŚCI
RÓWNE NR 886 965 1148 1149 1271 1504 I W MIEJSCOWOŚCI ŁĘKI DUKIELSKIE NR
1848 1960 1961 1373 1369 1368 1767 1769 1768 2025]¹**

**[Załącznik nr 1 do Uchwały
Rady Miejskiej w Dukli Nr X/53/15
z dnia 29 czerwca 2015 roku
sporządzony na kopii Załącznika nr 1 do Uchwały
Rady Miejskiej w Dukli Nr XXXI/191/13
z dnia 26 marca 2013 roku]¹**

[TEKST JEDNOLITY Z WYRÓŻNIONYMI ZMIANAMI]¹

Instytut Rozwoju Miast

Kraków, marzec 2013

[Instytut Rozwoju Miast]¹

[Kraków, czerwiec 2015]¹

Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwalona Uchwałą Nr XXXI/191/13 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 26 marca 2013 roku.

Zmiana Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwalona Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

[ZESPÓŁ AUTORSKI ZMIANY STUDIUM

mgr Wiktor Głowacki
mgr Janusz Komenda
mgr Magdalena Zalasieńska]¹

ZESPÓŁ AUTORSKI OBOWIĄZUJĄCEJ ZMIANY STUDIUM

Zespół głównego projektanta:

mgr Wiktor Głowacki
mgr Janusz Komenda

Zespół autorski:

mgr Wiktor Głowacki
mgr Janusz Komenda
mgr Łukasz Kotuła

Współpraca:

Alicja Stach

[Kierownik Zakładu]¹

[Kierownik Instytutu]¹

[mgr Wiktor Głowacki]¹

[dr Wojciech Jarczewski]¹

[...]¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	5
[1A.	WPROWADZENIE DO ZMIANY NR 2 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY DUKŁA W ZAKRESIE USUNIĘCIA Z RYSUNKU STUDIUM OBSZARÓW POTENCJALNEGO ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ – ELEKTROWNIE WIATROWE W MIEJSCOWOŚCIACH CERGOWA JASIONKA RÓWNE ŁĘKI DUKIELSKIE WIETRZNO Z WYŁĄCZENIEM DZIAŁEK EWIDENCYJNYCH W MIEJSCOWOŚCI RÓWNE NR 886 965 1148 1149 1271 1504 I W MIEJSCOWOŚCI ŁĘKI DUKIELSKIE NR 1848 1960 1961 1373 1369 1368 1767 1769 1768 2025	6] ¹
2.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	9
2.1.	POŁOŻENIE GMINY W REGIONIE	9
2.1.1.	Powiązania strukturalno-przestrzenne	9
2.1.2.	Powiązania transportowe	10
2.1.3.	Powiązania infrastrukturalne	11
2.1.4.	Powiązania przyrodnicze	12
2.2.	STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO, DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU	14
2.2.1.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	14
2.2.2.	Zabudowa mieszkaniowa	16
2.2.3.	Zabudowa usługowo-produkcyjna	17
2.3.	STAN ŚRODOWISKA I JEGO OCHRONA	18
2.3.1.	Położenie fizyczno-geograficzne	18
2.3.2.	Charakterystyka elementów środowiska przyrodniczego	20
2.3.3.	Zasoby przyrodnicze oraz ich ochrona prawna	39
2.4.	STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I JEGO OCHRONA	53
2.4.1.	Rozwój osadnictwa, układy przestrzenne	53
2.4.2.	Zespoły i obiekty zabytkowe prawnie chronione	54
2.5.	WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	69
2.5.1.	Uwarunkowania demograficzne	69
2.5.2.	Warunki mieszkaniowe	74
2.5.3.	Infrastruktura społeczna	75
2.6.	BEZPIECZEŃSTWO LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	78
2.7.	POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	79
2.8.	STAN SYSTEMÓW TRANSPORTU I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	81
2.8.1.	System transportowy	81
2.8.2.	Systemy infrastruktury technicznej	83
2.9.	ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	94
2.9.1.	Zadania rządowe	94
2.9.2.	Zadania i działania z zakresu gospodarki przestrzennej na poziomie województwa podkarpackiego, których realizacja niezbędna jest dla osiągnięcia założonych celów rozwoju	95
3.	CELE ROZWOJU – KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY PRZESTRZENNEJ – KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	97
3.1.	CELE ROZWOJU	97

[...]¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukła uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

3.1.1. Cel główny	97
3.1.2. Cele strategiczne	97
3.1.3. Cele operacyjne	98
3.2. UWARUNKOWANIA REALIZACJI CELÓW	100
3.2.1. Uwarunkowania sprzyjające realizacji celów	100
3.2.2. Uwarunkowania ograniczające realizację celów	102
3.3. KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY PRZESTRZENNEJ	104
3.3.1. Zasady rozwoju przestrzennego gminy	104
3.3.2. Strefy polityki przestrzennej	104
3.4. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	109
3.4.1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów gminy	109
4. POLITYKA PRZESTRZENNA	133
4.1. Polityka kształtowania zabudowy	133
4.2. Polityka ochrony dóbr kultury i kształtowania krajobrazu kulturowego	134
4.3. Polityka kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego	138
4.4. Polityka kształtowania systemu transportowego	145
4.5. Polityka rozwoju systemów infrastruktury technicznej	151
4.6. Polityka wyposażenia gminy w infrastrukturę społeczną	163
4.7. Polityka gospodarowania mieniem komunalnym	165
4.8. Polityka rozwoju turystyki	166
4.9. Polityka zewnętrzna gminy	170
5. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO	173
6. INSTRUMENTY POLITYKI PRZESTRZENNEJ	175
6.1. Plany miejscowe i dopuszczalny zakres zmian	175
6.2. Instrumenty pozaplanistyczne	177
7. OBSZARY ROZMIESZCZENIA WIELKOPOWIERZCHNIOWYCH OBIEKTÓW HANDLOWYCH	179
8. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	181
9. POTENCJALNE OBSZARY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA I OBSZARY PROBLEMOWE	185
9.1. Obszary ograniczonego użytkowania	185
9.2. Tereny zamknięte	185
10. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ	187

1. WPROWADZENIE

W dniu 9 czerwca 2009 roku Rada Miejska w Dukli podjęła Uchwałę Nr XXX/214/09 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukła uchwalonego uchwałą Nr XVIII/185/2000 Rady miejskiej w Dukli z dnia 20 listopada 2000 roku.

Studium jest dokumentem mającym na celu określenie polityki przestrzennej gminy oraz lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego.

Ustalenia Studium składają się z:

- Uchwały Rady Miejskiej w sprawie uchwalenia zmiany Studium;
- Tekstu Ustaleń Zmiany Studium – Załącznik Nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej w Dukli;
- Rysunku: „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego” – Załącznik Nr 2 do Uchwały Rady Miejskiej w Dukli – mapa w skali 1:10 000.
- Rysunku: „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” – Załącznik Nr 3 do Uchwały Rady Miejskiej w Dukli – mapa w skali 1:10 000;

Dotychczas obowiązujące *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukła* zostało sporządzone w 2000 roku. Potrzebę jego zmiany wykazały analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Dukła oraz ocena aktualności *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukła* wykonane w 2009 roku.

Ponadto istotnymi powodami dla zmiany studium są zmiany regulacji prawnych w zakresie planowania przestrzennego oraz zmiany lokalnych i ponadlokalnych uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego, jakie miały miejsce w okresie po uchwaleniu dotychczasowego studium.

Podstawowe akty prawne, które wprowadziły nowe wymagania odnośnie studium to Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. 03.80.717 z późniejszymi zmianami) oraz wydane na podstawie tejże ustawy Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku *w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* (Dz. U. 04.118.1233). Niniejsza zmiana studium ma na celu dostosowanie studium do wymogów wyżej wymienionych aktów prawnych.

W ramach dotychczasowych prac nad zmianą studium w 2009 roku wykonano aktualizację opracowania ekofizjograficznego dla Gminy Dukła oraz szereg analiz w zakresie uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego dotyczących struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego

(Gminna Ewidencja Zabytków), stanu i funkcjonowania systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

Ze względu na zakres zmiany studium, zarówno merytoryczny jak i przestrzenny, niemożliwe było zredagowanie dotychczasowego studium w sposób umożliwiający uwidocznienie w nim dokonanych zmian jednocześnie zapewniający spójność całego dokumentu. W związku z powyższym, oraz mając na uwadze opisane wyżej zmiany uwarunkowań prawnych a także nowe lokalne i ponadlokalne uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, konieczna była nowa redakcja tekstu i rysunków studium.

Ponadto w dniu 27 marca 2012 roku Rada Miejska w Dukli podjęła kolejną Uchwałę Nr XIX/118/12 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukła, której przedmiotem był teren położony w miejscowości Iwla, obejmujący złożę surowców mineralnych. Jednocześnie wyłączono z niniejszej zmiany studium obszar objęty tą uchwałą. W związku z powyższym uległ zmianie obszar objęty niniejszą zmianą, co znalazło swe odzwierciedlenie na rysunkach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w postaci zmiany granicy obszaru objętego niniejszą zmianą studium.

[1A. WPROWADZENIE DO ZMIANY NR 2 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY DUKŁA W ZAKRESIE USUNIĘCIA Z RYSUNKU STUDIUM OBSZARÓW POTENCJALNEGO ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ – ELEKTROWNIE WIATROWE W MIEJSCOWOŚCIACH CERGOWA JASIONKA RÓWNE ŁĘKI DUKIELSKIE WIETRZNO Z WYŁĄCZENIEM DZIAŁEK EWIDENCYJNYCH W MIEJSCOWOŚCI RÓWNE NR 886 965 1148 1149 1271 1504 I W MIEJSCOWOŚCI ŁĘKI DUKIELSKIE NR 1848 1960 1961 1373 1369 1368 1767 1769 1768 2025

Podstawą zmiany nr 2 studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Dukła w zakresie usunięcia z rysunku studium obszarów potencjalnego rozwoju energetyki odnawialnej – elektrownie wiatrowe w miejscowościach Cergowa, Jasionka, Równe, Łęki Dukielskie, Wietrzno z wyłączeniem działek ewidencyjnych w miejscowości Równe nr 886, 965, 1148, 1149, 1271, 1504 i w miejscowości Łęki Dukielskie nr 1848, 1960, 1961, 1373, 1369, 1368, 1767, 1769, 1768, 2025 (zwanej dalej zmianą nr 2 studium) jest Uchwała Nr LI/339/14 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 25 czerwca 2014 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Dukła w opisanym powyżej zakresie.¹

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukła uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

[Ponadto podstawę prawną zmiany nr 2 studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Dukla stanowią:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* . (Dz. U. z 2012 r., poz. 647, t.j. z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w *sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* (Dz. U. z 2004 r., Nr 118, poz.1233).

Zakres przestrzenny i merytoryczny zmiany nr 2 studium został określony w wymienionej na wstępie uchwale Rady Miejskiej w Dukli i obejmuje usunięcie z rysunku studium obszarów potencjalnego rozwoju energetyki odnawialnej – elektrownie wiatrowe w miejscowościach Cergowa, Jasionka, Równe, Łęki Dukielskie, Wietrzno z wyłączeniem działek ewidencyjnych w miejscowości Równe nr 886, 965, 1148, 1149, 1271, 1504 i w miejscowości Łęki Dukielskie nr 1848, 1960, 1961, 1373, 1369, 1368, 1767, 1769, 1768, 2025, zgodnie z załącznikiem graficznym do tej uchwały oraz wynikające z tego niezbędne zmiany w części tekstowej ustaleń studium.

Ustalenia zmiany nr 2 studium składają się z:

- Uchwały Rady Miejskiej w Dukli w sprawie uchwalenia zmiany nr 2 studium;
- Tekstu jednolitego Zmiany Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla stanowiącego Załącznik Nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej w Dukli;
- Rysunku jednolitego: „Uwarunkowania Rozwoju Przestrzennego” stanowiącego Załącznik Nr 2 do Uchwały Rady Miejskiej w Dukli - mapa w skali 1:10 000;
- Rysunku jednolitego: „Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego” stanowiącego Załącznik Nr 3 do Uchwały Rady Miejskiej w Dukli - mapy w skali 1:10 000.

Dotychczas obowiązująca *Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla* została uchwalona w roku 2013. Konieczność jej zmiany podyktowana jest zmianą polityki gminy Dukla w zakresie lokalizacji na jej obszarze elektrowni wiatrowych.

Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Dukla zidentyfikowane w studium z roku 2013, na obszarze objętym zmianą nr 2 studium, nie uległy dezaktualizacji. Mając na uwadze powyższe oprócz **zmian na rysunku studium**, w **ustaleniach tekstowych w części dotyczącej kierunków zagospodarowania przestrzennego** wprowadzone zostały tylko zmiany porządkowe, które odnoszą się bezpośrednio do **problematyki zmiany nr 2 studium**.

Zmiany wprowadzone niniejszą zmianą nr 2 studium wyróżniono w tekście kolorem czerwonym oraz ujęciem w nawiasy z oznaczeniem zmiany.¹

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

2.1. POŁOŻENIE GMINY W REGIONIE

2.1.1 Powiązania strukturalno-przestrzenne

Gmina Dukła położona jest przy południowej granicy Polski, w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie ziemskim krośnieńskim. Powierzchnia gminy wynosi 235 km² co stanowi 25,4% powierzchni tego powiatu. W skład gminy wchodzi 22 miejscowości, z których Dukła jest siedzibą gminnych władz samorządowych.

Obszar gminy zamieszkuje 14926 osób (2008), średnia gęstość zaludnienia wynosi 63 osoby/km².

Podstawowe informacje o gminie przedstawia tabela nr 2.1.

Tabela 2.1. Podział administracyjny Gminy Dukła.

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni gminy [%]	Ludność* [osób]	Udział w zaludnieniu gminy [%]	Ludność na 1 km ²
1	Barwinek	1170,69	5,0	245	1,6	21
2	Cergowa	838,84	3,6	1 315	8,8	157
3	Chyrowa	1088,49	4,6	104	0,7	10
4	Dukła	552,85	2,4	2 198	14,7	398
5	Głojsce	783,71	3,3	805	5,4	103
6	Iwła	1169,31	5,0	733	4,9	63
7	Jasionka	815,03	3,5	1 235	8,3	152
8	Lipowica	253,70	1,1	271	1,8	107
9	Łęki Dukielskie	1098,57	4,7	1671	11,2	152
10	Mszana	1892,55	8,0	295	2,0	16
11	Nadole	316,78	1,3	465	3,1	147
12	Nowa Wieś	129,50	0,6	191	1,3	147
13	Olchowiec	2355,33	10,1	71	0,5	3
14	Ropianka	422,62	1,8	11	0,1	3
15	Równe	1393,14	5,9	1 986	13,3	143
16	Teodorówka	928,72	3,9	1 065	7,1	115
17	Trzciana	1063,70	4,5	239	1,6	22
18	Tylawa	1873,89	8,0	410	2,7	22
19	Wietrzno	432,22	1,8	813	5,4	188
20	Zawadka Rymanowska	2788,77	11,8	236	1,6	8
21	Zboiska	172,19	0,7	427	2,9	248
22	Zydranowa	1978,78	8,4	140	0,9	7
RAZEM		23516,50	100,0	14926	100,0	63

Źródło: Urząd Gminy w Dukli i obliczenia własne.

* Stan na dzień 31 grudnia 2008 roku.

Z gminą Dukla sąsiadują: od wschodu: gminy Komańcza, Rymanów, Iwonicz Zdrój; od północy: gminy Miejsce Piastowe i Chorkówka; od zachodu: gminy Nowy Żmigród i Krempna.

Dukla jest gminą miejsko-wiejską leżąca około 30 km na południe od Krosna. Jest ona bardzo zróżnicowana zarówno pod względem geograficznym jak i społeczno-gospodarczym. Północna część gminy posiada charakter rolniczy, ze znacznym udziałem różnego rodzaju działalności usługowej i produkcyjnej, której koncentracja ma miejsce w mieście Dukla. Ta część gminy ciąży funkcjonalnie i przestrzennie w kierunku północnym do miasta Krosna. Południowa część gminy to tereny o wysokich wartościach przyrodniczych, objęte różnego rodzaju formami ochrony przyrody. Wchodzą one w skład swoistego obszaru funkcjonalno-przestrzennego, przebiegające z zachodu na wschód wzdłuż granicy ze Słowacją, skupiającego różne formy ochrony przyrody w łańcuchu karpackim.

Przez gminę przebiega z północy na południe droga krajowa nr 9 stanowiąca „oś społeczno-gospodarczą gminy”. Zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju w tym korytarzu transportowym, przebiegającym przez Przełęcz Dukielską, przewiduje się w przyszłości budowę drogi ekspresowej S-19. Część gminy położona wzdłuż tego korytarza transportowego stanowi potencjalne pasmo przyspieszonego rozwoju kształtujące się w oparciu o system infrastruktury technicznej o znaczeniu krajowym i międzyregionalnym. Pozostałe tereny gminy mogą stanowić strefę potencjalnego zagospodarowania turystycznego w oparciu również o występujące na obszarze gminy liczne dobra dziedzictwa kulturowego (przez miasto przechodziły szlaki historyczne – do Nowego Żmigrodu, Rymanowa i Komańczy z licznymi obiektami historii i kultury materialnej; miasto Dukla posiada liczne zabytki o znaczeniu historycznym oraz zabytkowy układ urbanistyczny). W przyszłości miasto Dukla może stać się ośrodkiem lokalnym z wyspecjalizowaną funkcją obsługi ruchu turystycznego.

2.1.2 Powiązania transportowe

W granicach administracyjnych Gminy Dukla znajdują się węzły drogi krajowej i dróg wojewódzkich, co stanowi o atrakcyjności komunikacyjnej gminy, poprzez jej łatwą i stosunkowo dobrą dostępność. Droga **krajowa** nr 9 (Radom – Rzeszów – Barwinek) jest zarówno jedną z najważniejszych dróg we wschodniej Polsce, jak i częścią międzynarodowej trasy E 371. Stwarza ona jednak równocześnie problemy wewnętrzne, ponieważ na wielu odcinkach przebiega przez tereny zabudowy mieszkaniowej. Stale wzrastający ruch na drodze nr 9 wpływa bardzo niekorzystnie na warunki życia mieszkańców i wywołuje konflikty między różnymi jej użytkownikami.

Ponadto przez teren gminy przebiegają następujące drogi o znaczeniu:

- **wojewódzkim:**
  - droga nr 897 Tylawa – Komańcza – Wołosate – granica państwa,
  - droga nr 993 Gorlice – Nowy Żmigród – Dukla;

- **powiatowym:**
  - droga nr 19 212 Zręcin – Zboiska,
  - droga nr 19 222 Kobylany – Wietrzno,
  - droga nr 19 226 Sulistrowa – Głojsce,
  - droga nr 19 368 Równe – Bóbrka,
  - droga nr 19 369 Iwla – Teodorówka,
  - droga nr 19 370 Równe – Lubatówka,
  - droga nr 19 373 Dukla – Lubatowa,
  - droga nr 19 375 Trzciana – Zawadka Rymanowska,
  - droga nr 19 376 Mszana – Tylawa,
  - droga nr 19 386 Tylawa – Zyndranowa.

Wymienione drogi stanowią węzeł powiązań ponadlokalnych w gminie. Są one utrwaloną siecią połączeń transportowych, w dużym stopniu determinująca dalszy rozwój przestrzenny gminy.

W Barwinku, znajduje się dawne przejście graniczne ze Słowacją, które zostało zlikwidowane na mocy układu z Schengen.

2.1.3 Powiązania infrastrukturalne

ELEKTROENERGETYKA

Infrastruktura elektroenergetyczna Gminy Dukla jest ściśle związana z infrastrukturą sąsiednich i pobliskich gmin oraz całego regionu. Przez teren Gminy Dukla przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna najwyższych napięć, mająca znaczenie międzynarodowe; jest to linia dwutorowa 400 kV, relacji Iskrzynia k. Krosna – Lemešany (Słowacja). W związku z położeniem Gminy Dukla na południowych obrzeżach regionu Podkarpackiego i usytuowaniem podstawowych źródeł energii w rejonie Krosna, wszystkie linie elektroenergetyczne, zasilające gminę, przebiegają przez tereny gmin sąsiednich.

Źródła bezpośredniego zaopatrzenia gminy w energię elektryczną usytuowane są również poza terenem gminy. Są nimi przede wszystkim stacje elektroenergetyczne 110/30/15 kV – GPZ Krosno, GPZ Besko oraz GPZ Iwonicz. Rozdzielnie sieciowe w miejscowości Równe (Gmina Dukla) pełni rolę pośrednią, polegającą przede wszystkim na dystrybucji energii.

Opisane powiązania infrastrukturalne ulegną w niedalekiej przyszłości korzystnym zmianom w wyniku inwestycji, planowanych przez Zakład Energetyczny w Rzeszowie, które mają poprawić zaopatrzenie w energię elektryczną Gminy Dukla.

W efekcie wydanych pozwoleń na budowę przewiduje się w najbliższym czasie rozbudowę istniejącego systemu elektroenergetycznego o następujące elementy:

- wielotorowa elektroenergetyczna linia napowietrzna średniego napięcia 15 kV i linia teletechniczna do wyprowadzenia mocy z farmy wiatrowej „ Kobylany” w Wietrznie i Równem;
- wielotorowa elektroenergetyczna linia napowietrzna średniego napięcia 15 kV i linia teletechniczna w Równem

Jak widać z powyższych zamierzeń inwestycyjnych, wiele z nich jest związanych z energiką odnawialną, a konkretnie z istniejącymi lub będącymi w budowie elektrowniami wiatrowymi, co związane jest z korzystnymi warunkami anemometrycznymi na terenie gminy.

ZAOPATRZENIE W GAZ

Gmina Dukła zgazyfikowana jest w około 65%. Źródłem zaopatrzenia w gaz odbiorców na jej terenie są istniejące stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia, zlokalizowane w następujących miejscowościach:

- Równe - 2 stacje,
- Wietrzno - 2 stacje,

Przez teren Gminy Dukła przebiega trasa gazociągu wysokoprężnego $\phi 100/150$ mm, $P_N 1,6$ MPa, relacji Miejsce Piastowe – Równe – Sulistrowa (gm. Chorkówka). Gazociąg ten jest źródłem zaopatrzenia w gaz miejscowości położonych w północnej części gminy. Północna część gminy, czyli miejscowości: Dukła, Nadole, Teodorówka, Iwła, Głojsce, Cergowa, Jasionka, Zboiska, Równe, Wietrzno, Łęki Dukielskie jest w całości zgazyfikowana, natomiast południowa część gminy tj. miejscowości: Lipowica, Trzciana, Nowa Wieś, Zawadka Rymanowska, Tylawa, Mszana, Chyrowa, Barwinek nie posiada w chwili obecnej sieci gazowej.

Zakład Gazowniczy w Jaśle dostał w 2007 roku pozwolenie na przebudowę gazowej stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia oraz budowę odcinka sieci gazowej w Równem a 2008 roku, na budowę odcinka gazociągu w Jasionce oraz przebudowę gazociągu wysokiego ciśnienia $P_N 1,6$ MPa relacji Miejsce Piastowe – Równe w Równem.

TELEKOMUNIKACJA

Abonenci telefonii przewodowej w gminie Dukła powiązani są z Krośnieńskim Zakładem Telekomunikacji i należą do strefy numeracyjnej SN Krosna.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowanych jest 5 stacji bazowych telefonii komórkowej należących do sieci Polkomtel S.A. (3) i Centertel (2). W przygotowaniu są kolejne inwestycje w tym zakresie.

2.1.4 Powiązania przyrodnicze

OBSZARY CHRONIONE

Tereny gminy oraz sąsiadujące z nią obszary posiadają wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe. Potrzeba ochrony przyrody stała się bodźcem do działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego na tych terenach. Około 60% powierzchni województwa

podkarpackiego objęto ochroną we wszystkich możliwych formach: parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i pomników przyrody. Lasy Podkarpacia, resztki bieszczadzkich puszczy i połoniny bogate są w niespotykane gdzie indziej okazy flory i fauny. W grudniu 2004 roku został opracowany Program Ochrony Środowiska w gminie Dukla.

W granicach gminy znajduje się **Magurski Park Narodowy** (utworzony w 1995 roku). Obejmuje on rozległy maszyn Magury Wątkowskiej, pasmo Ostrej Góry i Dziamera oraz południową część Magury Małastowskiej. Pod względem zróżnicowania przyrody i krajobrazu teren ten stanowi najbardziej typowy fragment Beskidu Niskiego. Szata roślinna ma charakter przejściowy między Karpatami Wschodnimi i Zachodnimi, z przewagą rysów wschodniokarpackich. Ponad 90% powierzchni parku stanowią tereny leśne, z roślinnością typową dla piętra regla dolnego.

Ponadto w granicach gminy znajdują się również utworzone w 1991 roku:

- **Jaślicki Park Krajobrazowy** (pow. 9,006 ha) oraz,
- **Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego** (pow. 9,196 ha).

EUROREGION KARPATY

Przyrodnicze powiązania zewnętrzne w skali makro wynikają między innymi z położenia Gminy Dukla w obrębie **Euroregionu Karpaty** oraz **Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”**.

W skład Euroregionu wchodzi: z Polski: większość województwa podkarpackiego; z Węgier okręgi: Debreczyn; Eger; Miskolc, Nyiregyhaza; ze Słowacji powiaty: Bardejov, Humenne, Michalovce, Svidnik, Trebisov, Vranov, a z Ukrainy: Obwód Zakarpacki (Użhorod). Powstanie Euroregionu stworzyło lepszy klimat i atmosferę dla rozwoju wspólnych przedsięwzięć gospodarczych, ekologicznych, handlowych itp.

Powiązania ekologiczne z sąsiednimi państwami: Słowacją i Ukrainą doprowadziły do powstania Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”, który w marcu 1993 roku uzyskał certyfikat UNESCO. Rezerwat ten w województwie krośnieńskim obejmuje obszar Bieszczadzkiego Parku Narodowego, Parku Krajobrazowego Doliny Sanu oraz Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego. Po stronie ukraińskiej jest to rezerwat „Stużica”, a po stronie słowackiej – „Wychodnie Karpaty”. Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” był pierwszym tego typu na świecie i obejmuje najcenniejsze formy krajobrazu, roślinność połoninową i subalpejską, rzadkie i chronione gatunki flory i fauny karpackiej.

NATURA 2000

W ramach programu Natura 2000, na terenie Gminy Dukla zostały wyznaczone: Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Beskid Niski”, a także Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk: „Ostoja Jaśliska”, „Ostoja Magurska”, „Trzciana”, „Jasiołka”, „Łysa Góra”. W najbliższym czasie planuje się również powołanie Specjalnej Obszarów Ochrony Siedlisk „Kościół w Równem” i „Osuwiska w Lipowicy”.

2.2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO, DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENU

2.2.1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Cały obszar Gminy Dukla jest w chwili obecnej objęty obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Sporządzone zostały one zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwalonym 20 listopada 2000 roku.

Tabela 2.2. Struktura przeznaczenia terenów pod zainwestowanie w planach miejscowych.

Użytkowanie terenów według planów	1	2	3	4	5	6	7	8	9
U/MN, U/MN(Z)	1,6								
MW	1,8								
MN, MN(Z), MN(O), MN(ZO)	26,1	38,7	15,1		3,1	12,0	8,9	6,1	
MN/U-1, MN/U-1(Z), MN/U-2, MN-2(Z), MN/U-2(E), MN/U-2(ZE)	45,9	8,2	10,8	1,2	2,1	3,2	2,7	46,6	
RM1, RM1(Z), RM1(E), RM1(O), RM1(ZE), RM1(ZO), RM1(EO), RM1(ZEO), RM2, RM2(W), RM2(Z), RM2(E), RM2(WZ), RM(WE), RM2(ZE), RM2(WZE)		219,7	147,8	175,9	221,4	117,5	101,8	31,4	
U1, U1(Z), U1(E), U1(ZE)	4,7	1,3		2,5	1,4	1,8	2,8		
U2, U2(Z), U2(E), U2(ZE)	1,8	5,7	0,5	1,1	1,4	7,0	40,6	5,2	
U3, U3(E)	3,8	0,2		0,8	1,3	0,5	1,9	1,0	
U4, U4(Z), U4(E), U4(ZE)	0,9			0,6	0,5		69,8	63,9	
US1	2,6		0,5		2,5	1,3	0,4		
US2, US2(Z)	8,8			1,0					
US3	0,8	0,9		6,7					
P, P(Z)	20,6	1,0				2,8		1,4	
PG, PG(W)		61,8			10,6	9,4	42,0		
ZC1, ZC2	5,8	2,8		1,4	1,2	1,5	2,0	2,1	0,15
W	0,3	0,5		1,9	0,6	0,2	0,3	0,6	0,06
K	0,3					0,0			
E	0,3	1,0				0,0	0,1	0,1	
G	0,3				0,2	0,1	0,1		
O	12,1								
T							0,1		
KGP, KG, KZ, KL, KD, KDW, KP	25,8	60,8	30,0	43,0	49,2	39,5	104,9	36,3	2,9
KU1, KU2	2,9	0,3		0,6		0,1	0,2		
ZP1, ZP2	3,3						0,8		
ZP3,	11,1	0,9			0,2				
ZD	7,6								
Powierzchnia terenów do zainwestowania	189,2	403,8	204,7	236,7	295,7	196,9	379,4	194,7	3,11
Powierzchnia planów	552,8	2209,3	1245,5	3041,5	1530,8	1393,1	8141,9	4670,5	734,0

Źródło: Urząd Gminy w Dukli i obliczenia własne.

Są to:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Dukla;
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Cergowa, Jasionka, Lipowica, Nowa Wieś, Zboiska;
3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Chyrowa, Głoj-sce, Iwła;
4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Nadole, Teodo-rówka;
5. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Łęki Dukielskie, Wietrzno;
6. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Równie;
7. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Barwinek, Trzciana, Tylawa, Zawadka Rymanowska, Zydranowa;
8. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Mszana, Olcho-wiec, Ropianka, Smereczne, Wilsznia;
9. część Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Dalio-wa, Kamionka, Szklary (obejmująca miejscowość Kamionka).

W planach tych przeznaczono łącznie około 2100 ha gruntów pod rozwój różnego rodza-ju zainwestowania (tabela nr 2.2.).

Jak wykazała przeprowadzona analiza, w stosunku do terenów już zainwestowanych, rezerwa terenów budowlanych w poszczególnych planach waha się od około 25 % do około 70 %. Najwięcej wolnych terenów budowlanych znajduje się na obszarze planu 8 (około 70 %) oraz na obszarach planów 5 i 7 (około 60 %), natomiast najmniej na ob-szarze planu 1 (około 30 %).

W obecnie obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego generalnie utrzymano dotychczasową strukturę użytkowania terenów w gminie, uściślając zapisy uwzględniające aktualne ich zagospodarowanie.

Największe zmiany dotyczyły:

- wyznaczenia nowych terenów mieszkaniowych zarówno dla zabudowy jednorod-zinnej, jak i zagrodowej w obszarach o braku rezerwy tych rodzajów użytkowania oraz w obszarach dużej aktywności inwestycyjnej;
- zwiększenia powierzchni terenów usług głównie U4 i U2 przeznaczonych pod obiekty obsługi ruchu turystycznego, sportu i rekreacji, jak również dla realizacji przedsięwzięć komercyjnych zapewniających wykorzystanie walorów przyrodni-czych i kulturowych w rozwoju i promocji gminy;
- zachowania rezerwy terenów dla wariantowych tras przebiegu drogi „S-19”;
- dostosowania zapisów planu do projektowanej granicy rolno-leśnej, co miało umożliwić dodatkowe zalesienie terenów ekstensywnie wykorzystywanych rolniczo;
- ograniczenia sposobu i intensywności zabudowy terenów zagrożonych zalaniem wodami powodziowymi lub możliwością wystąpienia ruchów masowych ziemi;

- utrzymania zakazu budowy nowych obiektów na terenach przeznaczonych pod zbiornik wodny na rzece Jasiołce w miejscowości Trzciana.

2.2.2. Zabudowa mieszkaniowa

Zabudowę mieszkaniową miasta i Gminy Dukła stanowi budownictwo wielorodzinne, jednorodzinne i zagrodowe. Budownictwo wielorodzinne zlokalizowane jest przede wszystkim w mieście Dukła oraz na terenach dawnych Państwowych Gospodarstw Rolnych w Cergowej, Mszanie, Równym i Zawadce Rymanowskiej. Zabudowa mieszkalna i mieszkalno-usługowa skupiona wokół historycznego centrum miasta Dukła to typowe kamienice oraz w jego otoczeniu domy mieszkalne wolnostojące, charakterystyczne dla realizowanej w latach powojennych zabudowy mieszkalnej. Część obiektów budowlanych zlokalizowanych w obrębie historycznego centrum jest zabytkowa i posiada walory historyczne o różnej wartości. Zabudowa wielorodzinna w Dukli powstała w latach 60-tych i 70-tych; jest to osiedle kilku wielorodzinnych bloków mieszkalnych. Największy stopień zainwestowania w gminie stanowi zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz zagrodowa, która zlokalizowana jest na peryferiach miasta jak i na pozostałych terenach wiejskich całej gminy. Jest ona charakterystyczna dla osadnictwa wiejskiego zarówno pod względem formy jak i funkcji. Wysokość budynków dochodzi do 2 kondygnacji z poddaszem z reguły nieużytkowym. Zabudowa mieszkalna realizowana w ostatnich latach charakteryzuje się z reguły wysokimi walorami architektonicznymi i wykorzystaniem do ich budowy nowoczesnych, posiadających lepsze parametry techniczne materiałów budowlanych i wykończeniowych. Zdecydowanie poprawiła się też jakość przestrzeni otaczającej tą zabudowę.

Charakterystyczny dla Gminy Dukła jest obecnie zakres wykorzystania terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe. Według obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod wszystkie rodzaje zabudowy mieszkaniowej zostało przeznaczone 1521,3 ha terenów, przy czym największy udział terenów zabudowy mieszkaniowej występuje na obszarach położonych w części północnej gminy: Dukła, Równe, Łęki Dukielskie, Głojsce, Teodorówka, Iwła, Cergowa, Jasionka, Nadole, Zboiska oraz na południu: Barwinek.

Według bilansów powierzchni terenów wykorzystanych pod budownictwo mieszkaniowe szacuje się, że powierzchnia istniejącej (zrealizowanej) zabudowy mieszkaniowej wynosi obecnie około 710,0 ha, co stanowi 46,7% wszystkich terenów przeznaczonych pod różnego rodzaju formy zainwestowania. A zatem połowa powierzchni przeznaczonej pod budownictwo mieszkalne jest obecnie na ten cel wykorzystana, pozostałe tereny uważać można za rezerwę dla mieszkalnictwa w gminie.

Największe rezerwy terenów w obszarach zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej znajdują się w Barwinku, Chyrowej, Olchowcu, Ropiance, Trzcianie, Tylawie i Zawadce Rymanowskiej.

Po uchwaleniu w 2005 roku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wyraźnie wzrosła ilość wydawanych pozwoleń na budowę i oddawanych do użytkowania budynków mieszkalnych. W latach 2006 - 2009 wydano ogółem 249 pozwoleń na budowę, z czego 135 przypadło na budowę nowych obiektów mieszkalnych, 56 na budowę nowych obiektów usługowo-produkcyjnych a 58 pozwoleń na budowę dotyczyło innych zamierzeń inwestycyjnych.

Tabela 2.3. Ruch budowlany w gminie Dukla.

Rok	Wydane pozwolenia	Budynki mieszkalne	Budynki inne (usługowe, produkcyjne)
2006	89	47	42
2007	91	48	43
2008	59	34	25
2009	10	6	4

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dukla, 2009.

2.2.3. Zabudowa usługowo-produkcyjna

Głównym ośrodkiem skupiającym zabudowę usługowo-produkcyjną jest miasto Dukla. Zabudowa Dukli jest wynikiem wielowiekowych procesów urbanizacyjnych związanych z rozwojem osadnictwa i rozwojem społeczno-gospodarczym miasta. Najważniejszy obszar usług administracyjno-handlowych występuje w centrum miasta, w najstarszej jego części objętej ochroną dziedzictwa kulturowego. Są to usługi charakterystyczne dla centrum miasta o zróżnicowanym profilu takie jak: handel i gastronomia, administracja, bankowość, ubezpieczenia, kultura, muzealnictwo itp. Usługi wymienione występują w ratuszu i w parterach kamienic rynku oraz przy dawnym i obecnym szlaku „Trakt Węgierski” (ulica Kościuszki). Usługi lokalizowane są generalnie w parterach budynków mieszkalnych oraz w budynkach wznoszonych specjalnie dla określonych funkcji i celów takich jak: Urząd Miejski, obiekty oświaty, obiekty sakralne, obiekty kultury, obiekty ochrony zdrowia, Policja, Straż Pożarna i inne. Są to budynki maksymalnie do 3 kondygnacji, niektóre wymagają poprawy estetyki i standardu technicznego.

Miasto Dukla funkcjonalnie związane jest z sąsiednimi miejscowościami: Cergowa, Nadole, Zboiska, Lipowica, równocześnie obsługując je w zakresie oferowanych usług.

Zabudowa związana z usługami rzemieślniczymi i produkcyjnymi w zależności od ich charakteru zlokalizowana jest nad rzeką Jasiołką oraz przy głównej drodze miasta – Trakcie Węgierskim. W latach 60-tych i 80-tych powstawały zakłady produkcyjne i rzemieślnicze w części północnej miasta przy granicy z Nadolem, rozbudowywane i przebudowywane do chwili obecnej. Są to piekarnia, masarnia, zakłady związane z mechaniką pojazdową i materiałami budowlanymi, warsztaty usługowe i inne. Obiekty te jak i tereny podlegają ciągłej zmianie i przekształceniom w zależności od możliwości

finansowych właścicieli czy użytkowników. Usługi przy rzece Jasiołce to młyn usługowy, tartak, rozlewnia wód gazowanych stanowiące własność prywatną, wybudowane w latach 80-tych.

W miejscowościach bezpośrednio sąsiadujących z miastem takich jak: Cergowa, Nadole, Zboiska, Lipowica, rozwijają się usługi handlu i turystyki szczególnie przy drodze krajowej do przejścia granicznego w Barwinku. Są to prywatne hotele wraz z częścią gastronomiczną. Działalność tego typu prowadzona jest także na bazie istniejących gospodarstw rolnych (agroturystyka).

W drugiej kolejności co do wyposażenia w usługi handlu, kultury i rzemiosła znajdują miejscowości: Barwinek, Jasionka, Równe, Tylawa. Występują tam obiekty związane z podstawową obsługą ludności w zakresie: kultury, zdrowia, oświaty, handlu i administracji.

Zabudowa dawnych PGR-ów realizowana w latach 70-tych na terenie gminy w miejscowościach: Cergowa, Mszana, Równe i Zawadka Rymanowska została przejęta wraz z gruntami rolnymi przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Generalnie zabudowę mieszkaniową wielorodzinną wykupili sami mieszkańcy, natomiast budynki administracyjne i produkcyjne oraz place są i zostały sprzedawane względnie dzierżawione przez firmy prywatne lub osoby fizyczne względnie Nadleśnictwa Rymanów czy Dukla.

Pozostałe miejscowości; Chyrowa, Głojsce, Iwła, Nowa Wieś, Teodorówka, Trzciana, Wietrzno i Zyndranowa wyposażone są w usługi podstawowe dla ludności typu: handel – sklepy, szkoła podstawowa lub filia szkoły, kościół i usługi rzemiosła.

W latach 80-tych i 90-tych powstało najwięcej nowych obiektów w gminie, związanych z usługami sakralnymi, kulturą i oświatą. Są to kościoły, plebanie, domy ludowe, budowa lub rozbudowa szkół na poziomie podstawowym.

2.3. STAN ŚRODOWISKA I JEGO OCHRONA

2.3.1. Położenie fizyczno-geograficzne

Pod względem fizjograficznym obszar Gminy Dukla położony jest w obrębie (Kondracki 2000):

- podprowincji – Zewnętrzne Karpaty Zachodnie (513);
  - makroregionu – Pogórze Środkowobeskidzkie (513.6);
    - mezoregionów:
      - Pogórze Jasielskie (513.68);
      - Pogórze Bukowskie (513.69);
    - makroregionu – Beskidy Środkowe (513.7);
      - mezoregionu:
        - Beskid Niski (513.71).

Pogórze Jasielskie i Pogórze Bukowskie rozdzielone są doliną Jasiołki, która jest główną rzeką gminy.

Pogórze Jasielskie – jest położone pomiędzy doliną Ropy, Kotliną Jasielsko-Krośnieńską i Beskidem Niskim. Dolina Wisłoki dzieli je na dwa człony, z których większy jest wschodni. Zachodni płat Pogórza Jasielskiego, z wysokościami 300-400 m, przecina dopływ rzeki Ropy Bednarka. Wschodni płat Pogórza Jasielskiego pomiędzy dolinami Wisłoki i Jasiołki ma urzeźbienie bardziej urozmaiczone i większe zalesienie, przy czym zaznaczają się wyraźne, równoleżnikowe garby wysokości 300-400 m, z których ostatni koło Dukli przekracza 500 m wysokości. Subsekwentne obniżenie między Nowym Żmigrodem a Duklą jest granicą Beskidów.

Pogórze Jasielskie i przyległe pogórza są najstarszym w Polsce rejonem wydobycia ropy naftowej, której zasoby nie były bogate i przez ponad 100 lat eksploatacji uległy wyczerpaniu a w miejscowości Bóbrka znajduje się skansen przemysłu wydobywczego.

Pogórze Bukowskie – znajduje się na południe i południowy wschód od Kotliny Krośnieńskiej, pomiędzy dolinami Jasiołki na zachodzie oraz Sanu i Osławy na wschodzie. Wisłok i jego dopływy rozcinają tę pogórską wyżynę na kilka części poprzecznych i podłużnych osiągających wysokości około 400 m i więcej. Na granicy Pogórza Bukowskiego i Beskidu Niskiego występują źródła mineralne, które przyczyniły się do rozwoju uzdrowisk w Iwoniczu Zdroju i Rymanowie Zdroju.

Beskid Niski to przede wszystkim wododziałowy graniczny łańcuch o ogólnym kierunku z zachodu na wschód, przebiegający skośnie do struktur tektonicznych, które przybierają wschodniokarpacki kierunek południowo-wschodni, wskutek czego przecinają go w poprzek obniżenia i grzbiety, odpowiadające wychodniom odpornych na denudację piaskowców, podczas gdy w obniżeniach powstał szereg niskich przełęczy. Rozciągłość Beskidu Niskiego w linii prostej pomiędzy doliną Kamienicy i Kotliną Sądecką na zachodzie a doliną Osławy i Osławicy na wschodzie przekracza 100 km, a szerokość po obu stronach granicy dochodzi do 30-40 km. W zachodniej części Beskidu Niskiego od Przełęczy Tylickiej (688 m) po najniższą Przełęcz Dukielską (500 m), granicę gór i pogórzy tworzy skraj płaszczowiny magurskiej.

Na wschód od górnego biegu Białej pasma górskie mają układ „rusztowy”. Ta część Beskidu Niskiego dochodzi do wysokości 1000 m. Graniczna Lackowa u źródeł Białej osiąga 997 m, Busov po stronie słowackiej 1002 m, a następnie pasma Magury Małastowskiej (814 m) i Magury Wątkowskiej (847 m) na wschodzie, opadając następnie w miarę zbliżania się do Przełęczy Dukielskiej. Na wschód od Przełęczy Dukielskiej po Przełęcz Łupkowską (640 m) graniczny grzbiet wododziałowy początkowo jest bardzo niski (550-691 m), ale dalej wysokość kulminacji przekracza w kilku miejscach 800 m (Pasika 846 m). Na północ od pasma wododziałowego pomiędzy dolinami Wisłoki i Osławy wyso-

kość pasm mieści się w przedziale 600-800 m. Do najwyższych należą: Cergowa (716 m), Piotruś (731 m) i Jawornik (761 m) leżące w kierunku południowo-wschodnim od Dukli.

Pod względem geobotanicznym Beskid Niski tworzy podokrąg o cechach pośrednich między Beskidami Wschodnimi i Zachodnimi. Flora górską jest zubożała, pojawiają się ciepłolubne rośliny z Kotliny Panońskiej. Lasy należą do piętra pogórskiego i dolnoregłowego, ale w rezerwach zachowały się relikty z innych faz zmian klimatycznych. Rezerwat „Cergowa” koło Dukli oraz „Igiełki” i „Wadernik” – stanowiska cisa, rezerwat „Cisy w Nowej Wsi” – las jodłowo-sosnowy z cisem, rezerwat „Modrzyna” w pobliżu Przełęczy Dukielskiej – las z modrzewiem polskim. W 1992 roku utworzono Jaśliski Park Krajobrazowy w paśmie granicznym u źródeł Wisłoka i Jasiołki z rezerwatem krajobrazowym „Przełom Jasiołki”, a w 1995 roku Magurski Park Narodowy w paśmie Magury Wątkowskiej. Otulinę wyżej wymienionych wielkoprzestrzennych obszarów chronionych tworzy istniejący od 1991 roku Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego.

2.3.2. Charakterystyka elementów środowiska przyrodniczego

BUDOWA GEOLOGICZNA

Podłoże geologiczne miasta i Gminy Dukla budują utwory fliszowe (silnie pofałdowane kompleksy piaskowców, łupków, margli i innych utworów). Utwory te po sfałdowaniu i odkluciu od podłoża uległy przesunięciu w kierunku północnym w postaci płaszczowin. W rezultacie tych procesów w obrębie Karpat zewnętrznych powstało kilka jednostek tektonicznych. Terytorium Gminy Dukla budują fragmenty trzech takich jednostek. Poczynając od krańców północnych gminy są to: jednostka śląska, na którą od południa są nasunięte utwory jednostki dukielskiej, które pokrywają środkową część gminy. Krawędź nasunięcia ma skomplikowany przebieg. Najdalej na północ sięga, u północnych podnóży, góry Cergowa. Na jednostkę dukielską nasunięta jest znowu od południa najwyższa jednostka magurska. Krawędź nasunięcia przebiega tu z północnego zachodu na południowy wschód mniej więcej wzdłuż linii przebiegającej na południe od Lipowca i na północ od Barwinka. Utwory jednostki magurskiej budują zatem podłoże południowej części gminy.

W obrębie jednostki śląskiej największy udział w budowie podłoża gminy mają piaskowce i łupki warstw krośnieńskich dolnych wypełniające synklinalne zagłębienia w rejonie miejscowości Równe, Wietrzno, Łęki Dukielskie, Dukla, Głojsce, Cergowa, Jasionka. Niewielkie płyty starszych utworów występują w antyklinach na północnych krańcach Wietrzna (fałd Bóbrka-Rogi), na południe od Równego (fałd Iwonicza Zdroju) oraz w Iwli i Teodorówce (fałd Bukowicy). Są to piaskowce i łupki warstw przejściowych, łupki menilitowe a także piaskowce i łupki cergowskie. W zdecydowanej większości są to utwory o niewielkiej odporności na wietrzenie i denudację. Stąd północna część gminy jest wyraźnie niższa o stosunkowo mało urozmaiconej rzeźbie terenu.

Utwory jednostki dukielskiej wykazują duże zróżnicowanie litologiczne. Charakterystycznymi utworami tej jednostki są piaskowce cergowskie z których zbudowany jest nie tylko masyw Cergowej ale również wzniesienia pomiędzy Mszaną a Olchowcem oraz częściowo masywy Piotrusia i Ostrej. Piaskowce i łupki warstw ropianieckich występują w Ropiance oraz budują wzniesienia pomiędzy Jaśliskami a Zyndranową oraz północno-wschodnią część masywu Kamienia i wschodnią część masywu Piotrusia. Łupki i piaskowce warstw hieroglifowych budują centralne części masywów Piotrusia i Kamienia oraz pasmo wzniesień pomiędzy Trzcianą a Mszaną.

Podłoże południowej części gminy budują utwory jednostki magurskiej. Są to głównie piaskowce glaukonitowe i łupki; piaskowce cienkoławicowe, łupki i margle warstw hieroglifowych oraz łupki, iłowce i piaskowce warstw podmagurskich a także piaskowce i łupki warstw ropianieckich.

W obrębie stromych stoków i zboczy skały fliszowe występują bezpośrednio na powierzchni terenu lub przykryte są cienką warstwą pokryw zwietrzelinowych. Niżej położone i łagodniejsze odcinki stoków oraz doliny są pokryte młodszymi utworami czwartorzędowymi. Na łagodnych stokach u podnóża wzniesień są to na ogół ropy, piaski, gliny z rumoszami i inne osady deluwialne. W obrębie spłaszczonych grzbietów znaczną miąższość osiągają pokrywy gliniaste. Podatność skał fliszowych na osuwanie sprawiła iż znaczne obszary są pokryte koluwiami osuwiskowymi. Dna doliny Jasiołki i jej głównych dopływów są wyścielone aluwialnymi osadami piaszczystymi, żwirowymi i gliniastymi (na terasie nadzalewowej).

Charakterystyczną cechą obszarów zbudowanych ze skał fliszowych jest również występowanie obszarów **zagrożonych ruchami osuwiskowymi**. W związku z powyższym osuwiska występują dość powszechnie na terenie całej gminy. Ruchy osuwiskowe mogą stanowić poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa mienia i ludzi. Przykładem bardzo gwałtownego osuwiska było osuwisko powstałe w 1957 nad Lipowicą w związku z eksploatacją piaskowca cergowskiego w tamtejszym kamieniołomie. Jęzor osuwiska zatarasował wówczas drogę Dukla-Barwinek. Kolejne osuwiska w tym samym rejonie miały miejsce w latach 1964, 1970, 1972 i 1973. Z kolei najświeższe duże osuwisko powstało w 2000 roku na terenie leśnym na wschód od Chyrowej (oddziały 70, 71 i 72 nadleśnictwa Folusz). Dla celów niniejszego opracowania dokonano identyfikacji obszarów zagrożonych ruchami osuwiskowymi na podstawie opracowań fizjograficznych Gminy Dukla z lat 1979 i 2003; analizy map geologicznych; informacji Nadleśnictwa Dukla oraz własnych obserwacji terenowych. Obszary te zaznaczono na załączonej mapie. Należy jednakże zaznaczyć że bardziej szczegółowe rozpoznanie zagrożenia osuwiskowego terenów gminy wymagałoby prowadzenia badań terenowych wykraczających poza zakres podstawowego opracowania ekofizjograficznego. Uzasadnione byłoby zatem wykonanie odrębnego problemowego opracowania ekofizjograficznego dotyczącego zagrożenia osuwiskowego terenów Gminy Dukla.

Osobliwością geologiczną Gminy Dukla jest wyjątkowa jak na warunki Karpat ilość jaskiń. Są to **jaskinie** szczelinowe, które rozwinęły się w skałach piaskowcowych. Największe na terenie gminy skupiska takich jaskiń znajdują się w masywie Cergowej i w masywie Kilanowskiej Góry. W masywie Cergowej znajdują się 4 jaskinie. Natomiast w masywie Kilanowskiej Góry dotychczas udokumentowano 57 jaskiń i schronisk podskalnych o łącznej długości 920 m. Najdłuższe jaskinie to Gangusiowa Jama (190 m.) i Szczelina Lipowicka (105 m.). Dotychczas nierozwiązanym problemem jaskiniowym jest połączenie tych jaskiń. Zlokalizowano jedynie dwa połączenia, gdzie istnieje kontakt wzrokowy ale bez możliwości przejścia. W przypadku zlokalizowania połączenia umożliwiającego przejście, łączna długość jaskini wynosiłaby ponad 300 m. Skupisko jaskiń na Kielanowskiej. Górze nie jest dotychczas objęte żadną formą ochrony. Niektóre z nich są zagrożone gdyż ich otwory znajdują się w ścianach nieczynnego wyrobiska kamieniołomu, które jest obecnie wypełniane materiałem płonny. Kilka otworów jaskiń zostało w ten sposób zasypanych. W opracowywanym planie miejscowym należy zatem uregulować problem użytkowania nieczynnych wyrobisk kamieniołomów tak aby możliwa była kontynuacja eksploracji jaskiń i ewentualne ich udostępnienie dla celów turystycznych.

ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH

Z budową geologiczną obszaru gminy wiąże się występowanie **surowców mineralnych**. Ze strukturami antykliny Bóbrka - Rogi związane jest występowanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

Na północnym krańcu gminy znajduje się część udokumentowanego złoża ropy naftowej i gazu ziemnego „Bóbrka-Rogi”, które jest eksploatowane w miejscowości Równe.

Piaskowce występują dość powszechnie na terenie gminy i były eksploatowane w wielu miejscach na jej terenie. Obecnie na skalę przemysłową eksploatuje się piaskowiec cergowski ze złoża „Lipowica II-1” w Lipowicy. Ponadto rozpoznano wstępnie dwa inne złoża tego surowca: „Zawadka Rymanowska” i „Iwla”.

Niemniej powszechnie jak piaskowce występują na terenie gminy łupki. Niektóre odmiany łupków mogą stanowić surowiec dla produkcji ceramiki budowlanej. W gminie Dukla, zgodnie z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, rozpoznano wstępnie dotychczas jedno złożo („Iwla”) łupków menilitowych przydatnych do produkcji ceramiki budowlanej. Znajduje się ono w południowej części Iwli.

Dna dolin rzecznych są obszarem występowania kruszywa naturalnego, głównie żwirów. Szereg złóż tego surowca udokumentowano w dolinie Jasiołki na odcinku od Trzciany do Tylawy.

Udokumentowane złoża surowców mineralnych zestawiono w tabeli nr 2.4. natomiast złoża rozpoznane wstępnie, o zasobach zarejestrowanych i szacunkowych zestawiono w tabeli nr 2.5.

Ponadto w tabeli nr 2.5 podano informacje o złożach skreślonych z bilansu zasobów oraz o złożach z których eksploatacja została zaniechana.

Tabela 2.4. Złoza o zasobach udokumentowanych.

Lp.	Kopalina	Złoże	Miejscowość	Możliwe zastosowanie
1	Ropa naftowa (kod 03) Gaz ziemny (kod 04)	Bóbrka-Rogi (złoże zagospodarowane) (złoże eksploatacyjne okresowo)	Równe	W przemyśle petrochemicznym
2	Kamienie drogowe i budowlane (kod 46)	Lipowica II - 1 (złoże zagospodarowane)	Lipowica	W budownictwie i drogownictwie
3	Kruszywo naturalne (kod 47)	Drymak pole A (złoże rozpoznane szczegółowo)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
4	Kruszywo naturalne (kod 47)	Drymak pole B (złoże eksploatacyjne okresowo)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
5	Kruszywo naturalne (kod 47)	Drymak pole A (złoże rozpoznane szczegółowo)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
6	Kruszywo naturalne (kod 47)	Dukla 1 (złoże zagospodarowane)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
7	Kruszywo naturalne (kod 47)	Dukla -1 (złoże rozpoznane szczegółowo)	Dukla	W budownictwie i drogownictwie
8	Kruszywo naturalne (kod 47)	Równe (złoże rozpoznane szczegółowo)	Równe	W budownictwie i drogownictwie
9	Kruszywo naturalne (kod 47)	Trzciana II pole A (złoże rozpoznane szczegółowo)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
10	Kruszywo naturalne (kod 47)	Trzciana II pole B (złoże zagospodarowane)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
11	Kruszywo naturalne (kod 47)	Trzciana II pole C (złoże eksploatacyjne okresowo)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
12	Kruszywo naturalne (kod 47)	Trzciana II pole D (złoże zagospodarowane)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
13	Kruszywo naturalne (kod 47)	Trzciana II pole E (złoże rozpoznane szczegółowo)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie

Źródło: Urząd Gminy w Dukli; Państwowy Instytut Geologiczny.

Tabela 2.5. Złoże o zasobach zarejestrowanych i szacunkowych oraz złoże skreślone z bilansu zasobów.

Lp.	Kopalina	Złoże	Miejscowość	Możliwe zastosowanie
1	Ropa naftowa (kod 03)	Ropianka (złoże skreślone z bilansu zasobów)	Ropianka	W przemyśle petrochemicznym
2	Kamienie drogowe i budowlane (kod 46)	Iwła (piaskowce) (złoże rozpoznane wstępnie)	Iwła	W budownictwie i drogownictwie
3	Kamienie drogowe i budowlane (kod 46)	Zawadka Rymanowska (złoże rozpoznane wstępnie)	Zawadka Rymanowska	W budownictwie i drogownictwie
4	Kamienie drogowe i budowlane (kod 46)	Iwła (łupki menilitowe) (złoże rozpoznane wstępnie)	Iwła	W budownictwie i drogownictwie
5	Kamienie drogowe i budowlane (kod 46)	Lipowica (złoże skreślone z bilansu zasobów)	Lipowica	W budownictwie i drogownictwie
6	Kamienie drogowe i budowlane (kod 46)	Lipowica II (eksploatacja złoże zaniechana)	Lipowica	W budownictwie i drogownictwie
7	Kruszywo naturalne (kod 47)	Dukla (złoże rozpoznane wstępnie)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie
8	Kruszywo naturalne (kod 47)	Jasiołka – Panna (eksploatacja złoże zaniechana)	Tylawa	W budownictwie i drogownictwie
9	Kruszywo naturalne (kod 47)	Trzciana (złoże skreślone z bilansu zasobów)	Trzciana	W budownictwie i drogownictwie

Źródło: Urząd Gminy w Dukli; Państwowy Instytut Geologiczny.

W związku z występowaniem na obszarze opracowania surowców mineralnych dla ich eksploatacji utworzono szereg terenów i obszarów górniczych. Zostały one zamieszczone w tabeli nr 2.6. Ponadto w tej tabeli umieszczono teren i obszar górniczy „Iwonicz”, związany z eksploatacją wód leczniczych na obszarze gminy Iwonicz Zdrój, obejmujący w niewielkim stopniu obszar gminy Dukla w jej wschodniej części.

Tabela 2.6. Tereny i obszary górnicze.

Lp.	Nazwa terenu i obszaru	Złoże	Decyzja
1	Bóbrka, Równe - I	Ropa naftowa, Gaz ziemny	Minister Środowiska DGe/MS/487-383/2000
2	Lipowica II - 1	Kamienie drogowe i budowlane	Wojewody Podkarpackiego ŚR.II.712/10/04
3	„Drymak” - Pole B	Kruszywa naturalne	Wojewody Krośnieńskiego OS-V-7512/81/98
4	Trzciana II - Pole A	Kruszywa naturalne	Wojewody Krośnieńskiego OS-V-7512/87/98
5	Trzciana II - Pole B	Kruszywa naturalne	Wojewody Krośnieńskiego OS-V-7512/72/98
6	Trzciana II - Pole C	Kruszywa naturalne	Wojewody Krośnieńskiego OS-V-7512/2/98
7	Trzciana II - Pole D	Kruszywa naturalne	Wojewody Krośnieńskiego OS-V-7512/78/98
8	Dukła 1	Kruszywa naturalne	Starosta Powiatowy w Krośnie SR.84.751-12-6/08
9	Iwonicz	Wody lecznicze	Minister Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa DG/hg/TS/487-981/99

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny.

RZEŻBA TERENU

Na terytorium Gminy Dukła można wyróżnić dwie części wyraźnie różniące się pod względem geomorfologicznym. Północna część gminy (na północ od miasta Dukła) położona na Pogórzu Jasielskim jest wyraźnie niższa. W rzeźbie tego terenu dominują szerokie obniżenia i łagodnie wznoszące się wzgórza. wysokości bezwzględne wynoszą tu maksymalnie 533 m. n.p.m. (Góra Liwocz nad Iwlą). Na południe od miasta Dukła wznosi się wyraźny próg Beskidu Niskiego z masywem Cergowej (716 m. n.p.m.), który oddziela część północną gminy od znacznie wyższej części południowej, położonej w Beskidzie Niskim. W tej części gminy nad miejscowością Olchowiec znajduje się najwyższe wzniesienie w gminie o wysokości 764 m. n.p.m. Na południe od Barwinka znajduje się przełęcz Dukielska (501 m. n.p.m.), najniższa przełęcz w całym łańcuchu Karpat. Układ głównych form rzeźby zarówno w beskidzkiej jak i w pogórskiej części gminy jest zbliżony do rusztowego. Główne grzbiety mają przebieg mniej więcej z południowego wschodu na północny zachód zaś rozdzielające je główne doliny są również generalnie nachylone ku północnemu zachodowi tworzą jednakże liczne przełomy o przebiegu mniej więcej prostopadłym do grzbietów. Kilka takich przełomów znajduje się w dolinie Jasiołki, głównej rzeki gminy.

Jednym z głównych walorów środowiska gminy wynikającym w znacznej mierze z rzeźby terenu jest urozmaicony krajobraz. Najbardziej charakterystyczną dominantą krajobrazu nie tylko gminy ale i znacznej części Beskidu Niskiego jest góra Cergowa. Jej masyw o trzech wierzchołkach wznosi się ona ponad 300 m. nad dno przełomowej doliny Jasiołki. Szczególnie efektownie prezentuje się stromy północny stok opadający w kierunku Dukli i Jasiołki. Inne wzniesienia Beskidu Niskiego również posiadają wybitne walory krajobrazowe. Mimo znacznego stopnia zalesienia punktów widokowych jest wiele i choć widok jest często ograniczony to jednak widoki posiadają niepowtarzalny urok (np. widok spod wierzchołka Kamienia ku północy i północnemu wschodowi). Najważniejsze punkty widokowe zaznaczono na załączonej mapie. Krajobraz dolin również jest bardzo urozmaicony ze względu na występujące naprzemiennie wąskie, zalesione odcinki przełomowe oraz odcinki o szerokich dnach i łagodnych zboczach w których usytuowana jest większość miejscowości.

Rzeźba terenu przyczynia się również do silnej ekspozycji krajobrazowej wielu budynków i zespołów zabudowy o wartości historycznej usytuowanych na wzniesieniach. Np. klasztor i kościół w Dukli, centrum Jaślik wraz z kościołem, kościoły i cerkwie w poszczególnych miejscowościach.

Do współczesnych procesów erozji, transportu i akumulacji występujących na tym terenie, a mających istotne znaczenie w kształtowaniu rzeźby terenu należy zaliczyć:

- **osuwiska**, ich tworzeniu sprzyja występowanie naprzemianległych warstw łupków i piaskowców zarówno w jednostce śląskiej jak i podśląskiej i skolskiej. Piaskowce wskutek spękania na ogół przepuszczają wodę, natomiast łupki są nieprzepuszczalne, lecz nasiąkając tracą na spójności. Łupki stanowią więc poziom, na którym gromadzi się woda. Występowanie ich ma zawsze związek z pojawieniem się podmokłości, zabagnień i równocześnie ze złagodzeniem form terenu. Łupki – jeśli podścielają warstwę piaskowców, a nachylenie warstw jest zgodne z nachyleniem stoków, po nawodnieniu (np. wskutek silnych opadów atmosferycznych) stają się przyczyną osuwisk;
- **spęływanie**, to powolny, niemal niezauważalny proces, o którym świadczą charakterystyczne pnie drzew wygięte w górę stoku, tworzące tzw. „haki”. Często spotyka się na takim stoku zabagnienia, a jego powierzchnia złaziskowa jest zawsze nierówna, pełna zagłębień i nabrzmień;
- **spłukiwanie powierzchniowe** występuje w czasie opadów, zwłaszcza nawalnych, powodując powstanie zmywów powierzchniowych, degradujących glebę nieraz na dużych obszarach. Na spłukiwanie szczególnie podatne są pylaste, lessopodobne pokrywy, przy czym niewielkie nachylenia wystarczą, by degradacja przybierała groźne rozmiary. Najsilniej zaznacza się ten proces na polach zajętych pod uprawę roślin okopowych, zwłaszcza gdy zaorywanie przebiega równoległe do kierunku nachylenia stoku;

- **erozja wodna rzeki i potoków** występuje najsilniej podczas silnych wezbrań doprowadzając do podcinania i niszczenia brzegów (erozja boczna) oraz do poszerzania dolinnych den i pogłębiania ich (erozja wgłębna). Intensywność tych procesów zależy od szybkości płynięcia wody i jej ilości, a także wielkości materiału niesionego przez rzekę;
- **formy antropogeniczne** powstałe w wyniku działalności gospodarczej człowieka w środowisku, do których można zaliczyć między innymi wcięcia i sztuczne nasypy drogowe, wyrobiska poeksploatacyjne kamieniołomów, terasy rolnicze, wysypiska gruzu, ziemi i odpadów.

WARUNKI GEOLOGICZNO-INŻYNIERSKIE

Skomplikowana budowa geologiczna obszaru gminy rzutuje w istotny sposób na geotechniczne **warunki posadowienia obiektów budowlanych**. Warunki te określa się na etapie projektowania obiektów budowlanych. Wtedy też wykonywane będą szczegółowe analizy warunków gruntowych. Z punktu widzenia możliwości posadowienia budynków korzystne są obszary gruntów spoistych zwartych, półzwartych i twardoplastycznych, gruntów sypkich średniozagęszczonych i skał, na których nie występują zjawiska geodynamiczne, a głębokość wody gruntowej przekracza 2 m. Na etapie niniejszego opracowania można jedynie stwierdzić iż proste warunki gruntowe (korzystne) mogą występować na stosunkowo niewielkich fragmentach obszaru gminy głównie na wysokich terasach Jasiołki i w szerokim obniżeniu w miejscowościach Cergowa i Jasionka. Na większości obszaru gminy należy się liczyć z występowaniem złożonych warunków gruntowych ze względu na występowanie gruntów zmiennych genetycznie i litologicznie. Skomplikowane warunki gruntowe będą występować na terenach zagrożonych osuwaniem a także mogą pojawić się w strefach uskoków przecinających struktury fałdowe w związku z występowaniem nieciągłych deformacji górotworu.

Poza wspomnianymi wyżej stosunkowo niewielkimi obszarami, które w znacznej mierze już są zabudowane, należy liczyć się z występowaniem słabszych warunków geologiczno-inżynierskich i utrudnień w posadowieniu budynków. Najczęstszym utrudnieniem są spadki terenu powyżej 12 % oraz zagrożenie ruchami osuwiskowymi. Na podstawie opracowania „Analiza Zjawisk Osuwiskowych na Terenie Województwa Podkarpackiego” (Dziewoński J., Czajka K.) w części kartograficznej niniejszego opracowania przedstawiono dotychczas zidentyfikowane obszary zagrożone ruchami osuwiskowymi. Możliwe jest jednakże ujawnienie się zagrożenia ruchami osuwiskowymi w innych dotychczas niezidentyfikowanych obszarach ze względu na predyspozycje wynikające z budowy geologicznej i rzeźby terenu (znaczny udział łupków, duże nachylenie terenu, upad warstw skalnych zgodny z nachyleniem terenu).

Niekorzystne warunki geologiczno-inżynierskie dla budownictwa występują ponadto na niskich terasach Jasiołki i jej dopływów, gdzie podłoże stanowią utwory aluwialne, głównie żwiry i miejscami mady, w których głębokość występowania wody gruntowej nie

przekracza 2 m poniżej poziomu terenu. Obszary te ponadto są zagrożone zalewaniem w czasie powodzi.

WODY PODZIEMNE

Wody podziemne występują na terenie gminy w trzech zasadniczych zbiornikach. W dnach głównych dolin rzecznych wody podziemne występują w przepuszczalnych utworach aluwialnych. Pozostają one w bezpośrednim kontakcie z wodami rzecznyymi. Poziom ich zalegania nawiązuje do stanu wody w rzece. Wody te są słabo lub zupełnie nie izolowane od powierzchni gruntami spójnymi i przez to są najbardziej narażone na zanieczyszczenia.

Na stokach w utworach pokrywowych występuje poziom zawieszonych wód śródglinowych o małej zasobności i dużych wahańach poziomu wody.

Kolejny zbiornik wód podziemnych stanowią uszczelinione utwory fliszowe. Wody występują tu na głębokości 5-10 m, wahania zwierciadła wody są niewielkie a zasobność zmienna.

Dolina Jasiołki w północnej części gminy znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 433 „Dolina rzeki Wisłoki” wyznaczonego przez A. Kleczkowskiego. Jest to zbiornik czwartorzędowy, porowy. Jego łączna powierzchnia wynosi 181 km², a jego zasoby dyspozycyjne oszacowano na ok. 23,5 tys. m³ na dobę. Brak opracowań w odpowiednio dużej skali uniemożliwia dokładne przedstawienie zasięgu przestrzennego zbiornika.

Ponadto w północno-wschodniej części gminy występują wody mineralne podobne do tych, które są eksploatowane w sąsiadujących z gminą uzdrowiskach w Iwoniczu Zdroju i w Rymanowie Zdroju. Według W. Krzywiny i A. Sokołowskiego północna część gminy (miejscowości: Głójscie, Teodorówka, Nadole, Dukla, Zboiska, Łęki Dukielskie, Wietrzno, Równe, Cergowa, Jasionka) znajdują się w rejonie o udokumentowanym występowaniu wód mineralnych o zasobach statystycznych w granicach 15-50 m³/m². Na terenie gminy nie ma ustanowionych obszarów ochronnych zbiorników wód śródglinowych. Formalne ustanowienie takiego obszaru jest możliwe w drodze aktu prawa miejscowego przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, na podstawie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Dotychczas na omawianym terenie nie stwierdzono występowania wód geotermalnych aczkolwiek występują one w szeregu miejscowości w stosunkowo niewielkiej odległości.

Już zbadane i udokumentowane zasoby wód geotermalnych znajdują się w rejonie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w południowym rejonie powiatu krośnieńskiego (Iwonicz Zdrój, Rudawka Rymanowska).

W Wiśniowej koło Strzyżowa, na początku lat 90 – tych XX wieku, nawiercono wody termalne o temp. 84°C i mineralizacji ok. 7,0 g/dm³ (Karnkowski, Jastrzab 1994). Wody termalne zostały tu nawiercone „okazjonalnie” podczas poszukiwań ropy naftowej. Z uwagi

na cel wiercenia, jak i konstrukcję otworu, nie było możliwości określenia zasobów eksploatacyjnych. Przewidywalnie występują one w małym, izolowanym zbiorniku.

W związku z powyższym przy obecnym stanie wiedzy nie sposób ocenić możliwości wykorzystania na omawianym obszarze wód geotermalnych do celów grzewczych lub rekreacyjno-leczniczych.

WODY POWIERZCHNIOWE

Teren Gminy Dukla prawie w całości położony jest w zlewni Wisłoki (dopływu Wiśły). Jedynie wschodnie krańce wsi Równe i Jasionka położone są w zlewni Wisłoka (dopływu Sanu). Główną rzeką gminy jest Jasiołka (dopływ Wisłoki). Średni roczny przepływ tej rzeki w profilu Jasło obliczony dla okresu 1960-89 wynosi $6,25 \text{ m}^3/\text{s}$. Spływy jednostkowe są zróżnicowane. W południowej części gminy gdzie znajdują się obszary źródłiskowe większości cieków spływ jednostkowy wynosi $15\text{-}20 \text{ m}^3/\text{km}^2/\text{rok}$. W miarę obniżania się terenu ku północy spływy jednostkowe maleją do $10\text{-}15 \text{ m}^3/\text{km}^2/\text{rok}$. Jasiołka, podobnie jak i inne cieki na terenie gminy, wykazuje typową dla rzek karpaccich nieregularność przepływów, z dwoma okresami wezbrań: wiosennym (wezbrania roztopowe) i letnim w lipcu kiedy występują największe opady. Największą objętość przepływu Jasiołki w profilu Jasło zaobserwowano w 1934 roku – $286 \text{ m}^3/\text{s}$ zaś najmniejszą objętość przepływu zanotowano w 1961 – $0,2 \text{ m}^3/\text{s}$. Istotną z punktu widzenia gospodarki przestrzennej konsekwencją tej nieregularności są dość rozległe tereny zalewowe w dolinie Jasiołki.

WARUNKI KLIMATYCZNE

Według klasyfikacji M. Hessa (1965) opartej na średniej rocznej temperaturze powietrza i zasięgu występowania pięter roślinnych, Gmina Dukla znajduje się w obrębie dwóch pięter klimatycznych: piętra klimatu umiarkowanie ciepłego, odmiana klimatu dolin i kotlin śródgórskich oraz piętra klimatu umiarkowanie chłodnego.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi tutaj w piętrze klimatu umiarkowanie ciepłego $7,6^\circ \text{C}$, natomiast w piętrze klimatu umiarkowanie chłodnego $5,6^\circ \text{C}$. W piętrze klimatu umiarkowanie ciepłego najchłodniejszym miesiącem jest styczeń $-3,4^\circ \text{C}$, a najcieplejszym lipiec $17,6^\circ \text{C}$, a w piętrze klimatu umiarkowanie chłodnego najchłodniejszym miesiącem jest styczeń $-6,1^\circ \text{C}$, a najcieplejszym lipiec $15,7^\circ \text{C}$.

Z określonymi średnimi temperaturami powietrza wiąże się czas trwania termicznych pór roku (tabela 2.7.). Wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza ulega skróceniu okres bezzimia (temperatura średnia dobową powyżej 0°C), wydłuża się okres zimy termicznej (temperatura średnia dobową poniżej 0°C).

Najistotniejszym okresem z punktu widzenia gospodarki rolnej jest okres gospodarczy ze średnią temperaturą dobową powyżej $2,5^\circ \text{C}$, wegetacyjny ze średnią temperaturą dobową powyżej 5°C oraz okres bezprzymrozkowy.

Okres wegetacyjny rozpoczyna się pod koniec marca, a na grzbietach w pierwszej dekadzie kwietnia, natomiast koniec przypada w drugiej dekadzie października a w dolinie

Jasiołki w pierwszej dekadzie listopada. Długość okresu wegetacyjnego maleje od około 220 dni do 198 dni na grzbietach powyżej 500 m n.p.m.

Tabela 2.7. Charakterystyka piętra klimatycznego umiarkowanie ciepłego.

Element	300 m n.p.m.		500 m n.p.m.
	wklęsła forma terenu	wypukła forma terenu	wypukła forma terenu
liczba dni z $t_d < -5\text{ }^\circ\text{C}$	-	-	-
liczba dni z $t_d < 0\text{ }^\circ\text{C}$	86	78	90
liczba dni z $t_d > 0\text{ }^\circ\text{C}$	282	291	278
liczba dni z $t_d > 5\text{ }^\circ\text{C}$	217	218	203
liczba dni z $t_d > 10\text{ }^\circ\text{C}$	159	160	146
liczba dni z $t_d > 15\text{ }^\circ\text{C}$	81	86	64
liczba dni z $t_{\min} < -10\text{ }^\circ\text{C}$	27	21	25
liczba dni z $t_{\max} < 0\text{ }^\circ\text{C}$	42	33	44
liczba dni z $t_{\min} < 0\text{ }^\circ\text{C}$	94	86	89
liczba dni z $t_{\max}$ i $t_{\min} < 0\text{ }^\circ\text{C}$	131	108	122
liczba dni z $t_{\max} > 25\text{ }^\circ\text{C}$	37	36	24
roczna suma opadów w mm	720	740	800
liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm	162	162	165
liczba dni z opadem $\geq 1,0$ mm	105	118	121
liczba dni z opadem $\geq 10,0$ mm	15	21	22
liczba dni z pokrywą śnieżną	78	71	91
średnia prędkość wiatru m/s	2,1	2,1	2,5
liczba dni z wiatrem ≥ 10 m/s	9	12	20
liczba dni z wiatrem ≥ 15 m/s	2	-	7
liczba dni pogodnych	50	60	60
liczba dni pochmurnych	135	145	160
liczba dni z mgłą	65	24	32

Źródło: Hess 1965.

Okres bezprzymrozkowy, który, wyznaczają daty pierwszych i ostatnich przymrozków, trwa na tym terenie od 170 do 135 dni. Pierwsze przymrozki pojawiają się w pierwszej połowie października natomiast ostatnie na przełomie kwietnia i maja. Różnica w czasie trwania okresu bezprzymrozkowego między formami wypukłymi a wklęsłymi może dochodzić do ponad 50 dni.

Okres intensywnych procesów rozwoju roślin (średnia temperatura dobową powyżej 10°C) w dolinie Jasiołki rozpoczyna się pod koniec kwietnia, na wysokości 500 m n.p.m., w pierwszej dekadzie maja. Koniec okresu przypada w pierwszej dekadzie października w dolinie, a na grzbietach wysokości 500 m n.p.m. na przełomie drugiej i trzeciej dekady września.

Gradient pionowy czasu trwania wynosi około 6 dni/100 m dla form wypukłych i 10 dni/100 m dla form wklęsłych.

Lato termiczne z temperaturą dobową powyżej 15°C rozpoczyna się w pierwszych dniach czerwca, a kończy się na przełomie sierpnia i września. Czas trwania lata maleje

ze wzrostem wysokości o około 13dni/100 m na wypukłych formach terenowych i 10 dni/100 m we wklęsłych formach.

Piętro umiarkowanie chłodne rozciąga się na wysokości ok. 700 – 1100 m n.p.m. W związku z tym na terenie Gminy Dukla w piętrze tym znajdują się jedynie wierzchołki najwyższych wzniesień (otoczenie Olchowca, Cergowa, Piotruś). Średnia roczna temperatura wynosi tu +6 °C, średnia długość okresu bezprzymrozkowego wynosi 145 dni, średnia roczna suma opadów 1000 mm a średnia liczba dni z pokrywą śnieżną 105.

Obszar gminy jest dobrze przewietrzany, średnia roczna prędkość wiatru wynosi od 4,2 m/s w dolinie Jasiołki do 6,0 m/s na wzniesieniach Beskidu Niskiego. Specyficzną cechą warunków anemologicznych są silne i długotrwałe wiatry wiejące z północnego zachodu i południa (wiatry dukielskie). Urozmaicona rzeźba terenu sprawia, iż zarówno kierunek jak i siła wiatru wykazują duże zróżnicowanie lokalne w zależności od ukształtowania powierzchni terenu.

Ze względu na duże zróżnicowanie rzeźby i użytkowania terenu można wyróżnić tereny o mezoklimacie:

- **mało korzystnym** obejmującym tereny doliny Jasiołki i większych cieków wodnych, charakteryzujący się dużymi wahaniami temperatury i wilgotności powietrza (dzień-noc), częstymi inwersjami temperatury i długotrwałym występowaniem mgieł radiacyjnych;
- **umiarkowanie korzystnym** obejmującym wyższe części dolin oraz niższy poziom Beskidu Niskiego, charakteryzujący się znacznie mniejszymi kontrastami termicznymi i wilgotnościowymi w ciągu doby;
- **korzystnym:**
  - tzw. ciepła strefa stoku występuje około 65 m nad dnem dolin; obszary te pozostają najczęściej poza zasięgiem mgieł radiacyjnych a dobowe wahania temperatury i wilgotności powietrza przebiegają łagodniej; średnie minimalne temperatury powietrza są wyższe o około 2-3 °C, a okres bezprzymrozkowy jest dłuższy o około 2 miesiące;
  - **garbów pogórskich** o cechach termiczno-wilgotnościowych podobnych do warunków stoków jednak charakteryzujący się mniej korzystnymi warunkami anemologicznymi (silne wiatry);
  - **kompleksów leśnych** obejmującym tereny o specyficznych warunkach termiczno-wilgotnościowych i bioklimatycznych, charakteryzujący się małymi kontrastami temperatury, wpływający łagodząco na tereny sąsiednie.

Ze względu na zróżnicowanie warunków klimatycznych obszar ten zaliczany jest do terenów o bioklimacie umiarkowanie bodźcowym w większych dolinach oraz silnie bodźcowym w terenach górskich, szczególnie w okresie zimowym. Na terenach leśnych charakteryzuje się cechami oszczędzającymi.

POKRYWA GLEBOWA

Na terenie Gminy Dukla występują głównie gleby brunatne o różnie wykształconych profilach w zależności od skał podłoża. Ponadto w dolinach głównych cieków wodnych wykształciły się na podłożu osadów aluwialnych mady. Bardzo zróżnicowana jest przydatność rolnicza gleb. Najlepsze gleby występujące w gminie to mady pylaste występujące na wyższych terasach Jasiołki i innych większych potoków. Są to gleby III klasy bonitacyjnej należące do kompleksów przydatności rolniczej zbożowo-pastewnego mocnego i pszennego dobrego. Gleby te występują głównie w dol. Jasiołki w miejscowościach: Zboiska, Równe, Wietrzno.

Powierzchnię klasoużytków w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawiono w tabeli nr 2.8.

Tabela 2.8a. Grunty rolne według klas bonitacyjnych [powierzchnia w ha].

Klasa bonitacyjna	Barwinek	Cergowa	Chyrowa	Dukla	Głojsce	Iwla
GRUNTY ORNE						
I						
II						
III a		251214		7,6498		
III b		64,7575		11,5913	1,3600	7,7716
IV a	0,9400	745,5705	13,1553	69,8863	63,4457	107,8840
IV b	58,9154	75,1270	183,2458	92,1442	1,3600	245,0863
V	148,2954	202,7503	264,9525	77,9435	151,6000	161,3618
VI	82,1100	432214	175,6029	18,9215	43,7000	132,5992
UŻYTKI ZIELONE						
I	Ł- Ps-					
II	Ł- Ps-					
III	Ł- Ps-	11,0800 89,7200		0,2118 22,6307	1,4600	29,4800 32,0097
IV	Ł-6,5746 Ps-35,5620	119,4414 173,2012	46,3900 104,3806	1,7949 78,3626	8,4700 67,0984	52,7300 100,4935
V	Ł-182,0307 Ps-307,8201	89,2300 170,9674	191,4329 24,1569	1,2429 112,7115	4,1200 37,7116	17,7424 89,3234
VI	Ł-73,4685 Ps-38,1922	85,5500 162,1659	119,2900 422,3352	2,0041 105,4767	0,9800 55,5465	3,2400 149,9581

Źródło: Urząd Gminy w Dukli i obliczenia własne.

Ponadto na łagodnych stokach wzgórz w północnej części gminy na podłożu utworów lessopodobnych wykształciły się żyzne gleby brunatne również zaliczane do III klasy

bonitacyjnej należące do kompleksu pszennego dobrego. Nieco mniej urodzajne są gleby występujące również w północnej części gminy ale wykształcone na podłożu glin soliflukcyjno-wietrzeniowych ilastych i piaszczystych. Są one zaliczane do IV klasy bonitacyjnej i należą do kompleksu zbożowego górskiego.

Na terenie Beskidu Niskiego gleby są znacznie mniej urodzajne. W dolinach występują gleby IV klasy bonitacyjnej należące do kompleksu zbożowego górskiego, a wyżej gleby V i VI klasy bonitacyjnej należące do kompleksu zbożowo-pastewnego górskiego, a lokalnie do kompleksu owsiano-pastewnego.

Tabela 2.8b. Grunty rolne według klas bonitacyjnych [powierzchnia w ha].

Klasa bonitacyjna	Jasionka	Lipowica	Łęki Dukielskie	Mszana	Nadole	Nowa Wieś
GRUNTY ORNE						
I						
II						
III a		0,6500	0,7400			
III b	4,1935	16,1251	5,8000		5,7878	7,9400
IV a	79,0506	11,7985	78,9354	17,5000	40,2014	10,2600
IV b	99,2822	9,1800	501,6403	465,0113	36,1300	1,0300
V	246,6185	24,6900	160,8600	705,6531	101,6561	19,5993
VI	1,4400	26,7700	39,2100	179,2554	37,0800	34,7600
UŻYTKI ZIELONE						
I	Ł- Ps-					
II	Ł- Ps-					
III	Ł-0,6000 Ps-1,0200	0,8700 8,4000	26,1600 55,7583		3,7129 9,2590	0,5700
IV	Ł-39,0488 Ps-71,6670	24,9616	21,5598 64,3666	423,6629 624,4042	3,6700 2,0521	2,0200
V	Ł-40,4300 Ps-110,5700	17,2861	7,9300 22,2057	574,6837 897,0416	16,7600 4,0200	37,4800
VI	Ł-9,7600 Ps-194,4385	51,4600	8,3887 64,1527	349,2127 798,4115	54,2075	12,4800

Źródło: Urząd Gminy w Dukli i obliczenia własne.

Zawartość metali ciężkich w glebach gminy była przedmiotem badań prowadzonych przez WIOŚ w latach 1988-1990 i 1995-1996. Badano zanieczyszczenie gleb w sąsiedztwie głównych tras komunikacyjnych. Na terenie Gminy Dukla badania prowadzono w dwóch punktach przy trasie Miejsce Piastowe – Barwinek: przy wjeździe do miasta od strony północnej oraz w Barwinku. W obu punktach stwierdzono podwyższone

zawartości cynku i kadmu (w stosunku do zawartości naturalnej). Przy wjeździe do Dukli stwierdzono także podwyższoną zawartość niklu (I stopień zanieczyszczenia wg klasyfikacji IUNG). Wg zaleceń IUNG gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe z ograniczeniem warzyw przeznaczonych dla dzieci. Można przewidywać, iż wzrost natężenia ruchu na tej drodze będzie powodował wzrost emisji zanieczyszczeń, a co za tym idzie coraz większego znaczenia nabierać będzie problem właściwego zagospodarowania otoczenia drogi.

Tabela 2.8c. Grunty rolne według klas bonitacyjnych [powierzchnia w ha].

Klasa bonitacyjna	Olchowiec	Ropianka	Równe	Teodorówka	Trzciana	Tylawa
GRUNTY ORNE						
I						
II			32,2900			
III a			51,6063			
III b			164,1211	7,3999		
IV a			480,8256	106,7936	10,8541	40,756
IV b	8,5600	3,0600	414,4409	107,9400	121,7918	95,1627
V	153,7900	101,9900	238,5889	183,2975	177,0383	219,6110
VI	101,7228	8,0600	44,6200	131,1403	14,0700	39,6000
UŻYTKI ZIELONE						
I	Ł- Ps-					
II	Ł- Ps-					
III	Ł- Ps-		67,1075 107,7856	5,3550 9,8245		
IV	Ł-18,8100 Ps-4,8467	5,9900 59,7200	62,9493 444,9944	20,6100 52,6710	62,2090 47,4186	120,0935 79,1041
V	Ł-175,5399 Ps-394,2664	132,4400 101,9900	27,4869 237,9573	16,6200 7,3735	156,7493 335,1952	272,5488 443,8603
VI	Ł-22,0500 Ps-251,8375	3,9100 8,0600	8,9100 99,1137	2,6300 140,4252	5,7000 119,7601	17,4600 223,7410

Źródło: Urząd Gminy w Dukli i obliczenia własne.

Zarówno ze względu na warunki glebowe jak i rzeźbę terenu oraz warunki klimatyczne predyspozycje dla rozwoju rolnictwa w części północnej gminy są zasadniczo różne od części południowej. Północna część gminy (miejscowości Wietrzno, Łęki Dukielskie, Równe, Zboiska, Cergowa, Jasionka, Teodorówka, Iwla, Głojsce oraz częściowo miasto Dukla) posiada dogodne warunki dla rozwoju wszelkich form uprawy i hodowli.

Natomiast południowa, górską część gminy jest predysponowana do rozwoju hodowli w oparciu o trwałe użytki zielone. Możliwości rozwoju upraw są tu bardzo ograniczone.

Tabela 2.8d. Grunty rolne według klas bonitacyjnych [powierzchnia w ha].

Klasa bonitacyjna	Wietrzno	Zawadka Rymanowska	Zboiska	Zydranowa
GRUNTY ORNE				
I				
II				
III a	28,7445	1,3900	30,3285	
III b	20,7529	18,6600	42,8615	
IV a	95,8357	162,8183	80,5754	34,2555
IV b	194,7765	369,0425	34,6123	289,6899
V	64,7565	397,2622	1,2200	330,0332
VI	13,6965	60,1226		102,0200
UŻYTKI ZIELONE				
I	Ł- Ps-			
II	Ł- Ps-			
III	Ł-5,5087 Ps-20,8370	1,9700	13,9141 30,8875	3,7400
IV	Ł-4,9300 Ps-72,5929	193,8129 403,1249	13,6882 22,7314	291,5286 371,2398
V	Ł-7,5700 Ps-21,6202	291,0197 531,0447	1,4900 11,6712	315,4661 357,8838
VI	Ł-2,8200 Ps-61,2448	49,6400 438,6224	4,0700	199,1573 343,4123

Źródło: Urząd Gminy w Dukli i obliczenia własne.

ROŚLINNOŚĆ

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej obszar gminy położony jest w:

- VIII Krainie Karpackiej;
  - 7 Dzielnic: Beskid Niski;
  - Mezuregion Dukielski.

Wyjątkowa różnorodność gatunkowa roślinności na terenie Gminy Dukla stanowi zasób o znaczeniu ogólnokrajowym i ogólnoeuropejskim. Fakt ten wynika ze znacznego udziału lasów (52%) oraz łąk i pastwisk (niepełna 20%) w ogólnej powierzchni gminy. Sprzyjającym czynnikiem jest także mała gęstość zaludnienia gminy 50 os./km².

Skład gatunkowy flory jest najlepiej rozpoznany na terenie Jaślickiego Parku Krajobrazowego. Oszacowano, iż w zbiorowiskach roślinnych parku występuje ok. 900 gatunków roślin naczyniowych (w tym ok. 600 gatunków leśnych). Obserwuje się na tym terenie zanikanie gatunków wschodniokarpackich, a wzrost liczby gatunków zachodniokarpackich (np. tojad dziobaty, żarnowiec miotlasty, krzyżownica i przytulica okrągłolistna). Rośliny górskie reprezentowane są przez 82 gatunki reglowe i 7 gatunków subalpej-

skich (np. omieg górski, ciemiężycza zielona i modrzyk górski). Dość liczne są rośliny pontyjskie, wśród których na uwagę zasługują: róża francuska, kocimiętka naga, cebulica dwulistna, kłokoczka południowa oraz nawrot lekarski. Z wychodniami skalnymi związane jest występowanie roślin naskalnych takich jak: zanokcica skalna i murowa, paprotka zwyczajna oraz mchy i wątrobowce.

Ekosystemy leśne

Głównym źródłem informacji na temat ekosystemów leśnych na omawianym obszarze są dane dotyczące Nadleśnictwa Dukla. Granice nadleśnictwa nie pokrywają się z granicami administracyjnymi gminy ale większość lasów nadleśnictwa znajduje się w gminie Dukla toteż informacje nadleśnictwa dotyczą głównie Gminy Dukla.

Wśród typów siedliskowych lasów w nadleśnictwie Dukla największy udział powierzchniowy mają siedliska górskie – 85.8% (12404.17 ha). Pod względem wilgotności dominują siedliska świeże zajmujące 94.8% powierzchni lasów (13712.73 ha).

Tak więc zdecydowanie dominuje siedlisko lasu górskiego świeżego (81.1%). Zdecydowanie mniejszy udział mają siedliska lasu wyżynnego świeżego (11.5%) i lasu górskiego wilgotnego (3.5%).

Lasy na nadleśnictwa Dukla odznaczają się wysokim stopniem naturalności. Siedliska naturalne zajmują 43.7 % powierzchni, siedliska zbliżone do naturalnych 28.4%, a siedliska zniekształcone 27.9%.

W drzewostanach przeważa zróżnicowane edaficznie i wysokościowo zbiorowisko buczyny karpackiej z dominującym udziałem buka jodły i sosny oraz z licznymi gatunkami domieszkowymi. Występują tu więc również świerk, modrzew, dąb, grab, jawor, wiąz górski, jesion, brzoza, wierzba, klon polny, osika. W grądach zajmujących niższe położenie występują lipy szerokolistne. Zaznacza się wyraźnie wilgotna postać grądów z czoskiem niedźwiedzim i parzydłem leśnym. Nad rzekami i potokami występuje łągowa olszynka karpacka. Osobliwością unikalną w skali Karpat jest zbiorowisko jaworzyny górskiej w rezerwacie „Przełom Jasiołki” i na stokach góry Piotruś. Na uwagę zasługuje także szereg stanowisk cisa na terenie gminy. W podszycie lasów górskich pospolicie występuje leszczyna a ponadto wiciokrzew, suchodrzew, bez czarny i koralowy.

Zbiorowiska nieleśne

Roślinność nieleśna występuje na znacznych powierzchniach, głównie w dnach i na zboczach dolin, gdzie tworzy mozaikowe układy z zadrzewieniami i lasami o wysokich walorach krajobrazowych.

Kompleksy te są głównym biotopem dla dużej liczby gatunków roślin rzadkich, zagrożonych oraz podlegających ochronie prawnej np. gatunki z rodziny storczykowatych, które są tu szczególnie liczne.

Kwieciste zbiorowiska muraw, łąk i ziołorośli charakteryzują się wybitnie wartościową fauną zwierząt bezkręgowych (zwłaszcza owadów), są także ważne dla ptaków drapieżnych i innych gatunków związanych ze środowiskami otwartymi i ekotonalnymi:

- **murawy kserotermiczne**, suche łąki i pastwiska – zbiorowiska tego kompleksu najliczniej spotykane są na stromych zboczach i skarpach o ekspozycji południowej; obejmują następujące siedliska przyrodnicze: murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*, *Trifolio-Geranietea*); murawy bliźniczkowe (*Nardetalia*); niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion*);
- **zbiorowiska łąk i pastwisk** – najważniejsze zbiorowiska łąkowe rozwinęły się na rozmaitych siedliskach, mniej lub bardziej wilgotnych; obecnie występują w wielu płatach często rozległych, na skłonach wzniesień, lokalnych spłaszczeniach terenu, w dolinach licznych cieków i potoków; rozpowszechnionym zbiorowiskiem jest łąka rajgrasowa, cenna pod względem rolniczym; utrzymywana przez coroczne zabiegi agrotechniczne, zapewniające produkcję wysokiej jakości siana dla zwierząt; niekiedy drobne płaty tego zbiorowiska są utrzymywane jako tzw. łąki porolne; grupą zbiorowisk roślinnych utrzymywanych w wyniku wypasu bydła są pastwiska życicowo-grzebienicowe (*Lolio-Cynosuretum*), wykształcone na niezbyt rozległych płaszczynach; warunkiem utrzymującym stabilność ich składu botanicznego jest wypas z równoczesnym naturalnym nawożeniem organicznym lub wydeptywanie; zbiorowisko to występuje lokalnie wzdłuż ścieżek i dróg a także przy zabudowie gospodarskiej i w sadach przydomowych;
- **ekosystemy kamieńców** – jest to specyficzny rodzaj ekosystemów charakterystyczny dla terenów górskich i górzystych, zwłaszcza dla obszarów o dużym stopniu naturalności środowiska; ekosystemy kamieńców nadrzecznych stanowią rodzaj w pełni naturalnego pomostu między ekosystemem wodnym cieku i dalej od niego położonymi ekosystemami typowo lądowymi; obejmują teren, którego wielkość i kształt zmienia się przy każdym większym wezbraniu wody w rzece; zasiedlają go otwarte, pionierskie zbiorowiska roślinne tworzące się na żwirowiskach i kamieniskach nadrzecznych, stanowiących terasę zalewową potoku; ekosystemy rozwijające się na kamieńcach są w różnym stopniu niszczone w czasie roztopów i kolejnych wezbrań wód, a także zachodzących naturalnych procesów geoi hydrodynamicznych i odtwarzają się spontanicznie; wkraczająca tutaj roślinność podlega intensywnym zmianom wskutek zachodzącej naturalnej sukcesji zbiorowisk roślinnych – od synuzji porostów, zbiorowisk mchów i traw, po zadrzewieniu typu łąkowego, co wskazuje na kolejne fazy zarastania i jednocześnie utrwalaania kamieńca; wśród roślin utrwalaających kamieniste podłoże na uwagę zasługują rośliny rozłogowe, szczególnie trawy – kostrzewa czerwona i mietlica rozłogowa; występują tu także między innymi: podbiał; ziarnopłon wiosenny, trzcinnik i inne; na terenach kamienisk już utrwalonych występują drzewa liściaste, głównie olsza szara, topola, jesiony i wierzby, obecny jest także bez czarny; siedliska kamieńców nadrzecznych stanowią bardzo cenny element ogólnego układu ekologicznego w terenie; jest to bowiem między innymi obszar łąkowy wielu gatunków zwierząt bezkręgowych, zwłaszcza przedstawicieli entomofauny, szczególnie wodnej, ziem-

no-wodnej, a także lądowej i bogate żerowisko dla najrozmaitszych gatunków zwierząt bezkręgowych i kręgowych;

- **zbirowiska roślinności synantropijnej** – zbirowiska **segetalne** związane są z uprawami rolniczymi i obejmują dwa, odrębne typy zbirowisk roślinnych; w uprawach zbożowych najczęściej występującym zbirowiskiem jest fitocenoza z wyką czteronasienną; natomiast wśród okopowych występujących w niższych położeniach górskich oraz w dolinach obecne jest zbirowisko z jasnotą białą; zbirowiska roślin towarzyszących człowiekowi wykształcone jako zbirowiska **ruderalne** występują na omawianym obszarze na stosunkowo ograniczonych pod względem powierzchniowych płatach roślinności; poprawa stanu sanitarnego poszczególnych gospodarstw wiejskich sprzyja ograniczeniu ich powierzchniowego zasięgu; w warunkach zwiększonej zawartości związków azotowych może rozwijać się zbirowisko pokrzywy żegawki (*Urtico-Malvetum*), wrotycza pospolitego (*Tanacetum-Artemisietum*) a także charakterystyczne zbirowisko z udziałem łośnianów i serdecznika.
- **zbirowiska torfowisk** – zbirowiska roślin bagiennych wytwarzających torf. Torfowiska powstają w obniżeniach terenowych o nieprzepuszczalnym podłożu, w warunkach nadmiaru wody. Główne rośliny torfowiskowe mają nieograniczony wzrost. Ich dolne części obumierając nie ulegają całkowitemu rozkładowi, gdyż jest on hamowany brakiem dostatecznej ilości tlenu przy jednoczesnym nadmiarze wody. Roślinność torfowisk tworzą m in. mchy, turzyce, welnianki i niektóre krzewinki.

ŚWIAT ZWIERZĄT

Bogata jest również fauna tego terenu. Żyje tu 269 gatunków kręgowców, w tym 191 podlega ochronie. Na podstawie dostępnych informacji, w tym zawartych w standardowych formularzach danych obszarów Natura 2000 znajdujących się w całości lub częściowo na terenie Gminy Dukla należy zwrócić uwagę na występowanie na terenie gminy dużych ssaków jak: niedźwiedź, jeleń, dzik i wilk. Żyją tu również rysie, bobry i wydry. Liczne są również występujące na terenie gminy gatunki nietoperzy: podkowiec mały, nocek orzęsiony, nocek Bechsteina i nocek duży.

Bogaty jest również świat ptaków. W Jaśliskim Parku Krajobrazowym stwierdzono występowanie 152 gatunków, w tym 120 lęgowych, 62 zimujących, 33 przelotnych i 6 zalatujących. Wyjątkowo liczne są gatunki drapieżne. Występują tu m in.: orzeł przedni, orlik krzykliwy, bielik, sokół wędrowny, kania czarna, kania ruda, gadożer, puchacz. Spośród pozostałych ptaków warto wspomnieć bociana czarnego, derkacza, żurawia, lelka i szereg gatunków dzięciołów.

Spośród gadów należy wymienić zaskrońca i żmiję zygzakowatą a świat płazów reprezentują traszka karpacka i grzebieniasta, salamandra plamista i kumak górski.

W potokach na terenie gminy występują również rzadkie gatunki ryb: brzanka i głowacz białopłetwy.

Wyjątkowa bioróżnorodność terenów gminy stawia przed gospodarką przestrzenną zadanie utrzymania różnorodności siedlisk stanowiących miejsca bytowania roślin i zwierząt oraz zapewnienie możliwości migracji zwierzyny dla rekolonizacji i wymiany genów. Najważniejszą barierą ograniczającą swobodę tej migracji jest droga Miejsce Piastowe – Barwinek. W przypadku budowy nowej drogi tej samej relacji ale o wyższych parametrach może pojawić się bariera, która uniemożliwi całkowicie migrację zwierzyny o ile równocześnie z drogą nie zbuduje się ekoduktów. Z kolei budowa ekoduktów umożliwiających zwierzynie przekraczanie drogi krajowej wymagać będzie dla umożliwienia dalszej migracji zwierzyny trwałego zachowania przerw w zabudowie (najlepiej zalesionych lub zarzewionych) także w sąsiednich dolinach gdzie zabudowa koncentruje się wzdłuż dróg niższej kategorii.

2.3.3. Zasoby przyrodnicze oraz ich ochrona prawna

Obszar Gminy Dukla dzięki występującemu zróżnicowaniu elementów środowiska przyrodniczego należy do terenów o bardzo wysokiej różnorodności biologicznej. Uwarunkowania te powodują, że przyroda prezentuje wysokie walory przyrodnicze zasługujące na uwagę i ochronę jej wartości. Potwierdza to również dotychczasowy zakres merytoryczny i przestrzenny zasięg zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych, obejmujący rozliczne formy tej ochrony.

OCHRONA PRAWNA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH

■ Sieć ekologiczna ECONET-PL

Polska część europejskiej sieci ekologicznej ECONET-PL obejmuje tereny o najwyższych walorach przyrodniczych, tworzących wyodrębnione obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym (M) lub krajowym (K) połączone ze sobą korytarzami ekologicznymi, również o znaczeniu krajowym lub międzynarodowym.

W tej strukturze obszar objęty niniejszym opracowaniem położony jest w zasięgu **obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym – 44M Obszar Beskidu Niskiego**.

Obejmuje on tereny Magurskiego Parku Narodowego, Jaślickiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną, którą stanowi Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego (Liro 1995).

Zarówno pod względem budowy geologicznej, jak i cech geobotanicznych jest to obszar przejściowy między Karpatami Zachodnimi i Wschodnimi. Wkraczają tu już gatunki wschodnie (np. żywokost sercowaty *Symohytum cordatum*, kostrzewa górską *Festuca drymeja*), jednak w znacznie mniejszej liczbie niż w położonych dalej na wschód Bieszczadach, jest też pewna liczba gatunków zachodniokarpaccich. Teren jest w znacznej mierze zalesiony, zachowały się znaczne powierzchnie lasów o charakterze naturalnym.

Na tym stosunkowo słabo zbadanym obszarze stwierdzono występowanie 3 gatunków roślin zagrożonych w Europie, 11 gatunków zagrożonych w Polsce, 1 gatunku rzadkiego oraz co najmniej 19 gatunków tworzących specyfikę regionu (m. in. endemitów wschodniokarpackich). Również wśród bezkręgowców stwierdzono występowanie 8 rzadkich gatunków znajdujących się na europejskich czerwonych listach, z czego 4 zalicza się do grupy skrajnie zagrożonych.

■ Sieć Natura 2000

Jednym z elementów procesów integracji europejskiej jest współpraca w dziedzinie ochrony środowiska przyrodniczego. Europejska sieć obszarów ekologicznych ma spełniać rolę systemu nadrzędnego w odniesieniu do obecnie podejmowanych działań w zakresie ochrony przyrody. W oparciu o zalecenia Dyrektywy Ptasiej i Dyrektywy Siedliskowej przewiduje się stworzenie systemu obszarów połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzącymi spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem będzie utrzymanie różnorodności biologicznej poprzez ochronę najcenniejszych i najrzadszych elementów przyrody, a także najbardziej typowych i nadal jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla poszczególnych regionów biogeograficznych. Sieć składa się z obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) i specjalnych obszarów ochrony (SOO), wyznaczonych zgodnie z zaleceniami wyżej wymienionych Dyrektyw UE. Na terenie objętym opracowaniem proponowanych jest do ustanowienia osiem obszarów Natura 2000. Są to:

- obszar „**Ostoja Magurska**” – PLH 180001 o powierzchni 20085 ha.
Obszar leży w środkowej części Beskidu Niskiego, w górnej części doliny Wisłoki. Obejmuje on na północy pasmo Magury Wątkowskiej (Wątkowa 847 m n.p.m. i Kornuty 830 m n.p.m.). Na południu obszar ciągnie się wzdłuż granicy ze Słowacją, obejmując Pasma Graniczne. Wschodnią część terenu tworzy ciąg pojedynczych garbów (Świerzowa 803 m n.p.m., Kolanin 707 m n.p.m., Kamień 714 m n.p.m.). Rzeźba terenu charakteryzuje się występowaniem garbów i długich grzbietów przebiegających z północnego zachodu na południowy wschód, porozdzielanych dolinami pochodzenia denudacyjnego i erozyjnego. Obszar obejmuje Magurski Park Narodowy wraz z sąsiadującym terenem ważnym dla ochrony nietoperzy: rezerwat Kornuty oraz pasem łąk wilgotnych przy północnej granicy Parku. Ostoja tworzy jeden kompleks (głównie leśny), rozdzielony w części zachodniej doliną rzeki Wisłoki, natomiast w części wschodniej doliną potoku Wilsznia. Niewielkie powierzchnie zajmują enklawy zbiorowisk nieleśnych. Ponieważ przez teren Beskidu Niskiego przebiegają granice zasięgów występowania wielu gatunków roślin naczyniowych, jego roślinność ma charakter przejściowy pomiędzy Karpatami Wschodnimi a Zachodnimi. W paśmie górskim Beskidu Niskiego wyróżnia się tylko dwa piętra roślinne - pogórza i regła dolnego.

Ważna ostoja fauny puszczańskiej z dużymi drapieżnikami: niedźwiedziem, wilkiem i rysiem. Obszar o bogatej florze; stwierdzono tu 759 gatunków roślin naczyniowych, 161 gatunków mchów, 51 wątrobowców, 51 śluzowców, 463 grzyby wielkoowocnikowe. Obszar występowania szeregu gatunków roślin naczyniowych chronionych, rzadkich oraz zagrożonych. W sumie, w obszarze stwierdzono 16 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jedno z 3 aktualnych miejsc występowania chrząszcza *Rhysodes sulcatus* w Polsce oraz również bardzo rzadkich nietoperzy: *Myotis emarginatus* i *Myotis bechsteinii*. Na obszarze występują biocenozy o naturalnym składzie gatunkowym, wysokiej stabilności i odporności na czynniki antropogenne. Szczególnie cenne są typowo wykształcone i dobrze zachowane buczyny i jaworzyny. Łącznie zidentyfikowano tu 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Rezerwat Kornuty to najważniejsze w tym rejonie miejsce zimowania nietoperzy.

Obszar jest położony w większości na terenie Magurskiego Parku Narodowego (19 439 ha; 1994); Rezerwat przyrody Kornuty (11,9 ha, 1953).

- obszar „**Beskid Niski**” – PLH 180002 o powierzchni 151967 ha.

Obszar znajduje się w górach położonych w miejscu zwężenia i największego obniżenia łuku karpackiego. Ich wysokość nie przekracza 1000 m n.p.m. Zachodnia część gór zbudowana jest z warstw jednostki magurskiej, gdzie w wielu miejscach na wierzchołkach wzniesień piaskowce tworzą skaliste formy. Wąskie pasma o stromych stokach i grzbietach twarżelcowych ciągną się względem siebie równolegle w kierunku NW-SE. Wschodnią część budują stromo ustawione fałdy i łuski dukielskie i tu głównym rysem rzeźby są wyniesione grzbiety (np. Cergowa Góra). Na stromych zboczach i w głębokich lejach źródłowych występują liczne rozległe osuwiska (najbardziej znane w Lipowicy koło Dukli). W Beskidzie Niskim znajdują się obszary źródliskowe Białej, Ropy, Wisłoki, Wisłoka, Jasiołki, które prowadząc swe wody ku północy płyną niekiedy obniżeniami równoległe do grzbietów lub przecinają je w poprzek głębokimi przełomami. Obficie występują wody mineralne. Roślinność układa się w dwa piętra: piętro pogórza - zajęte głównie przez pola uprawne, łąki, a tylko na niewielkich powierzchniach przez lasy grądowe i piętro regla dolnego porośnięte buczyną i nasadzeniami świerkowymi.

Występuje tu co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bocian czarny, dzięcioł białoszyi, orlik krzykliwy (PCK), orzeł przedni (PCK), puszczyk uralski (PCK), sóweczka (PCK), trzmielojad, włośchatka (PCK).

Zanieczyszczenia powietrza (ze strony Słowacji) powodują zamieranie drzewostanów, ponadto innymi zagrożeniami są: wyrąb niektórych drzewostanów, kłusownictwo oraz zalesienia terenów otwartych.

Występują następujące formy ochrony: Magurski Park Narodowy; Rezerваты Przyrody: Cisy w Nowej Wsi (2,2 ha), Igiełki (27,9 ha), Kornuty (11,9 ha), Modrzyna (17,7 ha), Przełom Jasiołki (123,4 ha), Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze (63,5 ha), Wadernik (10,7 ha), Źródłiska Jasiołki (1585,0 ha); Jaśliski Park Krajobrazowy (18682,7 ha); Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego (20911,0 ha).

- obszar „**Jasiołka**” – PLH 180011 o powierzchni 687 ha.

Ostoja obejmuje odcinek rzeki Jasiołki wraz z jej doliną. Rzeka Jasiołka jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Wisłoki na 103 km jej biegu. Źródłiska tej rzeki znajdują się na zachodnich stokach góry Kanasiówka leżącej w Beskidzie Niskim. Długość badanej rzeki wynosi 76 km a powierzchnia dorzecza 513 km². Jasiołka płynie w większości po utworach fliszowych o warstwach biegnących pod kątem 100-280 stopni w niezbyt głębokiej, ale szerokiej dolinie zagospodarowanej rolniczo. Dno rzeki, skalno-kamieniste, budują utwory fliszowe. Dużą powierzchnię zajmują w korycie kamienie będące wynikiem erozji fliszu o średnich rozmiarach oscylujących w granicach 100-150 mm. Rzeka charakteryzuje się dynamizmem procesów transportowych, w wyniku, których powstają łachy żwirowe. Jasiołka płynie w szerokim korycie skalnym, które poprzecinane jest licznymi uskokami, kaskadami oraz miejscami spokojnego nurtu. "Meandrowanie" ogranicza się do przerzucania nurtu w obrębie szerokiego koryta skalnego, dzięki czemu następuje zróżnicowanie prędkości wody w korycie, co jest istotnym warunkiem dla występowania skójkii gruboskorupowej. Płynie głęboko wciętą, malowniczą doliną. W górnym biegu dno Jasiołki jest kamienisto żwirowe, z niewielką liczbą naturalnych progów skalnych. Brzegi koryta potoku są zakrzaczone i zalesione, przez co woda nie nagrzewania się. Porost roślinności wodnej jest słaby i ograniczony zasadniczo do glonów nitkowatych i krzaczkowatych, oraz niewielkiej ilości mchu.

Zachowana naturalna dolina rzeczna, z typowymi zbiorowiskami nadrzeczными. Stwierdzono występowanie 6 siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wśród nich niewielkie, lecz cenne fragmenty lasów łągowych. Obszar ważny dla zachowania kilku gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy - skójkii gruboskorupowej *Unio crassus*, brzanki *Barbus meridionalis* (*Barbus peloponnesius*) i kumaka górskiego *Bombina variegata*. Zbiorniki wodne pozostałe po żwirowniach są miejscem rozrodu także innych gatunków płazów.

- obszar „**Ostoja Jaśliska**” – PLH 180014 o powierzchni 29279 ha.

Obszar obejmuje górne dorzecze Jasiołki i źródłiska Wisłoka we wschodniej części Beskidu Niskiego, aż po Cergową Górę oraz Zawadkę Rymanowską i Królik Polski na północy. Teren stanowi strefę przejściową pomiędzy dwiema jednostkami geomorfologicznymi łańcucha Karpat Wschodnich i Zachodnich, między Przełęczami Dukielską i Łupkowską. Rzeźba terenu ma łagodny charakter, wzniesienia nie przekraczają 1000 m n.p.m., deniwelacje wynoszą 450-550 m. Najwyższe szczyty

tego obszaru to Kamień (863 m n.p.m.), Danawa (841 m n.p.m.), Kanasiówka (823 m n.p.m.). W dolinach i na zboczach występują tarasy i spłaszczenia erozyjne. Interesującą budowę geologiczną wykazują okolice wzgórza Piotruś (727 m n.p.m.) i Ostrej (687 m n.p.m.), gdzie Jasiołka tworzy malowniczy przełom. W strefie szczytowej Piotrusia oraz w masywie Kamienia nad Jaśliskami znajduje się ciąg skałek zbudowanych z piaskowca oraz rumowiska skalne. Na Górze Cergowej występują liczne jaskinie. Większą część obszaru pokrywają lasy o wysokim stopniu naturalności zbiorowisk roślinnych. Dominują żyzne buczyny karpackie. Tereny otwarte to głównie dawne pastwiska i łąki, na których zaprzestano w ostatniej dekadzie użytkowania. Bogata jest sieć rzeczna, liczne źródła i wysięki wody, wokół których formują się młaki.

Dobrze zachowane biocenozy leśne o naturalnym składzie gatunkowym (przede wszystkim buczyny, a także dobrze zachowane jaworzyny). Rozległe obszary źródłiskowe i naturalne doliny rzeczne. Ważna ostoja fauny puszczańskiej z dużymi drapieżnikami: niedźwiedziem, wilkiem i rysiem. Silne populacje nadobniczy alpejskiej oraz kumaka górskiego. Unikatowe jest występowanie cennych gatunków ksylobontycznych bezkręgowców (zgniotek cynobrowy, zagłębek bruzdkowany). W jaskiniach na Cergowej Górze są najważniejsze w Karpatach kolonie zimowe i rozrodcze nocka Bechsteina, nocka orzęsionego, i podkowca małego. Obszar charakteryzuje się też bogatą fauną ptaków, zwłaszcza drapieżnych, a przez Przeł. Dukielską prowadzi ważny szlak migracyjny ptaków. W 1997 roku u źródeł Jasiołki znaleziono po raz pierwszy w Polsce, stanowisko ponikła kraińskiego *Eleocharis carniolica*.

Występują następujące formy ochrony: Jaśliski Park Krajobrazowy (20 911 ha, 1992); Rezerваты przyrody: Kamień nad Jaśliskami (303,32 ha, 1976), Modrzyna (17,69 ha, 1953), Przełom Jasiołki (123,41 ha, 1976), Wadernik (10,72 ha 1989), Źródła Jasiołki (1585,01 ha, 1994), Rezerwat tysiąclecia na Cergowej Górze (61 ha, 1963), Cisy w Nowej Wsi (2,18 ha, 1957), Bukowica (292,92 ha, 1996).

- obszar „**Łysa Góra**” – PLH 180015 o powierzchni 2744 ha.
Obszar obejmuje masyw wzgórza Łysa Góra (641 m n.p.m.), położonego pomiędzy Nowym Żmigrodem a Chyrową. W granicach Gminy Dukla znajdują się wschodnie krańce obszaru. Grzbiet jest pofałdowany, z kilkoma siodłami. W przyszłoczwycowej partii znajduje się wiele źródeł. Wyływające z nich potoki wrzynają się w podłoże, dając początek głębokim jarom o urwistych brzegach, gdzie często tworzą się osuwiska. Teren porośnięty jest lasem - starodrzewem jodłowo-bukowym (*Dentario glandulosae-Fagetum*) z bardzo obfitym występowaniem cisa pospolitego *Taxus baccata*. W jarach, zwłaszcza po północnej stronie, zlokalizowane są płyty jaworzyn (zespoły: *Sorbo-Aceretum*, *Lunario-Aceretum* i *Phyllitido-Aceretum*). Kompleks leśny otaczają łąki (w dużej części ostatnio nieużytkowane) i pola uprawne. Zabudowa wsi związana jest z głębokimi obniżeniami wokół masywu.

Typowo wykształcone i dobrze zachowane zbiorowiska leśne, a szczególnie jaworzyny i żyzne buczyny - siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Znajduje się tu także bogate stanowisko nadobnicy alpejskiej *Rosalia alpina*, gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Występują następujące formy ochrony: Rezerwat przyrody Łysa Góra (160,74 ha, 2003); Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego (81 962 ha, 1996); enklawa Magurskiego Parku Narodowego (19 439 ha, 1994) pod nazwą Mały Lasek (koło Nowego Żmigrodu).

- obszar „**Trzciana**” – PLH 180018 o powierzchni 2286 ha.
Obszar leży na terenie Beskidu Niskiego. Trzciana leży przy drodze Dukła - Barwinek. Pustelnia Św. Jana z Dukli znajduje się w lesie, poza miejscowością. Samotny budynek położony na zboczu stromej góry, otoczony lasem mieszanym. Strych nieużytkowy kamiennego kościoła, kryty blachą. Brak wejścia na strych. Duże wloty przez dwa niezamykane okrągłe otwory.
Zgodnie z Kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obszar uzyskał 18 punktów, co daje podstawy do włączenia go do sieci Natura 2000. Na terenie obszaru stwierdzono 2 gatunki nietoperzy z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Obszar obejmuje również żerowisko nietoperzy.
- obszar „**Kościół w Równem**” – PLH 180028 o powierzchni 1,4 ha.
Obszar obejmuje kościół p.w. Św. Mikołaja Biskupa w Równem wraz najbliższym otoczeniem. Kościół wybudowany został na początku XX wieku, jest murowany, w stylu neogotyckim, posiada dwie wieże, pokryty jest blachą. Otoczony jest z trzech stron wysokim murem i kilkudziesięcioletnimi drzewami (częściowo silnie ogłowionymi). W nocy oświetlany jest potężnymi 5 reflektorami. Obiekt położony jest na niewielkim wzniesieniu z jednej strony sąsiaduje z ruchliwą drogą krajową nr 9. Obszar w promieniu kilku kilometrów od obiektu pokrywają głównie tereny rolnicze i lasy.
Zgodnie z Kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obiekt uzyskał 10 punktów, co daje podstawy do włączenia go do sieci Natura 2000. W ostoi znajduje się kolonia rozrodcza nocka dużego. Jej liczebność w ostatnich latach podlega dużym zmianom i waha się w granicach 120-210 osobników.
- obszar „**Osuwiska w Lipowicy**” – PLH 180036 o powierzchni 14,9 ha.
Obszar obejmuje osuwiska piaskowców warstw menilitowych na południowo-wschodnim stoku Góry Kılanowskiej (576 m n.p.m.) w Beskidzie Niskim. W obrębie osuwisk występuje 69 jaskiń o łącznej długości 1755 m. Największa z nich, Jaskinia Słowiańska-Drwali ma 601 m długości, ponadto 3 jaskinie mają ponad 100 m długości (Szczelina Lipowicka, Gangusiowa Jama, Lodowa Szczelina). Jaskinie są schronieniami nietoperzy.

Jedno z największych w Karpatach zgrupowanie jaskiń pseudokrasowych będących siedliskiem przyrodniczym z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Największa jaskinia obszaru Jaskinia Słowińska-Drwali posiada rzadkie w jaskiniach fliszowych nacieki i zróżnicowany mikroklimat. W górnej części jaskini panuje mikroklimat dynamiczny (zimną partię te nie są wymrażane), natomiast dolne korytarze mają mikroklimat statyczny zimny. W partiach tych tworzy się pokrywa lodowa, która w sprzyjających warunkach utrzymuje się całorocznie (jaskinia lodowa). W jaskiniach stwierdzono występowanie 2 gatunków nietoperzy (podkowca małego i noka dużego) z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Zgodnie z kryteriami oceny znaczenia w skali kraju letnich i zimowych schronień nietoperzy obszar uzyskał 21 punktów.

■ Rezerwaty przyrody

Rezerwat „Cisy w Nowej Wsi” – o pow. 2,18 ha. Utworzony zarządzeniem ministra leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 28.02.1957 (M. P. Nr 22, poz. 163). Położony jest na zachodnim zboczu Góry Cergowej; utworzony w celu zachowania stanowiska cisa pospolitego, masowo dawniej występującego w Beskidzie Niskim.

Rezerwat „Modrzyna” – pow. 17,84 ha. Utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa z dnia 25.08.1953 (MP Nr A – 84, poz. 1000, zm.: M. P. z 1959 roku Nr 66, poz. 342). Ochronie Podlega tu jedyne w Beskidzie Niskim naturalne stanowisko modrzewia polskiego w drzewostanach mieszanych z jodłą.

Rezerwat „1000-lecia na Górze Cergowej” – pow. 63,5 ha. Utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14.01.1963 (M. P. Nr 15, poz. 90) w celu zachowania w stanie niezmienionym fragmentu wielogatunkowego naturalnego lasu mieszanego z przewagą buczyny karpackiej. Występują tu stanowiska rzadkich roślin. U północno-zachodniego podnóża Cergowej, częściowo na terenie rezerwatu znajduje się ścieżka dydaktyczna umożliwiająca zapoznanie się z różnorodnością roślinności lasów porastających Cergową.

Rezerwat „Igiełki” w Mszanie – pow. 27,88 ha. Utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 8.12.1989 (M. P. Nr 44, poz. 357) w celu zachowania fragmentu naturalnego drzewostanu jodłowo-bukowego, stanowisk cisa pospolitego wraz z wielogatunkową florą.

Rezerwat „Wadernik” w Ropiance – pow. 10,72 ha. Utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 8.12.1989 (M. P. Nr 44, poz. 357) w celu ochrony największego w Beskidzie Niskim naturalnego stanowiska cisa pospolitego oraz innych unikatowych roślin (m.in. storczyka szerokolistnego i wawrzyńka wilczełyko).

Zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o *ochronie przyrody* (Dz. U. 09.151.1220 z późniejszymi zmianami) w parkach narodowych i w rezerwach przyrody zabrania się:

- budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
- użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony oraz psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas;
- wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

- ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach będących w trwałym zarządzie parku narodowego, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- zakłócania ciszy;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- prowadzenia badań naukowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody - bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- organizacji imprez rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zakazy, o których mowa powyżej nie dotyczą:

- wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

■ **Krajowy System Obszarów Chronionych**

Krajowy system obszarów chronionych jest układem przestrzennym wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody. Na obszarze objętym niniejszym opracowaniem występują: Magurski Park Narodowy, Jaślicki Park Krajobrazowy i Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego.

Magurski Park Narodowy

na jego terenie znajdują się jedynie południowo-zachodnie krańce gminy, część miejscowości Olchowiec. Natomiast w otulinie MPN znajdują się ponadto części wsi Wilsznia i Ropianka. Obecnie trwają prace nad sporządzeniem wspólnego planu ochrony dla Magurskiego Parku Narodowego i dla obszaru Natura 2000 „Beskid Niski”. Do czasu wejścia w życie tego planu podstawowe zasady ochrony parku są określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 listopada 1994 roku w sprawie utworzenia Magurskiego Parku Narodowego. (Dz. U. 94.126.618 z późniejszymi zmianami). Zgodnie z tym rozporządzeniem na terenie parku obowiązują następujące zakazy:

- polowania, wędkowania, chwytania i zabijania dziko żyjących zwierząt, zbierania poroży zwierzyny, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i wybierania jaj,
- pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin,
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, zanieczyszczania wód, gleby oraz powietrza,
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków,
- wydobywania skał i minerałów,
- niszczenia gleby,
- niszczenia warstw kulturowych mogących zawierać wytwory dawnych kultur,
- palenia ognisk poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- stosowania środków chemicznych w gospodarce rolnej, leśnej, zadrzewieniowej i łowieckiej,
- prowadzenia działalności handlowej poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- zbioru dziko rosnących roślin albo ich części, w szczególności owoców i grzybów, poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- ruchu pojazdów na obszarach będących w zarządzie Parku, poza drogami do tego wyznaczonymi, z wyjątkiem Funkcjonariuszy Straży Granicznej podczas pełnienia służby związanej z ochroną granicy państwowej,
- umieszczania - bez zgody dyrektora Parku - tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z zapewnieniem porządku i bezpieczeństwa oraz znaków i urządzeń związanych z ochroną granicy państwowej,
- zakłócania ciszy,
- wykonywania lotów cywilnymi statkami powietrznymi poniżej 2000 m wysokości względnej, z wyjątkiem lotów patrolowych i interwencyjnych statków powietrznych Lasów Państwowych, Państwowej Straży Pożarnej oraz Straży Granicznej,
- używania lotni i motolotni bez zgody Dyrektora Parku.

Zakazy te nie dotyczą:

- zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych,

- prowadzenia badań naukowych za zgodą Dyrektora Parku,
- prowadzenia gospodarki rolnej i leśnej na terenach nie objętych ochroną ścisłą i częściową,
- prowadzenia akcji ratowniczych,
- czynności związanych z dostosowaniem stanów liczebnych zwierzyny płowej i czarnej do potrzeb ochrony Parku,
- wykonywania zadań z zakresu ochrony granic, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Ponadto na terenie parku obowiązują zakazy wymienione w art.15 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody* (Dz. U. 09.151.1220 z późniejszymi zmianami) przytoczone powyżej w odniesieniu do rezerwatów przyrody.

Jaślicki Park Krajobrazowy

obejmuje południową część gminy (Olchowiec, Mszana, Tylawa, Barwinek, Zawadka Rymanowska, Zydranowa). W chwili obecnej park ten nie posiada obowiązującego planu ochrony. Na terenie parku obowiązują zasady określone w Rozporządzeniu nr 62/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 roku w sprawie *Jaślickiego Parku Krajobrazowego* (Podka. 05.82.1387). W rozporządzeniu tym określono następujące cele ochrony parku:

- cele ochrony wartości przyrodniczych:
  - zachowanie trwałości ekosystemów leśnych i odtwarzanie różnorodności biocenoz leśnych zgodnie z uwarunkowaniami siedliskowymi oraz zachowanie ekosystemów nieleśnych ze szczególnym uwzględnieniem bogactwa szaty roślinnej obejmującej liczną grupę chronionych i rzadkich gatunków roślin, na obszarze wschodniej części Beskidu Niskiego,
  - zachowanie i ochrona gatunków dziko żyjących zwierząt, w szczególności rzadko występujących i zagrożonych wyginięciem,
  - zachowanie ekosystemów wodnych i ochrona wód powierzchniowych;
- cele ochrony wartości historycznych i kulturowych:
  - ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego,
  - kultywowanie i przywracanie tradycyjnej kultury ludowej;
- cele ochrony walorów krajobrazowych:
  - zachowanie wartości estetycznych i kulturowych terenu oraz związanych z nim elementów przyrodniczych, ukształtowanych przez siły przyrody lub w wyniku działalności człowieka,
  - zapobieganie dewastacji i degradacji krajobrazu,
  - zachowanie ciągów i punktów widokowych w celu ich udostępniania turystom.

Równocześnie w tym samym rozporządzeniu określono następujące zakazy obowiązujące na terenie Parku:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późniejszymi zmianami);
- umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych oraz starorzeczy;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych.

Obszar chronionego krajobrazu Beskidu Niskiego

obejmuje pozostałą część gminy za wyjątkiem jej części położonej na północ od drogi wojewódzkiej z Dukli do Nowego Żmigrodu oraz na zachód od drogi krajowej nr 9 oraz na północ od drogi powiatowej Równe Lubatowa.

Zasady ochrony tego obszaru określa Rozporządzenie nr 56/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 maja 2005 roku w sprawie *Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego* (Podka. 05.80.1357). Zgodnie z tym rozporządzeniem w granicach obszaru obowiązują następujące zakazy:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.);

- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Zakaz dotyczący przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko nie dotyczy realizacji takich przedsięwzięć, dla których przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko, w trakcie której sporządzono raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę obszaru chronionego krajobrazu

■ Pomniki przyrody

Na obszarze objętym niniejszym opracowaniem znajduje się osiem obiektów objętych ochroną w formie pomników przyrody w tym siedem pomników przyrody żywej i jeden pomnik przyrody nieożywionej.

Tabela 2.9. Pomniki przyrody żywej.

L.p.	Miejscowość	Opis obiektu	Położenie	Ustanowienie
1	Cergowa	Dąb szypułkowy	W zachodniej części miejscowości Cergowa (pomiędzy rzeką Jasiołką a zabudowaniami dawnego PGR).	Orzeczenie PWN Rzeszów Nr RL-VIb-13/p/1/53 z dnia 2.11.1953
2	Cergowa	Dwa dęby,	Cergowa, park podworski	Orzeczenie PWN Rzeszów Nr RL-VIb-13/p/7/53 z dnia 2.11.1953
3	Dukla	Dąb,	Pomiędzy zabudowaniami Klasztoru Ojców Bernardynów.	Nr RL III 7141/29/83 z dnia 2.09.1983 r.
4	Jasionka	Lipa	Obok kościoła	Orzeczenie PWN Rzeszów Nr RL-VIb-13/p/1/53 z dnia 2.11.1953

L.p.	Miejscowość	Opis obiektu	Położenie	Ustanowienie
5	Nowa Wieś	3 Cisy,	W granicach rezerwatu przyrody „Cisy w Nowej Wsi.	Orzeczenie PWN Rzeszów Nr RL-VIb-13/p/18/53 z dnia 2.11.1953
6	Wietrzno	Lipa,	Pomiędzy zabudowaniami 70 m od drogi powiatowej.	Orzeczenie PWN Rzeszów Nr RL op-004-2/73 z dnia 21.02.1973 r.
7	Wietrzno	Lipa szerokolistna,.	Pomiędzy zabudowaniami 110 m od drogi powiatowej.	Dz. Urz. Woj. Krośn. Nr 7 poz. 49 z dnia 10.04.1992 r.

Źródło: Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie.

Tabela 2.10. Pomniki przyrody nieożywionej.

L.p.	Miejscowość	Opis obiektu	Położenie	Ustanowienie
1	Iwla	Wodospad „Przy Młynie.	Na potoku Chyrowskim, 25 m od drogi powiatowej.	Uchwała Nr XIX/199/98 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 21 grudnia 2000

Źródło: Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie.

■ Inne zasoby przyrodnicze w gminie

Użytki ekologiczne

Na obszarze opracowania znajdują się trzy użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 17,1 ha, utworzone Uchwałą Nr XVI/178/2000 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 4 września 2000 r.). Są to:

- „**Moczeliska**”- o powierzchni 2.13 ha zlokalizowany w oddziale 123f leśnictwa Mszana;
- „**Czarna Młaka**” – o powierzchni 9.16 ha zlokalizowany w oddziałach 131b, 132b, 133b, 143a leśnictwa Zydranowa,
- „**Deszczanka**” – o powierzchni 5.81 ha zlokalizowany w oddziale 128b leśnictwa Zydranowa.

Lasy ochronne i gospodarcze

Decyzją Ministra OŚNiL zostały uznane za ochronne lasy nadleśnictwa Dukla stanowiące własność Skarbu Państwa o łącznej powierzchni 13 318 ha położone w zdecydowanej większości na terenie Gminy Dukla. Są to lasy glebochronne, wodochronne, lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, lasy położone w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk oraz lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody.

Inne obiekty przyrodnicze zasługujące na ochronę

Bogactwo walorów przyrodniczych gminy sprawia że nie wszystkie obiekty i obszary zasługujące na zachowanie w niezmienionym stanie zostały objęte ochroną prawną. W miarę postępu prac dokumentacyjnych powstają nowe obiekty i obszary chronione.

Projektowane jest utworzenie rezerwatu przyrody: „Torfowisko w Zyndranowej”. Na objęcie ochroną w formie użytku ekologicznego zasługuje również osuwisko powstałego w 2000 roku na terenie oddziałów 70, 71 i 72 leśnictwa Folsz (nieco ponad 2 km na wschód od przełęczy pomiędzy Chyrową a Mszaną. Nieopodal tego osuwiska projektuje się utworzenie stanowiska dokumentacyjnego przyrody nieożywionej „Wapielnik” dla ochrony wychodni skał wapiennych (rzadkich na terenie Karpat fliszowych) z licznymi skamieniałościami dokumentującymi rozwój życia organicznego na terenie Karpat.

2.4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I JEGO OCHRONA

2.4.1. Rozwój osadnictwa, układy przestrzenne

Ziemie Gminy Dukla zamieszkałe były od najdawniejszych czasów. Świadczą o tym znaleziska archeologiczne sięgające epoki starszej kamienia. We wsi Cergowa odkryto ślady człowieka z okresu neolitu, były to liczne wyroby z margla, zaś z okresu brązu i żelaza pochodzą wykopaliska w Wietrznie i Równem. Ślady osad rzymskich odkryto w Równem, Cergowej, Dukli i Teodorówce. Już w starożytności doliną Jasiołki prowadził szlak handlowy ze Słowacji i Węgier do Polski. Brak jest śladów osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza, czego powodem może być fakt, że były to w tym czasie tereny sporne polsko-ruskie, nękanie licznymi najezdami, co nie sprzyjało osiedlaniu się i życiu ludzi. Nowożytne osadnictwo zaczęło się tu kształtować dopiero między XIV a XVI w. i z tego okresu pochodzi większość miejscowości. Ważną rolę odegrały osadzające się tu obce ludy – osady na prawie wołoskim, zakładane po wykarczowaniu karpaccich kniei.

MIASTO DUKLA

Dukla poszczycić się może bardzo bogatą historią i świadczącymi o niej licznymi zabytkami. Pierwsza wzmianka o osadzie pochodzi z 1366 roku. Lokacja Dukli na prawie niemieckim nastąpiła w 1373 roku, a w roku 1403 Dukla otrzymała prawa miejskie. Czynnikiem miastotwórczym Dukli było jej położenie na głównym szlaku handlowym z Węgier do Polski (posiadała przywilej odbywania dwóch jarmarków w roku i cotygodniowych targów, a od 1588 roku także sprzedaży i składu win węgierskich; król ustanowił tu także komorę celną). W środku miasta znajdował się rynek z wychodzącymi z naroży i ze środka pierzei południowej ulicami (pierwotnie rynek przecinał szlak węgierski). Rynek otaczała drewniana zabudowa. Na północny-zachód od rynku znajdował się drewniany kościół parafialny p.w. Św. Marii Magdaleny (1461). Zapewne około połowy XVI w. został wzniesiony zamek. W połowie wieku XVII istniały w Dukli dwie fortalicje: odbudowany i rozbudowany zamek Mniszchów otoczony wałami i bastionami oraz dwór obronny Męcińskich. W późniejszym okresie Dukla nękana najezdami i pożarami podupadła.

Wiek XVIII to szczytowy okres rozwoju, także przestrzennego, miasta. W latach 1764-65 zostaje wzniesiona na miejscu zamku okazała późnobarokowa rezydencja w typie „entre cour et jardin”, ze zmianą głównej osi założenia z kierunku północ-południe na wschód-zachód, a po obu jej stronach symetrycznie oficyny. Około 1765 roku zostaje założony park w stylu francuskiego ogrodu geometrycznego. Naprzeciw założenia pałacowego w miejscu dawnego drewnianego kościoła parafialnego powstaje nowy kościół w stylu późnego baroku. Na północ od kościoła parafialnego wzniesiono kościół i klasztor Bernardynów. Miasto tętniło życiem. Odbywało się tu 7 dorocznych jarmarków, cotygodniowe targi, znajdowały się tu też liczne sklepy i składy win węgierskich.

Od początku wieku XIX miasto jest nękane klęskami żywiołowymi i najazdami, pożary niszczą zabudowę. Wiek XX w dwoma wojnami powoduje, że miasto popupada. Długie lata powojenne to czas odbudowy miasta. Do dziś zachował się historyczny układ rynku z odchodzącymi ulicami, kamienicami i ratuszem, czytelny pozostał przebieg szlaku handlowego, odbudowane zostały kościoły i pałac. Miasto uległo też znacznemu rozwojowi przestrzennemu.

GMINA DUKLA

Do rozwoju pozostałych miejscowości w gminie Dukla przyczyniło się rolnictwo. Osady, które były lokowane przeważnie na prawie niemieckim, zaczęły się rozwijać. Warunki naturalne determinowały układy przestrzenne wsi. Powstawały one jako ulicówki bądź wsie wielodrożne. Układ pól był charakterystyczny, jak w całym Podkarpaciu, „niwowy”. Działki o szerokości kilkudziesięciu metrów ciągnęły się w poprzek wzgórz i dolin, prostopadle do zboczy nawet na długości kilku kilometrów, później uległy rozdrobnieniu ale z zachowaniem niwowego charakteru.

Historyczne układy przestrzenne zostały na ogół zachowane, a ich rozwój polega na kontynuowaniu i uzupełnieniach. Na obrzeżach dochodzi do rozpraszania zabudowy niekorzystnej pod względem krajobrazowym. Zachowały się w większości historyczne dominanty w postaci kościołów, cerkwi. Czytelna jest historyczna sieć drożna.

2.4.2. Zespoły i obiekty zabytkowe prawnie chronione

Na terenie Gminy Dukla zachowały się liczne obiekty dziedzictwa kulturowego, chronione na mocy przepisów odrębnych Są to:

- **Zespoły pałacowe, dworskie, parki:**

- **Zespół pałacowy w Dukli** (nr rej. A-276 z 2.04.1991).

Budowa rozpoczęta została w latach 1636-38, ukończona w 1709 roku. Przebudowany w latach 1764-65 (po pożarze) w stylu późnego baroku (murowany z kamienia i cegły, na rzucie zbliżonym do kwadratu, trójpiętrowy, trójtraktowy, nakryty dachem mansardowym). Symetrycznie po dwóch stronach **pałacu** dobudowane **oficyny** (murowane, na rzucie zbliżonym do trapezu, nakryte stromym dachem czterospadowym). Założenie **parku** (nr rej. A-276 z 2.04.1991) około roku 1765 w stylu francuskich ogrodów geometrycznych, przekształconego w XIX w. z trzema base-

nami wodnymi poprzedzianymi groblami, ujętymi szpalerami z lip i grabów. Obecnie park zaniedbany, zachowało się jednak część elementów architektonicznych takich jak **kapliczka parkowa** (1875 rok), **lodownia** (XVIII w.), **mostek kamienny** (1765 rok). Zespół pałacowy otoczony został **ogrodzeniem** z kamiennych słupów z wazonami (II połowa XVIII w.) z żelazną balustradą (XIX/XX w.).

- **Zespół dworski w Cergowej** (nr rej. A-233 z 24.02.2009). Dwór został wzniesiony na przełomie XVIII i XIX w. (później rozbudowany – I połowa XX w.). Zbudowany na rzucie prostokąta z kamienia i cegły, parterowy na wysokiej podmurówce. Część starsza dworu dwutraktowa z sienią na osi pokryta została dachem czterospadowym, część nowsza dobudowana od północy kryta dachem dwuspadowym. Wokół dworu znajdują się pozostałości **parku** (nr rej. A-233 z 24.02.2009) założonego w I połowie XIX wieku z zachowanym starodrzewem (dąb szypułkowy, lipy, jesiony i klony). Obok dworu zbudowany został w II połowie XIX w. **spichlerz** (nr rej. A-330 z 24.02.2009) o rzucie prostokątnym, ścianach z murowanych słupów i belek, kryty gontem. Ponadto na terenie zespołu znajduje się **studnia**, prawdopodobnie z XVIII wieku.
- **Pozostałości parku dworskiego w Wietrznie – altana lipowa** (nr rej. A-242 z 21.06.1991), założonego w początku wieku XIX, obecnie przy nie zachowanym dworze. W parku znajdują się ponadto nieliczne okazy starych drzew.
- **Kościół, cerkwie, synagogi, cmentarze:**
- **Zespół klasztorny Bernardynów w Dukli** (nr rej. A-89 z 5.01.1968). W skład zespołu wchodzi **kościół** p.w. Bł. Jana z Dukli, pierwotne drewniany, obecnie murowany pochodzący z lat 1761-64. Posiada styl późnobarokowy z elementami klasycystycznymi i renesansowe wnętrze. Jest to kościół trójnawowy, bazylikowy (nawa główna i prezbiterium równej wysokości, nawy boczne niższe i węższe). Od północy w przedłużeniu nawy wschodniej znajdują się kaplica Bł. Jana z Dukli (1899-1902). Prostokątne, dwuprzęsłowe prezbiterium, zostało zakończone apsydą i sklepione hemisferycznie, nawa główna czteroprzęsłowa przykryta sklepieniem kolebkowym z lunetami, a nawy boczne sklepieniami krzyżowymi. Fasada świątyni jest trójdzielna rozczłonkowana pilastrami kompozytowymi na których wspiera się belkowanie, w fasadzie dwie wieże (przed kościołem obszerny dziedziniec). Przed kościołem znajduje się **figura Matki Boskiej Nieustającej Pomocy**. Do kościoła przylega **klasztor**, zabudowany w stylu barokowym, murowany, piętrowy, z obszernym wirydanem. Zespół otoczony **murem** z kamienia łamanego z **bramami**. Przed zespołem ulokowana jest **figura Św. Jana z Dukli** z 1929 roku.
- **Kościół parafialny p.w. Św. Marii Magdaleny w Dukli** (nr rej. A-6 z 30.11.1948). Założony po lokacji miasta był kościołem drewnianym, przebudowany w latach 1742-47 (niszczony licznymi pożarami), otrzymał styl późnobarokowy z wnętrzem rokokowym. Murowany, posiada prezbiterium zamknięte od zewnątrz trójbocznie,

od wewnątrz półkolistą absydą, przy nim zakrystia. Nawa główna szersza od prezbiterium, trójprzęsłowa z dwiema symetrycznie usytuowanymi kaplicami. Ściany wnętrza rozczłonkowane pilastrami o drewnianych kapitelach. Sklepienie nad nawą i prezbiterium kolebkowe z lunetami, nad absydą hemisferyczne. Przy kościele wzniesiona **dzwonnica** (nr rej. A-6 z 30.11.1948) pierwsza wzmiankowana w 1602 roku, obecna pochodzi zapewne z 3 ćwierćwiecza XVIII w. w stylu późnego baroku, murowana na rzucie kwadratu. Wszystko otoczone **ogrodzeniem** (nr rej. A-6 z 30.11.1948) z **bramką** (nr rej. A-6 z 30.11.1948).

- **Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia N.P. Marii w Jasionce** (nr rej. A-505 z 22.11.1948).

Wzmiankowany już w 1386 roku, kolejny drewniany wzniesiony na przełomie XV/XVI w., obecny zbudowany w roku 1756, murowany, tynkowany, na rzucie prostokąta, z prezbiterium zamkniętym trójbocznie (z zakrystią i skarbczykiem na piętrze od północy). Posiada trójnawowy, trójprzęsłowy korpus o sklepieniu kolebkowym z lunetami. Od zachodu przytyka do niego kruchta. Kościół kryty dachami dwuspadowymi z wieżyczką na sygnaturkę na kalenicy. Przy kościele **dzwonnica** (nr rej. A-505 z 22.11.1948), pierwotnie drewniana, obecna z 1840 roku, murowana z cegły i kamienia, nakryta dachem namiotowym z czterema lukarnami, zwieńczona ośmioboczną wieżyczką. Otoczony zabytkowym **ogrodzeniem** (nr rej. A-505 z 22.11.1948) z czterema kapliczkami (nr rej. A-505 z 22.11.1948).

- **Kościół p.w. św. Michała Archaniola w Wietrznie** (nr rej. A-605 z 11.1948).

Pochodzący z roku 1752, przebudowany został na początku XX w. Jest to kościół drewniany o konstrukcji zrębowej, ściany zewnętrzne szalowane na podmurówce z kruchtą i wieżą oraz zamkniętym trójbocznie prezbiterium. Wnętrze kościoła w nawie nakryte stropem z zakrzywieniami, w prezbiterium z fasetą. Dwuspadowy dach kościoła ozdobiony został wieżyczką na sygnaturkę sześcioboczną z latarnią, zwieńczoną cebulastym hełmem. We wnętrzu świątyni późnobarokowe ołtarze z połowy XVIII w.

- **Pustelnia Św. Jana z Dukli w Trzcianie** (nr rej. A-126 z 31.05.2005).

Obejmuje wzniesioną w latach 1906-1908 **kaplicę p.w. Św. Jana z Dukli** oraz starą, drewnianą **pustelnię** z XIX wieku i drewniany **dom pustelnika** z 1928 roku.

- **Cerkiew greko-katolicka p.w. Opieki Marii (obecnie kościół rzymsko-katolicki) w Chyrowej** (nr rej. A-75/85 z 31.01.1985).

Wzmiankowana była już w roku 1706, obecna pochodzi z 1780 roku, otoczona kamiennym **ogrodzeniem** (nr rej. A-75/85 z 31.01.1985). Prezbiterium i zakrystia zostały zbudowane z kamienia i cegły, nawa, babiniec i przedsionek z drewna o konstrukcji zrębowej na kamiennej podmurówce obitej gontem. Kwadratowe prezbiterium zostało zakończone półkoliście, od północy przystaje do niego zakrystia. Nawa zbudowana na rzucie prostokąta jest szersza i wyższa od prezbiterium, przy niej znajduje się babiniec, a nad nim wieża. **Cmentarz** (nr rej. A-75/85

z 31.01.1985) założony na planie owalu w otoczeniu dawnej cerkwi, porasta go starodrzew m.in. lipa, jesion, jawor, grab. Najstarszy nagrobek na cmentarzu pochodzi z 1885 roku.

- **Cerkiew greko-katolicka p.w. Przeniesienia Relikwii Św. Mikołaja w Olchowcu** (nr rej. A-301 z 1.09.1993).

Budowana w wieku XIX i latach 20-tych XX w. Usytuowana została na zboczu, otoczona **murem ogrodzeniowym z kamienia** (nr rej. A-630 z 25.07.2011) i kręgiem drzew. Wzniesiona z drewna (ściany o konstrukcji zrębowej, oszalowane) na cokole z kamienia. Wewnątrz prezbiterium i nawa posiadają sklepienia zwierciadlane. Do nawy przystaje babiniec. Prezbiterium i nawa nakryte zostały dachem namiotowym łamanym z baniastymi, ośmiobocznymi hełmami i ślepymi latarniami oraz krzyżami unickimi na szczycie. Obok cerkwi znajduje się **cmentarz** (nr rej. A-301 z 1.09.1993) z XVII wieku.

- **Cerkiew greko-katolicka (obecnie kościół rzymsko-katolicki) w Trzcianie** (nr rej. A-488 z 31.01.1985).

Wzniesiona w latach 1811-1814. Usytuowana została w dolinie potoku Chyrowskiego. Murowana, posiada sklepienie krzyżowe nad prezbiterium, a nad nawą kopułę sferyczną, nad babińcem sufit. Wnętrze cerkwi jest tynkowane, polichromowane. Nawa i prezbiterium pokryte zostały dachem siodłowym, nad babińcem znajduje się dwukondygnacyjna wieża zwieńczona cebulastym hełmem z ośmioboczną pseudolatarnią, hełm taki został powtórzony na wieżyczce nad nawą. Nawa oddzielona od prezbiterium ikonostasem. Wokół cerkwi **cmentarz** (nr rej. A-488 z 31.01.1985) założony na rzucie owalu, zachowały się na nim cztery nagrobki (najstarszy pochodzi z roku 1878) i starodrzew.

- **Cerkiew greko-katolicka (obecnie kościół rzymsko-katolicki) w Tylawie** (nr rej. A-80 z 31.01.1985).

Pochodzi z roku 1787 (wieża z 1870 roku). Wzniesiona została na łagodnym wzniesieniu w oddaleniu od zabudowy mieszkalnej, otoczona drzewami. Jest to cerkiew murowana, tynkowana, z kopułami sferycznymi na kurtach. Posiada trójdzielną nawę i prezbiterium w kształcie kwadratu z absydą. Od strony zachodniej wieża na rzucie kwadratu, kryta dachem brogowym. Na dachu cerkwi trzy wieżyczki o cebulastych hełmach z ośmiobocznymi pseudolatarniami. Otoczona **ogrodzeniem** (nr rej. A-80 z 31.01.1985).

- **Cerkiew p.w. Narodzenia Bogurodzicy (obecnie kościół rzymsko-katolicki) w Zawadce Rymanowskiej** (nr rej. A-571 z 4.10.1994).

Wzniesiona około 1855 roku w centrum wsi na niewielkim wzniesieniu, otoczona drzewami (starodrzew) na planie zbliżonym do owalu. Cerkiew drewniana na podmurówce z kamienia posiada konstrukcję zrębową łączoną na rybi ogon. Nawa została zbudowana na rzucie kwadratu, kwadratowe zamknięte trójbocznie jest też prezbiterium (z zakrystią od północy), babiniec. Dach nad prezbiterium trójspado-

wy, nad nawą dwuspadowy, wieża kryta dachem brogowym z cebulastym hełmem i pseudo latarnią, z cebulką i krzyżem. Analogiczne, proporcjonalnie mniejsze wieżyczki zdobią kalenicę dachu. W obrębie **ogrodzenia z bramą** (nr rej. A-571 z 4.10.1994) znajduje się również **kaplica** (nr rej. A-571 z 4.10.1994).

- **Synagoga w Dukli** (nr rej. A-187 z 7.12.1989).
Znajdująca się obecnie w ruinie (zbudowana na miejscu pierwszej drewnianej), pochodzi z wieku XVIII. Wzniesiona na planie kwadratu, murowana z kamienia i cegły, pierwotnie posiadała przybudówki przy elewacji zachodniej i północnej, mieszczące przedsionek, bibliotekę i salę modlitw dla kobiet. Zachował się kamienny portal.
- **Cmentarz Żydowski (stary i nowy) w Dukli** (nr rej. A-157 z 28.07.1989) pochodzi z początku XVIII w., otoczony niskim murem kamiennym, zadrzewiony, większość nagrobków zdewastowana.
- **Obiekty użyteczności publicznej, domy, zabudowania gospodarcze:**
  - **Ratusz w Dukli** (nr rej. A-247 z 22.10.1991) pochodzi z początku XVII w. (przekształcony w XVIII w. i w 3 ćwierćwieczu XIX w.), murowany z kamienia i cegły, tynkowany. Zbudowany został na rzucie prostokąta, cały piętrowy, tylko elewacja frontowa trójkondygnacyjna i trójdzielna. Od południowego zachodu zwieńczony został ośmioboczną wieżą. Wnętrza posiadają układ dwutraktowy z sienią na osi, parter sklepiony kolebkowo z lunetami, a piętro nakryte stropami.
  - **Komora celna w Dukli** (nr rej. A-148 z 16.05.1989) pochodząca z XVII w. Zbudowana z kamienia na rzucie kwadratu, kryta dachem czterospadowym.
  - **Kamienica przy Rynku nr 2 w Dukli** (nr rej. A-675 z 26.09.2011).
  - **Dom przy Rynku nr 16 w Dukli** (nr rej. A-89 z 16.01.1986).
  - **Dom przy ul. 3 Maja nr 2 w Dukli** (nr rej. A-251 z 24.10.1991).
  - **Dom „Pod Lipami” przy ul. Pocztowej nr 3 w Dukli** (nr rej. A-47 z 27.11.1984).
  - **Zagroda nr 23 w Olchowcu** (nr rej. A-94 z 16.06.1986) z przełomu XIX i XX w. obejmująca **dom i spichlerz**.
  - **Zagroda nr 1 w Zydranowej** (nr rej. A-35 z 29.04.1983) obejmująca **dom** drewniany (1860 rok), **stodołę** drewnianą (1923 rok), **chlew** drewniany (1935 rok) oraz **studnię i ul kładowy**.
- **Inne:**
  - **Most kamienny nad potokiem Olchowczyk w Olchowcu** (nr rej. A-176 z 17.07.2007) pochodzący z XIX wieku.

Ponadto na terenie Gminy Dukla zachowało się wiele obiektów zabytkowych, które posiadają duże wartości architektoniczne, artystyczne i historyczne. Są one objęte ochroną w ramach Gminnej Ewidencji Zabytków. Wymienione one zostały poniżej:

Barwinek

1.	krzyż przydrożny	kam.	1920
2.	mogiła rozstrzelanych (las Błudna)	0,01 ha	nieczynny

3.	cmentarz gr./rzym. kat.	0,50 ha	czynny
4.	cmentarz choleryczny	0,05 ha	

Cergowa

5.	kapliczka (77)	mur.	1850-1899
6.	zajazd (13)	mur.	1700-1799
7.	dom (95)	drew.	1875-1899
8.	figura przydrożna	kam./mur.	1900-1925
9.	kapliczka (226)	mur.	1875-1899
10.	kapliczka (28)	mur.	1948
11.	cmentarz choleryczny		

Chyrowa

12.	dom (18)	drew.	1937
13.	dom (25)	drew.	1920-1925
14.	cmentarz gr./rzym. kat.	0,69 ha	czynny

Dukla

15.	dom Nowa Apteka (3 Maja 1)	mur.	1875-1899
16.	kaplica cmentarna (Cmentarz)	mur.	1850-1899
17.	bursa żydowska (Kościuszki 11)	mur.	1850-1899
18.	dom (Kościuszki 4)	mur.	1920-1939
19.	figura Św. Józefa (Mickiewicza)	kam.	1866
20.	browar (Parkowa)	mur.	1750-1799
21.	dom (Rynek 1)	mur.	1750-1850
22.	dom (Rynek 3)	mur.	1750-1850
23.	dom (Rynek 4)	mur.	1800-1899
24.	dom (Rynek 7)	mur.	1750-1850
25.	dom (Rynek 10)	mur.	1800-1899
26.	dom (Rynek 12)	mur.	1800-1899
27.	dom (Rynek 13)	mur.	1800-1899
28.	dom (Rynek 14)	mur.	1800-1899
29.	dom (Rynek 15)	mur.	1750-1850
30.	dom (Rynek 17)	mur.	1800-1899
31.	dom (Rynek 18)	mur.	1750-1799
32.	dom (Rynek 19)	mur.	1800-1899
33.	dom (Rynek 9)	mur.	1800-1899
34.	dom Sądu Grodzkiego (Trakt Węgierski 14)	mur.	1890-1910
35.	figura Św. Jana Nepomucena (Trakt Węgierski 18)	kam.	1770
36.	plebania (Trakt Węgierski 18)	mur.	1900-1925
37.	figura (Trakt Węgierski 66)	kam.	1919
38.	kapliczka (Trakt Węgierski 84)	kam.	1894
39.	oranżeria (Zespół Pałacowy)	mur.	1750-1799
40.	stajnia cugowa (Zespół Pałacowy)	mur.	1750-1799
41.	powozownia (Zespół Pałacowy)	mur.	1700-1750
42.	kuźnia (Zespół Pałacowy)	mur.	1900-1925
43.	dawna ogiernia (Żwirki i Wigury 6)	mur.	1800-1899
44.	kapliczka (Żwirki i Wigury)	mur.	1890-1910
45.	aleja akacjowa (Trakt Węgierski)	drzewa	
46.	cmentarz rzym. kat.	1,96 ha	czynny
47.	cmentarz wojenny (I wojna)	0,50 ha	nieczynny
48.	cmentarz wojenny (II wojna)	0,50 ha	nieczynny

Głojsce

49.	kapliczka (k. szkoły)	mur.	1850-1899
50.	kapliczka (Szkolna 24)	mur.	1800-1899
51.	kapliczka (Ogrodowa 27)	mur.	1800-1899
52.	kapliczka (Ogrodowa 5)	mur.	1875-1899

53.	kapliczka (Nadbrzeźna 15a)	mur.	1800-1899
54.	kapliczka (Szkolna 9)	mur.	1900-1925
55.	kapliczka (Szkolna 25)	mur.	1890-1910
56.	kapliczka (Szkolna 100)	mur.	1875-1899
57.	kapliczka (Szkolna 99)	mur.	1900-1925
58.	cmentarz rzym. kat.	0,28 ha	czynny
59.	cmentarz choleryczny	0,03 ha	

Iwla

60.	kapliczka (146)	mur.	1875-1899
61.	kapliczka (190)	mur.	1875-1899
62.	cmentarz rzym. kat.	0,50 ha	czynny

Jasionka

63.	plebania	mur.	1900-1925
64.	kapliczka (106)	mur.	1925
65.	spichlerz (203)	drew.	1900-1925
66.	wiatrak (209)	drew.	1920-1939
67.	dom (210)	drew.	1900-1925
68.	spichlerz (210)	drew.	1900-1925
69.	dom (215)	drew.	1900-1925
70.	dom (228)	drew.	1900-1925
71.	dom (236)	drew.	1900-1925
72.	dom (243)	drew.	1917
73.	dom (245)	drew.	1900-1925
74.	kapliczka (246)	mur.	1775-1825
75.	dom (248)	drew.	1875-1899
76.	wiatrak (248)	drew.	1900-1925
77.	wiatrak (251)	drew.	1900-1925
78.	dom (37)	drew.	1875-1899
79.	piwnica (37)	drew.	1875-1899
80.	kapliczka	mur.	1900-1925
81.	cmentarz rzym. kat.	0,45 ha	czynny
82.	cmentarz rzym. kat.	0,40 ha	czynny

Kamionka

83.	cmentarz gr. kat.	0,50 ha	nieczynny
84.	cmentarz gr. kat.	0,50 ha	nieczynny

Lipowica

85.	kapliczka (54)	mur.	1800-1850
86.	kapliczka (54)	mur.	1900-1925

Łęki Dukielskie

87.	kościół narodowy	mur.	1890-1910
88.	dom (10)	drew.	1920
89.	dom (103)	drew.	1942
90.	dom (14)	drew.	1930
91.	dom (147)	drew.	1926
92.	dom (15)	drew.	1931
93.	dom (156)	mur.	1931
94.	dom (16)	drew.	1930-1939
95.	dom (162)	drew.	1935
96.	dom (17)	drew.	1900-1925
97.	dom (178)	drew.	1890-1910
98.	dom (187)	drew.	1922
99.	kapliczka (19)	mur.	1890-1910

100.	dom (190)	drew.	1900-1925
101.	dom (192)	drew.	1902
102.	figura przydrożna (197)	mur.	1945
103.	dom (214)	drew.	1900-1925
104.	dom (217)	drew.	1947
105.	dom (22)	drew.	1900-1925
106.	dom (23)	drew.	1940
107.	dom (230)	drew.	1900-1925
108.	dom (231)	drew.	1900-1925
109.	dom (24)	drew.	1900-1925
110.	dom (272)	drew.	1875-1899
111.	kapliczka (28)	mur.	1930-1932
112.	dom (283)	drew.	1900-1925
113.	dom (297)	drew.	1920
114.	studnia (304)	mur.	1928
115.	dom (304)	drew.	1928
116.	dom (306)	drew.	1900-1925
117.	dom (32)	drew.	1900-1925
118.	dom (321)	drew.	1920-1929
119.	dom (326)	drew.	1903
120.	piwnica (327)	mur.	1930
121.	kuźnia (327)	drew.	1928
122.	dom (327)	drew.	1934
123.	dom (332)	drew.	1900-1925
124.	dom (34)	drew.	1910
125.	dom (341)	drew.	1930
126.	kapliczka (347)	kam.	1893
127.	dom (353)	drew.	1923
128.	dom (356)	mur.	1920
129.	dom (61)	drew.	1890-1910
130.	kapliczka (61)	mur.	1875-1899
131.	dom (87)	drew.	1900-1925
132.	dom (90)	drew.	1920-1929
133.	dom (93)	drew.	1940
134.	studnia (93)	mur.	1940
135.	dom (94)	drew.	1909
136.	kapliczka (k. kościoła)	mur.	1875-1899
137.	cmentarz rzym. kat.	0,75 ha	czynny
138.	cmentarz pol. kat.	0,30 ha	czynny
139.	cmentarz choleryczny	0,5 ha	

Mszana

140.	krzyż przydrożny	kam.	1890-1910
141.	krzyż przydrożny	kam.	1890-1910
142.	szkoła	mur.	1936
143.	dom (1)	drew.	1930-1939
144.	dom (10)	mur.	1930-1939
145.	dom (12)	mur.	1930-1939
146.	dom (14)	drew.	1931
147.	kuźnia (16)	drew.	1900-1925
148.	dom (19)	drew.	1900-1925
149.	dom (2)	drew.	1937
150.	dom (21)	drew.	1900-1925
151.	dom (25)	drew.	1935
152.	dom (29)	drew.	1940
153.	dom (3)	drew.	1900-1925
154.	dom (31)	drew.	1930-1939
155.	dom(1a, 6)	drew.	1900-1925
156.	dom (9)	drew.	1932

157. kapliczka	kam.	1890-1910
158. cmentarz gr./rzym. kat.	0,50 ha	czynny
159. cmentarz gr. kat.	0,30 ha	nieczynny

Nadole

160. kapliczka (75)	mur.	1900-1925
161. figura przydrożna (98)	kam.	1925

Nowa Wieś

162. dom (16)	drew.	1922
163. dom (17)	drew.	1902
164. dom (20)	drew.	1900-1925
165. dom (21)	drew.	1900-1925
166. kapliczka (22)	mur.	1850
167. kapliczka (34)	mur.	1850
168. kapliczka (45)	mur.	1890-1910

Olchowiec

169. krzyż przydrożny (16)	kam.	1890-1910
170. dom (6)	drew.	1910
171. dom (9)	drew.	1909
172. stajnia (9)	drew.	1909
173. cmentarz prawosławny (Wilsznia)	0,30 ha	nieczynny

Ropianka

174. krzyż przydrożny	kam.	1908
175. krzyż przydrożny	kam.	1909
176. dom (3)	drew.	1900-1925

Równe

177. figura przydrożna (Długa 1)	kam.	1928
178. kościół parafialny (Długa)	mur.	1900
179. kapliczka (Długa 14)	drew.	1928
180. kapliczka (Dworska 14)	mur.	1890-1910
181. kapliczka (Dworska 25)	mur.	1800-1850
182. kapliczka (Dworska)	mur.	1890-1910
183. kapliczka (ul. Pocztowa)	mur.	1850-1899
184. kapliczka (kopalnia)	kam.	1900-1925
185. spichlerz (Pocztowa 23)	drew.	1875-1899
186. dom (Pocztowa 23)	drew.	1875-1899
187. cmentarz rzym. kat.	1,00 ha	czynny
188. cmentarz rzym. kat.	0,50	nieczynny
189. cmentarz rzym. kat.	1,15 ha	czynny

Teodorówka

190. kapliczka (182)	mur.	1875-1899
191. cmentarz choleryczny	0,08 ha	

Trzciana

192. krzyż przydrożny	kam	1900-1925
193. krzyż przydrożny (16)	kam.	1890-1910
194. krzyż przydrożny (24)	kam.	1890-1910
195. figura przydrożna (39)	kam.	1908
196. cmentarz gr. kat.	0,50 ha	nieczynny

Tylawa

197.	cmentarz gr./rzym. kat.	0,69 ha	czynny
198.	mogiła rozstrz.	0,01 ha	nieczynny

Wietrzno

199.	kapliczka	kam.	1912
200.	plebania	mur.	1890-1910
201.	kapliczka (10)	kam.	1893
202.	stodoła (12)	drew.	1920-1929
203.	spichlerz i piwnica (12)	drew.	1920-1929
204.	dom (16)	drew.	1875-1899
205.	kapliczka (180)	mur.	1875-1899
206.	dom (27)	drew.	1920-1929
207.	dom (45)	drew.	1900-1925
208.	dom (46)	drew.	1900-1925
209.	kuźnia (47)	drew.	1900-1925
210.	dom (51)	drew.	1920-1929
211.	dom (71)	drew.	1900-1925
212.	dom (72, 172)	drew.	1900-1925
213.	kapliczka (skrz.)	kam.	1881
214.	cmentarz rzym. kat.	0,07 ha	nieczynny
215.	cmentarz rzym. kat.	0,19 ha	nieczynny
216.	cmentarz rzym. kat.	0,10 ha	czynny

Zawadka Rymanowska

217.	stodoła i stajnia (12)	drew.	1900-1925
218.	dom (4)	drew.	1931
219.	krzyż przydrożny (5)	kam.	1890-1910
220.	dom (5)	drew.	1900-1925
221.	dom (8)	drew.	1900-1925
222.	cmentarz gr. kat.	0,90 ha	nieczynny
223.	cmentarz gr. kat.	0,66 ha	nieczynny
224.	cmentarz gr./rzym. kat.	0,60 ha	czynny

Zboiska

225.	kapliczka (3)	kam.	1890-1910
226.	kapliczka (40)	mur.	1850-1899

Zydranowa

227.	pomnik talerhowski	kam.	1936
228.	krzyż przydrożny	kam.	1920
229.	krzyż przydrożny	kam.	1875-1899
230.	krzyż przydrożny	kam.	1877
231.	dom (15)	drew.	1920-1929
232.	dom (28)	drew.	1920-1929
233.	dom (5)	drew.	1900-1925
234.	dom (6)	drew.	1930
235.	cmentarz gr./rzym. kat.	0,80 ha	czynny
236.	cmentarz gr. kat.	0,50 ha	nieczynny
237.	mogiła żołnierzy - II wojna światowa	0,30 ha	

Opieka nad zabytkiem, zgodnie z przepisami odrębnymi, sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza obiektu zabytkowego i polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;

- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Szczegółowej ochronie powinna zostać poddana unikatowa w skali województwa podkarpackiego aleja akacjowa zlokalizowana (wzdłuż ulicy Trakt Węgierski w Dukli) pomiędzy Zboiskami a Duklą. Ze względu na jej wysokie walory kulturowe postuluje się wpisanie jej do rejestru zabytków nieruchomych województwa podkarpackiego. Do tego czasu powinna ona zostać objęta, również w opracowaniach planistycznych, ścisłą ochroną konserwatorską, co jest równoznaczne z wprowadzeniem całkowitego zakazu wycinki istniejącego drzewostanu. Aleja ta położona jest wzdłuż istniejącej drogi krajowej nr 9, będącej drogą tranzytową z Rzeszowa do przejścia granicznego ze Słowacją w Barwinku. Wiąże się to z dużym ruchem pojazdów samochodowych, w tym również samochodów ciężarowych, który niekorzystnie wpływa na przedmiot ochrony. Dlatego gmina Dukla będzie podejmować działania mające na celu przyspieszenie budowy drogi ekspresowej S-19 co wpłynie na poprawę stanu wyżej wymienionej alei jak i innych obiektów zabytkowych zlokalizowanych w centrum Dukli. Do tego czasu dopuszcza się jedynie prace pielęgnacyjne i związane z bezpieczeństwem ruchu przy istniejącym drzewostanie.

W Gminie Dukla znajduje się prawie 190 stanowisk archeologicznych, z których 7 wpisano do rejestru zabytków archeologicznych. Są to:

Łęki Dukielskie

1.	5	113-73/35	cmentarzysko/kurhan	EB, POR-	A-a 32/90
2.	13	112-73/52	osada	EB-Ha	A-a 112/94

Równe

3.	1	112-73/92	osada	OR, WŚ	A-a 12/90
4.	2	113-73/37	osada	OR, WŚ	A-a 9/90
5.	4	112-73/93	osada	EB-Ha, WŚ	A-a 113/94

Wietrzno

6.	4	112-73/68	cmentarzysko i osada	EB	A-a 13/90
7.	6	113-73/36	osada	OR	A-a 14/90

Pozostałe stanowiska pozostają w ewidencji stanowisk archeologicznych. Zostały one wymienione poniżej:

Barwinek

1.	1	116-73/01			
2.	2	116-73/02			
3.	3	116-73/03			
4.	4	116-73/04			
5.	5	116-73/05			

Cergowa

6.	1	113-73/45
7.	2	113-73/46
8.	3	113-73/47
9.	4	113-73/48
10.	5	113-73/49
11.	6	113-73/50
12.	7	113-73/51
13.	8	113-73/52
14.	9	113-73/53
15.	10	113-73/54
16.	11	113-73/55
17.	12	113-73/56
18.	13	113-73/57
19.	14	113-73/58
20.	15	113-73/59

Chyrowa

21.	1	114-73/01
22.	2	114-73/02

Dukla

23.	1	113-73/22
24.	2	113-73/23
25.	3	113-73/24
26.	4	113-73/25
27.	5	113-73/26
28.	6	113-73/27
29.	7	113-73/28
30.	8	113-73/29
31.	9	113-73/30
32.	10	113-73/31
33.	11	113-73/32
34.	12	113-73/33

Głojсце

35.	1	113-73/03
36.	2	113-73/04
37.	3	113-72/15
38.	4	113-72/16
39.	5	113-72/17
40.	6	113-72/18
41.	7	113-72/19
42.	8	113-72/20
43.	9	113-72/21

Iwla

44.	1	113-73/05
45.	2	113-73/06
46.	3	113-73/07
47.	4	113-73/08
48.	5	113-72/22
49.	6	113-72/23
50.	7	113-72/24

Jasionka

51.	1	113-73/60
-----	---	-----------

52.	2	113-74/23
53.	3	113-74/24
54.	4	113-74/25
55.	5	113-74/26
56.	6	113-74/27
57.	7	113-74/28
58.	8	113-74/29
59.	9	113-74/30
60.	10	113-74/31
61.	11	113-74/32
62.	12	113-74/01
63.	13	114-74/02
64.	14	114-74/03

Mszana

65.	1	114-73/03
66.	2	115-73/01

Nadole

67.	1	113-73/20
68.	2	113-73/21

Nowa Wieś

69.	1	114-73/10
70.	2	114-73/11

Równe

71.	3	112-74/22
72.	5	112-74/23
73.	6	112-73/94
74.	7	112-74/38
75.	8	112-74/24
76.	9	112-74/25
77.	10	112-74/33
78.	11	112-74/32
79.	12	112-74/31
80.	13	112-74/30
81.	14	112-74/29
82.	15	112-74/26
83.	16	112-74/27
84.	17	112-74/28
85.	18	112-73/95
86.	19	112-73/96
87.	20	112-73/97
88.	21	112-73/98
89.	22	113-73/39
90.	23	113-73/40
91.	24	113-73/41
92.	25	113-74/01
93.	26	113-74/02
94.	27	113-74/03
95.	28	113-74/04
96.	29	112-74/05
97.	30	113-74/06
98.	31	113-74/07

Teodorówka

99.	1	113-73/11
100.	2	113-73/12
101.	3	113-73/13
102.	4	113-73/14
103.	5	113-73/15
104.	6	113-73/16
105.	7	113-73/17
106.	8	113-73/18
107.	9	113-73/19

Trzciana

108.	1	114-73/04
109.	2	114-73/05
110.	3	114-73/06
111.	4	114-73/07

Tylawa

112.	1	115-73/02
113.	2	115-73/03
114.	3	115-73/04
115.	4	115-73/05
116.	5	115-73/06
117.	6	115-73/07

Łęki Dukielskie

118.	1	112-73/43
119.	2	113-73/09
120.	3	113-73/34
121.	4	112-73/44
122.	6	112-73/45
123.	7	112-73/46
124.	8	112-73/47
125.	9	112-73/48
126.	10	112-73/49
127.	11	112-73/50
128.	12	112-73/51
129.	14	112-73/53
130.	15	112-73/54
131.	16	112-73/55
132.	17	112-73/56
133.	18	112-73/57
134.	19	112-73/58
135.	20	112-73/59
136.	21	112-73/60
137.	22	112-73/61
138.	23	112-73/62
139.	24	112-73/63
140.	25	112-73/64
141.	26	113-73/10

Wietrzno

142.	1	112-73/65
143.	2	112-73/66
144.	3	112-73/67
145.	5	112-73/69
146.	7	112-73/70
147.	8	112-73/71

148.	9	112-73/99
149.	10	112-73/73
150.	11	112-73/74
151.	12	112-73/75
152.	13	112-73/76
153.	14	112-73/77
154.	15	112-73/78
155.	16	112-73/79
156.	17	112-73/80
157.	18	112-73/81
158.	19	112-73/82
159.	20	112-73/83
160.	21	112-73/84
161.	22	112-73/85
162.	23	112-73/86
163.	24	112-73/87
164.	25	112-73/88
165.	26	112-73/89
166.	27	112-73/90
167.	28	112-73/91

Zawadka Rymanowska

168.	1	114-74/25
169.	2	114-74/26
170.	3	114-74/27
171.	4	114-74/28
172.	5	114-74/29
173.	6	114-74/30
174.	7	114-73/08
175.	8	114-73/09

Zboiska

176.	1	113-73/42
177.	2	113-73/43
178.	3	113-73/44

Zyndranowa

179.	1	116-74/10
180.	2	116-73/06
181.	3	116-73/07

Szczególnej ochronie powinny podlegać stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków archeologicznych. Wśród stanowisk wpisanych do ewidencji zabytków archeologicznych szczególną uwagę należy zwrócić na najcenniejsze z nich które posiadają własną formę terenową (kopce, kurhany, grodziska). Pozostałe stanowiska archeologiczne w przypadku zagrożenia zainwestowaniem związanym z pracami ziemnymi powinny zostać poddane ratowniczym badaniom archeologicznym a wszelkie zamierzenia inwestycyjne w obrębie stanowisk archeologicznych powinny podlegać uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

2.5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

2.5.1. Uwarunkowania demograficzne

Uwarunkowania demograficzne w większości przedstawione zostały w stanie z przed odłączenia od Gminy Dukła, gminy Jaślińska a więc na koniec 2008 roku. Dało to możliwość dokonania porównań z latami poprzednimi i określenia trendów w poszczególnych zagadnieniach.

Rozwój liczby ludności oraz jej strukturę prezentują zamieszczone poniżej tabele i wykresy.

Tabela 2.11. Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w gminie Dukła w latach 2004-2007.

Rok	Liczba ludności			Dynamika wzrostu (rok 2004 = 100)		
	Dukła - ogółem	Dukła - miasto	Dukła - wsie	Dukła - ogółem	Dukła - miasto	Dukła - wsie
2004	16 638	2 091	14 547	100,00	100,0	100,0
2005	16 674	2 140	14 534	100,22	102,34	99,91
2006	16 638	2 126	14 512	100,00	101,67	99,76
2007	16 645	2 134	14 511	100,04	102,06	99,75

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W grudniu 2008 roku gminę Dukła zamieszkiwało łącznie 16 655 osób (wg danych Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego), z czego w mieście Dukła mieszkało 2 126 osób, a na terenach wiejskich 14 529 osób.

Tabela 2.12. Sytuacja demograficzna Gminy Dukła na tle województwa podkarpackiego w 2008 roku.

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia (l.osób na 1 km ²)	Liczba kobiet na 100 mężczyzn	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Odsetek ludności w wieku			Współczynnik obciążenia demograficznego
					przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny	
Województwo ogółem	2 099 495	118	104,6	1,9	16,4	68,1	15,5	57,5
Gminy miejsko-wiejskie województwa ogółem	467 079	103,6	102,9	1,8	17,0	67,8	15,1	58,6
Dukła - miasto	2 126	388	111,0	4,2	20,9	66,4	12,7	50,7
Dukła - wsie	14 529	44,0	103,0	0,8	22,2	60,3	17,5	65,9
Dukła - ogółem	16 655	50,0	104,0	1,3	22,0	61,1	16,9	63,8

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Analiza sytuacji demograficznej Gminy Dukła prowadzi do następujących wniosków:

- Liczba ludności w gminie w latach 2004-2007 znajdowała się mniej więcej na jednym poziomie, przy czym widoczny był odpływ ludności w roku 2006, a w 2007 ro-

ku ponowny jej napływ. Nieco inaczej rysuje się sytuacja w sołectwach gminy, tam widoczny jest ciągły spadek ludności.

- Gęstość zaludnienia w gminie jest zróżnicowana – w mieście Dukła wynosi 388 osób na 1 km², a na terenach wiejskich gminy 44,0 osoby na 1 km².

Tabela 2.13. Liczba ludności w gminie Dukła w 2009 roku według sołectwa (dane po odłączeniu gminy Jaśliska).

Miejscowość	Liczba ludności
Barwinek	245
Cergowa	1 315
Chyrowa	104
Dukła	2 198
Głojsce	805
Iwła	733
Jasionka	1 235
Lipowica	271
Łęki Dukielskie	1671
Mszana	295
Nadole	465
Nowa Wieś	191
Olchowiec	71
Ropianka	11
Równe	1 986
Teodorówka	1 065
Trzciana	239
Tylawa	410
Wietrzno	813
Zawadka Rymanowska	236
Zboiska	427
Zydranowa	140
GMINA OGÓŁEM	14855

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Dukła.

- Wskaźnik feminizacji, tj. liczba kobiet na 100 mężczyzn, w mieście Dukła jest sporo wyższy od wskaźnika na obszarach wiejskich gminy, wynoszą one odpowiednio 111,0 i 103,0.
- Niezbyt korzystnie dla gminy kształtuje się przyrost naturalny. W 2007 roku wyniósł on -1,0 ‰ – był niższy niż średnie dla województwa podkarpackiego oraz gmin miejsko-wiejskich województwa. Wartość przyrostu naturalnego na terenach wiejskich była nieco wyższa -0,2‰, natomiast w mieście Dukła była bardzo niska i wyniosła -6,1‰.
- Saldo migracji w gminie Dukła w latach 2004-2006 było ujemne. Dopiero w 2007 roku osiągnęło niską wartość dodatnią, co jednak nie znalazło przełożenia na przyrost rzeczywisty, będący sumą przyrostu naturalnego i salda migracji, który pozostał ujemny i miał wartość -11.

Tabela 2.14. Ruch naturalny ludności w gminie Dukla.

Wyszczególnienie		Urodzenia żywe na 1000 ludności	Zgony na 1000 ludności	Przyrost naturalny		Współczynnik dynamiki demograficznej
				L	na 1000 ludności	
Dukla – miasto	2004	11,5	10,1	3	1,4	1,11
	2005	8,3	8,8	-1	-0,5	0,94
	2006	7,0	5,1	4	1,9	1,37
	2007	8,9	15	-13	-6,1	0,59
Dukla – wieś	2004	10,6	9,1	22	1,5	1,16
	2005	11,2	10,5	10	0,7	1,07
	2006	11,3	9,8	22	1,5	1,15
	2007	8,9	9,1	-3	-0,2	0,98
Dukla – ogółem	2004	10,7	9,2	25	1,5	1,16
	2005	10,8	10,3	9	0,5	1,05
	2006	10,7	9,2	26	1,5	1,16
	2007	8,9	9,8	-16	-1,0	0,91

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 2.15. Ruch migracyjny i przyrost rzeczywisty ludności w gminie Dukla.

Wyszczególnienie		Napływ ludności	Odływ ludności	Saldo migracji	Przyrost naturalny	Przyrost rzeczywisty
Dukla – miasto	2004	31	64	-33	3	-30
	2005	39	41	-2	-1	-3
	2006	44	52	-8	4	-4
	2007	44	43	1	13	14
Dukla – wieś	2004	122	167	-45	22	-23
	2005	110	131	-21	10	-11
	2006	148	183	-35	22	-13
	2007	147	143	4	-3	1
Dukla – ogółem	2004	153	231	-78	25	-53
	2005	149	172	-23	9	-14
	2006	192	235	-43	26	-17
	2007	191	186	5	-16	-11

Źródło: : Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

- Struktura wiekowa ludności w gminie jest zróżnicowana w układzie miasto - tereny wiejskie. W mieście obserwuje się wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym (66,4%) i niski w wieku poprodukcyjnym (12,7%). Na wsi udział ludności w wieku produkcyjnym jest mniejszy (60,3%), natomiast wysoki jest odsetek ludności starszej w wieku poprodukcyjnym (17,5%).

Tabela 2.16. Struktura wiekowa ludności w gminie Dukla w 2008 roku.

Przedział wiekowy	Dukla - ogółem			Dukla - miasto			Dukla - wsie		
	Razem	K	M	Razem	K	M	Razem	K	M
0 – 2	522	264	258	68	36	32	454	228	226
3 – 6	712	335	377	96	42	54	616	293	323
7 – 12	1197	584	613	122	53	69	1075	531	544
13 – 15	718	350	368	79	42	37	639	308	331
16 – 17	520	250	270	79	40	39	441	210	231
18 – 19	539	287	252	64	32	32	475	255	220
20 – 29	2647	1294	1353	359	179	180	2288	1115	1173
30 – 39	2289	1066	1223	283	142	141	2006	924	1082
40 – 49	2212	1076	1136	214	172	142	1898	904	994
50 – 59	2145	1013	1132	341	173	168	1804	840	964
60 – 64	746	408	338	105	55	50	641	353	288
65 i więcej	2408	1545	863	216	151	65	2192	1 394	798
RAZEM	16655	8472	8183	2126	1117	1009	14529	7355	7 174

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 2.17. Struktura wiekowa ludności w gminie Dukla w 2008 roku według grup ekonomicznych.

Wyszczególnienie	Liczba ludności w wieku			Odsetek ludności w wieku			Współczynnik obciążenia ekonomicznego
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	
Dukla - miasto	444	1411	271	20,9	66,4	12,7	50,7
Dukla - wsie	3225	8759	2545	22,2	60,3	17,5	65,9
Dukla - ogółem	3669	10170	2 816	22,0	61,1	16,9	63,8

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 2.18. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Dukla w 2008 roku.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych		w tym:				Stopa bezrobocia *
	L	%	kobiety	absolwenci szkół ponadpodstawowych	zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	nie posiadający prawa do zasiłku	
Dukla - miasto	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Dukla - wsie	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Dukla - ogółem	885	5,3	558	b.d.	b.d.	b.d.	8,7

Źródło: Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

*) stopa bezrobocia obliczona jako stosunek liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym.

- Różnice w strukturze dobrze obrazuje współczynnik obciążenia ekonomicznego – jest to liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W mieście Dukła wynosi on 50,7 osób, a na terenach wiejskich ponad 65,9 osób.
- W grudniu 2008 roku w gminie było zarejestrowanych 885 bezrobotnych, tj. 5,3% ogółu mieszkańców, z czego 63,1% stanowiły kobiety.

Szacunkowa prognoza rozwoju demograficznego Gminy Dukła do roku 2020 została opracowana w roku 2000 w oparciu o podane poniżej założenia i w dalszym ciągu pozostaje aktualna. Założeniami do opracowania prognozy były:

- najważniejsze tendencje ogólnokrajowe oraz trendy rozwoju ludności województwa podkarpackiego, z uwzględnieniem specyfiki obszarów miejskich i wiejskich, określone w opracowanej przez GUS „Prognozie ludności Polski według województw na lata 2000-2035”; są to:
  - obecnie można zaobserwować wyż urodzeń, którego szczyt przypadnie około 2011 roku, następnie liczba urodzeń zacznie spadać,
  - systematyczny wzrost przeciętnej długości życia, aż do osiągnięcia w 2020 roku na obszarze byłego krośnieńskiego poziomu 79,5 lat dla kobiet i 73,3 lat dla mężczyzn,
  - od roku 2000 wzrost mobilności ludności; należy spodziewać się wzrostu migracji ze wsi do miast oraz ze wsi na tereny wiejskie w pobliżu dużych miast;
- charakterystyczne dla gminy zjawiska i cechy stosunków ludnościowych, takie jak:
  - wysoki współczynnik przyrostu naturalnego,
  - nieustabilizowane saldo migracji,
  - specyficzne struktury wiekowe ludności w mieście Dukła i na terenach wiejskich gminy.

Tabela 2.19. Prognozowana liczba ludności w gminie Dukła.

Rok	Liczba ludności		
	gmina ogółem	Dukła - miasto	Dukła - wsie
2000	17 300	2 350	14 950
2005	17 900	2 450	15 450
2010	18 400	2 500	15 900
2015	18 800	2 550	16 250
2020	19 200	2 600	16 600

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 2.20. Prognozowane zmiany w strukturze wiekowej ludności.

a) w gminie Dukla – ogółem,

Rok	Odsetek ludności w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
2000	26,8	56,4	16,8
2005	25,0	58,3	16,7
2010	24,0	59,1	16,9
2015	24,5	57,9	17,6
2020	24,3	56,8	18,8

b) w mieście Dukla,

Rok	Odsetek ludności w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
2000	27,2	60,5	12,3
2005	24,0	63,1	12,9
2010	23,4	62,4	14,2
2015	24,1	60,0	15,9
2020	23,9	57,4	18,7

c) we wsiach Gminy Dukla.

Rok	Odsetek ludności w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
2000	27,1	55,2	17,7
2005	25,2	57,4	17,4
2010	24,2	58,5	17,3
2015	24,5	57,3	18,2
2020	24,0	56,0	20,0

Źródło: Opracowanie własne.

2.5.2. Warunki mieszkaniowe

W okresie 2002-2008 w gminie Dukla nastąpiła wyraźna poprawa warunków mieszkaniowych. Zjawisko to zilustrowane zostało w poniższej tabeli.

Zdecydowaną większość zasobu mieszkaniowego gminy, 4600 mieszkań (około 95 %), stanowią mieszkania w budynkach jednorodzinnych stanowiących własność mieszkańców. W roku 2008 w gminie było 67 mieszkań komunalnych (około 1,4 %), 100 mieszkań należących do spółdzielni mieszkaniowych (około 2 %), 53 mieszkania należące do zakładów pracy (około 1,1 %) oraz 12 mieszkań pozostałych podmiotów. W zasobie komunalnym brak jest lokali socjalnych.

Widać zauważalną poprawę w ilości mieszkań na 1000 mieszkańców i średniej ilości osób przypadających na jedno mieszkanie. Z danych przytoczonych na wstępie wynika, że możliwości dalszej poprawy warunków mieszkaniowych pozostają przede wszystkim w rękach samych mieszkańców gminy.

Tab. 2.21. Warunki mieszkaniowe w gminie Dukla.

Rok	ilość mieszkań	ludność	ilość mieszkań na 1000 mieszk.	średnia ilość osób w mieszkaniu	średnia powierzchnia użytkowa mieszkania
2002	4365	16881	259	3,9	75
2008	4860	16800	289	3,5	77

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

2.5.3. Infrastruktura społeczna

OŚWIATA I WYCHOWANIE

Przedszkola

Na terenie gminy działa jedno Przedszkole Gminne w Dukli. Obecnie uczęszcza do niej 116 dzieci. Przedszkole mieści się w czynszowej kamienicy, nie posiada placu zabaw dla dzieci ani ogródka. Stan techniczny pomieszczeń sanitarnych i gospodarczych jest zły, pozostałej części dostateczny.

Szkoły podstawowe i gimnazja

Tabela 2.22. Szkoły podstawowe i gimnazja w gminie Dukla

Nazwa obiektu	Obwód obsługi	Liczba uczniów	Liczba pomieszczeń do nauki (p.d.n.)	Liczba uczniów na 1 p.d.n.	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów na 1 nauczyciela	Liczba oddziałów	Wskaźnik zmianowości	Sala gimnastyczna	Boisko sportowe	Stan techniczny
ZSP w Dukli	Dukla, Cergowa, Lipowica, Nadole, Zboiska, Teodorówka, Olchowiec, Ropianka	666	31	21	62	11	29	1	1	2	dobry
ZSP Głojsce	Głojsce	88	11	8	20	5	9	1	-	1	dobry
SP w Iwli	Iwla	95	9	10	19	5	9	1	1	1	dobry
ZSP w Jasionce	Jasionka	171	11	16	19	9	9	1	-	2	dobry
ZSP w Łękach Dukielskich	Łęki Dukielskie	181	12	15	26	7	10	1	1	1	dobry
ZSP w Równem	Równem	202	16	13	26	8	10	1	-	3	dobry
ZSP w Tylawie	Tylawa, Barwinek, Mszana, Zydranowa	123	11	11	121	6	9	1	-		dobry
ZSP w Wietrznie	Wietrzno	82	12	7	21	4	9	1	-		dobry
Gmina razem		1608	113	101	314	55	94	1	3	10	

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dukla, 2008.

W gminie Dukla funkcjonuje 8 Zespołów Szkół Publicznych (Szkoła Podstawowa i Gimnazjum), do których w grudniu 2008 roku uczęszczało łącznie 1 608 uczniów. Lokalizację obiektów szkolnych oraz standardy obsługi w poszczególnych placówkach przedstawia tabela 2.22.

Wyposażenie gminy w zakresie szkół podstawowych należy uznać za dobre. Średnio w gminie na jedno pomieszczenie dydaktyczne przypada 14 uczniów. Wskaźnik zmianowości we wszystkich zespołach szkół wyniósł 1. Jest to sytuacja bardzo korzystna, oznacza, że w tych szkołach wszyscy uczniowie mogą się uczyć na jedną zmianę.

Wszystkie szkoły posiadają boiska sportowe. Nieco gorzej jest w przypadku sal gimnastycznych, którymi dysponują tylko 3 szkoły.

Stan techniczny szkół podstawowych jest ogólnie zadowalający.

Szkoły średnie

W mieście Dukla zlokalizowane jest liceum ogólnokształcące. Prowadzi ono naukę w 3 oddziałach, do których w grudniu 2008r. uczęszczało 80 uczniów. Liceum dysponuje 380 miejscami, posiada więc znaczną rezerwę. Placówka wyposażona jest w salę gimnastyczną i boisko sportowe. Stan techniczny obiektu jest dobry.

OPIEKA ZDROWOTNA

Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dukli obsługuje sześć placówek służby zdrowia na obszarze Gminy Dukla.

Tabela 2.23. Placówki służby zdrowia na terenie Gminy Dukla w 2008 roku.

Nazwa placówki	Rejon obsługi	Personel medyczny		
		lekarze	lekarze stomatolodzy	pielęgniarki
Przychodnia Rejonowa w Dukli	Dukla, Cergowa, Nadole, Lipowica, Jasionka, Nowa Wieś, Trzciana, Teodorówka, Zboiska, Zawadka	9	3	20
Wiejski Ośrodek Zdrowia w Łękach Dukielskich	Łęki Dukielskie, Wietrzno, Kobylany, Myszkowskie, Pałacówka	1	1	3
Wiejski Ośrodek Zdrowia w Równem	Równem, część Lubatowej	1	-	5
Wiejski Ośrodek Zdrowia w Iwli	Iwla, Głojsce, Chyrowa, część Teodorówki	1	1	3
Wiejski Ośrodek Zdrowia w Tylawie	Tylawa, Mszana, Barwinek, Zydranowa	1	-	3
Międzyzakładowa Przychodnia dla Pracowników Nadleśnictwa w Dukli	-	1	-	1

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Dukli.

W mieście Dukła zlokalizowane są także trzy apteki prywatne.

Wyposażenie Gminy Dukła w usługi z zakresu opieki zdrowotnej jest zróżnicowane. Lepiej wyposażone jest samo miasto Dukła, gorzej tereny wiejskie gminy. Różnice te pokazują tabele 2.24. i 2.25.

Tabela 2.24. Placówki służby zdrowia i personel medyczny w gm. Dukła w 2008 roku.

Wyszczególnienie	Przychodnie i ośrodki zdrowia	Personel służby zdrowia		
		lekarze	lekarze stomatolodzy	pielęgniarki
Dukła – miasto	2	6	4	12
Dukła – wieś	4	7	2	16
Dukła ogółem	5	13	6	28

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Dukli.

Tabela 2.25. Placówki służby zdrowia i personel medyczny w woj. podkarpackim w 2008 roku.

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców na 1 placówkę służby zdrowia	Liczba mieszkańców na 1 aptekę	Lekarze	Lekarze dentyści	Pielęgniarki
			na 10 tys. ludności		
Województwo ogółem	2 980	3 690	17,4	3,9	63,4
Miasta - razem	2 203	2 022	41,4	7,5	147,0
Dukła - miasto	1 142	1 142	26,3	17,5	52,6
Wsie - razem	3 679	8 075	4,5	2,0	18,2
Dukła - wieś	3 666	-	4,8	1,4	10,9

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podkarpackie, 2008.

KULTURA

Na terenie gminy funkcjonuje jedna biblioteka publiczna w Dukli oraz jej filia we wsi Nadole. Liczba zgromadzonych w obu placówkach woluminów w 2008 roku wynosiła 26 498. W ciągu całego 2008 roku z bibliotek skorzystało łącznie 1 421 osób.

Działalność z zakresu kultury prowadzi Ośrodek Kultury w Dukli. Przy Ośrodku funkcjonuje jedyne w gminie kino stałe, oferujące 141 miejsc na widowni. W ciągu 2008 roku odbyło się w nim 9 seansów filmowych, w których uczestniczyło łącznie 297 widzów. W mieście Dukła znajduje się Muzeum Historyczne.

Tabela 2.26. Placówki biblioteczne, księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w gminie Dukla w 2008 roku.

Wyszczególnienie	Placówki biblioteczne		Księgozbiór w woluminach	Czytelnicy w ciągu roku	Wypożyczenia w woluminach
	biblioteki	filie			
Dukla - miasto	1	-	26 498	1 421	25 744
Dukla - wieś	-	-	-	-	-
Dukla - ogółem	1	-	26 498	1421	25744

Źródło: Bank Danych Regionalnych.

Tabela 2.27. Wyposażenie w biblioteki, księgozbiór i wypożyczenia na tle województwa podkarpackiego w 2008 roku.

Wyszczególnienie	Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	Księgozbiór w woluminach na 1000 ludności	Wypożyczenia w woluminach na 1 czytelnika
Województwo – ogółem	2 811	4258	19,4
Dukla – miasto	2 126	12 463,8	18,1
Dukla – ogółem	16 655	1 591,0	18,1

Źródło: Bank Danych Regionalnych.

2.6. BEZPIECZEŃSTWO LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego mają ograniczony wpływ na bezpieczeństwo ludzi i mienia. W zakresie uwarunkowań przestrzennych bezpieczeństwa ludzi i mienia najistotniejsze są zagrożenia naturalne występujące na terenie gminy. W gminie Dukla naturalne zagrożenia są związane są z występowaniem osuwisk i z zagrożeniem powodziowym.

Analiza dostępnych informacji na ten temat (w tym map geologicznych) wskazała na potrzebę uwzględnienia w studium obszarów potencjalnie zagrożonych ruchami osuwiskowymi, które nie były uwzględniane w dotychczasowych dokumentach planistycznych. Obszary potencjalnie zagrożone ruchami osuwiskowymi są uwidocznione na rysunkach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy nie ma większych rzek. Jednakże nawet mniejsze cieką mogą powodować szkody powodziowe w obiektach usytuowanych w sąsiedztwie koryt cieków w przypadku wystąpienia intensywnych opadów lub gwałtownych roztopów. W oparciu o obowiązujący I etap Studium ochrony przeciwpowodziowej pn. „Określenie zagrożenia powodziowego w zlewni Wisłoki” na rysunkach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego niniejszego studium wyznaczono tzw. obszary szczególnego zagrożenia powodzią określone na podstawie zasięgu zalewu wodą Q 1 % od Jasiołki, Jasionki, Dukietki, Iwełki i Wilszni. Obszary te należy uwzględnić przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i określić dla nich zakazy wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią.

2.7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Potencjalne możliwości rozwoju Gminy Dukla wynikające z jej położenia i warunków naturalnych to:

- bliskość miasta Krosna;
- dobra dostępność komunikacyjna gminy: droga krajowa nr 9 (projektowana droga ekspresowa S-19) i dwie drogi wojewódzkie;
- górski krajobraz i walory wysokie przyrodnicze południowej części gminy.

Bliskość Krosna sprawia, że wielu mieszkańców tego miasta jest zainteresowanych budową domów mieszkalnych na terenie gminy. Dotyczy to ogólnie wszystkich miejscowości. Z kolei położenie wzdłuż drogi krajowej nr 9 Radom – Rzeszów – Barwinek stanowi o atrakcyjności terenów położonych wzdłuż tej drogi dla lokalizacji przedsięwzięć o charakterze komercyjnym (obiekty handlu, usług, produkcji). W szczególności należy wymienić tu miejscowości Równe, Zboiska, Dukla, Cergowa, Tylawa i Barwinek.

Górski krajobraz i walory przyrodnicze południowej części gminy dają możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w miejscowościach Zyndranowa, Tylawa, Barwinek, Mszana, Chyrowa, i Olchowiec, a także częściowo w Zawadce Rymanowskiej, Trzcinie i Cergowej.

Potrzeby i aspiracje mieszkańców gminy oraz inwestorów zewnętrznych były artykułowane w formie wniosków kierowanych do Urzędu Gminy Dukla o zmianę ustaleń studium i planów miejscowych zarówno przed ogłoszeniem o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium, jak i w okresie po ogłoszeniu tego faktu. Ilość wniosków złożonych łącznie w latach 2007-2010 zestawiono w poniższej tabeli.

Tab.2.28. Wnioski o zmianę ustaleń studium i planów według przedmiotu wniosku.

Przedmiot wniosku	Ilość wniosków
Zmiana przeznaczenia działki na cele zabudowy mieszkaniowej	93
Zmiana przeznaczenia działki na cele zabudowy zagrodowej	9
Zmiana przeznaczenia działki na cele zabudowy mieszkaniowej i usługowej	16
Zmiana przeznaczenia działki na cele zabudowy usługowej i produkcyjnej	6
Zmiana przeznaczenia działki na cele zabudowy sportowo-rekreacyjnej	3
Zmiana przeznaczenia działki na cele zabudowy rekreacyjno-letniskowej	11
Zmiana przeznaczenia działki na cele energetyki odnawialnej (elektrownie wiatrowe)	3
Zmiana przeznaczenia działki na cele eksploatacji surowców mineralnych	4
Zmiana przeznaczenia działki na cele zalesień	2
Razem	147

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Dukla; Opracowanie własne.

Jak wynika z powyższych zestawień wyartykułowane dotychczas potrzeby mieszkańców i inwestorów spoza gminy w zakresie zagospodarowania przestrzennego dotyczą w zdecydowanej większości przeznaczenia dotychczasowych gruntów rolnych na cele zabudowy mieszkaniowej a także choć w mniejszym stopniu zabudowy mieszkaniowo-usługowej i rekreacyjno-letniskowej. Ponadto pojawiają się wnioski dotyczące budowy

elektrowni wiatrowych oraz potencjalnej eksploatacji surowców mineralnych (generalnie w północnej części gminy).

Przestrzenne rozmieszczenie wniosków zilustrowane zostało w kolejnej tabeli. Jak wynika z tego zestawienia najczęściej wniosków zlokalizowanych jest w miejscowościach Łęki Dukielskie, Teodorówka, Cergowa, Równe i Chyrowa. Interesującym zjawiskiem jest fakt, że w mieście Dukla złożono tylko dwa wnioski.

Struktura własnościowa gruntów na terenie gminy sprawia iż wnioski o zmianę przeznaczenia gruntów dotyczą głównie rozdrobnionych działek prywatnych pozostających dotychczas w użytkowaniu rolnym. Niekorzystnym uwarunkowaniem ograniczającym możliwości aktywnej polityki przestrzennej gminy jest brak w zasobie gruntów komunalnych gruntów, które mogłyby być oferowane do wymiany właścicielom gruntów prywatnych.

Tab.2.29. Wnioski o zmianę ustaleń studium i planów według lokalizacji wniosku.

Miejscowość	Ilość wniosków
Barwinek	4
Cergowa	17
Chyrowa	9
Dukla	2
Głojsce	4
Iwła	12
Jasionka	5
Lipowica	1
Łęki Dukielskie	23
Mszana	1
Nadole	3
Nowa Wieś	0
Olchowiec	2
Ropianka	0
Równe	12
Teodorówka	23
Trzciana	1
Tylawa	0
Wietrzno	3
Zawadka Rymanowska	5
Zboiska	5
Zydranowa	3
Razem	146

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Dukla; Opracowanie własne.

2.8. STAN SYSTEMÓW TRANSPORTU I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

2.8.1. System transportowy

Układ sieci komunikacyjnej gminy i miasta Dukli – o charakterze mieszanym, rusztowo-promienistym, został ukształtowany w wyniku historycznego rozwoju obszaru. Jest zdeterminowany takimi czynnikami jak:

- historyczne położenie Dukli przy szlaku prowadzącym z Polski przez Przełęcz Dukielską na Węgry;
- możliwości rozwoju gminy zgodnie z konfiguracją terenu, głównie w dolinach rzecznych;
- główne kierunki dróg wylotowych z gminy powstałe w wyniku narastających potrzeb komunikacyjnych: północ – południe Rzeszów – Barwinek, na wschód Tylawa – Komańcza oraz zachód Dukla - Gorlice.

Przez gminę przechodzą następujące drogi o znaczeniu:

- krajowym:
  - droga nr 9 Radom – Rzeszów – przejście graniczne w Barwinku;
- wojewódzkim:
  - droga nr 897 Tylawa – Komańcza – Wołosate – granica państwa,
  - droga nr 993 Gorlice – Nowy Żmigród – Dukla;
- powiatowym:
  - droga nr 19 212 Zręcin – Zboiska,
  - droga nr 19 222 Kobylany – Wietrzno,
  - droga nr 19 226 Sulistrowa – Głojsce,
  - droga nr 19 368 Równe – Bóbrka,
  - droga nr 19 369 Iwla – Teodorówka,
  - droga nr 19 370 Równe – Lubatówka,
  - droga nr 19 373 Dukla – Lubatowa,
  - droga nr 19 375 Trzciana – Zawadka Rymanowska,
  - droga nr 19 376 Mszana – Tylawa,
  - droga nr 19 386 Tylawa – Zyndranowa.

Wymienione drogi stanowią węzeł powiązań ponadlokalnych w gminie. Są one utrwaloną siecią połączeń determinującą dalszy rozwój przestrzenny.

Centryczne położenie Dukli w węźle drogi krajowej i wojewódzkich stanowi o jej atrakcyjności komunikacyjnej, poprzez jej łatwą i stosunkowo dobrą dostępność, natomiast stwarza równocześnie problemy wewnętrzne, szczególnie poprzez przebieg drogi nr 9 przez tereny zabudowy mieszkaniowej. Droga nr 9 prowadzi bardzo duży ruch tranzytowy, niezwiązany celami z gminą, co wywołuje uciążliwość dla bezpośredniego sąsiedztwa i konflikty między różnymi jej użytkownikami.

Układ dróg gminnych jest kontynuacją i rozwinięciem układu dróg zewnętrznych.

Pod względem technicznym należy stwierdzić, że układ drogowy jest nie najlepiej dostosowany do występujących potrzeb ruchowych: wąskie drogi, małe promienie łuków, występujące spadki podłużne związane z konfiguracją terenu, wysoka, na wielu odcinkach, degradacja techniczna istniejącego układu, niska wytrzymałość nawierzchni nieprzystosowanej do występujących obciążeń. Przekroje drogowe często nie są urządzone (brak chodników, a nawet poboczy), choć w tym względzie następuje w ostatnich latach bardzo zauważalna poprawa.

ŚRODKI TRANSPORTU W GMINIE

W gminie występują następujące środki transportu:

- **komunikacja indywidualna** - pełniąc rolę podstawową w gminie. Wskaźnik motoryzacji samochodów osobowych w gminie jest stosunkowo wysoki jak na gminę słabo zurbanizowaną - wynosi 170 sam. osób./1000 mieszkańców;
- **komunikacja zbiorowa** – PKS oraz prywatni przewoźnicy obsługują główne kierunki ciężarów komunikacyjnych – zaspokajają podstawowe potrzeby mieszkańców w zakresie połączeń lokalnych i ponadlokalnych. Największe potoki pasażerskie obserwuje się z kierunku Dukli na północ i zachód, bądź odbywające się tranzytem z kierunku Rzeszowa przez Duklę na przejście graniczne. Stosunkowo duże skupienie kursów komunikacji zbiorowej na jednej trasie – droga nr 9 – spowodowane jest brakiem alternatywy innego połączenia drogowego, odpowiadającego standardom przewozów pasażerskich. Występujące przegęszczenia są okresowe i wiążą się głównie okresem weekendów i dniami targów;
- **komunikacja piesza** – odbywa się w centrum gminy (miasto Dukla) w sposób uporządkowany – większość ulic wyposażona jest w chodniki, na głównych traktach komunikacyjnych funkcjonują dobrze oznaczone przejścia dla pieszych. W pozostałych miejscowościach wzdłuż ciągów drogowych, o niepełnych przekrojach ulicznych, bez wydzielonych chodników komunikacja piesza odbywa się poboczami jezdni. Stwarza to realne zagrożenie bezpieczeństwa uczestników ruchu pieszego, szczególnie w okresach o ograniczonej widoczności. Podstawowym problemem jest sposób prowadzenia ruchu pieszego wzdłuż drogi krajowej, dróg wojewódzkich i pozostałych dróg samorządowych przez tereny wsi;
- **komunikacja rowerowa** – w gminie nie ma wydzielonych tras rowerowych, dlatego komunikacja rowerowa odbywa się w sposób mieszany z ruchem kołowym i pieszym. Zwraca uwagę stosunkowo duży udział rowerów w potokach ruchu – przez analogię z innymi gminami. Rower jest używany przez mieszkańców do realizacji celów bytowych oraz do dojazdów związanych z pracą. Tak ze względów na bezpieczeństwo, jak i komfort jazdy powinny być podjęte sukcesywne starania o stopniową segregację ruchu poprzez wyznaczenie tras rowerowych, szczególnie przy ciągach o znaczącym ruchu kołowym. Ze względu na dużą atrakcyjność fizjo-

grafii terenu – rower, jako środek transportu, będzie odgrywał coraz większą rolę w podróżach rekreacyjnych, nawet dla osób przybywających spoza obszaru gminy;

- **komunikacja kolejowa** – przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa. Najbliższa linia wschód – zachód przechodzi przez Krosno. Komunikacja ta nie ma jednak znaczenia bezpośrednio dla samej Gminy Dukła ze względu na oddalenie w przestrzeni od potencjalnych generatorów ruchu.

2.8.2. Systemy infrastruktury technicznej

ELEKTROENERGETYKA

Obszar Gminy Dukła zasilany jest ze stacji elektroenergetycznych (GPZ) usytuowanych poza granicami gminy. Są to stacje elektroenergetyczne 110/30/15 kV – GPZ Krosno, GPZ Besko oraz GPZ Iwonicz. Jedynie stacja 30/15 kV Równe jest usytuowana na terenie Gminy Dukła.

Przez teren Gminy Dukła przebiega dwutorowa linia elektroenergetyczna 400 kV, relacji Iskrzynia koło Krosna – Lemešany (Słowacja), o znaczeniu międzynarodowym, oraz linie średnich napięć, dostarczające energię elektryczną odbiorcom w gminie Dukła. Wśród nich podstawowe znaczenie mają linie napowietrzne:

- 30 kV relacji:
  - Krosno – Równe,
  - Niegłowice – Równe;
- 15 kV relacji:
  - Krosno – Równe,
  - Besko – Równe,
  - Iwonicz – Dukła.

Linie średniego napięcia zasilają stacje transformatorowo-rozdzielcze SN/0,4 kV, za których pośrednictwem energia elektryczna jest przesyłana odbiorcom – poprzez sieć rozdzielczą niskiego napięcia.

Analiza układu sieci elektroenergetycznych zasilających odbiorców w gminie Dukła prowadzi do wniosku, że w gminie Dukła daje się zauważyć nadal występujące – i ograniczające rozwój gminy – niedoinwestowanie systemu zaopatrzenia w energię elektryczną, mimo sukcesywnej rozbudowy sieci elektroenergetycznej na terenie gminy. Niedoinwestowanie to objawia się przede wszystkim niedostatecznie rozwiniętą, o niewystarczających parametrach, elektroenergetyczną siecią rozdzielczą średniego napięcia, a więc:

- niewielką liczbą, nadmiernie wydłużonych i obciążonych ciągów liniowych średniego napięcia,
- brakiem pierścieniowych układów zasilania, stwarzających możliwość zasilania dwustronnego i charakteryzujących się większą niezawodnością zasilania niż, istniejące obecnie, promieniowe układy zasilania.

Jak wynika z badań ankietowych, przeprowadzonych w ramach *Powszechnego Spisu Rolnego 2002* w gminie Dukla około 92% gospodarstw rolnych jest wyposażonych w sieć trójfazową 3 x 380/220 V – jest to wskaźnik praktycznie identyczny dla gospodarstw rolnych całego województwa podkarpackiego (około 91%).

Z kolei badania ankietowe, przeprowadzone w Rejonie Energetycznym Krosno, w ramach opracowywanego studium, przyniosły m. in. następujące rezultaty:

- liczba stacji SN/Nn zasilających odbiorców komunalno-bytowych w gminie Dukla wynosi 120, ich łączna moc znamionowa wynosi 11,74 MVA;
- stacji obcych, zasilających wyodrębnionych odbiorców jest w gminie 12, o łącznej mocy znamionowej 13,50 MVA;
- rezerwę mocy transformatorów, zainstalowanych w GPZ i zasilających gminę oszacowano na 0%.

Problem niewystarczającego zaopatrzenia w energię elektryczną mieszkańców gminy i całego regionu południowo-wschodniego znalazł odzwierciedlenie w zamierzeniach Zakładu Energetycznego w Rzeszowie oraz w planach rozwoju, zapisanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego. Na obszarze Gminy Dukla i obszarach gmin sąsiednich planowane są następujące inwestycje w zakresie infrastruktury elektroenergetycznej:

- budowa stacji elektroenergetycznych 110 kV/SN, które będą miały istotne znaczenie dla zasilania odbiorców na terenie gminy – będzie to GPZ zlokalizowany w Dukli, oraz GPZ-y realizowane na terenie sąsiednich gmin: Jaśłiska, Nowy Żmigród, Rzepedź;
- budowa linii 110 kV, relacji:
  - Nowy Żmigród – Iwonicz (przez Gminę Dukla),
  - Dukla – Jaśłiska.

Wzdłuż napowietrznych linii elektroenergetycznych powinien pozostać wolny od zabudowy pas terenu o szerokości:

- 100 m – wzdłuż dwutorowej linii 400 kV (po 50 m z każdej strony osi trasy linii);
- 40 m – wzdłuż dwutorowej linii 110 kV (po 20 m z każdej strony osi trasy linii);
- 16 m – wzdłuż linii 30 kV (po 8 m z każdej strony osi trasy linii);
- 14 m – wzdłuż linii 15 kV (po 7 m z każdej strony osi trasy linii).

Podane wielkości należy traktować jako orientacyjne, bowiem dokładny rozmiar strefy technicznej (strefy ograniczonego użytkowania terenu) zależy od takich lokalnych czynników jak odległość przewodu linii od planowanej zabudowy, wysokość i konstrukcja słupa linii itp.. Zarówno wysokość zawieszenia przewodu nad poziomem terenu, jak i rodzaj słupa są zmienne na trasie linii elektroenergetycznej.

Przy zagospodarowaniu terenu należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z przebiegu istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej spełniając wymagania przepisów odrębnych. W przypadku wystąpienia kolizji projektowanego zainwestowania z istniejącymi

sieciami elektroenergetycznymi należy sieci te przystosować do nowych warunków pracy określonych przez dysponenta sieci.

Wyklucza się z zadrzewiania obszary pod liniami elektroenergetycznymi w pasach:

- dla linii 110 kV – 20 m (po 10 m w obie strony od osi linii);
- dla linii SN – 11 m (po 5,5 m w obie strony od osi linii);

oraz w pasach przeznaczonych dla infrastruktury elektroenergetycznej.

W przypadku przebudowy istniejących sieci elektroenergetycznych lub zmian trasy planowanych linii 110 kV należy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wyznaczyć nowe pasy terenu, przez które będą mogły przebiegać trasy przebudowywanych lub planowanych sieci elektroenergetycznych. Koszty usunięcia kolizji, dostosowania do zmienionych warunków pracy lub zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pokryte będą w całości przez zainteresowanych ich przebudową lub budową.

ZAOPATRZENIE W GAZ

Podkarpacie jest regionem wyróżniającym się – na tle całego kraju – dobrym zaopatrzeniem w gaz. Powyższe stwierdzenie można, w przypadku Gminy Dukła, odnieść jedynie do jej północnych, najgęściej zaludnionych obszarów. Gaz do tych obszarów jest obecnie dostarczany gazociągiem wysokoprężnym $\phi 100/150$ mm, $P_N 1,6$ MPa, relacji Miejsce Piastowe – Równe – Sulistrowa (gm. Chorkówka). Źródłem zasobów gazu są magazyny gazu w Strachocinie (gm. Sanok), a dostawy gazu docierają na obszar Podkarpacia poprzez Ukrainę (stacja gazowa Hermanowice gm. Przemyśl).

Około 76% gospodarstw rolnych na terenie gminy ma dostarczany gaz sieciowy, a 17% użytkowników korzysta z gazu dostarczanego z butli. Z gazu nie korzysta jedynie około 7% gospodarstw rolnych gminy.

Przytoczony powyżej wskaźnik dostaw gazu sieciowego jest znacznie lepszy niż ogólnopolski (zaledwie kilkanaście procent gospodarstw rolnych w kraju korzysta z gazu sieciowego). Niezaspokojone potrzeby na dostawy gazu sieciowego są rekompensowane korzystaniem z gazu dostarczanego w butlach.

Poziom zaopatrzenia w gaz miejscowości objętych obecnie dostawami gazu jest bardzo wysoki, osiągając wskaźniki porównywalne do miast polskich.

Zakład Gazowniczy w Jaśle przewiduje kontynuację gazyfikacji gminy. Trzeba tu jednak zwrócić uwagę, że gazyfikacja terenów o rozproszonej zabudowie, a w konsekwencji o małej gęstości zaludnienia, jest znacznie droższa i nie przynosi oczekiwanych efektów ekonomicznych dostawcy gazu. Zakład Gazowniczy w Jaśle planuje również zmianę funkcji istniejącego gazociągu, zaopatrującego gminę Dukła. Utrzymany zostanie tylko odcinek gazociągu wysokoprężnego Miejsce Piastowe – Równe, natomiast pozostały odcinek obecnego gazociągu wysokoprężnego Równe – Sulistrowa zostanie przekształcony w gazociąg średnioprężny.

Orientacyjna szerokość strefy technicznej wzdłuż gazociągu wysokoprężnego, zależna od warunków technicznych (rodzaju zabudowy w sąsiedztwie gazociągu), wynosi

100 m (po 50 m z każdej strony osi gazociągu). Gazociągi średnioprężne nie stwarzają istotnych uwarunkowań przestrzennych dla zainwestowania terenów.

TELEKOMUNIKACJA

Telefonia przewodowa

Wyniki przeprowadzonej analizy ilości abonentów telefonicznych w poszczególnych miejscowościach gminy i dla całej gminy wskazują na następujące wnioski:

- miasto Dukła, obszary wiejskie gminy i Gmina Dukła ogółem, mają gorsze wskaźniki gęstości abonentów telefonii przewodowej niż odpowiednio: gminy miejskie, gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie obecnego województwa podkarpackiego i Polski. Świadczy to o nadal gorszym dostępie mieszkańców Gminy Dukła do usług telefonii przewodowej niż mieszkańców regionu i kraju;
- analiza szczegółowych danych, odnoszących się do poszczególnych miejscowości gminy, wykazuje, że dostęp do usług telefonii przewodowej w miejscowościach gminy jest bardzo zróżnicowany. Gęstość abonentów, większą od przeciętnej w gminie mają miejscowości:
  - Dukła,
  - Wietrzno,
  - Zboiska,
  - Równe,
  - Lipowica,
  - Wola Wyżna,
  - Cergowa.

W pozostałych miejscowościach gminy gęstość abonentów jest mniejsza od średniej w gminie, w niektórych przypadkach wielokrotnie niższa od średniej.

Opisany powyżej stan ulegnie dalszej poprawie w wyniku inwestycji przewidzianej przez operatora systemu, Telekomunikację Polską S.A. jaką będzie budowa linii światłowodowej relacji Iwonicz – Rymanów – Jaśliska – Komańcza.

Telefonia komórkowa

Obecnie na terenie Polski eksploatowane są następujące sieci telefonii komórkowej:

- sieć cyfrowa Idea Centertel, w paśmie 1800 MHz – operator PTK Centertel Sp. z o.o.;
- sieć cyfrowa Era GSM, w paśmie 900 MHz – operator Polska Telefonia Cyfrowa Sp. z o. o.;
- sieć cyfrowa Plus GSM, w paśmie 900 MHz – operator Polkomtel SA.

Jak wynika z wydanych pozwoleń na budowę wydanych w latach 2006-2009 operatorzy sieci komórkowej planują w gminie Dukła:

- budowę stacji bazowej telefonii komórkowej wraz z kontenerem z przyłączem energetycznym w Daliowej realizowana przez „PTK CENTERTEL” Sp. z o.o. w Warszawie;

- budowę stacji bazowej telefonii komórkowej nr BT 24642 BARWINEK GRANICA oraz kontenera z zasilaniem w energię elektryczną w Tylawie realizowaną przez „POLKOMTEL” S.A. w Warszawie;
- montaż stacji bazowej telefonii komórkowej Nr BT 20058 w Zboiskach na istniejącej wieży „PTC ERA” realizowaną przez „POLKOMTEL” S.A. w Warszawie.

Wszystkie wyżej wymienione inwestycje świadczą o ciągłym rozwoju usług telefonii komórkowej na terenie Gminy Dukła.

Internet oraz placówki pocztowe i telekomunikacyjne

Według Urzędu Komunikacji Elektronicznej na terenie Gminy Dukła występuje trzech operatorów świadczących usługę stacjonarnego szerokopasmowego Internetu. Są nimi:

- Netia S.A.;
- Polska Telefonii Komórkowa Centertel Sp. z o.o.;
- Telekomunikacja Polska S.A.;

Według danych Komputerowego Banku Danych Lokalnych można stwierdzić że:

- gęstość tych placówek w mieście i gminie Dukła – w odniesieniu do liczby mieszkańców – jest większa niż w gminach całego kraju i obecnego województwa podkarpackiego;
- większą gęstość placówek pocztowo-telekomunikacyjnych w odniesieniu do powierzchni, niż gminy miejskie Polski i obecnego województwa podkarpackiego, ma miasto Dukła;
- jedynie obszary wiejskie gminy i Gmina Dukła ogółem, mają mniejszą gęstość placówek w odniesieniu do powierzchni, niż obecne województwo podkarpackie oraz porównywalną gęstość do wskaźników ogólnopolskich.

Na występujący, ogólnie korzystny rozkład wskaźników gęstości placówek pocztowo-telekomunikacyjnych, wpływa stosunkowo duża liczba tych placówek przy niezbyt dużej gęstości zaludnienia w gminie.

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Z wodociągów lokalnych lub zbiorowych korzysta około 54,3% mieszkańców. Znaczna ilość ludności (45,7%) pobiera wodę ze studni głównie kopanych ujmujących wody z warstw czwartorzędowych lub różnego typu źródeł (tereny podgórskie).

Aktualnie pod zarządem Urzędu Miasta i Gminy znajduje się tylko miejski wodociąg w Dukli. Pozostałe wodociągi są zarządzane przez Spółki Wodne, nad którymi nadzór sprawuje Starostwo Powiatowe w Krośnie. Wodociąg zbiorowy Łęki Dukielskie – Wietrzno po rozwiązaniu WZUW w Brzozowie przejęła gmina, ale przekazała go w dzierżawę Spółkom Wodnym.

Na terenie gminy funkcjonują ponadto wodociągi obsługujące zabudowę byłych Państwowych lub Spółdzielczych Gospodarstw Rolnych w Zawadce Rymanowskiej i Mszanie (obecnie pod zarządem Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa) oraz wodociąg obsługujący przejście graniczne w Barwinku.

Przeprowadzone analiza wskazuje, że Gmina Dukła dysponuje dużymi zasobami wody o dobrej jakości.

Tabela 2.30. Charakterystyka zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę.

Miejscowość		Liczba mieszkańców	Podstawowy sposób zaopatrzenia w wodę	% ludności zaopatrywanej w wodę z:	
				Wodociągów zbiorowych lub lokalnych	ujęć indywidualnych
1	Barwinek	245	wodociąg lokalny	68	32
2	Cegrowa	1 315	wodociąg lokalny	93	7
3	Chyrowa	104	studnie	-	100
4	Dukła	2 198	wodociąg miejski	72	28
5	Głojsce	805	wodociąg lokalny, studnie	35	65
6	Iwla	733	dwa wodociągi lokalne	86	14
7	Jasionka	1 235	wodociąg lokalny, studnie	58	42
8	Lipowica	271	wodociąg lokalny	98	2
9	Łęki Dukielskie	1 671	wodociąg zbiorowy	92	8
10	Wietrzno	813			
11	Mszana	295	studnie, wodociąg lokalny	15	85
12	Nadole	465	studnie	10 (wod. Dukła)	90
13	Nowa Wieś	191	studnie	-	100
14	Olchowiec	82	studnie	-	100
15	Ropianka				
16	Równe	1 986	studnie, źródła	-	100
17	Teodorówka	1 065	wodociąg lokalny	95	5
18	Trzciana	239	studnie	-	100
19	Tylawa	410	wodociąg lokalny	70	30
20	Zawadka Rymańska	236	studnie, wodociąg lokalny	20	80
21	Zboiska	427	studnie	3 (wod. Dukła)	97
22	Zydranowa	140	studnie	-	100
Gmina Dukła		16998		54,3	45,7

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Dukli.

Większość wodociągów pobiera wodę, która z reguły nie wymaga uzdatniania i dezynfekcji. Pomimo tego w miejscowościach:

- Barwinek;
- Tylawa;
- Jasionka;

- Teodorówka;
- części Iwli obsługiwana przez wodociąg Iwla I;
- Głojsce;

okresowo lub nawet często (końcówki sieci) występują niedobory wody.

Tabela 2.31. Charakterystyka wodociągów pod zarządem Spółek Wodnych i miejskiego wodociąg w Dukli.

Wodociąg obsługujący	Zarządzający wodociągiem	Stan techniczny		Woda		Dopuszczalny pobór wody m ³ /d	Aktualny pobór wody m ³ /d	Ilość przyłączy	Zużycie wody l/m/d	Jakość wody	Inne uwagi
		ujęć	sieci wodociągowej	uzdatniana	nieuzdatniana						
Barwinek	Spółka wodna „Solidarność”	za małą wydajność	dobry	+		b.d.	b.d.	28	b.d.	dobra	występują niedobory wody. Zb. wody o poj. 60 m ³
Cergowa	Spółka wodna	dobry	dobry	+		b.d.	125	269	96	dobra	dwa zbiorniki o poj. 2x100 m ³
Dukla	Gospodarka Komunalna i Mieszkaniowa Sp. z o.o. w Dukli	dobry	dobry	++		912	500	110	312	dobra	dwa zbiorniki wody o poj. 2x300 m
Głojsce	Spółka wodna	za małą wydajność	zadawalający	+		b.d.	15	45	52	dobra	występują niedobory wody. Zbiornik wody o poj. 50 m ³
Iwla I	Spółka wodna	za małą wydajność	gł. przewód wymaga wymiany	+		40	40	44	180	dobra	występują niedobory wody. Zbiornik wody o poj. 40 m ³
Iwla II	Spółka wodna	niezadawalający	zadawalający	+++		70	70	89	132	dobra	ujęcie wymaga modernizacji. Zb. wody o poj. 75 m ³
Jasionka	Spółka wodna	zadawalający	zadawalający	+		b.d.	40	120	54	dobra	występują niedobory wody. Zbiornik wody o poj. 80 m ³
Lipowica	Spółka wodna	zadawalający	zadawalający		+	b.d.	39	70	162	dobra	zbiornik wody o poj. 76,5 m ³
Łęki Dukielskie-Wietrzno	Spółka wodna	zadawalający	niezadawalający, straty wody w sieci ~60%	+++		650	180	500	75	dobra	dwa zbiorniki wody o poj. 2x150 m ³
Teodorówka	Spółka wodna	za małą wydajność	dobry, zbiornik wyrów. zły	+		b.d.	b.d.	218	b.d.	dobry	występują niedobory wody. Zbiornik wody o poj. 70 m ³ wymaga remontu
Tylawa	Spółka wodna	niezadawalający	niezadawalający	+		b.d.	b.d.	53	b.d.	dobry	występują niedobory wody. Wodoc. wymaga modernizacji i remontu, dwa zbiorniki wody 2x50 m ³

Uzdatnianie wody:

- + możliwość okresowej dezynfekcji (podchlorynem sodu) w przypadku bakteriologicznego skażenia wody
- ++ dezynfekcja ciągła (chlorem gazowym lub podchlorynem sodu)
- +++ usuwanie zawiesiny (filtry pośpieszne) i dezynfekcja ciągła.

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Dukli.

Najczęstszą przyczyną niezadowalającego funkcjonowania wodociągów lokalnych jest zły stan techniczny ujęć oraz nieszczelności sieci wodociągowej. Większość wodociągów oceniono jako niedoinwestowane i wymagające:

Tabela 2.32. Ujęcia wody.

Wodociąg obsługujący	Ujęcie wody			Możliwość lub konieczność rozbudowy ujęcia	Straty wody w sieci
	źródła	potok lub rzeka	wody podziemne (studnie)		
Barwinek	5 źródeł wysiękowych			++	b.d.
Cergowa	5 źródeł			+/- nie wymaga	średnie
Dukla		rz. Jasiołka		+/- nie wymaga	średnie
Dukla		pot. Chyrowski pot. ze zboczy Lipowicy		+/- nie wymaga	średnie
Głojсце			studnie kopane	- konieczność przebudowy ujęć	małe konieczność rozbudowy sieci wodociągowej
Iwla I	3 źródła			++	duże
Iwla II		potok bez nazwy		++	średnie
Jasionka			studnie b.d.	++	małe, konieczność rozbudowy sieci wodociągowej
Lipowica	źródła ujęte studniami			+/- nie wymaga	nadmiar wody przelewa się ze studni
Łęki Dukielskie – Wietrzno		rz. Jasiołka		+/- wykonanie jazu podpiętrzającego wodę	duże
Mszana		potok bez nazwy		-	duże
Teodorówka	źródła ujęte studniami			++	b.d.
Tylawa	źródła wysiękowe			++	b.d.
Zawadka Rymanowska		potok bez nazwy		-	duże
<p>+ możliwość rozbudowy ujęcia ++ konieczność rozbudowy lub modernizacji - ujęcie obsługuje mniej niż 70% mieszkańców, nie posiadające możliwości rozbudowy bez znacznych nakładów inwestycyjnych +/- straty wody oszacowano na podstawie wielkości zużycia wody, znacznie wyższego od przyjmowanych normatywów – wg Wskaźniki średniego zużycia wody dla poszczególnych grup odbiorców – załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 1996 r. (Dz. U. Nr 151, poz. 716)</p>					

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Dukli.

- rozbudowy lub przebudowy ujęć;
- renowacji sieci oraz zbiorników wody pitnej;
- modernizacji przepompowni.

Jedna duża miejscowość na terenie gminy – Równe (1986 mieszkańców) nie posiada wodociągu. Wieś ta korzysta głównie ze studni ujmujących płytkie wody aluwialne występujące w dolinie rzeki Jasiołki i jej dopływów. Z uwagi na gęstą zabudowę, a także odprowadzanie ścieków fekalno-gospodarczych do dołów chłonnych lub przelewowych szamb, jakość płytkich wód gruntowych uległa w ostatnich latach pogorszeniu.

W związku z tym we wsi Równe powinien zostać wybudowany system wodociągowy. Z tych samych przyczyn rozbudowy wymaga wodociąg lokalny w Głojskach aktualnie obsługujący około 35% mieszkańców. W Głojskach występują wyraźne niedobory wody, a rozbudowy i modernizacji wymaga zarówno ujęcie jak i system rozprowadzania wody.

Na terenie gminy ponad 45% mieszkańców korzysta z indywidualnych ujęć wody. Nie stanowi to wyraźnego czynnika ograniczającego zagospodarowanie gminy, gdyż omawiany obszar dysponuje znacznymi zasobami wód:

- powierzchniowych (rzeka Jasiołka i liczne potoki);
- łatwo dostępnymi źródłami, co umożliwia ich ujmowanie indywidualnymi wodociągami grawitacyjnymi;
- podziemnych, czwartorzędowy poziom wodonośny występujący w terasach akumulacyjnych dolin rzek i potoków oraz w utworach zwietrzelinowych u podnóży gór.

Zgodnie z przepisami prawnymi oraz tradycją historyczną samorząd lokalny jest odpowiedzialny za jakość warunków życia w gminie, w tym za zaopatrzenie mieszkańców w odpowiadającą normatywom dostateczną ilość wody pitnej i na potrzeby gospodarcze. Dominujące na terenie Gminy Dukła wodociągi lokalne i zbiorowe zarządzane przez Spółki Wodne nie mogą realizować w sposób w pełni zadowalający tego zadania. Wynika to z wieloletniego niedoinwestowania infrastruktury wodociągowej jak również braku możliwości pomiaru ilości wody zużywanej przez poszczególnych odbiorców.

Pobierane opłaty za wodę mają charakter opłaty stałej, za możliwość korzystania z sieci wodociągowej, która nie pokrywa kosztów amortyzacyjnych. Sytuacja ta nie pozwala na wykonywanie bieżących remontów, a tym bardziej na modernizację i rozbudowę systemów wodociągowych. Ponadto część wodociągów nie posiada aktualnych pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody oraz wyznaczonych stref ochrony ujęć. Wodociągi społeczne nie gwarantują dostatecznej jakości usług oraz niezawodności zaopatrzenia mieszkańców w wodę. Stanowi to czynnik obniżający standard życia mieszkańców, a także ograniczający rozwój gospodarczy i możliwość rekreacyjno-turystycznego wykorzystania walorów Gminy Dukła.

ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Na terenie gminy dominującym sposobem pozbywania się ścieków socjalno-bytowych jest gromadzenie ich w różnego typu zbiornikach – dołach chłonnych, zbiorni-

kach przelewowych lub szczelnych. Nieczystości ze zbiorników są okresowo wybierane. W ten sposób odprowadzane są ścieki z ponad 89% zabudowy.

Aktualnie miasto Dukla posiada system kanalizacyjny (kanalizację sanitarną, a w rejonie rynku ogólnospławną) i dwie biologiczne oczyszczalnie ścieków. W Dukli wykonano główne kolektory ściekowe oraz sieć kanalizacyjną obsługującą obiekty użyteczności publicznej i tereny najintensywniej zabudowane. Obecnie kanalizacja sanitarna obsługuje 2 126 mieszkańców (100% ludności miasta). Główne kolektory kanalizacji sanitarnej w Dukli posiadają średnicę 300 mm umożliwiającą przyjęcie ścieków z pobliskich wsi.

Oczyszczalnia w Dukli to zblokowana mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia typu BOS-500-B6 (o przepustowości 500 m³/d) wyposażona w urządzenia do odwadniania osadów ściekowych i punkt zlewny. Oczyszczone ścieki są odprowadzane do rzeki Jasiołki.

Na terenie gminy oczyszczalnie o zasięgu lokalnym funkcjonują w:

- Tylawie - kontenerowa oczyszczalnia (typ KOS-20) przy szkole, oczyszczalnia obsługująca 1099 osób;
- Barwinku - osadnik Imhoffa obsługujący przejście graniczne;
- Równem - oczyszczalnia obsługująca 3184 osób;
- Zawadce Rymanowskiej- oczyszczalnia przydomowa;
- Mszanie - oczyszczalnia przydomowa.

Rozwiązaniem najpilniejszego problemu z zakresu kanalizacji i gospodarki ściekowej będzie modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków w Dukli, w celu pełnego wykorzystania jej mocy przerobowych. Zadanie to jest uzasadnione planowanym wzrastającym poziomem objęcia ludności zbiorowym systemem odbioru i oczyszczania ścieków.

GOSPODARKA ODPADAMI

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach określa podstawowe zadania gminy oraz obowiązki właścicieli nieruchomości dotyczące utrzymania czystości i porządku. W myśl ustawy utrzymanie czystości i porządku należy do obowiązkowych zadań gminy. Z punktu widzenia prawidłowej gospodarki odpadami w gminie najistotniejsze jest stworzenie w gminie warunków do:

- budowy i utrzymania własnych (lub wspólnych z innymi gminami) składowisk odpadów komunalnych;
- selektywnej zbiórki, segregacji i składowania odpadów;
- budowy i utrzymania grzebalisk i miejsc padłej zwierzyny.

Istotne jest również zebranie i oddzielenie z ogółu odpadów grupy odpadów niebezpiecznych.

Na obszarze miasta i Gminy Dukla większość odpadów stanowią odpady komunalne związane z bytowaniem i działalnością gospodarczą mieszkańców. Ich charakterystyczną cechą jest niski udział odpadów organicznych, dość duży udział odpadów wielko- rozmiarowych (stare pralki, telewizory). Ze względu na brak segregacji odpadów, do odpadów komunalnych trafiają również odpady niebezpieczne „produkowane” w domach np.: zużyte baterie, pozostałości po farbach, lakierach, rozpuszczalniki, środki ochrony

roślin, pojemniki po środkach do konserwacji i obsługi pojazdów i sprzętu rolniczego. Rozwój różnorodnej działalności usługowo-produkcyjnej przyczynia się do wzrostu ogólnej liczby produkowanych odpadów, w szczególności niebezpiecznych.

Źródłem odpadów niebezpiecznych są przede wszystkim stacje paliw, warsztaty samochodowe oferujące usługi blacharskie i lakiernicze, przychodnie lekarskie, przychodnie weterynaryjne.

Tab. 2.33. Odpady komunalne – lokalizacja kontenerów.

Lp.	Miejscowość	Liczba kontenerów	Lokalizacja
1	Barwinek	2	DL
2	Cergowa	5	DL, kapliczka, most, mleczarnia
3	Chyrowa	1	DL
4	Dukla	9	3 Maja, Graniczna, Blok 13, 2x cmentarz, Tarnowice
5	Głojsce	6	szkoła, DL, ogrodowa, cmentarz, nadbrzeże
6	Iwła	3	DL, most, cmentarz
7	Jasionka	4	sklep, Zapłocka, DL, cmentarz
8	Lipowica	2	DL
9	Łęki Dukielskie	7	DL, szkoła, folwark, cmentarz,
10	Mszana	1	DL
11	Nadole	1	DL
12	Nowa Wieś	1	DL
13	Olchowiec	1	DL
14	Równe	3	sklep, stary DL,
15	Teodorówka	4	DL, basen, Wygon
16	Trzciana	1	DL
17	Tylawa	2	sklep
18	Wietrzno	3	DL, w stronę łąk, wodociągi
19	Zawadka Rymanowska	1	DL
20	Zboiska	3	DL, stara droga
21	Zydranowa	1	DL
Gmina ogółem		61	

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dukla.

W związku z brakiem szczegółowych analiz dotyczących składu morfologicznego odpadów na wysypisku w Dukli, poniższe zestawienie składu odpadów ma charakter przybliżony i opiera się na badaniach empirycznych prowadzonych dla terenów analogicznych.

Szacunkowe określenie składu odpadów, w tym odpadów mogących stanowić surowiec do powtórnego wykorzystania (papieru, metali, szkła, substancji organicznych) ma znaczenie dla określenia ilości wywożonych z gminy śmieci, a tym samym dla określenia zaoszczędzonej pojemności na wysypisku (wynik intensywnej segregacji odpadów).

Na skład odpadów komunalnych wpływ mają między innymi:

- uzbrojenie terenu w infrastrukturę techniczną i sposób ogrzewania mieszkań;
- poziom życia i konsumpcji mieszkańców;
- rodzaj zabudowy.

Przyjmuje się, że skład objętościowy odpadów dla terenów o charakterze takim jak miasto i Gmina Dukła przedstawia się następująco:

rodzaj surowca	zawartość [%]
papier i tektura	4,0;
szkło	11,0;
metale	8,5;
tworzywa sztuczne	8,0;
materiały tekstylne	3,0;
odpady organiczne	9,8;
pozostałe	55,7.

W skład odpadów określonych mianem „pozostałe” wchodzi m.in. frakcje mineralne (gruz budowlany, ziemia z wykopów), popioły i żużle z palenisk, odpady tzw. wielkogabarytowe: meble i sprzęty gospodarstwa domowego.

Odpady papieru, szkła, metali i tworzyw sztucznych oraz kompostownie stanowią łącznie około 40% odpadów. Oznacza to, że wprowadzenie ich selekcyjonowania pozwoliłoby na zmniejszenie deponowanych na wysypisku odpadów aż o ok. 40%.

W chwili obecnej odpady z terenu miasta i gminy składowane są na urządzonym czterokomorowym wysypisku odpadów komunalnych o łącznej powierzchni obiektu około 4,3 ha, zlokalizowanym na terenie miasta Dukła. Jest ono położone na południowych stokach wyniesienia położonego w północnej części Dukli w odległości około 400 m od centrum miasta. Wokół projektowanego wysypiska przewidywane jest utworzenie strefy ograniczonego użytkowania o szerokości 150 m.

Jak wspomniano wcześniej gmina nie prowadzi obecnie segregacji odpadów. Odpady gromadzone są w mieście oraz poszczególnych wsiach w kontenerach KP-7, których rozmieszczenie prezentuje poniższa tabela.

Ilość odpadów składowana na wysypisku systematycznie wzrasta. Porównując liczbę produkowanych odpadów z liczbą osób wynika, że wskaźnik nagromadzenia odpadów liczony w m³ na mieszkańca (w ciągu roku) wynosi 0,37 m³/M-rok. Jest to wartość niższa niż teoretyczna średnia dla obszarów wiejskich, która wynosi 0,4 m³/M-rok.

2.9. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

2.9.1. Zadania rządowe

Wśród zadań rządowych wymienionych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, uchwalonym przez Sejmik Województwa Podkarpackiego 30 sierpnia 2002 roku na terenie Gminy Dukła znajdują się:

W zakresie infrastruktury technicznej:

- Budowa drogi ekspresowej S-19 relacji Kuźnica Białostocka – Białystok – Rzeszów – Barwinek.
- Modernizacja drogi krajowej nr 9 Radom – Rzeszów – Barwinek.
- Budowa zbiornika retencyjnego Dukla - Trzciana.
- Budowa linii światłowodowej relacji Iwonicz – Rymanów – Jaśliska – Komańcza.

2.9.2. Zadania i działania z zakresu gospodarki przestrzennej na poziomie województwa podkarpackiego, których realizacja niezbędna jest dla osiągnięcia założonych celów rozwoju

Wśród zadań wojewódzkich wymienionych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, uchwalonym przez Sejmik Województwa Podkarpackiego 30 sierpnia 2002 roku z terenem Gminy Dukla związane są:

W zakresie dziedzictwa kulturowego:

- Obiekty i zespoły obiektów zabytkowych wymagające szczególnej ochrony:
  - nadanie rangi Pomnika Historii kościołowi rzymsko-katolickiemu p.w. Św. Marii Magdaleny w Dukli (1764-1765);
  - Zespół Klasztorny O.O. Bernardynów w Dukli;
  - Zespół Pałacowo-Parkowy – obecnie muzeum (1600-1699).
- Historyczne układy urbanistyczne wymagające szczególnej ochrony:
  - Historyczny układ urbanistyczny Dukli.
- Szlaki kulturowe o znaczeniu ponadregionalnym:
  - Karpacki Szlak Katolicki;
  - Karpacki Szlak Śladami Dawnej Kultury Mieszczańskiej i Magnackiej;
  - Karpacki Szlak Architektury Drewnianej;
  - Szlak Architektury Drewnianej.

W zakresie środowiska przyrodniczego:

- Realizacja programu zrównoważonego rozwoju na obszarze funkcjonalnym „Zielone Karpaty”.
- Realizacja skutecznej ochrony i wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych, współpraca ze Słowacją.
- Ochrona przed niewłaściwym zagospodarowaniem przestrzennym i udokumentowanie obszaru GZWP 433 „Dolina Rzeki Wisłoki” wraz ze strefami ochronnymi ONO i OWO.
- Przeklasyfikowanie obszarów porolnych z gruntów rolnych na leśne.
- Ochrona krajobrazu i bioróżnorodności oraz kształtowanie struktury krajobrazu wiejskiego poprzez realizację programów rolno - środowiskowych SAPARD i zalesianie terenów przewidzianych do renaturyzacji i rekultywacji.

- Minimalizowanie zasięgu procesów denudacyjnych i ich negatywnych skutków na terenach osuwiskowych (opracowanie dokumentacji geologicznej oraz opracowań ekofizjograficznych dostosowanych do skali planów zagospodarowania przestrzennego, właściwe zagospodarowanie przestrzenne, zalesienia, monitoring).
- Rozpoznanie i wykorzystanie wód geotermalnych w rozwoju funkcji turystyczno-uzdrowiskowej i do celów gospodarczych – szczegółowe rozpoznanie zasobów.
- Tworzenie Leśnych Kompleksów Promocyjnych jako obszarów wzorcowej i zrównoważonej gospodarki leśnej oraz certyfikacja lasów.
- Utworzenie Transgranicznego Obszaru Chronionego „Beskid Niski”.
- Ochrona korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym wzdłuż Wisłoka.
- Wdrożenie Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

W zakresie infrastruktury społeczno-ekonomicznej:

- Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy.
- Budowa Liceum z zespołem szkół w Dukli.
- Budowa ośrodków sportów letnich i zimowych w dorzeczu Jasiołki.

W zakresie infrastruktury technicznej:

- Modernizacja dróg wojewódzkich:
  - nr 897, relacji Tylawa – Wołosate;
  - nr 993, relacji Gorlice – Dukla.
- Utworzenie strefy ochrony sanitarnej ujęcia powierzchniowego wody Zwiężycza dla Rzeszowa.
- Utworzenie strefy ochrony sanitarnej ujęcia powierzchniowego wody w Szczepańcowej dla Krosna.
- Utworzenie strefy ochrony sanitarnej ujęcia powierzchniowego wody z rzeki Wisłoka dla miasta Jasła.
- Utworzenie strefy ochrony sanitarnej ujęcia powierzchniowego wody z potoku Chyrowskiego dla mieszkańców miasta Dukla.
- Utworzenie strefy ochrony sanitarnej ujęcia powierzchniowego wody z rzeki Jasiołka w miejscowości Trzciana dla mieszkańców miasta i Gminy Dukla.
- Budowa stacji elektroenergetycznej 110/SN GPZ „Dukla”.
- Budowa linii elektroenergetycznej 110 kV „Nowy Żmigród – Iwonicz” (wniosek do zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego).
- Budowa linii elektroenergetycznej 110 kV „Dukla – Jaśliska” (wniosek do zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego).
- Budowa zbiorników małej retencji „Dukla - muzeum”, Dukla - Cergowa”.
- Likwidacja mogilnika w mieście Dukla.
- Likwidacja mogilnika w miejscowości Chyrowa.

3. CELE ROZWOJU - KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY PRZESTRZENNEJ – KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

3.1. CELE ROZWOJU

3.1.1. Cel główny

Uwzględniając problemy i uwarunkowania rozwoju oraz zamierzenia samorządu i aspiracje społeczności lokalnej przyjmuje się cel główny rozwoju gminy w brzmieniu:

TRWAŁY, SYSTEMATYCZNY WZROST STANDARDÓW ŻYCIA, PRACY I WYPOCZYNKU MIESZKAŃCÓW GMINY I JEJ GOŚCI, W OPARCIU O:

- **ZASADĘ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU,**
- **WYKORZYSTANIE SZANS WYNIKAJĄCYCH Z POŁOŻENIA GMINY W EUROREGIONIE KARPACKIM,**
- **UNIKALNE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU RÓŻNORODNYCH FORM TURYSTYKI.**

Potencjalnie korzystne powiązania funkcjonalno-przestrzenne z otoczeniem oraz położenie w obszarze transgranicznym na terenie Euroregionu Karpackiego, a także konieczność tworzenia nowych miejsc pracy i źródeł dochodów mieszkańców, to główne czynniki wyznaczające kierunki rozwoju gminy.

Perspektywy dalszego rozwoju gminy należy upatrywać w promowaniu aktywności gospodarczej społeczności lokalnej oraz w przyciąganiu różnorodnych rodzajów działalności gospodarczej, wytwórczej i usługowej, które znajdują na obszarze gminy dogodne warunki do inwestowania i dobry klimat społeczny. Towarzyszyć temu powinno stałe zwiększanie standardów zamieszkania i obsługi infrastrukturą techniczną i społeczną, a także tworzenie warunków do harmonijnego kształtowania krajobrazu. Jakościowy kierunek rozwoju gminy stworzy możliwości poprawy jakości życia mieszkańców i rozwoju różnorodnych form rekreacji, turystyki i sportu.

Przyjęcie zasady zrównoważonego rozwoju w działaniach zmierzających do osiągnięcia przyjętego celu oznacza trwałe dążenie do zachowania równowagi pomiędzy procesami związanymi z wykorzystaniem zasobów gminy przez wszystkich użytkowników przestrzeni a prawidłowym funkcjonowaniem środowiska naturalnego.

3.1.2. Cele strategiczne

W oparciu o ustalony cel główny określa się cele strategiczne, które dotyczą dwóch, ściśle powiązanych ze sobą płaszczyzn: społeczno-gospodarczej i przestrzennej. W sferze społeczno-gospodarczej celem strategicznym jest:

- **Dynamiczny rozwój w podstawowych nurtach aktywności gospodarczej:**
  - **mieszkalnictwo z usługami,**
  - **rekreacja i różnorodne formy turystyki,**

- **rolnictwo ekologiczne,**

któremu towarzyszyć będzie stałe zwiększanie liczby miejsc pracy i źródeł dochodów mieszkańców.

W sferze przestrzennej celem strategicznym jest:

Harmonijny rozwój przestrzenny gminy na bazie istniejącego zainwestowania oraz racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, a także jakościowe polepszanie funkcjonalnych powiązań z regionem.

3.1.3. Cele operacyjne

Z punktu widzenia interesów społeczności gminy jako podstawę formułowania ustaleń studium przyjmuje się następujące cele operacyjne w wyodrębnionych sferach:

- społeczno-ekonomicznej,
- przyrodniczo-kulturowej,
- przestrzennej,
- technicznej.

W sferze społeczno-ekonomicznej:

- Rozwój lokalnego rynku pracy i biznesu.
- Zwiększenie atrakcyjności usług z zakresu turystyki, rekreacji i sportu.
- Tworzenie warunków dla lokalizacji inwestycji strategicznych w wyodrębnionych obszarach gminy.
- Zapewnienie obsługi mieszkańców w zakresie usług publicznych na poziomie akceptowanych standardów jakościowych i ilościowych.
- Dążenie do pełnego wyposażenia zabudowy w infrastrukturę techniczną.
- Utrwalenie istniejących i utworzenie nowych, atrakcyjnych przestrzeni publicznych o znaczeniu lokalnym.
- Tworzenie dogodnych warunków dla realizacji potrzeb inwestycyjnych mieszkańców miasta i gminy.

W sferze przyrodniczo-kulturowej:

- Zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego ze szczególnym uwzględnieniem zasobów wodnych i różnorodności gatunkowej roślin i zwierząt dziko żyjących.
- Poprawa jakości środowiska terenów osadniczych jako komponentu jakości życia mieszkańców.
- Redukcja uciążliwości dla środowiska powodowanych przez transport samochodowy,
- Redukcja uciążliwości dla środowiska powodowanych przez rozwój osadnictwa i działalności gospodarczej.

- ~~[Umożliwienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (w szczególności energii wiatrowej).]¹~~
- Minimalizacja zagrożenia powodziowego i zagrożenia ruchami osuwiskowymi.
- Zachowanie naturalnych walorów górskiego krajobrazu.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: zachowanie, odnowa i eksponowanie zespołów i obiektów zabytkowych.
- Kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego w nawiązaniu do tradycji ale z uwzględnieniem potrzeb podnoszenia standardów.

W sferze przestrzennej:

- Aktywizacja i podniesienie jakości przestrzeni Dukli jako centrum usługowo-administracyjnego gminy.
- Ukształtowanie systemu terenów wypoczynkowych, rekreacyjnych i sportowych w oparciu o istniejące zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego.
- Harmonijne kształtowanie zabudowy na terenie gminy z zachowaniem charakteru i specyfiki obszaru.
- Ochrona przed rozproszonym zainwestowaniem otwartych terenów o najwyższych wartościach krajobrazowych i przyrodniczych.

W sferze technicznej:

- Ustabilizowanie układu drogowych powiązań zewnętrznych.
- Utrwalenie i rozbudowa podstawowego układu dróg lokalnych (modernizacja dróg istniejących).
- Minimalizacja strat w przypadku wystąpienia powodzi.
- Zaspokojenie obecnych i przyszłych potrzeb – wynikających z rzeczywistego rozwoju przestrzennego gminy i jej aktywności gospodarczej – na niezawodne dostawy mocy i energii elektrycznej o obowiązujących standardach.
- Minimalizacja kosztów ponoszonych przez gminę na oświetlenie miejsc publicznych, ulic, placów i dróg znajdujących się na terenie gminy.
- Ograniczenie niekorzystnego wpływu dróg; obiektów i linii elektroenergetycznych napowietrznych oraz napowietrznych linii telekomunikacji przewodowej i wież stacji radiowych telefonii bezprzewodowej na atrakcyjność krajobrazu i walory przyrodnicze gminy.
- ~~[Wykorzystanie energii wiatru dla potrzeb energetycznych.]¹~~
- Objęcie zaopatrzeniem w gaz sieciowy, z zachowaniem standardów jakościowych i ilościowych:
  - mieszkańców gminy, nie będących jeszcze odbiorcami gazu sieciowego,
  - nowych, potencjalnych odbiorców ujawniających się wraz ze wzrostem za-inwestowania.

[...]¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

- Wspieranie działań związanych z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu ziemnego jako potencjalnego, dodatkowego źródła zaopatrzenia gminy w gaz.
- Zapewnienie współczesnych, europejskich standardów w zakresie:
  - dostępu do usług telekomunikacji każdemu mieszkańcowi gminy, wyrażającemu taką potrzebę,
  - niezawodności, jakości i prędkości transmisji, w tym także transmisji cyfrowych,
  - czasu potrzebnego na przyłączenie nowego abonenta do sieci telekomunikacyjnej.
- Wyposażenie jednostek osadniczych w północnej części gminy w wodociągi zbiorowe.
- Rozbudowa istniejących sieci wodociągowych na bazie eksploatowanych ujęć.
- Poprawa niezawodności funkcjonowania istniejących systemów ujmowania i rozprowadzania wody.
- Rozbudowa systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- Organizacja gospodarki odpadami zgodnie z przyjętym Programem Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Dukla.

3.2. UWARUNKOWANIA REALIZACJI CELÓW

W wyniku diagnozy stanu zagospodarowania przestrzennego oraz po analizie procesów rozwojowych miasta i Gminy Dukla zostały wyróżnione następujące uwarunkowania sprzyjające i ograniczające dalszy rozwój gminy.

3.2.1. Uwarunkowania sprzyjające realizacji celów

1. Gmina Dukla wchodzi w skład Euroregionu Karpackiego, który obejmuje na terenie Polski województwo podkarpackie; na terenie Słowacji powiaty Košice, Prešov, Bardejov, Humenné, Michalovce, Svidník, Trebišov, Vranov, Medzilaborce, Stropkov; na terenie Węgier okręgi Szolnok, Debrecen, Eger, Miskolc, Nyiregyhaza; na terenie Ukrainy obwody Lviv, Ivano-Frankivsk, Černivci, Użhorod, a na terenie Rumunii regiony Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Suceawa, Botasani. Stwarza to możliwości komplementarnego rozwoju terenów przygranicznych, ukierunkowanego na rozwijanie turystyki i rekreacji, wymiany gospodarczej i kulturalnej, współpracy w zakresie ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych.
2. Miasto i Gmina Dukla leżą na terenach o wybitnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych w skali międzynarodowej, w sąsiedztwie pierwszego w świecie Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”, który w 1993 roku uzyskał certyfikat UNESCO.

3. Gmina Dukla jest korzystnie położona w krajowym i regionalnym systemie transportu drogowego, w ciągu drogi krajowej nr 9 (Radom – Rzeszów – Miejsce Piastowe – Barwinek). Wśród zadań rządowych wymienionych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, uchwalonym przez Sejmik Województwa Podkarpackiego 30 sierpnia 2002 roku na terenie Gminy Dukla znajdują się budowa drogi ekspresowej S-19 relacji Kuźnica Białostocka – Białystok – Rzeszów – Barwinek co powinno polepszyć parametry dostępności komunikacyjnej gminy.
4. Przez Gminę Dukla przebiegają ważne elementy międzynarodowego systemu energetycznego (linia 400 kV relacji Iskrzynia – Lemešany) oraz planowane są do realizacji istotne elementy krajowego i regionalnego systemu telekomunikacyjnego (budowa linii światłowodowych).
5. Na terenie Gminy Dukla znajdują się obszary o cennych w skali międzynarodowej walorach przyrodniczych. Są to:
  - Magurski Park Narodowy obejmujący na terenie gminy powierzchnię 934,3 ha, co stanowi 3,1 % obszaru gminy oraz jego otulina o powierzchni na terenie gminy 1852,3 ha, co stanowi 6,1 % obszaru gminy,
  - Jaśliski Park Krajobrazowy o powierzchni na terenie gminy 15461,8 ha, co stanowi 50,7 % obszaru gminy,
  - Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego obejmujący na terenie gminy powierzchnię 29181,9 ha, co stanowi 95,6 % obszaru gminy,
  - Sześć istniejących rezerwatów przyrody („Cisy w Nowej Wsi”, „Modrzyna”, „Przełom Jasiołki”, „1000-lecia na Górze Cergowej”, „Igiełki”, „Wadernik” o łącznej powierzchni 243,44 ha, co stanowi 1,0 % obszaru gminy) oraz jeden projektowany rezerwat przyrody.
  - Obszary NATURA 2000. Na terenie Gminy Dukla zostały wyznaczone: Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Beskid Niski”, a także Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk: „Ostoja Jaśliska”, „Ostoja Magurska”, „Trzciana”, „Jasiołka”, „Łysa Góra”. W najbliższym czasie planuje się również powołanie Specjalnej Obszarów Ochrony Siedlisk „Kościół w Równem” i „Osuwiska w Lipowicy”.
6. Na terenie Miasta i Gminy Dukla znajdują się liczne obiekty zabytkowe i historyczne o dużych walorach kulturowych w głównej mierze zlokalizowane w zabytkowych zespołach parkowych, wpisane do rejestru bądź ewidencji zabytków. Przez teren gminy przebiegają też szlaki historyczne w tym dawny trakt węgierski. Ponadto jest to teren przenikania się i współistnienia interesujących tradycji łemkowskich, chrześcijańskich i żydowskich.
7. Na terenie miasta Dukla oraz miejscowości Jaśliska zachowały się cenne, historyczne układy przestrzenne lokowane w XIV wieku, posiadające czytelne układy rynkowe, historyczne dominanty oraz częściowo zachowaną zabudowę.

8. Gmina Dukła posiada unikalne możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki, w tym:
  - turystyki pobytowej letniej i zimowej opartej o walory przyrodnicze, sprzyjający klimat, korzystne warunki aerosanitarne, udokumentowane zasoby wód mineralnych i projektowany zbiornik wodny, a także sprzyjające warunki dla uprawiania sportów letnich i zimowych,
  - turystyki pielgrzymkowej w oparciu o istniejące miejsca kultu religijnego (klasztór Bernardynów i kościół p.w. św. Marii Magdaleny, oraz pustelnię św. Jana z Dukli nobilitowane poprzez wizytę papieża Jana Pawła II w roku 1997),
  - turystyki specjalizowanej w zakresie agroturystyki, turystyki konnej, rowerowej i pieszej, obserwacji fauny,
  - obsługi tranzytowego ruchu turystycznego w oparciu o przejście graniczne w Barwinku.
9. Na terenie Gminy Dukła znajdują się złoża surowców mineralnych w tym będące na wyczerpaniu złoża ropy naftowej i gazu ziemnego oraz eksploatowane i potencjalne złoża surowców skalnych (piaskowce, ropy, łupki bitumiczne, żwiry).
10. Na terenie gminy zlokalizowane są duże zasoby wód powierzchniowych i podziemnych (Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 433) znacznie przewyższające istniejące i prognozowane zapotrzebowanie na wodę na jej terenie.
11. Gmina Dukła posiada znaczne zasoby mienia komunalnego oraz na jej terenie znajdują się duże ilości terenów Skarbu Państwa stwarzające potencjalne możliwości przejmowania ich pod lokalne inwestycje publiczne, oraz dalszy rozwój przestrzenny (budownictwo mieszkaniowe, usługi, baza turystyczna).
12. Gmina Dukła posiada składowisko odpadów komunalnych.
13. W mieście Dukła wybudowano wysokosprawną oczyszczalnię ścieków; sieć kanalizacji sanitarnej obejmuje miasto Dukła; prowadzone są intensywne prace przy rozbudowie systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków socjalno-bytowych.
14. ~~[Na terenie Gminy Dukła istnieją korzystne warunki dla wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii (energia wiatru) oraz do budowy zbiorników wodnych na potokach górskich (mała retencja).]~~¹

3.2.2. Uwarunkowania ograniczające realizację celów

1. Gmina Dukła charakteryzuje się znacznym niedoinwestowaniem w zakresie systemów infrastruktury technicznej w tym:
  - dekapitalizacją obiektów, urządzeń i sieci wodociagowych przekazanych w użytkowanie spółkom wodnym,

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukła uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

- brakiem zbiorowych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków poza terenem miasta,
  - niewystarczającym zaopatrzeniem w gaz (tylko północna część gminy jest wyposażona w sieć gazową) oraz niekorzystnymi warunkami zaopatrzenia w energię elektryczną (niewielką liczbą nadmiernie wydłużonych linii średniego napięcia oraz brakiem pierścieniowych układów zasilania).
2. Większość dróg lokalnych na terenie Gminy Dukla charakteryzuje się niekorzystnymi parametrami technicznymi oraz złą jakością nawierzchni.
  3. Przez teren Miasta i Gminy Dukla prowadzony jest znaczny tranzytowy ruch drogowy (w tym ciężki) stwarzający zagrożenie dla bezpieczeństwa lokalnego ruchu samochodowego i pieszego oraz szkodliwie oddziałujący w zakresie czystości powietrza i hałasu.
  4. Na terenie Gminy Dukla znajdują się znaczne obszary o niekorzystnych warunkach dla zainwestowania związane, ze względu na budowę geologiczną, z występowaniem terenów osuwiskowych oraz dużych spadkach terenu.
  5. Dobra kultury zlokalizowane na terenie Gminy Dukla nie posiadają dostatecznych instrumentów ochrony. Z mocy ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach ochroną objęte są tylko pojedyncze obiekty i zespoły zabytkowe, a nie większe układy przestrzenne lub strefy krajobrazowe. Jest to wynikiem braku rozporządzeń wykonawczych do ww. ustawy, które dawałyby możliwość utworzenia stref ochrony konserwatorskiej oraz rezerwatów i parków kulturowych.
  6. Południowa, górską część Gminy Dukla posiada niekorzystne warunki prowadzenia gospodarki rolnej (poza hodowlą zwierząt).
  7. Gmina Dukla charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia związaną ze słabo rozwiniętą działalnością produkcyjno-usługową oraz jest zagrożona potencjalnym bezrobociem agrarnym.
  8. Na części terenu Gminy Dukla, w dolinie rzeki Jasiołki oraz innych mniejszych cieków wodnych istnieje potencjalne zagrożenie powodziowe.
  9. Znaczna część zabudowy mieszkaniowej Gminy Dukla charakteryzuje się niskim standardem wyposażenia w urządzenia socjalno-bytowe.
  10. Większość miejscowości na terenie Gminy Dukla posiada słabo rozwiniętą sieć połączeń z centrum Gminy w zakresie transportu publicznego.

Powyższe uwarunkowania będą miały istotny wpływ na rozwój przestrzenny, gospodarczy i społeczny miasta i Gminy Dukla i w znacznym zakresie będą warunkować realizację przyjętych przez Radę Gminy celów rozwoju. Zadaniem samorządu powinno być wzmacnianie uwarunkowań sprzyjających oraz podjęcie działań zmierzających do minimalizacji oddziaływania uwarunkowań ograniczających rozwój gminy.

3.3. KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY PRZESTRZENNEJ

3.3.1. Zasady rozwoju przestrzennego gminy

Koncepcja rozwoju przestrzennego miasta i Gminy Dukla polega na kontynuowaniu dotychczasowych, pozytywnych zmian w zagospodarowaniu przestrzeni gminy w kierunku poprawy stanu i funkcjonowania jej struktury i środowiska, zapewniających przestrzenne warunki dla osiągnięcia założonych celów rozwoju.

Rozwój przestrzenny gminy oparty zostanie na następujących zasadach:

- **zasadzie zrównoważonego rozwoju** (zgodnie z Ustawą o ochronie środowiska) rozumianego jako „rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczności lub ich obywateli – zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń – następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych” lub inaczej: „Rozwój, w którym obecne pokolenie zaspokaja swoje potrzeby, nie pozbawiając przyszłych pokoleń możliwości zaspokajania swoich potrzeb” (G. H. Brudtland),
- **regule pierwszeństwa jakości nad ilością** wyrażającą się w następujących zasadach wykorzystania przestrzeni:
  - racjonalnego wykorzystania zasobów poprzez ograniczenie chaotycznego, rozproszonego zainwestowania na rzecz intensyfikacji, porządkowania oraz podnoszenia standardu i ładu przestrzennego istniejących struktur osadniczych,
  - kształtowania strefy gospodarczej jako przestrzeni konkurencyjnej, o wysokiej jakości i standardzie zagospodarowania, spełniającej wysokie wymagania i aspiracje potencjalnych użytkowników,
  - zachowania, ochrony i wyeksponowania – tych elementów zagospodarowania, które służą utrzymaniu atrakcyjności środowiska przyrodniczo-kulturowego, świadczą o tożsamości gminy i jej lokalnej odrębności.

3.3.2. Strefy polityki przestrzennej

W celu czytelnego ukształtowania przestrzeni gminy w Studium wyodrębnione zostają dwie podstawowe strefy odzwierciedlające charakterystyczny układ przestrzenny gminy:

1. **gospodarcza – na północy,**
2. **przyrodniczo-krajobrazowa – na południu.**

Ze względu na przenikanie się obu stref na ich styku, nie wyznacza się w studium konkretnej granicy pomiędzy nimi, przyjmując ich opis jako określenie potencjalnego ich zasięgu.

STREFA GOSPODARCZA – to przestrzeń o wyraźnie ukształtowanej strukturze osadnictwa, silnie powiązana z miastem Dukla. W strefie tej zamieszkuje około 85 % ludności gminy.

Główny ośrodek usługowy i administracyjny gminy, miasto Dukla wraz z powiązanimi z nim funkcjonalnie jednostkami osadniczymi Cergowa, Lipowica, Nadole, Teodorówka i Zboiska będą koncentrowały procesy rozwojowe związane z aktywnością ekonomiczną w tej strefie. Miejscowości te położone w południowym (przebiegającym z zachodu na wschód) paśmie zainwestowania uzupełniane będą od zachodu przez miejscowości Głoj-sce i Iwla oraz od wschodu przez miejscowość Jasionka. Pasma północne (również przebiegające z zachodu na wschód) obejmujące miejscowości Łęki Dukielskie, Wietrzno i Równe tworzyć będzie drugi biegun aktywności ekonomicznej w strefie gospodarczej. Oba pasma powiązane będą transportowo ciągiem istniejącej drogi krajowej nr 9, tworzącej swoisty kręgosłup transportowy gminy. Położone w miejscowości Zboiska tereny pod inwestycje strategiczne generujące nowe miejsca pracy, będą miały zapewnioną bardzo dobrą dostępność transportową zarówno od strony pasma południowego jak i północnego. Drugim obszarem o istotnym znaczeniu dla funkcjonowania strefy gospodarczej będzie położony na północy, w granicach terenu górniczego „Bóbrka – Rogi” obszar restrukturyzacji i rekultywacji po eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego. Do czasu wyczerpania złóż, obszar ten wraz z wymienionym wyżej obszarem przygotowania terenów pod inwestycje strategiczne generujące nowe miejsca pracy, będą głównymi miejscami zatrudnienia mieszkańców gminy. ~~[Kolejne istotne tereny mają w tej strefie to obszary potencjalnego rozwoju energetyki odnawialnej. Zlokalizowane na północ od dwóch głównych pasm zainwestowania, mogą stać się źródłem czystej i taniej energii pobudzającej ich rozwój]~~ Zostały one ograniczone do niewielkich enklaw terenów już istniejących elektrowni wiatrowych i terenów, na których prowadzone są obecnie procedury zmierzające do ich realizacji.¹ Wyznaczone w tej strefie tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmujące najbardziej korzystne bonitacyjnie i fizjograficznie gleby na terenie gminy, wraz z pozostałymi terenami rolniczymi mogą stanowić zaplecze surowcowe dla rozwoju przetwórstwa i konfekcjonowania płodów rolnych. Zlokalizowane w dolinie rzeki Jasiołka udokumentowane złoża surowców skalnych, będą potencjalnym źródłem ich pozyskiwania w przyszłości.

Miasto Dukla rozwijać się będzie głównie jako wyspecjalizowany ośrodek obsługi i zarządzania ruchu turystycznego w tej części Beskidu Niskiego. Uzupełnieniem tej funkcji będą: mieszkalnictwo, usługi komercyjne i usługi publiczne w zakresie oświaty, kultury i ochrony zdrowia. Wykreowanie Dukli na centrum turystyki pielgrzymkowej w tej części Podkarpacia będzie jednym z głównych zadań samorządu lokalnego. Podstawą tych działań będzie kultywowanie i propagowanie kultu św. Jana z Dukli i związanych z nim miejsc upamiętniających jego działalność na terenie gminy. Uwieńczeniem tych działań

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

powinna być realizacja centrum pielgrzymkowego w Dukli. Zachowania i wyeksponowania wymagają również relikty dwóch innych kultur: żydowskiej i łemkowskiej. Konglomerat kulturowy tego rejonu może stać się znaczącym elementem atrakcyjności turystycznej. Ścisłe centrum miasta wraz z zachowanymi i rekonstruowanymi obiektami i zespołami o wysokich walorach kulturowych, zostanie zaktywizowane i pełnić będzie rolę centrum administracyjno-usługowego gminy. Tereny nad rzeką Jasiołką koncentrować będą usługi z zakresu turystyki, rekreacji i sportu. Istotnym elementem służącym polepszeniu dostępności gminy, szczególnie zewnętrznej będzie lokalizowane w jego północnej części lądowisko dla helikopterów. Pozostałe miejscowości funkcjonujące w ramach zespołu jednostek osadniczych miasta Dukla, uzupełniać będą jego funkcje głównie w zakresie mieszkalnictwa (Teodorówka, Nadole, Lipowica), usług komercyjnych (Zboiska) i usług publicznych (Cergowa). W pozostałych miejscowościach tej strefy kształtowane będą centra lokalne służące podstawowej obsłudze ludności zamieszkałej w miejscowościach Głoj-sce, Iwla, Jasionka, Łęki Dukielskie, Równe i Wietrzno.

Tak zarysowana wizja rozwoju wymaga m.in.:

- ustalenia i zrealizowania lokalnej sieci komunikacyjnej (dróg i ulic publicznych), obsługującej rozwijające się obszary,
- przekształcenia części niezabudowanych obszarów rolnych w zainwestowane tereny miejskie,
- zachowania charakteru i krajobrazu miejskiego Dukli,
- ukształtowania przestrzeni publicznych: ulic, placów, koncentracji usług, terenów rekreacyjnych, parków, ciągów spacerowych i terenów zielonych,
- pełnego wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- zachowania i wykorzystania ciągłości atrakcyjnych obszarów przyrodniczych i kulturowych dla utworzenia systemu terenów otwartych, ścieżek rowerowych itp. rozlokowanych pomiędzy terenami zabudowanymi,
- intensyfikowania i porządkowania zabudowy w obrębie istniejących terenów budowlanych oraz estetyzacji architektonicznej istniejącej zabudowy,
- objęcia planami miejscowymi większości obszarów istniejącej i projektowanej zabudowy oraz precyzyjnej i konsekwentnej ich koordynacji w odniesieniu do podstawowych elementów strukturalnych,
- wyraźnego rozdzielenia stref mieszkaniowych i usługowo-produkcyjnych poprzez wyodrębnienie terenów dla rozwoju komercyjnej działalności gospodarczej.

W obrębie tej strefy wyznacza się obszary aktywnej polityki przestrzennej gminy mające na celu:

- przygotowanie terenów pod inwestycje strategiczne generujące nowe miejsca pracy,

- [potencjalny rozwój energetyki odnawialnej – elektrownie wiatrowe, obejmujące wyłącznie istniejące elektrownie wiatrowe i niewielkie tereny, na których prowadzone są obecnie procedury zmierzające do ich realizacji,]¹
- restrukturyzację i rekultywację terenów po eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego,
- potencjalnej działalności związanej z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

STREFA PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWA – to rozległe otwarte obszary o wyjątkowych walorach krajobrazu, bardzo dobrych warunkach przyrodniczych, pozbawione miejskiej uciążliwości (hałasu, niechcianego sąsiedztwa, intensywnego ruchu, tłoku ulicznego, anonimowości itp.), gdzie zabudowa harmonijnie wpisuje się w krajobraz, nie dewastując naturalnego środowiska.

W strefie tej w zamieszkiwało około 15 % ludności gminy

Główne elementy struktury przestrzennej tej strefy, oprócz terenów przeznaczonych pod zainwestowanie (mieszkalnictwo, usługi publiczne, usługi komercyjne, głównie turystyczne), tworzące warunki do wykorzystania walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy to:

- projektowany zbiornik wodny w miejscowości Trzciana wraz z korektą lokalnego układu transportowego (powiązanie transportowe miejscowości Zawadka Rymańska i projektowanej drogi powiatowej, między innymi po koronie projektowanej zapory),
- obszary rozwoju turystyki narciarskiej w powiązaniu z terenami rozwoju turystyki pobytowej i agroturystyki dające możliwości całorocznego wykorzystania walorów turystycznych gminy,
- obszary obsługi tranzytowego międzynarodowego ruchu turystycznego i towarowego w Barwinku,
- obszar rozwoju bazy turystyki kwalifikowanej będący punktem wypadowym do penetracji terenów Magurskiego Parku Narodowego,
- obszary urządzania „leśnych parków kontemplacyjnych wzmacniające rolę Dukli jako centrum turystyki pielgrzymkowej.

Wszystkie działania zmierzające do zagospodarowania tych obszarów będą uwzględniać zachowanie atrakcyjności krajobrazowej i kulturowej tej części gminy, przy uwzględnieniu ograniczeń wynikających z położenia w tej strefie obszarów prawnie chronionych (rezerwaty przyrody, Magurski Park Narodowy wraz z otuliną, Jaśliski Park Krajobrazowy i Obszar Krajobrazu Chronionego Beskidu Niskiego) a także obszarów Natura 2000 oraz mając na uwadze wyznaczone tereny lasów ochronnych i użytków ekologicznych. Projektowane tereny zainwestowania, oprócz obszarów rozwoju turystyki narciarskiej

---

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

z usługami towarzyszącymi, lokalizowane będą w dolinach, przy głównych ciągach transportowych gminy i sieciach infrastruktury technicznej. Zapewni to dogodną obsługę transportową (szczególnie po dokonaniu modernizacji dróg powiatowych i gminnych) i powiąże między sobą poszczególne obszary aktywności (głównie w zakresie turystyki) w sprawnie funkcjonujący system. Połączenia drogowe uzupełnione będą przez system szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, narciarskich i konnych), penetrujących najbardziej atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo tereny w tej strefie.

Głównymi ośrodkami ruchu turystycznego w ramach tego systemu będą:

- Barwinek – miejscowość związana z obsługą międzynarodowego ruchu tranzytowego,
- Trzciana i Tylawa – miejscowości położone w sąsiedztwie projektowanego zbiornika wodnego,
- Olchowiec – miejscowość mogąca pełnić funkcje jednego z głównych punktów obsługi turystyki kwalifikowanej na najbardziej chronionych obszarach Beskidu Niskiego.

Rozwój wymienionych wyżej obszarów i ośrodków musi odbywać się z bezwzględnym zachowaniem walorów przyrodniczych i kulturowych oraz atrakcyjnego krajobrazu w tej strefie.

Zachowanie atrakcyjności tej części gminy wymaga:

- zachowania i ochrony przed ekspansją gospodarczą i urbanistyczną obszarów o unikatowych wartościach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych,
- konsekwentnej i zdecydowanej ochrony terenów otwartych przed rozproszoną zabudową,
- kształtowania nowej zabudowy o bardzo niskiej intensywności (z wyjątkiem już istniejących układów wsi) jako dużych posiadłości, gospodarstw lub rezydencji na dużych działkach, lokalizowanych w skupiskach i grupach,
- utrzymania i poprawy stanu jakości powietrza, wód i gleb,
- zachowania najbardziej atrakcyjnych krajobrazów, dalekich perspektyw i widoków a także wszystkich wartościowych elementów środowiska kulturowego, kształtujących tożsamość lokalną,
- szczególnej dbałości o jakość architektury i racjonalną kontrolę zagospodarowania terenów oraz estetyzacji, rewaloryzacji i porządkowania istniejącej zabudowy,
- lokalizacji atrakcyjnych usług związanych z rekreacją, wypoczynkiem i sportem w wyodrębnionych strefach,
- zaprogramowania rozwoju usług związanych z obsługą ruchu turystycznego, rekreacji i sportu.

3.4. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

3.4.1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów gminy

Przyjmując za podstawę rozwoju przestrzennego gminy przytoczone na wstępie zasady jak i uwzględniając generalne tendencje zmian w zagospodarowaniu przestrzeni gminy, w studium wyodrębnione zostają poszczególne kategorie terenów dla różnych rodzajów użytkowania. Na rysunku studium zostały one wyróżnione symbolem cyfrowo-literowym np. 4.1U/MN, gdzie:

- 1) cyfra przed kropką oznacza numer kolejnej jednostki administracyjnej (miejscowości) i tak:
  - a) 1 - Barwinek,
  - b) 2- Cergowa,
  - c) 3 - Chyrowa,
  - d) 4 - Dukla,
  - e) 5 - Głojsce,
  - f) 6 - Iwla,
  - g) 7 - Jasionka,
  - h) 8 - Lipowica,
  - i) 9 - Łęki Dukielskie,
  - j) 10 - Mszana,
  - k) 11 - Nadole,
  - l) 12 - Nowa Wieś,
  - m) 13 - Olchowiec,
  - n) 14 - Ropianka,
  - o) 15 - Równe,
  - p) 16 - Teodorówka,
  - q) 17 - Trzciana,
  - r) 18 - Tylawa,
  - s) 19 - Wietrzno,
  - t) 20 - Zawadka Rymanowska,
  - u) 21 - Zboiska,
  - v) 22 - Zyndranowa;
- 2) cyfra za kropką oznacza kolejny numer porządkowy terenu wyróżniający go spośród pozostałych w danej jednostce administracyjnej (miejscowości);
- 3) symbol literowy oznacza przeznaczenie terenów dla których przyjmuje się następujące kierunki przekształceń i rozwoju przestrzennego.

Tereny zabudowy usługowej i mieszkaniowej w centrum Miasta Dukła (U/MN)

Obejmują tereny obiektów usług publicznych, zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, usługowej oraz przestrzeni publicznej i obiektów sakralnych w centrum miasta Dukła.

Dla terenów **U/MN** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- Utrzymanie i lokalizacja nowych obiektów usług publicznych.
- Dopuszczenie lokalizacji obiektów usług komercyjnych i zabudowy mieszkaniowej.
- Dopuszczenie indywidualnej formy architektonicznej obiektów usług publicznych i obiektów sakralnych.
- Kształtowanie czytelnego układu zabudowy i ogólnodostępnej przestrzeni publicznej.
- Wykształcenie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych o wysokich walorach estetycznych.
- Dbłość o ład i kompozycję przestrzenną, poprzez ustalenie w planie miejscowym regulacji dotyczących kształtowania zabudowy, gabarytów zabudowy, linii zabudowy, dominant i akcentów architektonicznych oraz małej architektury.
- Zachowanie i zapewnienie właściwej ekspozycji zespołów i obiektów zabytkowych.
- Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.
- Ustalenie w planach zasad kształtowania terenów zielonych.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i usług komercyjnych, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych – nie mniejszy niż 0.5,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej nie mniej niż 30%,
- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek:
  - dla zabudowy mieszkaniowej – nie mniej niż 600 m²,
  - dla obiektów usług komercyjnych – nie mniej niż 300 m²,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów:
  - dla zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe/postojowe lub garażowe na 1 lokal lub jednostkę mieszkalną,
  - dla zabudowy usługowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe na 50 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo co najmniej 2 miejsca na 10 zatrudnionych.

W zakresie kształtowania zabudowy dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i usług komercyjnych:

- Dbałość o formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących zasad jej kształtowania, obejmujących w szczególności:
  - zasady kształtowania rzutu budynku i jego proporcji,
  - zasady kształtowania dachów.
- Dbałość o skalę nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących jej gabarytów, określających co najmniej wysokość budynków:
  - dla budynków mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych i usług komercyjnych – nie większą niż 11 m,
  - dla budynków gospodarczych - nie większą niż 6 m,
  - dla budynków usług publicznych – nie określa się.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

Zapewnienie ochrony zespołów i obiektów zabytkowych, obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających co najmniej:

- zakres dopuszczalnych przekształceń obiektów, w tym sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji,
- zasady ekspozycji,
- zasady zagospodarowania placów publicznych.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (MW)

Obejmują istniejące i projektowane tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.

Dla terenów **MW** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- Dopuszcza się lokalizację zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.
- Wprowadza się zakaz realizacji nowej zabudowy zagrodowej, obiektów produkcyjnych, składowych i magazynowych.
- Dopuszcza się lokalizację obiektów usług komercyjnych wbudowanych w budynki mieszkalne.
- Dopuszcza się lokalizację obiektów usług publicznych o indywidualnej formie architektonicznej.
- Wykształcenie przestrzeni publicznych.

- Dbłość o ład i kompozycję przestrzenną, poprzez ustalenie w planie miejscowym regulacji dotyczących kształtowania zabudowy, gabarytów zabudowy, linii zabudowy oraz małej architektury.
- Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej oraz usług komercyjnych, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych: nie większy niż 0.4,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej nie mniej niż 40%,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów:
  - dla zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe/postojowe lub garażowe na 1 lokal lub jednostkę mieszkalną,
  - dla zabudowy mieszkaniowej z usługami – co najmniej 2 dodatkowe miejsca parkingowe,
  - dla zabudowy usługowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe na 50 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo co najmniej 2 miejsca na 10 zatrudnionych.

W zakresie kształtowania zabudowy dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej:

- Dbłość o formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących zasad jej kształtowania, obejmujących w szczególności:
  - zasady kształtowania rzutu budynku i jego proporcji,
  - zasady kształtowania dachów.
- Dbłość o skalę nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących jej gabarytów, określających co najmniej:
  - maksymalną wysokość budynków mieszkaniowych, nie większą niż 20 m,
  - maksymalną wysokość budynków gospodarczych, nie większą niż 6 m
  - kąt nachylenia głównych połaci dachowych dla budynków mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych – 30°- 55°,

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN)

Obejmują istniejące i projektowane tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Dla terenów **MN** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- Dopuszcza się lokalizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- Wprowadza się zakaz realizacji nowej zabudowy zagrodowej, zabudowy mieszkaniowej w układzie szeregowym oraz obiektów produkcyjnych, składowych i magazynowych.
- Dopuszcza się lokalizację obiektów usług komercyjnych wbudowanych w budynki mieszkalne.
- Dopuszcza się lokalizację obiektów usług publicznych o indywidualnej formie architektonicznej.
- Wykształcenie przestrzeni publicznych.
- Dbłość o ład i kompozycję przestrzenną, poprzez ustalenie w planie miejscowym regulacji dotyczących kształtowania zabudowy, gabarytów zabudowy, linii zabudowy oraz małej architektury.
- Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej oraz usług komercyjnych, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych: nie większy niż 0.5,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej nie mniej niż 40%,
- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek:
  - dla zabudowy mieszkaniowej – nie mniej niż 600 m²,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów:
  - dla zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe/postojowe lub garażowe na 1 lokal lub jednostkę mieszkalną,
  - dla zabudowy mieszkaniowej z usługami – co najmniej 2 dodatkowe miejsca parkingowe,
  - dla zabudowy usługowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe na 50 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo co najmniej 2 miejsca na 10 zatrudnionych.

W zakresie kształtowania zabudowy dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej:

- Dbłość o formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących zasad jej kształtowania, obejmujących w szczególności:
  - zasady kształtowania rzutu budynku i jego proporcji,
  - zasady kształtowania dachów.
- Dbłość o skalę nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących jej gabarytów, określających co najmniej:
  - maksymalną wielkość budynków mieszkaniowych, nie większą niż 11.5 m,
  - maksymalną wielkość budynków gospodarczych, nie większą niż 6 m,
  - kąt nachylenia głównych połąci dachowych dla budynków mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych – 30⁰- 55⁰,

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

Zapewnienie ochrony zespołów i obiektów zabytkowych oraz obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji, określających między innymi:

- zakres dopuszczalnych przekształceń obiektów, w tym sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji nie powodujące utraty ich wartości kulturowych,
- zapewnienie ekspozycji obiektów.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej (MN/U)

Obejmują istniejące i projektowane tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej.

Dla terenów położonych w terenie **MN/U** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- Dopuszczenie w terenach **MN/U** zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej mieszkaniowo-usługowej, usługowej (w tym usługi publiczne), oraz zabudowy związanej z działalnością rzemieślniczą.
- W terenie **MN/U** dopuszcza się wyodrębnienie w ramach ustaleń planów miejscowych terenów o bardziej jednorodnych funkcjach (np. zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowej).
- Wykształcenie przestrzeni publicznych.

- Dbłość o ład i kompozycję przestrzenną, poprzez ustalenie w planie miejscowym regulacji dotyczących kształtowania zabudowy, gabarytów zabudowy, linii zabudowy, dominant i akcentów architektonicznych oraz małej architektury.
- Porządkowanie układów przestrzennych, poprzez racjonalne ukształtowanie sieci dróg i regulację układów własnościowych.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych nie większy niż 0.4,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej – nie mniej niż 30%,
- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek:
  - dla zabudowy mieszkaniowej – nie mniej niż 800 m²,
  - dla zabudowy usługowej i rzemieślniczej – nie mniej niż 500 m²,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów:
  - dla zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe/postojowe lub garażowe na 1 lokal lub jednostkę mieszkalną,
  - dla zabudowy usługowej i rzemieślniczej – co najmniej 2 miejsca parkingowe na 50 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo co najmniej 2 miejsca na 10 zatrudnionych.

W zakresie kształtowania zabudowy dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej:

- Dbłość o formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących zasad jej kształtowania, obejmujących w szczególności:
  - zasady kształtowania rzutu budynku i jego proporcji,
  - zasady kształtowania dachów.
- Dbłość o skalę nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących jej gabarytów, określających co najmniej:
  - maksymalną wysokość budynków:
    - dla budynków mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych – 11.5 m,
    - dla budynków usługowych – 9 m,
    - dla budynków gospodarczych – 7 m,
  - kąt nachylenia głównych połaci dachowych:
    - dla budynków mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych – 30⁰-55⁰,
    - dla budynków usługowych i rzemieślniczych – nie określa się.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

- Zapewnienie ochrony obiektów zabytkowych i obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających:
  - zakres dopuszczalnych przekształceń obiektów, w tym sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji nie powodujące utraty ich wartości kulturowych,
  - zasady ekspozycji obiektów.
- Wyznaczenie i ochrona w planach miejscowych, lokalnych, atrakcyjnych otwarc widokowych w istniejących i nowo realizowanych zespołach zabudowy.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

- Ustalenie w planach miejscowych zasad kształtowania terenów zielonych, w tym istniejących zadrzewień.
- Zachowanie obudowy biologicznej cieków.
- Zachowanie odległości zabudowy od granicy lasu zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny zabudowy zagrodowej, z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej (RM1)

Obejmują istniejące i projektowane tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej.

Dla terenów **RM1** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- Dopuszczenie w terenach **RM1** zabudowy zagrodowej.
- W terenach **RM1** dopuszcza się wyodrębnienie w ramach ustaleń planów miejscowych terenów o dopuszczonej lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.
- W terenach **RM1** dopuszcza się wyodrębnienie w ramach ustaleń planów miejscowych terenów o dopuszczonej lokalizacji zabudowy usługowej (w tym usług publicznych).
- Wykształcenie przestrzeni publicznych.
- Dbłość o ład i kompozycję przestrzenną, poprzez ustalenie w planie miejscowym regulacji dotyczących kształtowania zabudowy, gabarytów zabudowy, linii zabudowy, dominant i akcentów architektonicznych oraz małej architektury.
- Porządkowanie układów przestrzennych, poprzez racjonalne ukształtowanie sieci dróg i regulację układów własnościowych.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych nie większy niż 0.4,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej – nie mniej niż 40%,
- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek – nie mniej niż 1000 m²,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów:
  - dla zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe/postojowe lub garażowe na 1 lokal lub jednostkę mieszkalną,
  - dla zabudowy usługowej – co najmniej 2 miejsca parkingowe na 50 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo co najmniej 2 miejsca na 10 zatrudnionych.

W zakresie kształtowania zabudowy dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, usługowej i zagrodowej:

- Dbłość o formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących zasad jej kształtowania, obejmujących w szczególności:
  - zasady kształtowania rzutu budynku i jego proporcji,
  - zasady kształtowania dachów.
- Dbłość o skalę nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących jej gabarytów, określających co najmniej:
  - maksymalną wysokość budynków - nie więcej niż 11.5 m,

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

- Zapewnienie ochrony obiektów zabytkowych i obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających:
  - zakres dopuszczalnych przekształceń obiektów, w tym sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji nie powodujące utraty ich wartości kulturowych,
  - zasady ekspozycji obiektów.
- Wyznaczenie i ochrona w planach miejscowych, lokalnych, atrakcyjnych otwarć widokowych w istniejących i nowo realizowanych zespołach zabudowy.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

- Ustalenie w planach miejscowych zasad kształtowania terenów zielonych, w tym istniejących zadrzewień.
- Zachowanie obudowy biologicznej cieków.

- Zachowanie odległości zabudowy od granicy lasu zgodnie z wymogami przepisów odrębnych

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny zabudowy zagrodowej (RM2)

Obejmują istniejące i projektowane tereny zabudowy zagrodowej.

Dla terenów położonych w terenie **RM2** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- Dopuszczenie w terenach **RM2** lokalizacji zabudowy zagrodowej.
- Dopuszczenie w terenach **RM2** lokalizacji budynków i urządzeń służących produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy zagrodowej, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych nie większy niż 0.4,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej – nie mniej niż 30%,
- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek – nie mniej niż 1200 m²,

W zakresie kształtowania zabudowy dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy zagrodowej:

- Dbłość o formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących zasad jej kształtowania, obejmujących w szczególności:
  - zasady kształtowania rzutu budynku i jego proporcji,
  - zasady kształtowania dachów.
- Dbłość o skalę nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących jej gabarytów, określających co najmniej:
  - maksymalną wysokość budynków – 11.5 m,
  - kąt nachylenia głównych połaci dachowych – 30⁰-55⁰.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

- Zapewnienie ochrony obiektów zabytkowych i obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających:
  - zakres dopuszczalnych przekształceń obiektów, w tym sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji nie powodujące utraty ich wartości kulturowych,

- zasady ekspozycji obiektów.
- Wyznaczenie i ochrona w planach miejscowych, lokalnych, atrakcyjnych otwarc widokowych w istniejących i nowo realizowanych zespołach zabudowy.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

- Zachowanie obudowy biologicznej cieków.
- Zachowanie odległości zabudowy od granicy lasu zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny usług i inwestycji publicznych (U1)

Obejmują tereny przewidziane dla realizacji przedsięwzięć publicznych, położone poza centrum administracyjnym gminy.

Tereny usług i inwestycji publicznych umożliwiać mają lokalizację usług typu: służba zdrowia, opieka społeczna, oświata i wychowanie, kultura, ochrona przeciwpożarowa, administracja itp.

Dla terenów **U1** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- W terenach U1 dopuszcza się lokalizację obiektów usług publicznych typu: służba zdrowia, opieka społeczna, oświata i wychowanie, kultura, ochrona przeciwpożarowa, administracja oraz wykształcenie przestrzeni publicznych.
- W terenach U1 zlokalizowane mogą być ponadto obiekty kultu religijnego.
- Zwiększenie atrakcyjności terenów poprzez dopuszczenie do lokalizacji usług towarzyszących o charakterze komercyjnym.
- Szczególna dbałość o ład i kompozycję przestrzenną, poprzez ustalenie w planie miejscowym regulacji dotyczących kształtowania zabudowy, gabarytów zabudowy, linii zabudowy, dominant i akcentów architektonicznych, małej architektury oraz terenów zieleni urządzonej, w tym zieleni parkowej.
- Dbłość o ład przestrzenny oraz formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy.
- Dopuszczenie indywidualnej formy architektonicznej obiektów usług publicznych i obiektów kultu religijnego.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy usługowej, mieszkaniowo-usługowej i mieszkaniowej, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych – nie większy niż 0,4 ,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej – nie mniej niż 40%,

- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek – nie mniej niż 1500 m²,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów – co najmniej 2 miejsca parkingowe na 50 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo co najmniej 2 miejsca na 4 zatrudnionych.

W zakresie kształtowania zabudowy dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy usługowej:

- Dbłość o formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących zasad jej kształtowania, obejmujących w szczególności:
  - zasady kształtowania rzutu budynku i jego proporcji,
  - zasady kształtowania dachów.
- Dbłość o skalę nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących jej gabarytów, określających co najmniej:
  - maksymalną wysokość budynków – 14 m.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

Zapewnienie ochrony obiektów zabytkowych, obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających co najmniej:

- zakres dopuszczalnych przekształceń obiektów, w tym sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji,
- zasady ekspozycji obiektów,
- zasady zagospodarowania placów publicznych.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

- Ustalenie w planach zasad kształtowania terenów zielonych, w tym istniejących zadrzewień.
- Wprowadzanie w otoczeniu nowo realizowanej zabudowy zieleni urządzonej.
- Zachowanie obudowy biologicznej cieków.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny usług komercyjnych i rozwoju aktywności gospodarczej (U2)

Obejmują tereny przewidziane dla rozwoju różnorodnych form działalności gospodarczej (usług komercyjnych i nieuciążliwej produkcji).

Dla terenów **U2** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- W terenie U2 dopuszcza się lokalizowanie obiektów przeznaczonych dla działalności gospodarczej (usług, rzemiosła i nieuciążliwej produkcji).
- W terenie U2 dopuszcza się ponadto lokalizację baz składów i magazynów.

- Dopuszcza się w planach miejscowych wprowadzenie dodatkowych ograniczeń dotyczących gabarytów lokalizowanych obiektów.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy usługowej, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych: nie większy niż 0,4,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: – nie mniej niż 30%,
- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek – nie mniej niż 2000 m²,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów: dla zabudowy usługowej i produkcyjnej – co najmniej 2 miejsca parkingowe na 50 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo co najmniej 2 miejsca na 10 zatrudnionych.

W zakresie kształtowania zabudowy dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy usługowej:

- Dbłość o formę architektoniczną nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących zasad jej kształtowania, obejmujących w szczególności:
  - zasady kształtowania rzutu budynku i jego proporcji,
  - zasady kształtowania dachów.
- Dbłość o skalę nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji dotyczących jej gabarytów, określających co najmniej:
  - maksymalną wysokość budynków – 11.5 m.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

Zapewnienie ochrony obiektów zabytkowych i obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających:

- zakres dopuszczalnych przekształceń obiektów: w tym sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji niepowodujące utraty ich wartości kulturowych,
- zasady ekspozycji obiektów.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

- Ustalenie w planach zasad kształtowania terenów zielonych, w tym istniejących zadrzewień.
- Wprowadzanie w otoczeniu nowo realizowanej zabudowy zieleni urządzonej, w szczególności zieleni izolacyjnej, na granicy z terenami zabudowy mieszkaniowej.
- Zachowanie obudowy biologicznej cieków.
- Zachowanie odległości zabudowy od granicy lasu zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, szczególnie w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Tereny usług turystyki i rekreacji (U3)

Obejmuje tereny istniejących i projektowanych obiektów turystyki i wypoczynku.

Dla terenów **U3** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy, standardów urbanistycznych oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- W terenach U3 dopuszcza się lokalizację obiektów obsługi ruchu turystycznego, w tym bazy noclegowej i gastronomicznej, obiektów sportu i rekreacji oraz lokalizację towarzyszących obiektów usług komercyjnych, lokalizację miejsc parkingowych, zieleni urządzonej i małej architektury.
- Obowiązuje dbałość o ład i kompozycję przestrzenną, poprzez ustalenie w planach miejscowych regulacji dotyczących linii zabudowy, układu budynków, dominant, akcentów architektonicznych oraz małej architektury.
- Obowiązuje szczegółowe określenie funkcji terenu oraz wskaźników urbanistycznych na etapie planu miejscowego.

W zakresie standardów urbanistycznych oraz kształtowania zabudowy:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy usługowej, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych: nie większy niż 0,3,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: nie mniej niż 40%,
- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek:
  - dla obiektów rekreacji indywidualnej nie mniej niż 400 m²,
  - dla pozostałych obiektów nie mniej niż 600 m²,
- maksymalną wysokość budynków rekreacji indywidualnej i budynków gospodarczych nie większą niż 7 m,
- maksymalną wysokość pozostałych budynków obsługi ruchu turystycznego nie większą niż 14 m,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów: co najmniej 1 miejsce parkingowe na 4 miejsca noclegowe i konsumpcyjne, oraz dodatkowo, co najmniej 3 miejsca na 10 zatrudnionych.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

Zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających między innymi:

- zasady kształtowania zieleni,

- sposoby przebudowy, rozbudowy i adaptacji obiektów.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

- zachowanie obudowy biologicznej cieków,
- zachowanie odległości zabudowy od granicy lasu zgodnie z wymogami przepisów odrębnych,
- dopuszczalna zabudowa może być realizowana w odległości nie mniejszej niż 200 m od granic Magurskiego Parku Narodowego.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny usług sportu i rekreacji (US)

Obejmują tereny istniejących i projektowanych usług sportu i rekreacji.

Dla terenów **US** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy, standardów urbanistycznych oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- W terenach US, dopuszcza się lokalizację obiektów sportu i rekreacji (boisk, stadionów, basenów, kąpielisk, tras i wyciągów narciarskich, hal sportowo-widowiskowych itp.) wraz z towarzyszącymi obiektami bazy noclegowej, gastronomii i handlu detalicznego.
- Obowiązuje dbałość o ład i kompozycję przestrzenną, poprzez ustalanie w planach miejscowych regulacji dotyczących linii zabudowy, układu budynków, dominant, akcentów architektonicznych oraz małej architektury.
- Obowiązuje szczegółowe określenie funkcji terenu oraz wskaźników urbanistycznych na etapie planu miejscowego.
- Dopuszcza się indywidualną formę architektoniczną obiektów sportu i rekreacji.
- W terenach US obowiązuje minimalna ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów, co najmniej 3 miejsca parkingowe na 50 m² powierzchni użytkowej oraz dodatkowo, co najmniej 2 miejsca na 10 zatrudnionych.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

Zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających między innymi:

- formę dopuszczonych planem urządzeń,
- sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

Obowiązuje ustalenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej na etapie planu miejscowego.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny produkcji, składów i magazynów (P)

Obejmuje tereny przewidziane dla rozwoju produkcji.

Dla terenów **P** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- W terenie **P** dopuszcza się lokalizowanie obiektów przeznaczonych dla działalności produkcyjnej, baz, składów i magazynów.
- Dopuszcza się w planach miejscowych wprowadzenie dodatkowych ograniczeń dotyczących gabarytów lokalizowanych obiektów.

W zakresie standardów urbanistycznych:

Zapewnienie odpowiedniej intensywności zabudowy, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych standardów urbanistycznych dla nowo realizowanej i przekształcanej zabudowy usługowej, określających co najmniej:

- wskaźnik powierzchni zabudowy do powierzchni części działki znajdującej się w terenach budowlanych: nie większy niż 0,5,
- wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej – nie mniej niż 20%,
- minimalną powierzchnię nowo wydzielanych działek – nie mniej niż 5000 m²,
- minimalną ilość miejsc parkingowych i postojowych dla nowo realizowanych i przekształcanych obiektów produkcyjnych – co najmniej 2 miejsca parkingowe na 10 zatrudnionych.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

Zapewnienie ochrony wyznaczonych w Studium obiektów zabytkowych i obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej, poprzez wprowadzenie w planach miejscowych regulacji określających:

- zakres dopuszczalnych przekształceń obiektów: w tym sposoby ich przebudowy, rozbudowy i adaptacji niepowodujące utraty ich wartości kulturowych,
- zasady ekspozycji obiektów.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

- Ustalenie w planach zasad kształtowania terenów zielonych, w tym istniejących zadrzewień.
- Wprowadzanie w otoczeniu nowo realizowanej zabudowy zieleni urządzonej, w szczególności zieleni izolacyjnej, na granicy z terenami zabudowy mieszkaniowej.
- Zachowanie obudowy biologicznej cieków.
- Zachowanie odległości zabudowy od granicy lasu zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, szczególnie w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Tereny eksploatacji górniczej ropy naftowej i gazu ziemnego (PG1)

Obejmują istniejące (w ramach istniejących terenów i obszarów górniczych) i przewidywane tereny dla rozwoju eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego.

Dla terenów **PG1** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy i zainwestowania:

- Eksploatacja ropy naftowej i gazu ziemnego prowadzona zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.
- Lokalizacja nowych oraz przebudowa, rozbudowa, remonty i rozbiórki istniejących obiektów urządzeń i sieci związanych z eksploatacją, transportem i dystrybucją ropy naftowej i gazu ziemnego oraz innych urządzeń infrastruktury technicznej związanych z eksploatacją ropy naftowej i gazu ziemnego zgodnie z przepisami odrębnymi.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych:

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Dla istniejących otworów pozytywnych zlokalizowanych w ramach terenów i obszarów górniczych oraz poza nimi ustala się obowiązek zachowania stref ochronnych o promieniu 50 m.

Dla zlikwidowanych otworów zlokalizowanych w ramach terenów i obszarów górniczych oraz poza nimi ustala się obowiązek zachowania stref ochronnych o promieniu 5 m.

Dla istniejących gazociągów i ropociągów zlokalizowanych w ramach terenów i obszarów górniczych oraz poza nimi ustala się obowiązek zachowania stref ochronnych zgodnie z przepisami odrębnymi.

Tereny eksploatacji górniczej surowców skalnych (PG2)

Obejmują istniejące (w ramach istniejących terenów i obszarów górniczych) i przewidywane tereny dla rozwoju eksploatacji surowców skalnych.

Dla terenów **PG2** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy i zainwestowania:

- Eksploatacja surowców skalnych prowadzona zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.
- Lokalizacja nowych oraz przebudowa, rozbudowa, remonty i rozbiórki istniejących obiektów urządzeń i sieci związanych z eksploatacją surowców skalnych zgodnie z przepisami odrębnymi.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych:

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych z zachowaniem zbiorników wodnych powstałych w wyniku eksploatacji.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny parków o charakterze naturalnym lub zieleni urządzonej (ZP)

Obejmują tereny istniejących zespołów parkowych z elementami układów zabytkowych, a także tereny wzdłuż cieków wodnych w obrębie zabudowy.

Dla terenów **ZP** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju zabudowy oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- Zachowanie zabytkowego charakteru obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia.
- Wprowadzenie w planach regulacji pozwalających na adaptację obiektów na cele usługowe, w tym usług publicznych oraz wykształcenie przestrzeni publicznych.
- Określenie w planach miejscowych dopuszczalnego zakresu przekształcenia zespołów zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków.
- Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.
- Zachowanie zieleni parkowej zespołów zabytkowych.

W zakresie standardów urbanistycznych oraz kształtowania zabudowy:

Zapewnienie w planie miejscowym możliwości rewitalizacji, rewitalizacji i rekonstrukcji obiektów zabytkowych zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych:

Ustalenie w planach zasad kształtowania terenów zielonych, w tym istniejącej zieleni parkowej.

Ustalenie w planach zasad kształtowania zieleni w otoczeniu cieków wodnych w sposób zapewniający bezpieczny spływ wód oraz utrzymanie funkcji ekologicznych cieków.

W zakresie infrastruktury technicznej:

Zapewnienie docelowo pełnej obsługi, poprzez sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny cmentarzy (ZC)

Obejmują tereny istniejących i projektowanych cmentarzy parafialnych i komunalnych, cmentarzy z okresu I i II wojny światowej, cmentarzy żydowskich i innych (w tym wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków).

Dla terenów **ZC** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Utrzymanie istniejących cmentarzy z przeznaczeniem pod groby, zieleni urządzonej, obiekty kultu religijnego.
- Dopuszcza się wprowadzenie obiektów gospodarczych obsługi cmentarza oraz wewnętrzne ciągi komunikacyjne.

- Wokół cmentarzy obowiązuje zachowanie stref sanitarnych (minimalnych odległości pomiędzy cmentarzami a budynkami mieszkalnymi, zakładami produkującymi lub przechowującymi artykuły żywności, zakładami żywienia zbiorowego i ujęciami wody), zgodnie z wymogami przepisów szczególnych. W ustaleniach planów miejscowych konieczne jest wskazanie, w ramach możliwości przestrzennych, terenów pod parkingi pozwalające na obsługę komunikacyjną cmentarzy.

W zakresie ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych:

- Obowiązuje ochrona i zachowanie cmentarzy zabytkowych.
- Określenie w ustaleniach planu miejscowego zasad ochrony cmentarza zabytkowego zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków.

Tereny lasów w obszarach objętych formami ochrony przyrody zgodnie z przepisami o ochronie przyrody (ZL(ZN))

Obejmują istniejące lasy.

Dla terenów **ZL(ZN)** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Wykluczenie możliwości zainwestowania tych terenów za wyjątkiem obiektów gospodarki leśnej, obiektów służących celom statutowym Magurskiego Parku Narodowego, urządzeń wodnych oraz obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej oraz zabezpieczeniom przeciwpowodziowym i przeciwerozojnym.
- Wykorzystanie dla pełnienia roli korytarzy ekologicznych (migracyjnych) w szczególności łączących ze sobą większe kompleksy terenów leśnych i rolnych.
- Dopuszczenie lokalizacji niezbędnej sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- Realizację naturalnego, hodowlano-ochronnego kierunku gospodarki leśnej poprzez wykorzystanie w możliwie najszerszym zakresie naturalnego odnowienia drzewostanów.
- Ochronę torfowisk i terenów podmokłych przed odwodnieniem.
- Zachowanie i w razie potrzeby rekonstrukcji zadrzewień towarzyszących korytom cieków wodnych.
- Uwzględnienie wymogów zawartych w przepisach odrębnych i w planach ochrony dotyczących obszarów i obiektów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Tereny lasów (ZL)

Obejmują istniejące lasy.

Dla terenów **ZL** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Wykluczenie możliwości zainwestowania tych terenów za wyjątkiem obiektów gospodarki leśnej, urządzeń wodnych oraz obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej oraz zabezpieczeniom przeciwpowodziowym i przeciwoerozyjnym.
- Wykorzystanie dla pełnienia roli korytarzy ekologicznych (migracyjnych) w szczególności łączących ze sobą większe kompleksy terenów leśnych i rolnych.
- Dopuszczenie lokalizacji niezbędnej sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- Realizację naturalnego, hodowlano-ochronnego kierunku gospodarki leśnej poprzez wykorzystanie w możliwie najszerszym zakresie naturalnego odnowienia drzewostanów.
- Ochronę torfowisk i terenów podmokłych przed odwodnieniem.
- Zachowanie i w razie potrzeby rekonstrukcji zadrzewień towarzyszących korytom cieków wodnych.

Tereny zieleni o funkcjach ekologicznych i ochronnych w obszarach objętych formami ochrony przyrody zgodnie z przepisami o ochronie przyrody (ZN)**Obejmują istniejące zadrzewienia (w tym zadrzewienia występujące wzdłuż cieków wodnych) wraz z enklawami użytków rolnych.**

Dla terenów **ZN** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Wykluczenie możliwości zainwestowania tych terenów za wyjątkiem obiektów gospodarki leśnej, urządzeń wodnych oraz obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej oraz zabezpieczeniom przeciwpowodziowym i przeciwoerozyjnym.
- Wykorzystanie dla pełnienia roli korytarzy ekologicznych (migracyjnych) w szczególności łączących ze sobą większe kompleksy terenów leśnych i rolnych.
- Dopuszczenie lokalizacji niezbędnej sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- Ochronę torfowisk i terenów podmokłych przed odwodnieniem.
- Zachowanie i w razie potrzeby rekonstrukcji zadrzewień towarzyszących korytom cieków wodnych.
- Uwzględnienie wymogów zawartych w przepisach odrębnych i w planach ochrony dotyczących obszarów i obiektów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Tereny zieleni o funkcjach ekologicznych i ochronnych (ZE)**Obejmują istniejące zadrzewienia (w tym zadrzewienia występujące wzdłuż cieków wodnych) wraz z enklawami użytków rolnych.**

Dla terenów **ZE** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Wykluczenie możliwości zainwestowania tych terenów za wyjątkiem obiektów gospodarki leśnej, urządzeń wodnych oraz obiektów i urządzeń służących gospodarce wodnej oraz zabezpieczeniom przeciwpowodziowym i przeciwoerozyjnym.
- Wykorzystanie dla pełnienia roli korytarzy ekologicznych (migracyjnych) w szczególności łączących ze sobą większe kompleksy terenów leśnych i rolnych.
- Dopuszczenie lokalizacji niezbędnej sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- Ochronę torfowisk i terenów podmokłych przed odwodnieniem.
- Zachowanie i w razie potrzeby rekonstrukcji zadrzewień towarzyszących korytom cieków wodnych.

Tereny rolne (R)**Obejmują tereny rolne, wraz z enklawami zadrzewień oraz zabudowy zagrodowej.**

Dla terenów R ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego.

W zakresie funkcji:

- Utrzymanie rolniczego użytkowania gruntów.
- Utrzymanie funkcji ekologicznych użytków rolnych.
- Wykorzystanie dla pełnienia roli korytarzy ekologicznych (migracyjnych) w szczególności łączących ze sobą większe kompleksy terenów leśnych i rolnych.
- Umożliwienie realizacji sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń wodnych.
- W terenach R dopuszcza się zalesianie użytków rolnych poza obszarami Natura 2000 z zachowaniem w stanie niezalesionym obszarów stanowiących siedliska chronione oraz siedlisk chronionych gatunków flory i fauny a także punktów widokowych, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.
- W terenach R dopuszcza się lokalizację niekubaturowych urządzeń sportu i rekreacji w odległości nie mniejszej niż 200 m od granic Magurskiego Parku Narodowego i nie większej niż 200 m od terenów przeznaczonych do zabudowy.
- W terenach R dopuszcza się wyodrębnienie w ramach ustaleń planów miejscowych terenów dopuszczalnej lokalizacji nowej zabudowy gospodarstw rolnych w odległości nie mniejszej niż 200 m od granic Magurskiego Parku Narodowego.

W zakresie standardów urbanistycznych oraz kształtowania zabudowy:

- Określenie w planie miejscowym możliwości utrzymania, zmiany sposobu użytkowania i dopuszczalnej skali rozbudowy zabudowy w obrębie istniejących działek siedliskowych.

Tereny korytarzy ekologicznych (R(E))**Obejmują tereny rolne, wraz z enklawami zadrzewień.**

Dla terenów R(E) ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego.

W zakresie funkcji:

- Utrzymanie funkcji ekologicznych użytków rolnych jako korytarzy ekologicznych (migracyjnych) w szczególności łączących ze sobą większe kompleksy terenów leśnych i rolnych.
- Utrzymanie rolniczego użytkowania gruntów.
- Utrzymanie istniejących zadrzewień.
- Umożliwienie realizacji sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń wodnych.
- W terenach **R(E)** dopuszcza się zalesianie użytków rolnych poza obszarami Natura 2000 z zachowaniem w stanie niezalesionym obszarów stanowiących siedliska chronione oraz siedlisk chronionych gatunków flory i fauny a także punktów widokowych, na warunkach określonych w przepisach odrębnych.

Tereny wód powierzchniowych śródlądowych (WS)

Obejmują grunty pod powierzchniowymi wodami śródlądowymi płynącymi i stojącymi.

Dla terenów **WS** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Utrzymanie i ochrona zasobów wodnych.
- Utrzymanie istniejących zasobów przyrodniczych.
- Wykluczenie zabudowy, za wyjątkiem urządzeń wodnych i obiektów melioracji oraz obiektów i urządzeń służących zabezpieczeniu przeciwpowodziowym i przeciwerozojnym.

Tereny tras komunikacyjnych – (KDGP, KDG, KDZ, KDL, KDD)

Obejmują istniejące i projektowane drogi i ulice.

Dla terenów tras komunikacyjnych ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Utrzymanie, przebudowa i realizacja lokalnego i ponadlokalnego układu drogowego.
- Dopuszcza się lokalizację niezbędnej sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, pod warunkiem uzyskania zgody zarządcy drogi.
- Dopuszcza się przebudowę i rozbudowę istniejącej zabudowy położonej w liniach rozgraniczających dróg, pod warunkiem uzyskania zgody zarządcy drogi.
- Obowiązują szerokości dróg w liniach rozgraniczających, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Tereny usług i obsługi komunikacyjnej (KU)

Obejmują tereny przeznaczone pod infrastrukturę komunikacyjną (parkingi, stacje paliw, przystanki komunikacji publicznej).

Dla terenów **KU** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Utrzymanie, przebudowa i realizacja parkingów, stacji paliw i przystanków wraz z niezbędnymi urządzeniami technicznymi.
- Dopuszcza się lokalizację niezbędnej sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.
- Zabudowę kubaturową, (w tym obiekty towarzyszących usług komercyjnych i garaże), dopuszcza się na warunkach określonych w planach miejscowych.

W zakresie bezpieczeństwa oraz ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych:

- Uwzględnienie wymogów bezpieczeństwa ludzi określonych w przepisach odrębnych.
- Stosowanie materiałów budowlanych o wysokiej trwałości i jakości estetycznej.
- Przeprowadzanie ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko stosownie do wymogów przepisów odrębnych.

Tereny infrastruktury technicznej:

W – Tereny inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunalnej – zaopatrzenie w wodę.

K – Tereny inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunalnej – odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

E – Tereny inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunalnej – elektroenergetyka.

T – Tereny inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunalnej – telekomunikacja.

G – Tereny inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunalnej – zaopatrzenie w gaz.

Obejmują grunty, na których istnieją lub projektowane są obiekty i urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej, zgodnie z poszczególnymi kategoriami terenów.

Dla terenów **W, K, E, T, G** ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji, rodzaju i formy zabudowy, standardów urbanistycznych oraz kształtowania układu urbanistycznego:

- Utrzymuje się oraz dopuszcza się realizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, związanych z poszczególnymi kategoriami terenu. W terenach tych dopuszcza się również lokalizację obiektów administracyjnych i gospodarczych, związanych z funkcją podstawową, placów manewrowych i miejsc postojowych.

- Dla wyżej wymienionych terenów obowiązuje zachowanie w planach miejscowych stref ochronnych, technologicznych lub technicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi.
- W planach miejscowych powinny zostać ustalone zasady kształtowania zabudowy tak, by obiekty spełniały swoje funkcje, a forma architektoniczna nawiązywała do form ustalonych dla terenów sąsiadujących.

W zakresie ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych:

- Uwzględnienie wymogów bezpieczeństwa przed porażeniem prądem elektrycznym dużych ptaków na słupach energetycznych, jak również ochrony przed bezpośrednią kolizją z linią energetyczną.
- Dążenie do eliminacji napowietrznych linii energetycznych i zastępowanie ich podziemnymi, kablowymi liniami energetycznymi.

O – Teren inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunalnej – składowisko odpadów.

Obejmuje tereny istniejącego wysypiska odpadów komunalnych.

Dla terenów O ustala się następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

W zakresie funkcji:

- Dla terenów O obowiązuje ustalenie w planach miejscowych sposobu wykorzystania terenu oraz wskazanie zasad jego rekultywacji.

4. POLITYKA PRZESTRZENNA

4.1. Polityka kształtowania zabudowy

ZABUDOWA MIESZKALNA

Celem polityki dotyczącej zabudowy mieszkalnej jest harmonijny rozwój i modernizacja istniejących zasobów budowlanych, zmierzające do podniesienia ładu przestrzennego oraz stopniowego wzrostu standardów zamieszkania.

Wymaga to w zagospodarowaniu przestrzennym zachowania w maksymalnym stopniu wartości przyrodniczych i kulturowych środowiska, oszczędnego wykorzystania zasobów i terenów oraz ograniczenia istniejących i potencjalnych konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów. Standard zamieszkania obejmuje nie tylko stan techniczny budynków i wyposażenie w infrastrukturę techniczną, ale również prawidłową obsługę komunikacyjną, dostępność do usług publicznych, jakość środowiska, walory estetyczne zagospodarowania terenu i zabudowy oraz atrakcyjność przestrzeni publicznych.

Realizacja niniejszej polityki wymaga:

- intensyfikacji zabudowy w obszarach przewidzianych na ten cel w obowiązującym planie miejscowym drogą uzupełnień, wymiany substancji, modernizacji,
- rozwoju nowych zespołów zabudowy mieszkalnej i usługowej na niezainwestowanych terenach, a przewidzianych na ten cel w studium w oparciu o sporządzane plany miejscowe zawierające niezbędne regulacje przestrzenne (zaprojektowany układ komunikacyjny o właściwych parametrach, zasady podziału gruntów, zasady kształtowania zabudowy),
- ograniczenia rozpraszania nowej zabudowy na terenach otwartych i nieuzbrojonych,
- zapewnienia sprawnej obsługi komunikacyjnej terenów zabudowy oraz obniżenia uciążliwego oddziaływania transportu na środowisko (szczególnie wzdłuż głównych tras komunikacyjnych),
- podniesienia standardu wyposażenia zabudowy w infrastrukturę techniczną i komunalną poprzez rozbudowę systemów stosownie do zwiększających się potrzeb przestrzennych i jakościowych,
- starannego kształtowania przestrzeni publicznych, urządzonych terenów zielonych, ciągów pieszych i rowerowych itp.,
- promocji rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych zgodnych z tradycją regionu.

ZABUDOWA ZWIĄZANA Z AKTYWNOŚCIĄ GOSPODARCZĄ

Celem tej polityki jest stworzenie warunków dla rozwoju i aktywizacji gospodarczej oraz utrwalenia i wzbogacenia lokalnego rynku pracy.

Realizacja tej polityki wymaga:

- tworzenia przestrzennych warunków dla lokalizacji zakładów produkcyjnych i usługowych w wyodrębnionych obszarach gminy stanowiących ofertę inwestycyjną,
- podjęcia działań dla przygotowania terenów potencjalnej koncentracji zabudowy produkcyjnej i usługowej oraz związanej z obsługą turystyczną:
  - opracowania planów miejscowych,
  - uzbrojenia terenów oraz zapewnienie dostępności komunikacyjnej,
- zorganizowania i aktualizowania w porozumieniu z właścicielami gruntów bazy danych o terenach atrakcyjnych dla różnych form aktywności gospodarczej, pozwalającej na uzyskanie szybkich i wiarygodnych informacji niezbędnych przy podejmowaniu decyzji o lokalizacji przyszłych inwestycji. Baza powinna zawierać co najmniej: informacje o przeznaczeniu gruntów w planie, ograniczeniach dla inwestora, wyposażeniu w media itp.,
- podjęcia działań zmierzających do maksymalnego ograniczenia negatywnego oddziaływania zabudowy usługowej i produkcyjnej na środowisko oraz walory estetyczne przestrzeni.

4.2. Polityka ochrony dóbr kultury i kształtowania krajobrazu kulturowego

System kulturowy tworzą obiekty, zespoły, układy przestrzenne i obszary otwarte o dużych wartościach historycznych i walorach krajobrazowych. Z uwagi na konieczność ich ochrony i kształtowania, a także w celu zachowania tożsamości lokalnej system obejmuje następujące strefy:

- **Istniejące strefy ochrony konserwatorskiej** wyznaczone wokół wpisanych do rejestru zabytków, w tym w szczególności zespołów i obiektów sakralnych (Zespołu klasztorowego Bernardynów w Dukli; kościołów w Dukli, Jasionce, Wietrznie i Pustelni Św. Jana z Dukli w Trzcianie; cerkwi w Chyrowej, Olchowcu, Trzcianie, Tyławie, Zawadce Rymanowskiej; synagodze w Dukli), a także wokół zespołu pałacowego w Dukli i zespołu dworskiego w Cergowej. Działania w tych strefach ukie-
runkowane będą na:
  - zachowanie, utrwalenie i ewentualną rekonstrukcję substancji zabytkowej,
  - właściwe wyeksponowanie obiektów zabytkowych w strukturze przestrzennej miasta i gminy,
  - likwidację dysharmonijnej zabudowy wokół zespołu pałacowego w Dukli, w szczególności stopniowe przemieszczanie obiektów produkcyjnych zlokalizowanych w strefie ochrony konserwatorskiej.
- **Proponowana strefy ochrony konserwatorskiej** obejmuje zespół urbanistyczny Dukli. Obowiązuje tu:
  - zachowanie i utrwalenie zabytkowych układów ulic i placów, zabudowy, zieleni, i dominant architektonicznych,

- zachowanie, utrwalenie i rekonstrukcja obiektów zabytkowych,
- ukształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do zabytkowego charakteru zespołów urbanistycznych,
- zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej (rynku i ulic).
- **Istniejące strefy ochrony stanowisk archeologicznych** obejmujące zarówno otoczenie stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków jak i same stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków oraz do ewidencji zabytków. Podlegają one trwałemu zachowaniu, przy czym zakaz zabudowy obowiązuje w stosunku do stanowisk najcenniejszych z naukowego punktu widzenia oraz stanowisk posiadających własną formę terenową (kopców, kurhanów, grodzisk itp.). W przypadku pozostałych stanowisk, w razie zagrożenia realizacją w ich obrębie inwestycji związanych z pracami ziemnymi należy wykonać ratownicze badania archeologiczne w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- **Proponowane strefy ochrony krajobrazu kulturowego** obejmujące zachowane historyczne układy przestrzenne z zachowaną zabudową mieszkalną i zagrodową. Działania w tej strefie powinny zostać ukierunkowane na:
  - zachowanie obiektów zabudowy tradycyjnej i utrwalenie zasadniczych cech układów przestrzennych, sieci drożnej i rzecznej, zieleni, układów zabudowy i dominant architektonicznych,
  - kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do tradycji,
  - rozwój układów przestrzennych na zasadzie kontynuacji i uzupełnień,
  - poprawę wyglądu obiektów dyszarmicznych o obcych formach i zbyt dużej skali,
  - zakaz tworzenia konkurencyjnych, zwłaszcza negatywnych dominant,
  - poprzedzanie budowy nowych obiektów o dużej kubaturze studiami i analizami krajobrazowymi.
- **Proponowane strefy ochrony krajobrazu otwartego** obejmujące tereny niezabudowane o wyjątkowej ekspozycji krajobrazowej pokrywające się w przestrzeni z zasięgiem terenów wchodzących w skład systemu przyrodniczego. Podstawowe kierunki działań w tej strefie to:
  - konsekwentna ochrona przed zabudową,
  - oznaczenie punktów i ciągów widokowych i ich ochrona przed zainwestowaniem,
  - ochrona elementów naturalnych w krajobrazie (cieków wodnych, zieleni naturalnej).

Polityka w tym zakresie odnosi się do obiektów i terenów chronionych na mocy obowiązującego prawa. Obejmuje również swym zasięgiem tereny zabudowane i otwarte o wysokich wartościach kulturowych i krajobrazowych, ważne z punktu widzenia zachowania tożsamości gminy oraz mające wpływ na jej atrakcyjność turystyczną.

Głównymi celami polityki są:

- zachowanie zabytkowych obiektów i zespołów zabudowy oraz historycznych układów przestrzennych,
- harmonijne kształtowanie współczesnej zabudowy,
- ochrona wartościowego krajobrazu otwartego.

Polityka w zakresie ochrony dóbr kultury polegać będzie na:

ZESPOŁY PAŁACOWO-PARKOWE, DWORSKO-PARKOWE I SAKRALNE ORAZ INNE OBIEKTY ARCHITEKTONICZNE

- ochronie relikwów cmentarzy przykościelnych i przycerkiewnych,
- zachowaniu zieleni otaczającej zespoły sakralne, zwłaszcza starodrzewu,
- zachowaniu kompozycji założeń parkowych, stawów, elementów małej architektury,
- właściwej ekspozycji zabytków poprzez zachowanie osi widokowych i kształtowanie otoczenia w nawiązaniu do obiektu zabytkowego,
- poprawie formy bądź likwidacji dysharmonijnej zabudowy bądź przybudówek wokół obiektów zabytkowych,
- podnoszeniu standardów funkcjonalnych obiektów zabytkowych z zachowaniem ich wartości kulturowych i architektonicznych oraz właściwym ich zagospodarowaniu,
- promocji obiektów zabytkowych poprzez ich oznaczenie, właściwą ekspozycję i popularyzację (foldery, widokówki, szlak kulturowy) co pozwoli na poznanie dziedzictwa kulturowego gminy i stanowić będzie atrakcję turystyczną.

ZABYTKOWE UKŁADY PRZESTRZENNE

- ochronie zasadniczych cech układów przestrzennych, takich jak: historyczny układ ulic i placów, zieleń, charakter i linie zabudowy, dominanty, sieć rzeczna,
- ochronie i konserwacji zabytkowych obiektów zarówno wpisanych do rejestru jak i pozostających w ewidencji,
- kształtowaniu nowej zabudowy w nawiązaniu do obiektów zabytkowych (poprawa wyglądu obiektów dysharmonijnych),
- rozwoju układów przestrzennych na zasadzie kontynuacji, dogęszczeń i uzupełnień,
- podnoszeniu atrakcyjności przestrzeni publicznej (wokół obiektów użyteczności publicznej, handlu i usług) stanowiących ich wizytówki, poprzez dbałość o zabudowę, oświetlenie, posadzkę, reklamy, zieleń itp.

ZABUDOWA MIESZKALNA I ZAGRODOWA, A TAKŻE OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

- zachowaniu tradycyjnej zabudowy, jej ochronie i konserwacji,
- właściwym zagospodarowaniu zabytków,
- dopuszczeniu modernizacji i adaptacji tych obiektów w sposób nie powodujący utraty cech zabytkowych i wartości kulturowych,

- tworzeniu preferencji (np. podatkowych) dla zainteresowanych odnową i zagospodarowaniem zabytkowej zabudowy,
- kształtowaniu zabudowy w sąsiedztwie w sposób nawiązujący do obiektu zabytkowego (gabaryt, forma, kolorystyka, układ).

Polityka w zakresie kształtowania harmonijnego współczesnego krajobrazu kulturowego polegać będzie na:

- kształtowaniu nowej zabudowy w nawiązaniu do tradycji na tym terenie (horyzontalna bryła o proporcjach rzutu 1:2, dach cztero-, dwuspadowy bądź naczółkowy o kącie nachylenia 35⁰-45⁰ z wysuniętym okapem w pastelowej kolorystyce, charakterystyczny lokalny detal – ganki, wykusze, kontynuacja tradycyjnego dla danego terenu usytuowania budynku na działce, zachowanie linii zabudowy),
- w stosunku do obiektów o dysharmonijnej formie w razie przebudowy, rozbudowy bądź modernizacji obowiązuje poprawa wyglądu (gabaryt, forma dachu, kolorystyka),
- dalsza poprawa wyglądu i podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznych (centra miejscowości, miejsca koncentracji usług) – wymiana nawierzchni dróg i placów, oświetlenie, zieleń, odnowa elewacji budynków, zwrócenie uwagi na małą architekturę (przystanki, ławki), reklamy,
- rozwój układów urbanistycznych na zasadzie kontynuacji, uzupełnień i porządkowania. Przeciwdziałanie tendencjom do rozpraszania zabudowy poza istniejące układy, zachowanie dystansów pomiędzy wsiami,

Polityka w zakresie ochrony krajobrazu otwartego polegać będzie na:

- ochronie przed zabudową terenów otwartych o wysokich walorach krajobrazowych,
- oznaczeniu punktów i ciągów widokowych,
- zakazie niszczenia krajobrazu otwartego przez budowę nowych sieci i elementów infrastruktury technicznej, a w przypadku istniejących osłona zielenią,
- ochronie elementów naturalnych w krajobrazie (cieków wodnych, zieleni naturalnej),
- poprzedzaniu inwestycji w terenach o wysokich wartościach krajobrazowych studiami i analizami krajobrazowymi.

4.3. Polityka kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego

System przyrodniczy tworzą obiekty i obszary objęte ochroną na podstawie przepisów odrębnych. Są to:

WIELKOPRZESTRZENNE OBSZARY CHRONIONE

Magurski Park Narodowy wraz z otuliną obejmujący południowo-zachodnie krańce gminy, część miejscowości Olchowiec. Natomiast w jego otulinie znajduje się ponadto części miejscowości Ropianka.

Jaśliski Park Krajobrazowy obejmujący południową część gminy (Olchowiec, Mszana, Tylawa, Barwinek, Zawadka Rymanowska).

Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego obejmujący pozostałą część gminy za wyjątkiem jej części położonej na północ od drogi wojewódzkiej z Dukli do Nowego Żmigrodu oraz na zachód od doliny rzeki Jasiołki.

REZERWATY PRZYRODY

Rezerwat „Cisy w Nowej Wsi” – Położony jest na zachodnim zboczu Góry Cergowej; utworzony w celu zachowania stanowiska cisa pospolitego, masowo dawniej występującego w Beskidzie Niskim.

Rezerwat „Modrzyna” – Ochronie Podlega jedyne w Beskidzie Niskim naturalne stanowisko modrzewia polskiego w drzewostanach mieszanych z jodłą.

Rezerwat „1000-lecia na Górze Cergowej” – Utworzony w celu zachowania w stanie niezmienionym fragmentu wielogatunkowego naturalnego lasu mieszanego z przewagą buczyny karpackiej. Występują tu stanowiska rzadkich roślin. U północno-zachodniego podnóża Cergowej, częściowo na terenie rezerwatu znajduje się ścieżka dydaktyczna umożliwiająca zapoznanie się z różnorodnością roślinności lasów porastających Cergową.

Rezerwat „Igiełki” w Mszanie – Utworzony w celu zachowania fragmentu naturalnego drzewostanu jodłowo-bukowego, stanowisk cisa pospolitego wraz z wielogatunkową florą.

Rezerwat „Wadernik” w Ropiance – Utworzony w celu ochrony największego w Beskidzie Niskim naturalnego stanowiska cisa pospolitego oraz innych unikatowych roślin (m.in. storczyka szerokolistnego i wawrzyńka wilczełyko).

POMNIKI PRZYRODY

Pomniki przyrody żywej

Dąb szypułkowy położony w zachodniej części miejscowości Cergowa pomiędzy rzeką Jasiołką a zabudowaniami dawnego PGR.

Dwa dęby położone Cergowej na terenie parku podworskiego.

Dąb położony w Dukli pomiędzy zabudowaniami Klasztoru Ojców Bernardynów.

Lipa położona w Jasionce obok kościoła.

Trzy Cisy położone w Nowej Wsi w granicach rezerwatu przyrody „Cisy w Nowej Wsi”.

Lipa położona w Wietrznie pomiędzy zabudowaniami (około 70 m od drogi powiatowej).

Lipa szerokolistna położona w Wietrznie pomiędzy zabudowaniami (około 110 m od drogi powiatowej).

Pomniki przyrody nieożywionej

Wodospad „Przy Młynie” położony w Iwli na potoku Chyrowskim (około 25 m od drogi powiatowej).

UŻYTKI EKOLOGICZNE

„**Moczeliska**”- zlokalizowany w oddziale 123f leśnictwa Mszana.

„**Czarna Młaka**” –zlokalizowany w oddziałach 131b, 132b, 133b, 143a leśnictwa Zyndranowa.

„**Deszczanka**” –zlokalizowany w oddziale 128b leśnictwa Zyndranowa.

LASY OCHRONNE I GOSPODARCZE

Są to lasy glebochronne, wodochronne, lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, lasy położone w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk oraz lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody.

OBSZARY NATURA 2000

„**Ostoja Magurska**” – PLH 180001

Ważna ostoja fauny puszczańskiej z dużymi drapieżnikami: niedźwiedziem, wilkiem i rysiem. Obszar o bogatej florze; stwierdzono tu 759 gatunków roślin naczyniowych, 161 gatunków mchów, 51 wątrobowców, 51 śluzowców, 463 grzyby wielkoowocnikowe. Obszar występowania szeregu gatunków roślin naczyniowych chronionych, rzadkich oraz zagrożonych. W sumie, w obszarze stwierdzono 16 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jedno z 3 aktualnych miejsc występowania chrząszcza *Rhyodes sulcatus* w Polsce oraz również bardzo rzadkich nietoperzy: *Myotis emarginatus* i *Myotis bechsteinii*. Na obszarze występują biocenozy o naturalnym składzie gatunkowym, wysokiej stabilności i odporności na czynniki antropogenne. Szczególnie cenne są typowo wykształcone i dobrze zachowane buczyny i jaworzyny. Łącznie zidentyfikowano tu 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Rezerwat Kornuty to najważniejsze w tym rejonie miejsce zimowania nietoperzy.

„**Beskid Niski**” – PLH 180002

Na stromych zboczach i w głębokich lejach źródłowych występują liczne rozległe osuwiska (najbardziej znane w Lipowicy koło Dukli). W Beskidzie Niskim znajdują się obszary źródłiskowe Białej, Ropy, Wisłoki, Wisłoka, Jasiołki, które prowadząc swe wody ku północy płyną niekiedy obniżeniami równoległe do grzbietów lub przecinają je w poprzek głębokimi przełomami. Obficie występują wody mineralne. Roślinność układa się w dwa

piętra: piętro pogórza - zajęte głównie przez pola uprawne, łąki, a tylko na niewielkich powierzchniach przez lasy grądowe i piętro regla dolnego porośnięte buczyną i nasadzeniami świerkowymi. Występuje tu co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bocian czarny, dzięcioł białoszy, orlik krzykliwy (PCK), orzeł przedni (PCK), puszczyk uralski (PCK), sóweczka (PCK), trzmiełojad, włośchatka (PCK).

„Jasiołka” – PLH 180011

Zachowana naturalna dolina rzeczna, z typowymi zbiorowiskami nadrzeczными. Stwierdzono występowanie 6 siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wśród nich niewielkie, lecz cenne fragmenty lasów lęgowych. Obszar ważny dla zachowania kilku gatunków zwierząt z zał. II-giej Dyrektywy - skótki gruboskorupowej *Unio crassus*, brzanki *Barbus meridionalis* (= *Barbus peloponnesius*) i kumaka górskiego *Bombina variegata*. Zbiorniki wodne pozostałe po żwirowniach są miejscem rozrodu także innych gatunków płazów.

„Ostoja Jaślińska” – PLH 180014

Dobrze zachowane biocenozy leśne o naturalnym składzie gatunkowym (przede wszystkim buczyny, a także dobrze zachowane jaworzyny). Rozległe obszary źródliskowe i naturalne doliny rzeczne. Ważna ostoja fauny puszczańskiej z dużymi drapieżnikami: niedźwiedziem, wilkiem i rysiem. Silne populacje nadobnicy alpejskiej oraz kumaka górskiego. Unikatowe jest występowanie cennych gatunków ksylobontycznych bezkręgowców (zgniotek cynobrowy, zagłębek bruzdkowany). W jaskiniach na Cergowej Górze są najważniejsze w Karpatach kolonie zimowe i rozrodcze nocka Bechsteina, nocka orzęsionego, i podkowca małego. Obszar charakteryzuje się też bogatą fauną ptaków, zwłaszcza drapieżnych, a przez Przełęcz Dukielską prowadzi ważny szlak migracyjny ptaków. W 1997 roku u źródeł Jasiołki znaleziono po raz pierwszy w Polsce, stanowisko ponikła kraińskiego *Eleocharis carniolica*.

„Łysa Góra” – PLH 180015

Teren porośnięty jest lasem - starodrzewem jodłowo-bukowym (*Dentario glandulosae-Fagetum*) z bardzo obfitym występowaniem cisa pospolitego *Taxus baccata*. W jarach, zwłaszcza po północnej stronie, zlokalizowane są płaty jaworzyn (zespoły: *Sorbo-Aceretum*, *Lunario-Aceretum* i *Phyllitido-Aceretum*). Kompleks leśny otaczają łąki (w dużej części ostatnio nieużytkowane) i pola uprawne. Zabudowa wsi związana jest z głębokimi obniżeniami wokół masywu. Typowo wykształcone i dobrze zachowane zbiorowiska leśne, a szczególnie jaworzyny i żyzne buczyny - siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Znajduje się tu także bogate stanowisko nadobnicy alpejskiej *Rosalia alpina*, gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

„Trzciana” – PLH 180018

Obszar leży na terenie Beskidu Niskiego. Trzciana leży przy drodze Dukła - Barwinek. Pustelnia Św. Jana z Dukli znajduje się w lesie, poza miejscowością. Samotny budynek

położony na zboczu stromej góry, otoczony lasem mieszanym. Strych nieużytkowy kamiennego kościoła, kryty blachą. Brak wejścia na strych. Duże wloty przez dwa niezamykane okrągłe otwory. Zgodnie z Kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obszar uzyskał 18 punktów, co daje podstawy do włączenia go do sieci Natura 2000. Na terenie obszaru stwierdzono 2 gatunki nietoperzy z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Obszar obejmuje również żerowisko nietoperzy.

„Kościół w Równem” – PLH 180028

Obszar obejmuje kościół p.w. Św. Mikołaja Biskupa w Równem wraz najbliższym otoczeniem. Kościół wybudowany został na początku XX wieku, jest murowany, w stylu neogotyckim, posiada dwie wieże, pokryty jest blachą. Otoczony jest z trzech stron wysokim murem i kilkudziesięcioletnimi drzewami (częściowo silnie ogłowionymi). Zgodnie z Kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obiekt uzyskał 10 punktów, co daje podstawy do włączenia go do sieci Natura 2000. W ostoi znajduje się kolonia rozrodcza nocka dużego. Jej liczebność w ostatnich latach podlega dużym zmianom i waha się w granicach 120-210 osobników.

„Osuwiska w Lipowicy” – PLH 180036

Obszar obejmuje osuwiska piaskowców warstw menilitowych na południowo-wschodnim stoku Góry Kilanowskiej (576 m n.p.m.) w Beskidzie Niskim. W obrębie osuwisk występuje 69 jaskiń o łącznej długości 1755 m. Największa z nich, Jaskinia Słowiańska-Drwali ma 601 m długości, ponadto 3 jaskinie mają ponad 100 m długości (Szczelina Lipowicka, Gangusiowa Jama, Lodowa Szczelina). Jaskinie są schronieniami nietoperzy.

Jedno z największych w Karpatach zgrupowanie jaskiń pseudokrasowych będących siedliskiem przyrodniczym z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Największa jaskinia obszaru Jaskinia Słowiańska-Drwali posiada rzadkie w jaskiniach fliszowych nacieki i zróżnicowany mikroklimat. W górnej części jaskini panuje mikroklimat dynamiczny (zimną partię te nie są wymrażane), natomiast dolne korytarze mają mikroklimat statyczny zimny. W partiach tych tworzy się pokrywa lodowa, która w sprzyjających warunkach utrzymuje się całorocznie (jaskinia lodowa). W jaskiniach stwierdzono występowanie 2 gatunków nietoperzy (podkowca małego i nocka dużego) z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Zgodnie z kryteriami oceny znaczenia w skali kraju letnich i zimowych schronień nietoperzy obszar uzyskał 21 punktów.

Przedmiotem polityki jest całokształt zagadnień związanych ze środowiskiem przyrodniczym. Obejmują one geologię i geomorfologię terenu, gleby, hydrografię i hydrogeologię (w tym zagrożenia powodziowe), jakość powietrza i klimat akustyczny, a także elementy wpływające na bioróżnorodność terenów gminy.

Głównymi celami tej polityki są:

- zachowanie najcenniejszych przyrodniczo i charakteryzujących się największą bioróżnorodnością terenów gminy (w tym objętych ochroną prawną),

- prowadzenie racjonalnej działalności związanej z wykorzystaniem zasobów naturalnych gminy,
- umożliwienie wykorzystania walorów przyrodniczych dla rozwoju różnorodnych form turystyki rekreacji i sportu.

Działania samorządu gminy na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego są integralną częścią dążeń do poprawy jakości życia stałych mieszkańców i do zwiększenia atrakcyjności gminy dla gości. Zaś ochrona zasobów środowiska jest warunkiem trwałego utrzymania tej jakości i atrakcyjności na satysfakcjonującym poziomie.

Realizacja polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego polegać będzie na następujących działaniach w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego.

Zasoby i zagrożenia geologiczne

Polityka przestrzenna w tym zakresie ukierunkowana będzie w głównej mierze na:

- umożliwieniu eksploatacji udokumentowanych złóż surowców mineralnych, przy równoczesnej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
- umożliwieniu prowadzenia badań geologicznych dla udokumentowania innych złóż, ze szczególnym uwzględnieniem wód mineralnych,
- ochronie zasobów wód podziemnych występujących w utworach czwartorzędowych doliny Jasiołki,
- ograniczeniu zainwestowania terenów osuwiskowych do inwestycji niezbędnych, których nie można zlokalizować gdzie indziej. Realizacja takich inwestycji będzie możliwa jedynie pod warunkiem uwzględnienia wyników wykonanej uprzednio dokumentacji geologiczno-inżynierskiej.

Rzeźba terenu

Polityka przestrzenna samorządu gminy będzie zmierzać do wyeksponowania w krajobrazie naturalnych form rzeźby terenu. Polegać to będzie na ograniczaniu zainwestowania terenów o szczególnej ekspozycji w krajobrazie, ochronie punktów i ciągów widokowych, zachowaniu w stanie nie zalesionym polan o wybitnych walorach widokowych.

Gleby i rolnicza przestrzeń produkcyjna

Niewielka powierzchnia gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych gleby występujących głównie w północnej części gminy sprawia, że wskazana jest daleko posunięta oszczędność w przeznaczaniu wartościowych terenów rolnych na cele nierolnicze. Polityka ochrony gruntów rolnych obejmować będzie następujące działania:

- intensyfikację wykorzystania gruntów przeznaczonych do zainwestowania w dotychczasowym planie miejscowym,
- ochronę przed zainwestowaniem wyodrębnionych obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ochronę przed zainwestowaniem zwartych kompleksów użytków rolnych na glebach niższych klas, które pełnią ponadto istotne funkcje krajobrazowe i ekologiczne.

ne. Ponadto celowe jest objęcie otoczenia drogi Miejsce Piastowe – Barwinek stałym systemem monitoringu zanieczyszczenia gleb oraz przeprowadzanie okresowych badań (w tym kwasowości) gleb rolniczo cennych.

Wody powierzchniowe i podziemne

Polityka ochrony jakości wód powierzchniowych i podziemnych w odniesieniu do całości terytorium gminy polegać będzie na:

- budowie systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków obejmujących swym zasięgiem tereny o zwartej zabudowie, w szczególności położone nad Jasiołką i w zlewni Wisłoki (rzeki z których pobierana jest woda służąca do zaopatrzenia ludności),
- wyposażaniu rozproszonej zabudowy i obiektów zlokalizowanych poza terenami osadniczymi (gospodarstwa rolne, obiekty turystyczne) w indywidualne urządzenia oczyszczania ścieków,
- zachowaniu i rekonstrukcji naturalnego otoczenia cieków wodnych (zadrzewienia wzdłuż koryt cieków wodnych, trwałe użytki zielone w ich sąsiedztwie),

Polityka ochrony zasobów wód podziemnych wysokiej jakości występujących w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 433 (Dolina Wisłoki) polegać będzie na:

- priorytetowym traktowaniu obszaru GZWP w zakresie wyposażenia w systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- wykluczeniu możliwości budowy ujęć wód podziemnych dla celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę pitną, produkcja żywności i napojów,
- stosowaniu odpowiednich zabezpieczeń przed przenikaniem do podłoża substancji szkodliwych w przypadku budowy na terenie GZWP dróg ekspresowych, stacji paliw, rurociągów i wysypisk odpadów komunalnych.

Polityka ochrony przed zagrożeniem powodziowym polegać będzie na:

- nierozszerzaniu (w stosunku do ustaleń dotychczasowego planu) terenów przeznaczonych do zainwestowania, położonych w zasięgu wody stuletniej (1%) rzeki Jasiołki,
- niezwiększaniu intensywności zainwestowania ww. obszarów ponad ustalenia dotychczas obowiązującego planu,
- zagospodarowaniu niezabudowanych terenów zagrożonych zalaniem w sposób nie powodujący nadmiernych strat w przypadku wystąpienia powodzi (ograniczenia dla obiektów kubaturowych).

Jakość powietrza i klimat akustyczny

Polityka samorządu gminy w odniesieniu do jakości powietrza i klimatu akustycznego zmierzać będzie do utrzymania wysokiej jakości tych elementów środowiska na większości obszaru gminy oraz do redukcji lokalnych uciążliwości w tej dziedzinie występujących na terenie gminy.

Realizacja pierwszego z wyżej wymienionych celów polegać będzie na niedopuszczaniu do rozpraszania zainwestowania na tereny o najwyższej jakości powietrza i klimatu akustycznego.

Osiągnięcie drugiego celu wymagać będzie równoczesnych działań podejmowanych na rzecz redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z trzech głównych źródeł: zakładów usługowych i produkcyjnych, ruchu pojazdów samochodowych oraz palenisk domowych.

Redukcja zanieczyszczeń powietrza i hałasu pochodzących z zakładów usługowych i produkcyjnych polegać będzie na:

- modernizacji istniejących zakładów w kierunku minimalizacji ilości emitowanych zanieczyszczeń i hałasu,
- dopuszczeniu lokalizacji nowych zakładów tylko na terenach wyznaczonych do tego celu w planach miejscowych i pod warunkiem nie pogorszenia jakości powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego.

Redukcja zanieczyszczeń powietrza powstających w paleniskach domowych polegać będzie na:

- utrzymaniu i rozbudowie systemu zaopatrzenia w gaz umożliwiającego wykorzystanie gazu dla celów grzewczych,
- redukcji zużycia ciepła w budynkach poprzez wprowadzanie na terenie Dukli bardziej skoncentrowanych form zabudowy mieszkaniowej w drodze odpowiednich ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wysoko oszczędnych energetycznie materiałów budowlanych na terenie całej gminy,
- promocji energooszczędnych form budownictwa.

Redukcja zanieczyszczeń powietrza i hałasu powodowanych przez transport samochodowy polegać będzie na:

- rozbudowie i modernizacji układu drogowego w kierunku eliminacji ruchu tranzytowego z terenów osadniczych gminy,
- zagospodarowaniu otoczenia drogi Miejsce Piastowe – Barwinek w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie ruchu samochodowego na otoczenie (ekrany, zieleń izolacyjna, budynki nie przeznaczone na pobyt ludzi),
- redukcji ilości przejazdów samochodowych na terenie gminy poprzez uporządkowanie działalności gospodarczej na terenie gminy w drodze ustaleń planów miejscowych,
- budowie i oznakowaniu ścieżek rowerowych służących zarówno do celów rekreacyjnych jak i dojazdów do pracy,
- tworzeniu ułatwień dla ruchu pieszego,
- tworzeniu pomieszczeń dla bezpiecznego przechowywania rowerów w zakładach pracy i obiektach użyteczności publicznej.

[Poprawie jakości powietrza służyć będzie także umożliwienie wykorzystania „czystych” odnawialnych źródeł energii (wiatru, wody) „czystego” odnawialnego źródła energii wodnej.]¹

Dla kontroli realizacji polityki potrzebne jest utrzymanie i rozbudowa systemu monitoringu jakości powietrza atmosferycznego.

Bioróżnorodność terenów gminy

Na politykę utrzymania i wzbogacania bioróżnorodności terenów gminy składać się będą następujące działania:

- utrzymanie istniejących lasów i zadrzewień,
- utrzymanie i ochrona przed zainwestowaniem terenów leśnych i rolnych pełniących funkcje korytarzy ekologicznych (migracyjnych) w szczególności w obszarach:
  - pomiędzy miejscowościami Iwla i Chyrowa,
  - pomiędzy miejscowościami Chyrowa i Mszana,
  - w dolinie Jasiołki w Nowej Wsi,
  - pomiędzy miejscowościami Trzciana i Tylawa,
  - pomiędzy miejscowościami Mszana i Tylawa,
  - pomiędzy miejscowościami Tylawa i Barwinek,
  - po zachodniej stronie miejscowości Głojsce, przy granicy gminy,
  - pomiędzy miejscowościami Zboiska i Równe.
- realizacja naturalnego, hodowlano-ochronnego kierunku gospodarki leśnej poprzez wykorzystanie w możliwie najszerszym zakresie naturalnego odnowienia drzewostanów,
- tworzenie nowych zalesień i zadrzewień na gruntach nieprzydatnych dla rolnictwa przy zachowaniu urozmaiconego przebiegu granicy rolno-leśnej,
- ochrona i odnowa zadrzewień towarzyszących korytom cieków wodnych,
- utrzymanie w stanie nie zainwestowanym większych kompleksów trwałych użytków zielonych oraz terenów obrzeży lasów,
- ochrona torfowisk i terenów podmokłych przed zainwestowaniem i odwodnieniem,
- umożliwienie migracji zwierzyny przez drogę Miejsce Piastowe – Barwinek poprzez utrzymanie zalesionych i nie zainwestowanych „korytarzy ekologicznych” po obu stronach drogi, a w przypadku modernizacji drogi poprzez budowę ekoduktów,
- budowa przepławki dla ryb w przypadku budowy zapory i zbiornika wodnego na rzece Jasiołce w miejscowości Trzciana,
- uwzględnianie w planach miejscowych przepisów odrębnych dotyczących form ochrony przyrody ustanowionych na terenie Gminy Dukla na podstawie ustawy o ochronie przyrody (w tym planów ochrony).

4.4. Polityka kształtowania systemu transportowego

System transportowy obejmuje sieć dróg o różnych klasach funkcjonalnych (od

---

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

dróg ekspresowych do lokalnych) i różnych klasach administracyjnych (od dróg krajowych do gminnych), a także tereny usług i obsługi transportowej (parkingi, stacje paliw itp.).

Przyjęte zasady konstrukcji docelowego modelu obsługi komunikacyjnej Gminy Dukla to:

- efektywność pracy układu, zabezpieczająca obsługę ruchu wewnętrznego i zewnętrznego na odpowiednich standardach,
- elastyczność układu, czyli dostosowanie do możliwości efektywnego sterowania ruchem, antyawaryjność układu, szczególnie w mieście,
- korekta rezerw terenu zapisanych w planie uwzględniająca aktualne i programowane potrzeby komunikacyjne i realia możliwości inwestycyjnych,
- możliwość wprowadzenia zasad uspokojenia ruchu w centrum miasta; przyjęto podstawowe założenie, że niezbędne jest odciążenie centrum od ruchu,
- realność terenowa inwestycji,
- zakładany wzrost wskaźnika motoryzacji – około 350 sam. osob./1000 mieszkańców.

Główne kierunki rozwoju systemu transportowego obejmują:

- wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum Dukli oraz poza tereny zainwestowane miejscowości Zboiska, Lipowica i Cergowa,
- przebudowę i modernizację z polepszeniem parametrów technicznych drogi krajowej nr 9,
- utrzymanie i modernizację nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- polepszenie parametrów technicznych dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Biorąc pod uwagę, przeprowadzone dotąd analizy, zweryfikowane zgodnie z aktualnymi rozpoznaniem i programem urbanistycznym, skonstruowany układ dróg zabezpiecza obsługę kierunkowych głównych ciężarów ruchu w gminie. Model układu jest zbliżony do rusztowo-promienistego, umożliwia poprawne funkcjonalnie prowadzenie ruchu zewnętrznego i wewnętrznego, choć problemem pozostanie segregacja tych rodzajów ruchu w północnej i południowej części gminy.

Głównym elementem systemu komunikacyjnego na terenie gminy jest modernizowana i przebudowywana droga krajowa nr 9 (klasa funkcjonalna GP1/2 – droga główna ruchu przyspieszonego). Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego uchwalonym przez Sejmik Województwa Podkarpackiego 30 sierpnia 2002 roku wśród zadań rządowych na terenie Gminy Dukla znajduje się między innymi „Budowa drogi ekspresowej (klasa funkcjonalna S) S-19 relacji Kuźnica Białostocka – Białystok – Rzeszów – Barwinek”. W ustaleniach studium w części tekstowej uwzględniono budowę tej drogi jako zadanie rządowych. Ponieważ do chwili obecnej nie dokonano wyboru ostatecznego przebiegu tej drogi, na rysunku studium nie zaznacza się jej przebiegu. Wyznaczone w studium tereny rolne i leśne bez prawa zabudowy dają możliwość przeprowadzenia tej drogi na terenie gminy Dukla w różnych wariantach. Budowa tej

drogi może zostać zrealizowana zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 2003 roku o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych po uprzednim przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Poprzez ewentualne węzły drogi ekspresowej z drogami niższej klasy funkcjonalnej zostanie zapewnione powiązanie gminy z krajowym układem drogowym.

Drogi wojewódzkie nr 897 i 993 o klasie funkcjonalnej G1/2 – drogi główne, uzupełnią będą drogę S-19 i drogę krajową nr 9 jako elementy układu ponadlokalnego. Prowadzić one będą głównie ruch tranzytowy oraz w uzasadnionych przypadkach gdy nie będzie innej możliwości ruch lokalny. Powiązania lokalne realizowane będą w głównej mierze przez sieć dróg powiatowych o klasie funkcjonalnej Z1/2 – drogi zbiorcze oraz dróg gminnych(publicznych i pozostałych) o klasie funkcjonalnej L1/2 – drogi lokalne. Uzupełnieniem podstawowego układu drogowego gminy będą drogi stanowiące dojazdy do skupisk zabudowy oraz terenów rolnych D1/2 – drogi dojazdowe.

W skład systemu transportowego wejdą:

- **Sieć drogowa** o podanych poniżej parametrach.

Przyjmuje się, zgodnie z przepisami odrębnymi, rezerwy na pasy dróg/ulic zależnie od ich klas funkcjonalnych. W wyszczególnieniu podano szerokości w liniach rozgraniczających.

  - **klasa S:**
    - ulica 2/3 (2 jezdnie/3 pasy) – 50 m,
    - droga 2/3 (2 jezdnie/3 pasy) – 50 m,
    - ulica 2/2 (2 jezdnie/2 pasy) – 40 m,
    - droga 2/2 (2 jezdnie/2 pasy) – 40 m,
    - droga 1/2 (1 jezdnie/2 pasy) – 30 m;
  - **klasa GP:**
    - ulica 2/2 (2 jezdnie/2 pasy) – 40 m,
    - droga 2/2 (2 jezdnie/2 pasy) – 35 m,
    - ulica 1/2 (1 jezdnie/2 pasy) – 30 m,
    - droga 1/2 (1 jezdnie/2 pasy) – 25 m;
  - **klasa G:**
    - ulica 2/2 (2 jezdnie/2 pasy) – 35 m,
    - droga 2/2 (2 jezdnie/2 pasy) – 35 m,
    - ulica 1/2 (1 jezdnie/2 pasy) – 25 m,
    - droga 1/2 (1 jezdnie/2 pasy) – 25 m;
  - **klasa Z:**
    - ulica 2/2 (2 jezdnie/2 pasy) – 30 m,
    - droga 2/2 (2 jezdnie/2 pasy) – 30 m,

- *ulica 1/2 (1 jezdnia/2 pasy) – 20 m,*
- *droga 1/2 (1 jezdnia/2 pasy) – 20 m;*
- **klasa L:**
  - *ulica 1/2 (1 jezdnia/2 pasy) – 12 m,*
  - *droga 1/2 (1 jezdnia/2 pasy) – 15 m;*
- **klasa D:**
  - *ulica 1/2 (1 jezdnia/2 pasy) – 10 m,*
  - *droga 1/2 (1 jezdnia/2 pasy) – 15 m;*
- **Obiekty obsługi środków transportu** (stacje paliw, parkingi, terminale logistyczne) prowadzące działalność na rzecz użytkowników sieci drogowej, szczególnie w kontekście bliskości granicy ze Słowacją.

Niezwykle istotnym problemem z racji poprawności rozwiązań komunikacyjnych – mającym też wpływ na płynność i bezpieczeństwo ruchu – jest zachowanie odpowiedniej akcesji układu komunikacyjnego, zgodnego z klasyfikacją funkcjonalną ulic.

Chodzi o odpowiednie odstępy między skrzyżowaniami na trasach w zależności od ich funkcji, a także dopuszczenie liczby włączeń i wyłączeń (czyli możliwości zjazdu i wjazdu na prawe skrzyżowanie) do wyższych klas ulic.

Kształt układu komunikacyjnego podanego w studium zabezpiecza wymagane ograniczenia w tym zakresie, wydaje się jednak konieczne podanie obowiązujących w tym zakresie przepisów do uwzględnienia w dalszych pracach planistycznych.

- **klasa S:**

droga klasy S powinna mieć powiązania z drogami klasy G (wyjątkowo z drogami klasy Z) i drogami wyższych klas, odstępy między węzłami (skrzyżowaniami) poza terenem zabudowy nie powinny być mniejsze niż 5 km, a na terenie zabudowy w granicach lub sąsiedztwie dużego oraz średniego miasta nie mniejsze niż 3 km; dopuszcza się wyjątkowo pojedyncze odstępy między węzłami (skrzyżowaniami) nie mniejsze niż 3 km poza terenem zabudowy, a na terenie zabudowy nie mniejsze niż 1,5 km, jeżeli potrzeby funkcjonalno-ruchowe takie odstępy uzasadniają, przy czym stosowanie zjazdów na drodze klasy S jest zabronione;
- **klasa GP:**

droga klasy GP powinna mieć powiązania z drogami klasy Z (wyjątkowo z drogami klasy L) i drogami wyższych klas, odstępy między skrzyżowaniami (węzłami) poza terenem zabudowy nie powinny być mniejsze niż 2000 m oraz nie mniejsze niż 1000 m na terenie zabudowy; dopuszcza się wyjątkowo pojedyncze odstępy między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie mniejsze niż 1000 m, a na terenie zabudowy nie mniejsze niż 600 m, jeżeli potrzeby funkcjonalno-ruchowe lub ukształtowanie istniejącej sieci drogowej takie odstępy uzasadniają, przy czym stosowanie zjazdów na drodze klasy GP jest dopuszczalne wyjątkowo;

- **klasa G:**
droga klasy G powinna mieć powiązania z drogami nie niższej klasy niż L (wyjątkowo klasy D), a odstępy między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie powinny być mniejsze niż 800 m oraz na terenie zabudowy nie mniejsze niż 500 m; dopuszcza się wyjątkowo odstępy między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie mniejsze niż 600 m, a na terenie zabudowy nie mniejsze niż 400 m, przy czym na drodze klasy G należy ograniczyć liczbę i częstość zjazdów przez zapewnienie dojazdu z innych dróg niższych klas, szczególnie do terenów przeznaczonych pod nową zabudowę;
- **klasa Z:**
droga klasy Z powinna mieć powiązania z drogami wszystkich klas, z ograniczeniami powiązania z drogami klasy S, a odstępy między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie powinny być mniejsze niż 500 m oraz na terenie zabudowy nie mniejsze niż 300 m; dopuszcza się wyjątkowo odstępy między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie mniejsze niż 250 m, a na terenie zabudowy nie mniejsze niż 150 m, przy czym na drodze klasy Z należy dążyć do ograniczenia liczby zjazdów, szczególnie do terenów przeznaczonych pod nową zabudowę;

Głównymi celami polityki kształtowania systemu transportowego są:

- zapewnienie zewnętrznej dostępności transportowej gminy na potencjalnie wysokich parametrach technicznych,
- utrzymanie i modernizacja wewnętrznego układu transportowego gminy do parametrów technicznych akceptowanych przez mieszkańców,
- stworzenie możliwości dla bezpiecznego korzystania z roweru jako alternatywy w stosunku do samochodu,
- rozwiązanie problemów związanych z parkowaniem samochodów, szczególnie na terenie Dukli.

Polityka kształtowania systemu transportowego obejmuje działania dotyczące:

- prowadzenia ruchu zewnętrznego (tranzytowego),
- prowadzenia ruchu wewnętrznego, w tym:
  - komunikację publiczną,
  - rozwiązanie problemów parkowania,
- niezbędny zakres i zasady działania władz miasta w celu realizacji przyjętych kierunków.

Układ komunikacyjny gminy cechuje się dużym stopniem otwartości na zewnątrz. Otwartość ta jest zdeterminowana stosunkowo dużym udziałem ruchu zewnętrznego (tranzytowego i docelowo-źródłowego do/z gminy).

Kształt docelowego układu komunikacyjnego i jego hierarchia funkcjonalna są zdeterminowane rozłożeniem przestrzennym potencjałów ruchotwórczych w gminie i nałożeniem się na to rosnącego ruchu tranzytowego.

RUCH ZEWNĘTRZNY

Ruch tranzytowy na kierunku północ-południe w przypadku budowy drogi ekspresowej S-19 będzie wyprowadzony poza istniejące tereny zabudowane. Związane to będzie z zabezpieczeniem jej bezkolizyjnego przebiegu z drogami niższej klasy funkcjonalnej oraz kontynuacją przebiegu podstawowych dróg powiatowych i gminnych, w tym szczególności w powiązaniach Równe – Wietrzno, Wietrzno – Zboiska, Dukla – Cergowa – Jasionka, Tylawa – Zyndranowa, Iwla – Tylawa oraz Lipowica (Trzciana) – Nowa Wieś). Pozostałe połączenia powinny być zapewnione poprzez system wspomagających dróg równoległych do planowanej drogi ekspresowej, które są inwestycją związaną z trasą ruchu szybkiego i mieszczą się w jej liniach rozgraniczających.

Ważnymi elementami układu ruchu zewnętrznego będą ponadto drogi wojewódzkie Gorlice – Dukla i Tylawa – Komańcza. Doprowadzać one będą ruch tranzytowy do projektowanej drogi ekspresowej oraz będą wykorzystane do prowadzenia pozostałego ruchu zewnętrznego jak i części ruchu wewnętrznego.

RUCH WEWNĘTRZNY

Odnosnie **dróg** powiatowych i gminnych należy zabezpieczyć możliwość ich modernizacji i przebudowy, tak aby można je było dostosować do obowiązujących normatywów i bezpieczeństwa użytkowników ruchu – np. wzmocnienia nawierzchni, korekta niernormatywnych łuków, poszerzenie jezdni, wykonanie przekrojów ulicznych z chodnikami dla pieszych na obszarach wsi, organizacja ruchu rowerowego.

Komunikacja publiczna będzie prowadzona przede wszystkim drogami zbiorczymi, a linie autobusowe wspomagające obsługę podstawową gminy przebiegać powinny po ważniejszych drogach lokalnych – w zależności od zbadanych potrzeb komunikacyjnych. Uporządkowania wymaga obszar przylegający do przystanku autobusowego w Dukli, który powinien stanowić wygodny węzeł przesiadkowy.

Sukcesywnie duże natężenie **ruchu rowerowego** zagraża bezpieczeństwu pieszych i jest odbierane jako dyskomfort. Ze względów na bezpieczeństwo, jak i jakość przemieszczeń powinny być podjęte starania o segregację ruchu poprzez sukcesywne wyznaczanie tras rowerowych, szczególnie przy ciągach o dużym natężeniu ruchu kołowego, bądź realizację ciągów alternatywnych. Ze względu na dużą atrakcyjność przyrodniczą i kulturową rower mógłby stać się atrakcyjnym środkiem w podróżach rekreacyjnych, nawet dla osób przybywających spoza obszaru gminy. Szerokości tras rowerowych przedstawiają się następująco:

- trasa jednokierunkowa – szerokość zalecana 1,20 m, minimalna dopuszczalna 0,80 m,
- trasa dwukierunkowa – szerokość zalecana 2,40 m, minimalna dopuszczalna 1,60 m,

- ciąg pieszo-rowerowy jednokierunkowy (dla rowerzystów) – min. 2,50 m, dwukierunkowy – min. 3,50 m.

Rozwiązanie problemu **parkowania**, proponuje się poprzez realizację większej liczby niedużych parkingów rozmieszczonych ekstensywnie – ze względu na koszty, możliwości pozyskania terenu i estetykę, szczególnie, iż mało realna jest możliwość zainwestowania gminy w parkingi wielopoziomowe.

4.5. Polityka rozwoju systemów infrastruktury technicznej

System infrastrukturalny obejmuje:

- **Tereny infrastruktury technicznej (IT)**
W ich skład wchodzi istniejące i projektowane tereny pod urządzenia i obiekty z zakresu infrastruktury technicznej (zaopatrzenia w wodę **(W)**, odprowadzenia i oczyszczania ścieków **(K)**, składowania i utylizacji odpadów **(O)**, zaopatrzenia w energię elektryczną **(E)** i gaz **(G)**). Na terenach projektowanych inwestycji, w wypadku ustalenia ich lokalizacji należy podejmować działania zmierzające do ich pozyskania na cele publiczne. Dla inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska przyrodniczego wymagane jest wykonywanie ocen oddziaływania na środowisko.
- **Systemy sieciowe wraz z obiektami i urządzeniami** zapewniającymi jego prawidłowe funkcjonowanie, wymienione poniżej.

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Prawidłowy rozwój przestrzenny gminy wymaga wyposażenia terenów intensywnie zabudowanych, a szczególnie w północnej części gminy przewidzianych do uaktywnienia działalności gospodarczej, w niezawodne i ogólnodostępne systemy wodociągowe. Aktualnie wodociągi zbiorowe obsługują większość mieszkańców Dukli i około 50% mieszkańców pozostałych miejscowości gminy. Większość wodociągów nie pełni w sposób zadowalający swoich funkcji z uwagi na wieloletnie niedofinansowanie uniemożliwiające prawidłową eksploatację systemów.

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu zaopatrzenia gminy w wodę wyznacza się następujące kierunki działań:

- wyposażenie jednostek osadniczych w północnej części gminy w wodociągi zbiorowe,
- rozbudowę istniejących sieci wodociągowych na bazie eksploatowanych ujęć,
- poprawę niezawodności funkcjonowania istniejących systemów ujmowania i rozprowadzania wody.

Biorąc pod uwagę kryteria obejmujące przewidywane:

- funkcje i zainwestowanie terenu,
- gęstość zaludnienia i intensywność zabudowy,
- wyposażenie w obiekty użyteczności publicznej,

określa się następujące jednostki osadnicze, dla których brak zbiorowych systemów wodociągowych stanowi ograniczenie dla prawidłowego rozwoju:

- Równe,
- Zboiska,
- Nadole.

Drugą grupę stanowią miejscowości wymagające znacznej rozbudowy sieci wodociągowej zasilanej z istniejących ujęć (po ich rozbudowie lub modernizacji). Zalicza się do nich miejscowości:

- Jasionka,
- Głojsce.

Rozbudowy wymaga również sieć wodociągowa rozprowadzająca wodę na terenie miasta Dukla. Wodociąg miejski jest zasilany z nowego obiektu pobierającego wodę z potoku Chyrowskiego. Ujęcie to dysponuje zasobami eksploatacyjnymi znacznie przewyższającymi zapotrzebowanie Dukli ale okresowo dostarcza za mało wody. Dotychczasowe doświadczenia eksploatacyjne wykazały, że zastosowane rozwiązania techniczne nie uwzględniły specyficznych warunków lokalnych. Zwiększenie niezawodności zaopatrzenia Dukli w wodę będzie wymagało przebudowania ujęcia z potoku Chyrowskiego, a szczególnie wykonania niedużych zbiorników retencyjnych oraz rowu (tzw. obejścia) chroniącego teren zasilania studni przed napływem silnie zamulonych spływów deszczowych.

Rozbudowy lub modernizacji ujęć i pompowni oraz renowacji lub wymiany przewodów wymagają wodociągi obsługujące miejscowości:

- Barwinek,
- Tylawę,
- Teodorówkę,
- Iwlę,
- Łęki Dukielskie,
- Wietrzno.

Polityka gminy będzie prowadzona zgodnie z *Programem Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Dukla na lata 2004-2015* i będzie obejmować następujący program działań:

- wyposażenie obszarów intensywniej zabudowanych, szczególnie w strefie uaktywnienia działalności gospodarczej w ogólnodostępną sieć wodociągową zasilaną z ujęć zbiorowych,
- budowa, modernizacja i ochrona ujęć wody służących dla zaopatrzenia w wodę systemu zbiorczego oraz systemów lokalnych, a także gospodarstw indywidualnych,
- rozbudowa i modernizacja stacji uzdatniania wód zgodnie z aktualnymi wymogami przepisów krajowych i unijnych,

- uporządkowanie stanu formalno-prawnego lokalnych ujęć i systemów zaopatrzenia w wodę,
- przestrzeganie zakazów i nakazów obowiązujących strefach ochrony ujęć wody pitnej,
- zastosowania nowoczesnych rozwiązań techniczno-technologicznych zapewniających systemom wodociągowym dużą niezawodność funkcjonowania przy niższych kosztach eksploatacyjnych.

Działania te zmierzają do zapewnienia równej, dla ludności zamieszkującej większe skupiska zabudowy, możliwości korzystania z wodociągów zbiorowych.

ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Do podstawowych kierunków działań w tym zakresie zalicza się:

- pełne wykorzystanie mocy przerobowych oczyszczalni ścieków w Dukli,
- wyposażenie najintensywniej zainwestowanych obszarów gminy w kanalizację sanitarną i oczyszczalnie ścieków,
- preferowanie indywidualnych sposobów oczyszczania ścieków na obszarach o urozmaiconej rzeźbie terenu, których włączenie do zbiorczej kanalizacji wymaga budowy długich ciągów kanalizacyjnych i przepompowni,
- wykonanie lokalnych oczyszczalni w rejonie obiektów użyteczności publicznej oraz w jednostkach osadniczych nie przewidzianych w najbliższym horyzoncie czasowym do objęcia zbiorowymi systemami kanalizacji sanitarnej.

Wyznaczone w niniejszym studium dwa pierwsze kierunki sanitacji gminy są zgodne z priorytetami inwestycyjnymi gminy (Wieloletni Plan Inwestycyjny Miasta i Gminy Dukli na lata 1999-2004). W związku z tym przewiduje się, że sukcesywnie będzie rozbudowywana kanalizacja Dukli i sąsiadujących z miastem miejscowości:

- Nadole,
- Cergowa,
- Teodorówka,
- Jasionka.

Aktualnie do oczyszczalni w Dukli dopływa przeciętnie 190 m³ ścieków na dobę, co stanowi około 40% jej mocy przerobowych.

Po zakończeniu planowanych inwestycji przepustowość oczyszczalni w Dukli zostanie w pełni wykorzystana. W przypadku gdyby ilość dopływających ścieków przekraczała wielkość dopuszczalną (500 m³/d) istnieje możliwość realizacji II etapu zamierzenia inwestycyjnego (wykonanie następnego obiektu z typoszeregu BOS).

Najpilniejszym zadaniem rzutującym na prawidłowe funkcjonowanie omawianego systemu jest zakończenie przebudowy istniejącej kanalizacji w rejonu rynku. W tej części Dukli funkcjonuje nadal kanalizacja typu ogólnospławnego zbierająca ścieki sanitarne i spływy opadowe z centrum miasta. Z przeprowadzonego rozpoznania wynika, że obecnie podstawowym problemem eksploatacyjnym jest dopływ ścieków deszczowych zawierających

znaczne ilości zawiesiny mineralnej (piasek, cząstki muliste itp.). Oczyszczalnia typu BOS-BG nie jest przystosowana do usuwania tego typu zanieczyszczeń (nie posiada osadnika wstępnego tzw. piaskownika), a znaczne wahania stężeń substancji organicznych utrudniają prawidłowe funkcjonowanie zablokowanego systemu oczyszczania. W związku z tym należy rozważyć następujące kierunki zwiększenia niezawodności i poprawy funkcjonowania oczyszczalni w Dukli:

- wybudowanie osadnika wstępnego o przedłużonym czasie przetrzymania ścieków służącego do usuwania zawiesiny mineralnej oraz mechanicznego oczyszczania ścieków w trakcie bieżących remontów i sytuacjach awaryjnych,
- wykonanie drugiego modułu o mniejszej przepustowości (do 200 m³/d), funkcjonującego w okresie szczytowego dopływu ścieków oraz podczas bieżącego lub awaryjnego wyłączenia podstawowego, aktualnie eksploatowanego obiektu.

Aktualnie realizowany program sanitacji Dukli i sąsiadujących z miastem miejscowości nie uwzględniał doprowadzenia do tego systemu ścieków z Lipowicy. W studium miejscowości tą zaliczono do terenów, które powinny zostać wyposażone w zbiorową kanalizację. Zadanie to można zrealizować poprzez:

- odprowadzenie ścieków socjalno-bytowych do układu kanalizacyjnego Dukli,
- budowę lokalnej oczyszczalni ścieków nad Jasiołką o docelowej przepustowości rzędu 40-50 m³/d.

Wolne moce przerobowe posiada również istniejąca oczyszczalnia ścieków obsługująca nowy budynek szkoły podstawowej w Tylawie. Obecnie przepustowość oczyszczalni jest wykorzystywana w 25-30%. W związku z tym istnieje możliwość wykonania sieci kanalizacji sanitarnej doprowadzającej ścieki z sąsiadującej ze szkołą zabudowy do oczyszczalni KOS-20. Nadmienia się, że będzie to rozwiązanie zgodne z lokalną inicjatywą społeczną oraz pozwalające na prawidłowe oczyszczenie ścieków socjalno-bytowych z omawianej części wsi Tylawa.

Dla północnej części gminy zaplanowano budowę oczyszczalni w Wietrznie oraz kanalizacji doprowadzającej do niej ścieki z miejscowości Równe i Wietrzo.

Przedstawiona w „Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Miasta i Gminy Dukla” lista możliwych do wykonania w najbliższym 10-leciu inwestycji z dziedziny „kanalizacje i oczyszczalnie” nie uwzględnia Łęk Dukielskich. Również w sąsiadujących z tą miejscowością wsiach w gminie Chorkówka nie przewiduje się budowy zbiorowych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków. Perspektywicznie możliwe będą następujące rozwiązania wariantowe:

- przepompowanie ścieków do projektowanej oczyszczalni w Wietrznie,
- budowy kanalizacji sanitarnej i lokalnej oczyszczalni w Łękach Dukielskich nad dopływem potoku Iwelka (zlewnia Wisłoki),
- inwestycja wspólna z gminą Chorkówka: oczyszczalnia zbiorowa odprowadzająca ścieki do ujściowego odcinka potoku przepływającego przez Łęki Dukielskie zbierająca ścieki z miejscowości:

- Łęki Dukielskie,
- Głojsce - w gminie Dukla,
- Kobyłany,
- Sulistrowa,
- Draganowa - w gminie Chorkówka.

Polityka rozwoju systemów kanalizacyjnych zmierzać będzie do realizacji długookresowego celu określonego w *Programie Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Dukla na lata 2004-2015, którym jest przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie emisji ze źródeł osadniczych i rolniczych*. Osiągnięciu tego ogólnego celu służyć będzie realizacja szczegółowych koncepcji rozbudowy systemu kanalizacji sanitarnej na terenie gminy. Polityka gminy w dziedzinie rozbudowy systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków dopuszcza szereg wariantowych rozwiązań w tej dziedzinie.

Wspólnymi elementami wszystkich wariantów są:

- dostosowanie realizowanych systemów do naturalnego ukształtowania terenu dla maksymalnego wykorzystania możliwości grawitacyjnego odprowadzania ścieków;
- wykorzystanie możliwości odprowadzania ścieków z terenu Gminy Dukla do oczyszczalni zlokalizowanych w gminach sąsiednich na zasadzie porozumień międzygminnych.

Jako rozwiązania wariantowe dopuszcza się:

- utrzymanie i modernizację istniejącej oczyszczalni ścieków w Dukli obsługującej dotychczas skanalizowane obszary oraz budowę nowej oczyszczalni ścieków w Wietrznie obsługującej miejscowości (Lipowica, Nowa Wieś, Teodorówka, Zboiska, Wietrzno, Równe i część Jasionki);
- budowę nowej oczyszczalni w Wietrznie obejmującej docelowo również dotychczas skanalizowane tereny tj. miejscowości Dukla, Cergowa, Nadole i część Jasionki i likwidację istniejącej oczyszczalni ścieków w Dukli;
- odprowadzenie ścieków z omówionych wyżej miejscowości do oczyszczalni ścieków w Krośnie, z dopuszczeniem utrzymania bądź likwidacji istniejącej oczyszczalni w Dukli.

W odniesieniu do miejscowości Łęki Dukielskie, Głojsce, Iwła, i Chyrowa przewiduje się budowę sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni zlokalizowanej na terenie gminy Chorkówka.

Dopuszcza się realizację inwestycji innych niż systemy kanalizacji zbiorczej tam, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści środowiskowych lub powodowałaby nadmierne koszty (np. budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków, dowożenie ścieków ze zbiorników bezodpływowych do niedociążonych oczyszczalni). Przyjmuje się że tego typu rozwiązania będą dominować w południowej, górskiej części gminy ze względu na rzadkie zaludnienie i bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu.

Ponadto polityka gminy w zakresie gospodarki ściekowej obejmie następujące działania:

- budowę kanalizacji deszczowej w obszarach zwartej zabudowy wraz z urządzeniami do oczyszczania wód deszczowych, ze szczególnym uwzględnieniem tras komunikacyjnych,
- wyposażenie oczyszczalni ścieków w punkty zlewnie.

Projektowane bądź modernizowane oczyszczalnie powinny zapewnić:

- wysoką efektywność oczyszczania, pozwalającą na odprowadzanie ścieków do rzeki o docelowej I klasie czystości wody,
- niezawodność eksploatacyjną,
- małą uciążliwość dla otoczenia oraz być przystosowane do etapowej realizacji i prawidłowej gospodarki osadami ściekowymi.

Aktualnie gmina sukcesywnie realizuje podane uprzednio zalecenia. Rozbudowywana jest sieć kanalizacyjna w mieście oraz sąsiednich miejscowościach. Przyjęta polityka jest uzasadniona ekonomicznie, gdyż pozwoli na uporządkowanie gospodarki ściekowej w miejscowościach o największej gęstości zaludnienia położonych przy rzece Jasiołce (dostarczającej wodę do ujęcia w Szczepańcowej obsługującego część miasta Krosna). Polityka ta jest również korzystna ekologicznie, gdyż po wykonaniu planowanych inwestycji zostaną odprowadzone do systemów kanalizacyjnych i oczyszczone ścieki społeczno-bytowe z obszaru, na którym zamieszkuje większość mieszkańców Gminy Dukla.

Realizacja przedstawionej polityki pozwoli na zgodne z zasadami ekorozwoju funkcjonowanie gminy, podniesie standard życia większości mieszkańców oraz atrakcyjność terenów przewidzianych do zainwestowania. Wyposażenie północnej części gminy w system kanalizacyjny będzie stymulowało rozwój gospodarczy tego obszaru.

Polityka gminy będzie dążyć do minimalizacji kosztów utrzymania i rozwoju systemów wodno-kanalizacyjnych.

GOSPODARKA ODPADAMI

Głównymi kierunkami w zakresie rozwiązania problemu zbierania, składowania i utylizacji odpadów będą:

- wdrożenie i konsekwentna realizacja programu segregacji odpadów komunalnych w miejscach ich powstawania (zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa, obiekty użyteczności publicznej, obiekty usługowe i drobnej wytwórczości, zlokalizowane w obrębie zabudowy mieszkaniowej),
- wspieranie organizacji systemu odzyskiwania surowców wtórnych i ich zagospodarowania oraz unieszkodliwiania odpadów uwzględniających potrzebę ograniczania ilości odpadów deponowanych na składowisku,
- sukcesywna likwidacja dzikich wysypisk śmieci na terenie gminy,
- stała kontrola sposobu składowania oraz wywozu z terenu gminy odpadów przemysłowych powstających w wyniku działalności gospodarczej podmiotów zlokalizowanych na terenie gminy.

Głównym zadaniem polityki w tym zakresie będzie wdrożenie systemów segregacji odpadów komunalnych w miejscach ich powstawania oraz odzyskiwania surowców wtórnych i ich zagospodarowania. Wymaga to w pierwszej fazie przeprowadzenia działań edukacyjnych, których celem będzie wskazanie zalet ich wprowadzenia i realizacji wśród społeczności lokalnej. Działania techniczne w tym zakresie spoczywać będą na instytucji, która zajmuje się okresowym wywożeniem posegregowanych odpadów na wysypisko oraz surowców wtórnych z terenu gminy. Gmina wspierać będzie te działania od strony organizacyjnej w zakresie informowania mieszkańców o terminach odbioru odpadów, sposobach ich segregacji oraz kontrolować je w zakresie ustalania poziomu kosztów ich wywozu. Pozostałymi działaniami organizowanymi przez gminę będą: sukcesywna likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy oraz okresowe zbiórki odpadów wielkogabarytowych i odpadów niebezpiecznych. Duży nacisk zostanie położony również na stałą kontrolę sposobu składowania oraz wywozu z terenu gminy odpadów przemysłowych. Działania w tym zakresie będą miały istotne znaczenie dla utrzymania i podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy, zarówno związanej z budownictwem mieszkaniowym, jak i działalnością gospodarczą, a także podnoszenia atrakcyjności turystycznej.

ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Najbardziej dynamiczne działania będą ukierunkowane na likwidację istniejących przyczyn niezadowalającego zaopatrzenia gminy w energię elektryczną. Przyczyny te można ogólnie określić mianem niedoinwestowania systemu elektroenergetycznego tej części Podkarpacia. Rozbudowa i modernizacja systemu elektroenergetycznego sprawi, że obecni i przyszli odbiorcy w gminie będą mieli możliwość uzyskania niezawodnych dostaw mocy i energii elektrycznej o obowiązujących standardach. Radykalna poprawa istniejącego stanu wymaga:

- powiększenia liczby źródeł energii elektrycznej zaopatrujących bezpośrednio gminę Dukla, i przybliżenie ich do odbiorców w gminie, co związane jest z budową stacji elektroenergetycznej 110 kV/SN (GPZ) Dukla – na wschód od miasta Dukli, na terenie miejscowości Cergowa;
- wzmocnienia systemu zasilania całego regionu poprzez budowę stacji elektroenergetycznych 110 kV/SN, w pobliskich gminach – Jaśliskach, Nowym Żmigrodzie i Komańczy;
- zagęszczenia pierścieni linii wysokiego napięcia zasilających gminę Dukla i południową część województwa podkarpackiego; w tym celu konieczna jest budowa linii 110 kV relacji:
  - Nowy Żmigród – Iwonicz (przez Gminę Dukla),
  - Dukla – Jaśliska;
- rozbudowy i modernizacji istniejącej sieci średnich napięć i niskiego napięcia łącznie z budową nowych stacji transformatorowo-rozdzielczych ŚN/0,4 kV, według planów modernizacji i remontów przedsiębiorstw sieciowych – „PGE Dystrybucja S.A. Od-

dział Rzeszów” i „Rejon Dystrybucji Energii Krosno” oraz w szczególności na wyodrębnionych w niniejszym studium terenach:

- kształtowania centrów miejscowości,
- kształtowania zabudowy o charakterze i standardzie miejskim (Dukla),
- rozwoju aktywności gospodarczej,
- rozwoju usług związanych z turystyką i rekreacją (przede wszystkim tereny planowanych wyciągów narciarskich),
- inwestycji publicznych,

a także na pozostałych terenach, stosownie do wzrostu poziomu zainwestowania.

~~[Ewentualny rozwój energetyki wykorzystującej energię wiatru przewidywany jest w strefach potencjalnego rozwoju energetyki odnawialnej na południowych stokach wzniesień na północ od Łęk Dukielskich, Równego i Jasionki. Celowość rozwoju tego rodzaju energetyki należy potwierdzić wynikami badań.]¹~~

Ponadto istnieją potencjalne możliwości uzyskiwania energii elektrycznej na bazie projektowanej zapory wodnej na rzece Jasiołce oraz w dużo mniejszej skali poprzez spiętrzenie (małe zbiorniki wodne) lokalnych cieków wodnych.

Poprawa stanu zaopatrzenia Gminy Dukla w energię elektryczną jest jednym z elementów działań ponadlokalnych, obejmujących problematykę reelektryfikacji gmin województwa podkarpackiego i została ujęta w zamierzeniach przedsięwzięcia sieciowych oraz potwierdzona w dotychczasowych opracowaniach na poziomie województwa. Mimo wymienionych, korzystnych uwarunkowań, samorząd gminy ma do odegrania doniosłą rolę na rzecz poprawy niskich standardów zaopatrzenia w energię elektryczną odbiorców w gminie.

Działania władz gminy w tym zakresie polegać będą na stworzeniu dogodnych warunków do budowy linii i obiektów elektroenergetycznych na terenie gminy i wymagać będą:

- pozostawienia wzdłuż istniejących i projektowanych napowietrznych linii elektroenergetycznych wolnego od zabudowy pasa terenu o szerokości:
  - 56 m – wzdłuż istniejącej linii 400 kV (po 28 m z każdej strony osi trasy linii wraz ze spełnieniem szczegółowych wymagań określonych w ustaleniach planów miejscowych sporządzonych dla tej linii),
  - 40 m – wzdłuż linii 110 kV (po 20 m z każdej strony osi trasy linii),
  - 16 m – wzdłuż linii 30 kV (po 8 m z każdej strony osi trasy linii),
  - 14 m – wzdłuż linii 15 kV (po 7 m z każdej strony osi trasy linii);
- lokalizowanie obiektów w obrębie powyżej wymienionych stref technicznych powinno być każdorazowo uzgadniane z przedsiębiorstwami sieciowymi:
  - Polskie Sieci Elektroenergetyczne w Radomiu (linia 400 kV),
  - PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów (linie 110 kV),

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

- Rejon Dystrybucji Energii Krosno (linie średnich napięć);
- utrzymania w przyszłości rezerw terenu, wyznaczonych w obowiązującym planie miejscowym, na stację elektroenergetyczną 110 kV/SN Dukla (w Cergowej), wraz rezerwami na wprowadzenie linii wysokiego i średniego napięcia do stacji i dróg dojazdowych do stacji;
- uwzględnienia w planach miejscowych rezerw terenu na projektowane linie średniego napięcia i stacje transformatorowo-rozdzielcze SN/0,4 kV i drogi dojazdowe do tych stacji;
- poinformowania lokalnych społeczności o roli projektowanych inwestycji w zaopatrzeniu gminy w energię elektryczną, w celu zminimalizowania ewentualnych konfliktów związanych z wyznaczaniem stref technicznych linii i obiektów elektroenergetyki;
- nadania priorytetu procedurom formalnym, związanym z inwestycjami elektroenergetyki.

Zgodnie z postanowieniami przepisów wykonawczych do Prawa energetycznego, inwestycje elektroenergetyczne, które zostaną objęte planami miejscowymi będą realizowane na koszt przedsiębiorstwa sieciowego. W przeciwnym razie zakres i finansowanie inwestycji będzie przedmiotem negocjacji, a następnie umowy.

W celu minimalizacji kosztów ponoszonych przez gminę na oświetlenie miejsc publicznych, ulic, placów i dróg znajdujących się na terenie gminy należy:

- wyłonić w drodze przetargu jeden lub kilka kompetentnych podmiotów gospodarczych, które zaoferują najkorzystniejsze techniczne i finansowe warunki:
  - sporządzenia planu i organizacji oświetlenia przy wykorzystaniu energooszczędnych źródeł światła,
  - realizacji tego planu,
  - eksploatacji oświetlenia;
- zarezerwować środki na te cele, z uwzględnieniem zwrotu – przez wojewodę – wydatków na oświetlenie dróg, dla których gmina nie jest zarządcą.

Aby ograniczyć niekorzystny wpływ elektroenergetycznych linii i obiektów napowietrznych na atrakcyjność krajobrazu i walory przyrodnicze gminy, a w szczególności na obszarach:

- kształtowania centrów poszczególnych miejscowości,
- kształtowania zabudowy o charakterze i standardzie miejskim,
- inwestycji publicznych,

oraz na pozostałych terenach, których walory estetyczne powinny być podkreślone, należy dążyć do wykonywania:

- sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia w wersji kablowej (dopuszcza się budowę linii napowietrznych),
- stacji transformatorowo-rozdzielczych SN/0,4 kV w wersji wewnętrznej (dopuszcza się budowę stacji transformatorowych słupowych).

~~[Aby rozstrzygnąć celowość wykorzystania źródła energii odnawialnej, jakim jest energia wiatru, należy przeprowadzić co najmniej roczny cykl badań prędkości wiatru w strefach potencjalnego rozwoju energetyki odnawialnej.~~

~~W sytuacji, gdy wyniki badań i analiza ekonomiczna wykażą zasadność rozwoju energetyki bazującej na elektrowniach wiatrowych, podjąć działania zmierzające do wykorzystania tego ekologicznego źródła energii.~~

~~Dla potrzeb elektrowni wiatrowych niezbędna jest rezerwa terenu. Orientacyjny rozmiar strefy technicznej, wokół pojedynczego masztu z wirnikiem wynosi około 300 m. Strefa techniczna powinna pozostać niezabudowana.]¹~~

ZAOPATRZENIE W GAZ

Tereny gminy charakteryzują się bardzo zróżnicowaną gęstością zaludnienia, stosunkowo dużą w północnej części gminy i niewielką w południowej. Na południu gminy przeważa też zabudowa rozproszona. Wymienione uwarunkowania determinują kierunki rozwoju sieci gazociągów.

Bardzo dobrze rozwinięta sieć gazociągów w północnej części gminy wymaga stopniowego, dalszego uzupełniania, rozbudowy i modernizacji w celu zapewnienia dostaw gazu sieciowego:

- na obszary już zainwestowane, lecz jeszcze nadal pozbawione gazu sieciowego;
- na obszary, na których pojawi się zapotrzebowanie na gaz wraz z rozwojem przestrzennym i wzrostem aktywności gospodarczej gminy, będą to przede wszystkim obszary:
  - kształtowania centrów miejscowości,
  - kształtowania zabudowy o charakterze i standardzie miejskim,
  - rozwoju aktywności gospodarczej,
  - infrastruktury technicznej,
  - inwestycji publicznych,
  - rozwoju usług związanych z turystyką i rekreacją,a także pozostałe obszary północnej części gminy, w miarę wzrostu poziomu zainwestowania.

Możliwości rozwoju sieci gazociągów w południowej części gminy są ograniczone. Nakłady na gazyfikację terenów o rozproszonej zabudowie i małej gęstości zaludnienia są relatywnie duże i nie przynoszą oczekiwanych efektów ekonomicznych dostawcy gazu. Czynniki te sprawiają, że obecna, południowa granica zasięgu sieci wyznaczona jest następującymi miejscowościami objętymi dostawami gazu sieciowego: Iwla, Teodorówka, Lipowica, Jasionka.

Rozwój sieci gazowej w południowej części gminy będzie w perspektywie ukierunkowany

---

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

na tereny wzmożonej aktywności gospodarczej i przewidywanego wzrostu zainwestowania – przede wszystkim usytuowane wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego Dukla – Barwinek. Na terenach o rozproszonej zabudowie odbiorcy będą nadal korzystali z gazu dostarczanego w butlach.

Polityka władz gminy polegać będzie na:

- kontynuacji dotychczasowych, efektywnych działań, dzięki którym mieszkańcy północnych obszarów Gminy Dukla posiadają możliwość korzystania z dostaw gazu sieciowego;
- koncentracji tych działań na obszarach nie objętych dotąd siecią gazową.

Powyższe działania to przede wszystkim współpraca z przedsiębiorstwami sieciowymi, planującymi dalszą gazyfikację gminy.

Instrumentem realizacji polityki w tym zakresie będą plany miejscowe, w których będą rezerwowane tereny na gazociągi i stacje gazowe wraz z ich strefami technicznymi, wymaganymi obowiązującymi przepisami:

- orientacyjna szerokość strefy technicznej wzdłuż gazociągu wysokoprężnego, zależna od warunków technicznych (rodzaju zabudowy w sąsiedztwie gazociągu, parametrów gazociągu i podawanego gazu), wynosi 100 m (po 50 m z każdej strony osi gazociągu);
- gazociąg średnioprężny nie stwarza istotnych uwarunkowań przestrzennych. Wymagana odległość podstawowa tych gazociągów np. od budynków wynosi 1,5 m.

W ramach prowadzonych modernizacji sieci, na terenie gminy utrzymany zostanie tylko odcinek gazociągu wysokoprężnego Miejsce Piastowe – Równe, natomiast pozostały odcinek obecnego gazociągu wysokoprężnego Równe – Sulistrowa zostanie przekształcony w gazociąg średnioprężny.

Ponadto na terenie gminy istnieją potencjalne możliwości poszukiwania, rozpoznawania i ewentualnej eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Przy założeniu, że stanowią one będą dodatkowe źródło zaopatrzenia gminy w gaz działania władz gminy będą skierowane na wspieranie jednostek poszukiwawczych, dokumentujących i w przyszłości eksploatujących udokumentowane złoża.

TELEKOMUNIKACJA

Realizacja głównych celów rozwoju infrastruktury telekomunikacji, którymi są:

- osiągnięcie współczesnych, europejskich standardów dostępu do usług telekomunikacji, niezawodności, jakości i prędkości transmisji (w tym także transmisji cyfrowych), czasu potrzebnego na przyłączenie nowego abonenta do sieci telekomunikacyjnej;
- ograniczenie do niezbędnego minimum niekorzystnego wpływu napowietrznych linii telekomunikacji przewodowej i wież stacji radiowych telefonii bezprzewodowej na atrakcyjność krajobrazu gminy;

będzie wymagała działań:

- na rzecz kontynuacji dotychczasowego tempa rozwoju infrastruktury telekomunikacji – we wszystkich strefach osadniczych;
- związanych z osłabieniem negatywnego oddziaływania linii i obiektów telekomunikacji na atrakcyjność krajobrazu na obszarach:
  - kształtowania centrów poszczególnych miejscowości,
  - kształtowania zabudowy o charakterze i standardzie miejskim,
  - inwestycji publicznych;

oraz na pozostałych terenach, których walory estetyczne powinny być podkreślone.

Dalszy rozwój infrastruktury telekomunikacji powinien zapewnić:

- dostęp do usług telekomunikacji o współczesnych europejskich standardach każdemu mieszkańcowi gminy, wyrażającemu taką potrzebę;
- ochronę krajobrazu gminy.

Polityka władz samorządowych będzie polegała na:

- podtrzymaniu we wszystkich strefach osadniczych obecnych, skutecznych działań, które zapewniły wysoką dynamikę przyrostu liczby abonentów telefonii przewodowej – utrzymanie dotychczasowego trendu zapewni osiągnięcie europejskich wskaźników gęstości abonentów w okresie kilku lat;
- dalszym ukierunkowywaniu tych działań na obszary, których mieszkańcy mają ograniczony dostęp do usług telekomunikacyjnych;
- ustanowieniu ograniczeń mających na celu ochronę krajobrazu.

Do realizacji polityki przestrzennej w zakresie infrastruktury telekomunikacji wystarczające są istniejące instrumenty, którymi dysponują władze gminy.

Aby ułatwić realizację przedsięwzięć telekomunikacyjnych zmierzających do rozwoju systemu należy skrócić – do niezbędnego minimum – procedury formalne, wymagane obowiązującymi przepisami prawa przy prowadzeniu procesów inwestycyjnych.

Instrumentem umożliwiającym ochronę krajobrazu – oprócz ustaleń planu miejscowego – są oceny oddziaływania na środowisko, wymagane przy budowie telekomunikacyjnych stacji radiowych o mocy wyższej od 10 W i radiolinii. Oceny oddziaływania na środowisko tych obiektów powinny uwzględniać również aspekt ochrony krajobrazu, w tym stwierdzenie o zgodności planowanej inwestycji z ustaleniami planu miejscowego.

Uchwalane przez gminę plany miejscowe, w zakresie związanym z infrastrukturą telekomunikacji, powinny zawierać ustalenia dotyczące:

- stref technicznych stacji radiowych, w tym radiolinii;
- rezerw terenu dla obiektów telekomunikacji, które będą potrzebne dla rozwoju systemów;
- prowadzenia – w miarę technicznych możliwości – linii telekomunikacyjnych wzdłuż ciągów dróg i ulic;
- na terenach, na których wymagana jest ochrona krajobrazu:
  - budowy nowych linii w wykonaniu kablowym oraz wymianie istniejących linii napowietrznych na kablowe w ramach prowadzonych modernizacji,

- zakazu sytuowania na tych terenach obiektów telekomunikacji (wież i masztów), tworzących silnie eksponowane dominanty.

Czynnikiem szczególnie sprzyjającym rozwojowi usług telekomunikacji jest działanie operatorów tych sieci w warunkach wolnorynkowych.

4.6. Polityka wyposażenia gminy w infrastrukturę społeczną

Celem tej polityki jest podniesienie standardów wyposażenia gminy w podstawowe usługi publiczne, rozbudowa systemu infrastruktury społecznej w dostosowaniu do nowych potrzeb związanych z zachodzącymi zmianami społecznymi oraz zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do świadczonych w tym zakresie usług.

Działania jakie podejmować powinna gmina koncentrować się będą w następujących sferach:

- oświaty i wychowania,
- kultury,
- ochrony zdrowia i pomocy społecznej,
- rozwoju kultury fizycznej i sportu.

POLITYKA Z ZAKRESIE OŚWIATY I WYCHOWANIA

Celem polityki w zakresie oświaty i wychowania jest wykształcenie społeczeństwa na ludzi otwartych, przygotowanych do samodzielnego funkcjonowania, zaradnych, posiadających wszechstronne co najmniej ogólne wykształcenie, zwiększające szansę na znalezienie w przyszłości zatrudnienia lub bycie pracodawcą.

Realizacja powyższych celów wymaga m.in.:

- utrzymania szkoły średniej (Liceum Ogólnokształcącego) w Dukli,
- dostosowania istniejącej bazy oświatowej do nowych potrzeb wynikających ze zmian w systemie oświaty,
- zapewnienia kadrze nauczycielskiej możliwości stałego dokształcania się,
- zapewnienia dostępności komunikacyjnej szkół (m.in. przez organizowanie dojazdów),
- stałej modernizacji i uzupełniania wyposażania szkół w nowoczesny sprzęt dydaktyczny,
- organizowania jak najbardziej zróżnicowanych zajęć pozalekcyjnych, ponadprogramowych pozwalających na rozwijanie zainteresowań uczniów,
- likwidacji dysproporcji w zakresie bazy dydaktycznej w poszczególnych szkołach,
- tworzenia w oparciu o bazę szkolną zajęć (kursów) ogólnie dostępnych, mających na celu zapewnienie możliwości stałego podnoszenia poziomu wykształcenia całej społeczności gminy,

- stworzenia programu modernizacji obiektów oświatowych pozwalającego na adaptację obiektów do potrzeb wynikających ze zmieniających się uwarunkowań demograficznych,
- stworzenia systemu pomocy dla młodzieży uzdolnionej umożliwiającego podjęcie studiów na wyższych uczelniach.

POLITYKA W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI DO DÓBR KULTURY

Celem tej polityki jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do szeroko pojętych zasobów kultury. Wśród działań, które podjąć powinna gmina w tym zakresie pierwszoplanowe znaczenie mają:

- upowszechnianie kultury w sposób umożliwiający dostęp wszystkim mieszkańcom gminy (internet, multimedia),
- prowadzenie bibliotek – pożądanym poziomem jest ilość 3-4 woluminów/mieszkańca,
- nawiązywanie kontaktów i współpraca ze stowarzyszeniami społeczno-kulturalnymi,
- dofinansowywanie domów kultury, klubów wiejskich etc.,
- popularyzacja imprez kulturalnych,
- współpraca z instytucjami kulturalnymi (teatrami, chórami, orkiestrami, zespołami szkolnymi itp.) z poza gminy,
- wypracowywanie (głównie wśród młodzieży szkolnej) potrzeby rozwijania swoich zainteresowań kulturalnych,
- stałe uzupełnianie księgozbiorów szkolnych o nowe pozycje z literatury popularno-naukowej, wiedzy o świecie, nowoczesnej techniki, wydawnictw albumowych, literatury klasycznej,
- organizowanie różnorodnych konkursów szkolnych i międzyszkolnych zarówno z zakresu tzw. wiedzy szkolnej jak i bardziej ogólnej.

POLITYKA OCHRONY ZDROWIA I POMOCY SPOŁECZNEJ

Celem polityki jest stała poprawa jakości dostępności usług z zakresu służby zdrowia i pomocy społecznej, stworzenie warunków do czynnego włączenia się w życie gminy osób o ograniczonej sprawności, bezrobotnych, osób o najniższych dochodach.

Standard proponowanych obecnie usług w tym zakresie powoduje, że dla realizacji powyższego celu działania gminy skupiać się będą głównie na tym by:

- docelowo zwiększyć ilość personelu medycznego w ośrodkach zdrowia,
- zapewnić opiekę zdrowotną w szkołach i przedszkolach poprzez zorganizowanie gabinetów lekarskich lub przynajmniej opieki pielęgniarskiej,
- rozwijać instytucję lekarza domowego,

- zmodernizować obiekty zdrowia w celu wyeliminowania barier architektonicznych utrudniających swobodne poruszanie się – zarówno pacjentom jak i personelowi,
- zapewnić pomoc socjalną dla najuboższych,
- propagować tzw. zdrowy styl życia,
- aktywizować bezrobotnych, organizować szkolenia i kursy pozwalające im na naukę poszukiwanych obecnie zawodów,
- uruchomić małe domy pomocy społecznej, generujące równocześnie nowe miejsca pracy,
- współpracować z organizacjami pozarządowymi.

POLITYKA ROZWOJU KULTURY FIZYCZNEJ I SPORTU

Celem tej polityki jest zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do urządzeń i obiektów sportowych, możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu oraz poprawa stanu zdrowia mieszkańców.

Dla realizacji powyższego celu gmina powinna:

- współpracować z klubami sportowymi,
- propagować działania na rzecz promocji kultury fizycznej i sportu,
- organizować ogólnodostępne (masowe) imprezy sportowe,
- wyposażać w obiekty sportowe (sale gimnastycznej, boiska, korty),
- dofinansowywać zajęcia sportowe dla mieszkańców gminy organizowane w szkołach poza godzinami lekcyjnymi,
- organizować współzawodnictwo sportowe pomiędzy szkołami (miejscowościami),
- wytyczyć i wybudować ścieżki rowerowe (o różnym stopniu trudności),
- promować rozwój tanich dyscyplin sportowych (tenis stołowy, siatkówka, koszykówka itp.).

4.7. Polityka gospodarowania mieniem komunalnym

Celem polityki jest stworzenie korzystnych warunków dla inwestowania, szczególnie w zakresie różnorodnych form turystyki jak i również służących tworzeniu nowych miejsc pracy poza nią oraz umożliwienie prowadzenia aktywnych działań (kupno, sprzedaż, zamiana gruntów) stymulujących budownictwo mieszkaniowe oraz zmierzających do realizacji zadań publicznych.

Głównymi działaniami w ramach niniejszej polityki będą:

- podjęcie działań organizacyjnych służących sprawnemu pozyskiwaniu gruntów przez gminę;
- tworzenie zasobu mienia komunalnego (głównie poprzez procesy komunalizacji gruntów, a także w uzasadnionych przypadkach poprzez kupno gruntów na terenach:
  - przeznaczonych pod inwestycje publiczne,

- wyznaczonych pod skoncentrowaną działalność inwestycyjną (scalenia gruntów),
- potencjalnego rozwoju obiektów i urządzeń z zakresu turystyki,
- o strategicznym znaczeniu dla rozwoju gminy;
- określenie jednolitych i jasnych zasad dysponowania terenami mienia komunalnego, w tym kontroli i egzekucji terminowości opłat za korzystanie z mienia gminy;
- określanie przy przetargach, a następnie egzekwowanie zgodnego z przeznaczeniem terminowego zagospodarowania i wykorzystania nieruchomości komunalnych (zarówno gruntowych jak i lokalowych);
- różnicowanie warunków finansowych korzystania z gruntów już zainwestowanych w celu wprowadzania pożądanych zmian w istniejącym zagospodarowaniu terenu;
- opracowanie programu ulg i zwolnień od podatków w wybranych obszarach gminy dla inwestorów spełniających kryteria zgodności projektowanego zainwestowania z polityką przestrzenną gminy:
  - realizacja inwestycji podnoszących prestiż gminy oraz jej wizerunek,
  - realizacja przedsięwzięć z zakresu wysokich technologii oraz nie powodujących szkodliwego oddziaływania na środowisko,
  - działalność inwestycyjna służąca intensyfikacji wzrostu gospodarczego gminy oraz stwarzająca możliwości poprawy warunków życia mieszkańców, w tym tworząca nowe miejsca pracy,
  - rozbudowa lokalnych systemów infrastruktury technicznej i komunikacji.

Ważnym elementem polityki gruntami będzie opracowanie programu gospodarki gruntami racjonalizującego działania samorządu lokalnego w tej sferze działalności.

4.8. Polityka rozwoju turystyki

Mając na uwadze zawarty w celu głównym trwały, systematyczny wzrost standardów życia, pracy i wypoczynku mieszkańców gminy i jej gości, w oparciu o między innymi unikalne możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki ustala się politykę rozwoju turystyki. Głównym celem tej polityki jest tworzenie warunków dla mieszkańców gminy, inwestorów lokalnych oraz inwestorów zewnętrznych do rozwijania i modernizacji istniejącej bazy turystycznej, która stanie się w przyszłości jednym z głównych źródeł dochodów społeczności lokalnej oraz budżetu gminy.

Za cele operacyjne w tej dziedzinie uznaje się:

- wzrost znaczenia turystyki w gospodarce gminy,
- wzrost zatrudnienia i dochodów budżetu gminy i mieszkańców w sektorze turystyki i w branżach bezpośrednio lub pośrednio związanych z obsługą przyjezdnych,
- podniesienie jakości oferowanego produktu turystycznego,
- wydłużenie pobytu turystów i zwiększenie ich wydatków,

- rozszerzenie oferty turystycznej poprzez wprowadzanie nowych produktów turystycznych (np. turystyki pielgrzymkowo-rekreacyjnej).

W toku działań zmierzających do realizacji powyższych celów za szczególnie ważne uznaje się:

- zachowanie i ochronę wartości przyrodniczych gminy,
- zachowanie cech autentyczności i odrębności krajobrazu kulturowego,
- podtrzymywanie i rozwijanie istniejących więzi społecznych na terenie gminy.

Za główne działania mające na uwadze realizację przyjętych celów uznaje się:

- dążenie do poprawy dostępności komunikacyjnej gminy z zewnątrz oraz poszczególnych terenów i obiektów „turystycznych” na terenie gminy poprzez rozwój infrastruktury drogowej,
- poprawę warunków obsługi tranzytowego ruchu turystycznego i towarowego (w tym drogowe przejście graniczne w Barwinku),
- rozwój infrastruktury technicznej, komunalnej i społecznej, szczególnie na obszarach wskazanych do rozwoju różnorodnych form turystyki,
- poprawę i rozpowszechnianie wizerunku gminy w zakresie walorów turystycznych, estetyki terenów osiedleńczych, stanu sanitarnego powietrza i wód, bezpieczeństwa i warunków pobytu przyjezdnych,
- podnoszenie i eksponowanie ekologicznej jakości produktu turystycznego,
- organizację informacji turystycznej przy wykorzystaniu nowoczesnych technik przesyłania i udostępniania danych,
- pomoc w organizowaniu kampanii promocyjnych oraz szkoleniu kadr dla obsługi turystyki,
- tworzenie systemu zachęt administracyjnych, finansowych (podatki i opłaty lokalne), prawnych i organizacyjnych służących rozwojowi poszczególnych form turystyki na wybranych terenach,
- włączanie społeczności lokalnych w przedsięwzięcia turystyczne i infrastrukturalne.

Mając na uwadze różnorodność unikalnych warunków dla rozwoju turystyki na terenie gminy za jednakowo ważne uznaje się zimowe i letnie pobyty wypoczynkowo-rekreacyjne, jak również pobyty sobotnio-niedzielne i obsługę tranzytowego ruchu turystycznego i towarowego. Ma to na celu aktywizację w tym zakresie jak największych obszarów gminy, w jak najdłuższym okresie czasu. Za szczególnie istotne uznaje się tworzenie możliwości dla komplementarnego rozwoju usług turystycznych na terenach predystynowanych do zimowych i letnich form rekreacji i wypoczynku. Ponadto prowadząc działania zmierzające do aktywizacji i rozwoju powyższych produktów turystycznych i rozwijając bazę turystyczną na terenie gminy uwzględnione zostaną inne formy turystyki, w tym wędrówki po szlakach turystycznych, turystyka kulturowa (religijna i etniczna), zwiedzanie miejscowości i zabytków kultury, pobyty kolonijne (w tym „zielone szkoły”). W miarę zapotrzebowania i możliwości rozwoju w polu zainteresowania pozostaną rów-

niez pobyty i konferencje służbowe, pobyty biznesowe, pobyty myśliwskie, imprezy kulturalne i sportowe.

Letnie pobyty wypoczynkowo-rekreacyjne obejmują zorganizowane i indywidualne pobyty w obiektach wypoczynkowo-rekreacyjnych oraz pobyty w gospodarstwach agroturystycznych. Za szczególnie istotną dla rozwoju powyższych form turystyki uznaje się decyzję o lokalizacji i jak najszybszej realizacji wodnego zbiornika retencyjnego o dodatkowej funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej na rzece Jasiołce w miejscowości Trzciana. Do czasu realizacji zbiornika wodnego dopuszcza się tymczasowe wykorzystanie walorów wypoczynkowo-rekreacyjnych rzeki Jasiołki w obrębie jego proponowanego zasięgu, szczególnie w miejscowości Trzciana, w oparciu o obiekty tymczasowe. Za predystynowane do rozwoju letniej pobytovej bazy wypoczynkowo-rekreacyjnej uznaje się ponadto miejscowości Dukla, Jaśliska, Cergowa, Lipowica, Jasionka, Tylawa i Olchowiec. W Olchowcu zakłada się rozwój bazy turystyki kwalifikowanej, której celem będzie udostępnienie atrakcji turystycznych Magurskiego Parku Narodowego.

Miejscowości najbardziej predysponowane do rozwoju agroturystyki to Chyrowa, Mszana, Zawadka Rymanowska, Zyndranowa. Należy rozważyć rewitalizację, poprzez lokowanie gospodarstw agroturystycznych, stadnin koni (w połączeniu z ośrodkami hipoterapii) już wyludnionych lub wyludniających się miejscowości takich jak Ropianka. Szczególną uwagę należy zwrócić także na tereny byłych i istniejących baz Państwowych Gospodarstw Rolnych ze szczególnym wykorzystaniem ich jako baz dydaktyczno-naukowych, z zapleczem noclegowym i gastronomicznym na potrzeby wyższych uczelni z terenu całego kraju. Dotyczy to szczególnie miejscowości Mszana i Zawadka Rymanowska. W tym celu należy w porozumieniu z Agencją Własności Rolnej Skarbu Państwa przygotować oferty takich terenów i rozpowszechnić je w środowisku naukowym. Na ich terenie prowadzone będą działania w szczególny sposób preferujące możliwości rozwoju agroturystyki zmierzające do podniesienia standardu warunków zamieszkania i pobytu w gospodarstwach rolnych i poprawy wyposażenia w indywidualne lub zbiorowe (tam gdzie będzie to ekonomicznie uzasadnione) systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Zimowe pobyty wypoczynkowo-rekreacyjne obejmują w głównej mierze pobyty związane z uprawianiem narciarstwa zjazdowego i narciarstwa śladowego. Terenami najbardziej predystynowanymi do rozwoju bazy turystycznej służącej narciarstwu zjazdowemu uznaje się:

- zachodnie i północno-zachodnie zbocze góry Chyrowej oraz wschodnie i północno-wschodnie zbocze góry Dania w Chyrowej i Iwli,
- północne zbocze góry Cergowa w Jasionce.

Aktywizacja tych terenów w dziedzinie narciarstwa zjazdowego wymaga:

- realizacji wyciągów narciarskich,
- budowy turystycznej bazy pobytovej,
- infrastruktury parkingowej, gastronomicznej i służącej naśnieżaniu stoków narciarskich.

Należy także rozważyć nawiązanie współpracy z gminami o podobnym charakterze jak Dukla w państwach alpejskich w celu uzyskania doświadczeń w realizacji tego typu przedsięwzięć. Ułatwi to opracowywanie programów rozwoju tych terenów i projektów wykonalności przedsięwzięć z zakresu infrastruktury narciarskiej dla uzyskania większych możliwości pozyskania funduszy z Unii Europejskiej. Uznaje się za celowe rozwinięcie zapoczątkowanej współpracy z gminą Bourg-St-Maurice we Francji.

Narciarstwo śladowe powinno się rozwijać w oparciu o przydatne do tego celu szlaki turystyczne. Wymagać ono będzie utrzymania w okresie zimowym w stanie umożliwiającym bezpieczne uprawianie turystyki narciarskiej (usuwanie wiatrołomów i innych przeszkód z tras, oznakowanie szlaków widoczne w okresie zimowym). W miarę potrzeby możliwe będzie urządzenie odrębnych tras narciarskich turystycznych i biegowych.

Dla celów narciarstwa śladowego służyć będzie ta sama ogólnodostępna całoroczna baza noclegowa i gastronomiczna, wykorzystywana przez pozostałe formy turystyki.

Pobyty sobotnio-niedzielne największe szanse rozwoju mają w oparciu o atrakcje przyrodnicze rezerwatów przyrody i kulturowe w miejscowości Dukla. Oferta taka powinna być skierowana głównie do mieszkańców województwa podkarpackiego i poprzez promocję atrakcji gminy, które w czasie jednego lub dwóch dni można zobaczyć, przyciągać przyjezdnych. W celu udostępnienia ww. atrakcji należy urządzić w miejscach do tego pre-dysponowanych parkingi oraz oznaczyć trasy dojścia do nich.

Obsługa tranzytowego ruchu turystycznego i towarowego odbywać się będzie głównie wzdłuż ciągu drogowego z Dukli w kierunku przejścia drogowego w Barwinku.

W tym celu w wyznaczonej strefie dozwolona będzie lokalizacja obiektów i urządzeń służących obsłudze takiego ruchu (parkingi, zajazdy, motele, baza gastronomiczna, stacje paliw). Szczególną uwagę należy zwrócić na ograniczenie szkodliwego ich oddziaływania w stosunku do zabudowy mieszkaniowej i środowiska przyrodniczego.

Wędrówki po trasach turystycznych będą się odbywać w oparciu o oznakowane szlaki turystyczne:

- żółty; Chyrowa – Dukla – Cergowa – Zawadka Rymanowska – Tylawa,
- czerwony; Chyrowa – Trzciana – Cergowa – Jasionka,
- zielony; Trzciana – Tylawa – Zyndranowa – Barwinek,
- żółty; Tylawa – Olchowiec,
- niebieski; Olchowiec – Barwinek,
- czarny; odgałęzienie od niebieskiego do schroniska w Zyndranowej.

Oprócz wędrówek pieszych wybrane szlaki turystyczne wykorzystywane będą również do turystyki konnej i rowerowej.

Turystyka kulturowa

- religijna; w oparciu o kult św. Jana z Dukli. Oznakowany zostanie specjalny „szlak kontemplacyjny” z Dukli, szlakiem turystycznym żółtym a następnie czerwonym do Pustelni św. Jana z Dukli, dalej szlakiem turystycznym czerwonym na Górę Cergowa i następnie szlakiem turystycznym żółtym przez Cergową do Dukli. Na Górze

Cergowej i na Górze Kramionki zostaną utworzone i urządzone „leśne parki kontemplacyjne”. W Dukli należy zrealizować centrum pielgrzymkowe. Za szczególnie uzasadnione uznaje się utworzenie w porozumieniu z innymi gminami, na terenie których znajdują się ośrodki kultu religijnego takimi jak Dębowiec, Tarnowiec, Komańcza, Cisna, regionalnej trasy pielgrzymkowej,

- etniczna; w oparciu o zabytki kultury łemkowskiej i żydowskiej. Związana ona będzie z miejscowościami, w których mieszczą się zabytkowe cerkwie; szczególnie w Chyrowej, Olchowcu, Trzcianie, Tylawie i Zawadce Rymanowskiej. Także Dukla jako miejsce lokalizacji zabytkowej synagogi będzie miała w tej formie turystyki istotne znaczenie. Należy w tym celu wyznaczyć i oznakować specjalne trasy turystyczne (piesze, rowerowe i samochodowe) łączące te zabytki z miejscami kultu religii chrześcijańskiej.

Spośród pozostałych form turystyki dużą uwagę należy poświęcić turystyce związanej z imprezami kulturalnymi i sportowymi. Mając na względzie przenikanie się na terenie gminy trzech kultur; chrześcijańskiej, prawosławnej i żydowskiej uzasadnione jest rozważenie organizacji imprez kulturalnych prezentujących ich dorobek artystyczny. Służyć temu celowi mogłoby wybudowanie amfiteatru z zapleczem technicznym do organizacji imprez w okresie letnim. W wypadku szerokiego ich rozpropagowania rozważenia wymagałaby budowa hali widowiskowo-sportowej. Turystyka związana z imprezami sportowymi mogłaby się rozwijać w okresie zimowym w oparciu o zawody narciarskie organizowane w projektowanych stacjach sportów zimowych oraz na ciągach urządzanych tras biegowych. W okresie letnim mogą być organizowane imprezy sportowe w takich dyscyplinach jak kolarstwo górskie, lotniarstwo, biegi na orientację i sporty wodne w przypadku realizacji zbiornika wodnego w Trzcianie.

4.9. Polityka zewnętrzna gminy

Mając na uwadze wykorzystanie szans wynikających z położenia gminy w Euroregionie Karpackim oraz na terenach o wybitnych walorach przyrodniczych w skali międzynarodowej i krajowej (w sąsiedztwie pierwszego w świecie Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”), a także w ciągu drogi krajowej nr 9 (S-19) do najistotniejszego przejścia granicznego w tym rejonie (w Barwinku), władze gminy będą prowadziły aktywną politykę zewnętrzną, której głównymi celami będą:

- wzmocnienie pozycji gminy w strukturze Euroregionu Karpackiego jako animatora szeregu ważnych przedsięwzięć istotnych z punktu widzenia funkcjonowania i rozwoju tej części Euroregionu,
- wzrost współpracy transgranicznej z gminami słowackimi, szczególnie w zakresie przygotowania i opracowania wspólnych projektów rozwoju i aktywizacji turystyki w tym regionie oraz poprawy dostępności transportowej i wyposażenia w infrastrukturę techniczną,

- ustalenie i jak najszybsza realizacja ważnych z punktu widzenia krajowego i regionalnego przedsięwzięć w zakresie transportu (modernizacja i przebudowa drogi krajowej nr 9; budowa drogi ekspresowej S-19) oraz gospodarki wodnej (zbiornik retencyjny w miejscowości Trzciana), mających także istotne znaczenie dla aktywizacji i rozwoju turystyki, a przez to podniesienie dochodów i warunków życia mieszkańców.

Głównymi działaniami zmierzającymi do realizacji przyjętych celów będą:

- w zakresie wzmocnienia pozycji gminy w Euroregionie Karpackim:
  - przygotowanie i opracowanie we współpracy ze środowiskiem naukowym Małopolski i Podkarpacia oraz zainteresowanymi gminami wniosków do władz Euroregionu Karpackim, a po ich zaakceptowaniu przez komisje robocze Rady Euroregionu, do instytucji Unii Europejskiej o finansowanie opracowania i wdrożenia programów dotyczących:
    - rozwoju infrastruktury granicznej, w tym rozbudowa i modernizacja przejścia granicznego w Barwinku,
    - poprawy warunków obsługi tranzytowego ruchu turystycznego i towarowego w relacjach transgranicznych, w tym na trasie krajowej nr 9 (S-19) Rzeszów – Dukla – Barwinek (granica państwa) – Presov – Koszyce – Miskolc,
    - doinwestowania w infrastrukturę turystyczną (parkingi, urządzone miejsca wypoczynkowe, punkty widokowe, usługi gastronomiczne) istniejącej, turystycznej „Drogi Karpackiej”, w tym szczególnie na odcinku przebiegającym przez gminę,
    - restrukturyzacji rolnictwa szczególnie w zakresie przekształceń wielkoobszarowych gospodarstw rolnych (dawnych PGR-ów) oraz wykorzystywania ich infrastruktury dla celów tworzenia baz i ośrodków dydaktyczno-naukowych wyższych uczelni,
    - aktywizacji turystycznej terenów wiejskich (agroturystyka), podnoszenie standardu bazy turystycznej oraz wzmocnienie promocji i marketingu usług turystycznych,
  - organizacja i aktywny udział w imprezach organizowanych przez Euroregion Karpacki (targi, konferencje, współpraca z organizacjami międzynarodowymi),
  - włączanie się w programy rozwojowe generowane przez Euroregion Karpacki w zakresie rozwoju regionalnego, turystyki, wymiany handlowej i gospodarczej,
  - nawiązanie ścisłej współpracy z komisjami roboczymi Euroregionu Karpackiego, w tym głównie z:
    - komisją do spraw ochrony środowiska i turystyki,
    - komisją do spraw infrastruktury społecznej,

- komisją do spraw wymiany handlowej;
- w zakresie wzrostu współpracy transgranicznej z gminami słowackimi:
  - zacieśnianie kontaktów już nawiązanych z gminami Svidník, Ladomirova, Czertyžne, Hanušowce oraz nawiązywanie nowej współpracy służącej przygotowaniu i opracowaniu wspólnych programów dla:
    - realizacji bazy i urzędzeń turystycznych obsługujących przygraniczny ruch turystyczny,
    - wymiany doświadczeń w rozwiązywaniu problemów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, składowania i utylizacji odpadów, aktywizacji ekonomicznej obszarów wiejskich, promocji gmin na forum Euroregionu Karpackiego,
    - zwiększania współpracy przedsiębiorstw handlowych i organizacji gospodarczych,
    - poznawania dorobku kulturalnego i poszerzania indywidualnych kontaktów mieszkańców miejscowości przygranicznych,
  - utworzenie związku gmin przygranicznych Beskidu Niskiego w celu nawiązania współpracy z podobnym związkiem po stronie słowackiej, której celem będzie:
    - umocnienie znaczenia obszaru transgranicznego w strukturze Euroregionu Karpackiego,
    - opracowanie i wdrożenie wspólnego programu aktywizacji gospodarczej oraz uzyskanie środków z funduszy Euroregionu Karpackiego (w tym głównie z „Fundacji Karpackiej”) oraz z funduszy Unii Europejskiej, na zmniejszanie dysproporcji w zakresie warunków życia mieszkańców, w stosunku do innych funkcjonujących euroregionów;
- w zakresie ustalenia i jak najszybszej realizacji ważnych z punktu widzenia krajowego i regionalnego przedsięwzięć w zakresie transportu oraz gospodarki wodnej:
  - wystąpienie do władz rządowych i samorządowych województwa podkarpackiego o jak najszybsze rozpoczęcie inwestycji dotyczących budowy drogi ekspresowej S-19 oraz budowy zbiornika retencyjnego na rzece Jasiołce w miejscowości Trzciana, a także modernizacji i rozbudowy przejścia granicznego w Barwinku,
  - kreowanie lobbingu skierowanego na jak najszybsze rozpoczęcie wyżej wymienionych inwestycji, szczególnie na wykup terenów dla jednoznacznego określenia sytuacji prawno-własnościowej właścicieli gruntów na terenach przeznaczonych pod te inwestycje.

5. INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO

Na terenie Gminy Dukła przewiduje się realizację wymienionych poniżej inwestycji celu publicznego. Lista ta może być modyfikowana w związku z pojawieniem się nowych potrzeb oraz nowych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym:

- Budowa drogi ekspresowej S-19 relacji Kuźnica Białostocka – Białystok – Rzeszów – Barwinek, co może być związane z wytyczeniem ostatecznego przebiegu tej drogi przez teren gminy.
- Modernizacja drogi krajowej nr 9 Radom – Rzeszów – Barwinek.
- Modernizacja dróg wojewódzkich:
  - nr 897, relacji Tylawa – Wołosate;
  - nr 993, relacji Gorlice – Dukła.
- Budowa zbiornika retencyjnego Dukła - Trzciana.
- Budowa linii światłowodowej relacji Iwonicz – Rymanów – Jaśliska – Komańcza.
- Budowa linii elektroenergetycznej 110 kV „Nowy Żmigród – Iwonicz (przez Gminę Dukła)”.
- Budowa linii elektroenergetycznej 110 kV „Dukła – Jaśliska”.
- Budowa stacji elektroenergetycznej 110/SN GPZ „Dukła.

Inwestycje o znaczeniu lokalnym:

- Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy.
- Budowa Liceum z zespołem szkół w Dukli.
- Budowa ośrodków sportów letnich i zimowych w dorzeczu Jasiołki.
- Budowa zbiorników małej retencji „Dukła - muzeum”, Dukła - Cergowa”.
- Likwidacja mogilnika w mieście Dukła.
- Likwidacja mogilnika w miejscowości Chyrowa.

6. INSTRUMENTY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Realizacja polityki przestrzennej gminy odbywać się będzie poprzez opracowywanie i realizację zmian planów miejscowych, opracowywanie i realizację studiów, koncepcji i programów, a także poprzez inne działania władz gminy na rzecz aktywizacji gospodarczej i promocji gminy, gospodarowania mieniem komunalnym itp.

6.1. Plany miejscowe i dopuszczalny zakres zmian

Gmina Dukla jest w całości objęta obowiązującymi planami miejscowymi. Polityka władz gminy w tym zakresie ukierunkowana więc będzie na ewentualne ich zmiany stosownie do zaobserwowanych potrzeb wynikających z potrzeb rozwoju przestrzennego gminy. Ponieważ można założyć, że potencjalne zmiany planów miejscowych będą rozrzucone po całym obszarze gminy i będą dotyczyły terenów o różnej powierzchni oraz różnym, potencjalnym przeznaczeniu, należy opracować szczegółowe kryteria kwalifikowania terenów do przeprowadzenia zmian oraz kolejności ich dokonania.

Przy sporządzaniu zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy korzystać z dokumentów zmiany studium, w szczególności jego ustaleń tekstowych i graficznych dla zapewnienia **zgodności rozwiązań i ustaleń zmian planów miejscowych z kierunkami i polityką przestrzenną określoną w studium**.

Dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami studium zmiany zasięgu przestrzennego terenów określających kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz zmiany w zakresie ustaleń dla poszczególnych terenów w planach miejscowych w stosunku do ustaleń studium, pod warunkiem zachowania zgodności z określonymi w niniejszym studium celami rozwoju, w następujących sytuacjach:

- dostosowania do istniejących podziałów nieruchomości lub do zasad podziału nieruchomości określonych planach miejscowych,
- dostosowania do przyjętych w niniejszej zmianie studium ustaleń w zakresie kształtowania układu urbanistycznego lub w zakresie standardów urbanistycznych,
- konieczności lokalizacji infrastruktury technicznej, oraz lokalizacji dróg publicznych i gminnych niebędących drogami publicznymi,
- konieczności realizacji inwestycji celu publicznego,
- konieczności dostosowania granic poszczególnych terenów do istniejącej rzeźby terenu – dopuszcza się korektę zasięgu terenów wyznaczonych w studium o nie więcej niż 50 m,
- wyznaczenie w obrębie poszczególnych kategorii terenów obszarów o funkcji jednorodnej (np. wyznaczenie w terenach MU terenów usługowych lub wyłącznie z zabudową jednorodzinną),
- konieczności dostosowania granic poszczególnych terenów ustalonych w studium do zmian w przepisach odrębnych,

- przebudowy i rozbudowy istniejącej zabudowy oraz dobudowy zabudowy gospodarczej i garaży w przypadkach, gdy nie ma możliwości zachowania ustaleń dla poszczególnych typów terenów z przyczyn technicznych,
- stosowania nowatorskich rozwiązań o wysokich walorach estetycznych, harmonijnie wpisanych w otoczenie jednakże bez zwiększania dopuszczalnej wysokości zabudowy,
- konieczności dostosowania do zasad kształtowania zabudowy ustalonych dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków przez właściwy organ nadzoru konserwatorskiego,
- dostosowania granic cmentarzy do wyników badań przydatności terenu przeprowadzonych zgodnie z wymogami przepisów odrębnych,
- dostosowania dopuszczalnego użytkowania terenu do stwierdzonego faktycznego zasięgu ponadnormatywnych uciążliwości tras komunikacyjnych,
- dostosowania dopuszczalnego użytkowania terenu do ustaleń dokumentacji geologiczno-inżynierskiej opracowanej zgodnie z wymogami przepisów odrębnych.

Ponadto:

- we wszystkich terenach poza terenami rezerwatów przyrody, dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami studium wyznaczenie w planach miejscowych niewyznaczonych w studium sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
- we wszystkich terenach dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami studium wyznaczenie w planach miejscowych niewyznaczonych w studium dróg publicznych i wewnętrznych,
- we wszystkich terenach utrzymuje się istniejącą zabudowę z możliwością jej remontów i przebudowy. Rozbudowę oraz budowę nowej zabudowy dopuszcza się pod warunkiem zgodności z ustaleniami określonymi dla poszczególnych terenów w ramach określonych kierunków rozwoju,
- we wszystkich terenach dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami studium wprowadzanie ograniczeń dotyczących zasad kształtowania zabudowy oraz wskaźników urbanistycznych mających na celu zachowanie jednorodności danego układu przestrzennego,
- dopuszcza się, jako zgodną z ustaleniami studium aktualizację spisu obiektów znajdujących się w ewidencji zabytków (w trybie określonym w przepisach szczególnych bez konieczności zmiany studium),
- dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami studium zmiany przebiegu tras komunikacyjnych i ich klas funkcjonalnych,
- we wszystkich terenach, w których dopuszcza się lokalizację zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami studium lokalizowanie budynków mieszkań socjalnych.

6.2. Instrumenty pozaplanistyczne

Mając na uwadze prowadzenie przez gminę aktywnej polityki gospodarki gruntami, aktywizację ekonomiczną i tworzenie nowych miejsc pracy, a także promocję gminy, władze Gminy Dukła przystąpią do wykonania następujących opracowań:

1. **Program gospodarki gruntami** obejmujący:
  - waloryzację terenów mienia komunalnego i terenów Skarbu Państwa, pod kątem wykorzystania ich pod przyszłe inwestycje publiczne,
  - utworzenie bazy danych o aktualnych właścicielach, a szczególnie formach władania i władających tymi terenami, a także o cenach i rozmieszczeniu transakcji nieruchomościami,
  - zasady komunalizacji terenów Skarbu Państwa, nabywania terenów będących własnością prywatną, zamian, różnych form użyczenia i zbywania terenów komunalnych.

2. **Program aktywizacji ekonomicznej** zawierający:
  - rozeznanie aktualnych potrzeb w zakresie rodzajów i ilości miejsc pracy niezbędnych na terenie gminy,
  - przygotowanie na terenach komunalnych lub w porozumieniu z mieszkańcami gminy na terenach prywatnych atrakcyjnych ofert lokalizacyjnych dla potencjalnych inwestorów pod zamierzenia generujące nowe miejsca pracy,
  - stworzenie systemu udogodnień finansowych (podatki, opłaty), administracyjnych (wydawanie decyzji) i organizacyjnych dla inwestycji generujących nowe miejsca pracy.

3. **Program promocji gminy** składający się z następujących działań:
  - utworzenie banku danych o atrakcjach turystycznych i kulturalnych, bazie noclegowej, wypoczynkowej i gastronomicznej oraz możliwościach aktywnego wypoczynku i spędzania wolnego czasu,
  - opracowanie i edycja różnorodnych tematycznie i skierowanych do różnych odbiorców folderów, map, albumów prezentujących Miasto i Gminę Dukła, także w szerszym kontekście regionalnym i międzynarodowym (Euroregion Karpacki),
  - rozpowszechnianie materiałów promocyjnych poprzez wykorzystanie wyjazdów służbowych członków władz samorządowych, pracowników urzędu miasta i gminy, środowiska biznesu czy wreszcie znanych osobistości wywodzących się z tych terenów.

7. OBSZARY ROZMIESZCZENIA WIELKOPOWIERZCHNIOWYCH OBIEKTÓW HANDLOWYCH

Gmina Dukła będzie zmierzać do zapewnienia możliwości działania na swoim terytorium różnorodnym podmiotom gospodarczym. Dotyczy to także obiektów handlowych. Ze względu na szczególne wymagania wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną a także ze względu na potencjalne uciążliwości wynikające z działalności tych obiektów dla otoczenia (w tym w szczególności dla terenów mieszkaniowych) oraz ze względu na potencjalne oddziaływanie tych obiektów na warunki ekonomiczne działalności innych podmiotów w dziedzinie handlu, możliwości realizacji tych obiektów na terenie Gminy Dukła ograniczono do terenów wskazanych w niniejszym studium.

Istniejący stan zainwestowania oraz obsługi komunikacyjnej sprawiają, iż najdogodniejsze warunki dla ich lokalizacji występują w otoczeniu drogi krajowej nr 9 w miejscowościach Zboiska, i Cergowa. Wielkopowierzchniowe obiekty handlowe będą mogły być realizowane w granicach terenów UC i P w tych miejscowościach, oraz wybranych na etapie planu miejscowego terenach UC w miejscowości Dukła a także w obszarze przygotowania terenów pod inwestycje strategiczne generujące nowe miejsca pracy w miejscowości Zboiska, na zasadach określonych w przepisach odrębnych. Konieczne będzie zapewnienie obsługi komunikacyjnej obiektów poprzez rozbudowę lokalnego układu komunikacyjnego.

8. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

Na podstawie analizy stanu istniejącego zagospodarowania przestrzennego oraz biorąc pod uwagę zamierzenia i aspiracje samorządu gminy wskazuje się następujące, wyodrębnione na rysunku studium, obszary wymagające przekształceń rehabilitacji i rewitalizacji:

Obszar „**Przygotowania terenów pod inwestycje generujące nowe miejsca pracy**” – obejmujący tereny położone w sąsiedztwie jednego z wariantów przebiegu projektowanej drogi ekspresowej w miejscowości Zboiska. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać w kierunku przygotowania terenów pod umożliwienie działalności usługowej i produkcyjnej dla potencjalnych inwestorów chcących rozpocząć działalność gospodarczą w gminie. Działania na rzecz przygotowania obszaru polegać będą na:

- pomocy prawnej i organizacyjnej w ustaleniu stanu prawnego gruntów,
- zapewnieniu dostępności transportowej terenu,
- uzbrojeniu terenu w niezbędne systemy infrastruktury technicznej,
- tworzeniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego możliwości realizacji obiektów służących działalności usługowej i produkcji oraz zapewnienia ograniczenia niekorzystnego wpływu prowadzonej działalności gospodarczej na otoczenie.

~~[Obszar „**Potencjalnego rozwoju energetyki odnawialnej – elektrownie wiatrowe**” – obejmujący stoki i wierzehowiny terenów o korzystnych warunkach dla lokalizacji niewielkie enklawy terenów już istniejących elektrowni wiatrowych i terenów, na których prowadzone są obecnie procedury zmierzające do ich realizacji, położone w północnych częściach miejscowości Łęki Dukielskie i Wietrzno, w północnej części miejscowości Równe oraz w północnych częściach miejscowości Cergowa i Jasionka. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać do umożliwienia lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenach o najkorzystniejszych warunkach anemometrycznych ograniczone tylko do terenów, na których prowadzone są obecnie procedury zmierzające do realizacji elektrowni wiatrowych i będą mieć miejsce tylko w przypadku pozytywnego zakończenia tych procedur. Działania na rzecz rozwoju energetyki odnawialnej w postaci lokalizacji elektrowni wiatrowych obszaru polegać będą na:~~

- ~~• pomocy prawnej i organizacyjnej w ustaleniu stanu prawnego gruntów,~~
- ~~• zapewnieniu dostępności transportowej terenu,~~
- ~~• pomocy w uzbrojeniu terenu w niezbędne systemy infrastruktury technicznej;]¹~~

[...]¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

- ~~[tworzeniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego możliwości realizacji obiektów produkujących energię elektryczną ze źródeł odnawialnych oraz zapewnienia ograniczenia niekorzystnego ich wpływu na środowisko.]¹~~

Obszar „**Potencjalnej działalności związanej z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu ziemnego**” – obejmujący tereny potencjalnego występowania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego położone w północnych częściach miejscowości Głojsce, Teodorówka, Nadole oraz w południowych częściach miejscowości Łęki Dukielskie i Wietrzno a także w północnych częściach miejscowości Zboiska, Cergowa i Jasionka oraz w południowej części miejscowości Równie. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego na tym obszarze będą dotyczyły tych terenów na których udokumentowane zostaną złoża ropy naftowej i gazu ziemnego i zmierzać do umożliwienia ich późniejszej eksploatacji. Działania na rzecz umożliwienia eksploatacji udokumentowanych złóż wymienionych wyżej surowców energetycznych polegać będą na:

- pomocy prawnej i organizacyjnej w ustaleniu stanu prawnego gruntów,
- zapewnieniu dostępności transportowej terenu,
- pomocy w uzbrojeniu terenu w niezbędne systemy infrastruktury technicznej,
- tworzeniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego możliwości realizacji obiektów, urządzeń i sieci związanych z eksploatacją ropy naftowej i gazu ziemnego oraz zapewnienia ograniczenia niekorzystnego ich wpływu na środowisko.

Obszar „**Restrukturyzacji i rekultywacji po eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego**” – obejmujący tereny zakończonej i kontynuowanej eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego w północnych częściach miejscowości Wietrzno i Równie. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać do likwidacji niekorzystnych skutków powstałych w wyniku prowadzonej eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego oraz przywrócenia w miarę możliwości tego obszaru do stanu pierwotnego. Działania na rzecz restrukturyzacji i rekultywacji obszaru polegać będą na:

- stopniowej rozbiorce i usuwaniu obiektów służących eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego, nie nadających się do adaptacji na inne cele,
- umożliwieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów oraz zagospodarowania terenów na cele nie związane z eksploatacją górnictwem
- ochronie poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego, a w miarę potrzeby odtwarzanie terenów zielonych w korytarzu ekologicznym Jasiołki.

Obszar „**Rozwoju agroturystyki i turystyki pobytowej**” – obejmujący tereny

---

[...] ¹ Wprowadzono Zmianą Nr 2 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dukla uchwaloną Uchwałą Nr X/53/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 29 czerwca 2015 roku.

zainwestowane i przeznaczone pod zainwestowanie w miejscowościach Chyrowa, Łęki Dukielskie, Mszana, Nowa Wieś, Olchowiec, Ropianka, Tylawa, Zawadka Rymanowska i Zyndranowa. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać w kierunku stworzenia warunków do lokalizowania obiektów usług turystycznych (zabudowa pensjonatowa), ze uwzględnieniem działalności agroturystycznej przy zachowaniu jego walorów krajobrazowo-kulturowych. Działania na rzecz rozwoju agroturystyki i turystyki pobytowej na tym obszarze polegać będą na:

- umożliwieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego lokalizacji zróżnicowanej bazy noclegowej i gastronomicznej,
- zachowaniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego harmonijnych proporcji pomiędzy terenami zabudowy wiejskich jednostek osadniczych a terenami rolnymi i leśnymi,
- umożliwieniu niezmotywowanej penetracji i rekreacyjnego wykorzystania terenów rolnych i leśnych.

Obszar **"Obsługi tranzytowego ruchu turystycznego i towarowego"** – obejmujący tereny zainwestowane i przeznaczone pod zainwestowanie oraz niezainwestowane i nie przeznaczone pod zainwestowanie do ewentualnego ich uruchomienia poprzez zmianę planów miejscowych w miejscowościach Barwinek, Lipowica, Nadole, Teodorówka i Tylawa. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać w kierunku umożliwienia lokalizowania obiektów i prowadzenia działalności związanej z obsługą tranzytowego ruchu turystycznego i towarowego poprzez lokalizację moteli, parkingów, centrów logistycznych. Działania na tym obszarze polegać będą na:

- umożliwieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego lokalizacji obiektów służących kompleksowej obsłudze ruchu pasażerskiego i towarowego,
- rozbudowie układu komunikacyjnego dla poprawy dostępności komunikacyjnej terenów,
- zapewnieniu w ustaleniach zmiany planu miejscowego odpowiednich standardów obsługi parkingowej
- redukcji negatywnych oddziaływań na środowisko wynikających z funkcjonowania centrów logistycznych

Obszar **"Rozwoju bazy turystyki kwalifikowanej"** – obejmujący tereny przeznaczone pod zainwestowanie, położone w otulinie Magurskiego Parku Narodowego w miejscowości Olchowiec. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać w kierunku umożliwienia lokalizacji bazy turystycznej umożliwiającej poznanie i wykorzystanie walorów Magurskiego Parku Narodowego, ze szczególnym zwróceniem uwagi na uniknięcie lub zminimalizowanie niekorzystnego oddziaływania na przedmiot ochrony. Działania na tym obszarze polegać będą na:

- umożliwieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego lokalizacji obiektów hotelarskich o standardzie schronisk, schronisk młodzieżowych, kempingów i pól biwakowych,
- utrzymaniu i uzupełnianiu sieci szlaków turystycznych o zróżnicowanym zasięgu i stopniu trudności,
- zachowaniu wymogów ochrony Magurskiego Parku Narodowego określonych w przepisach odrębnych.

Obszar **”Rozwoju turystyki narciarskiej z obiektami towarzyszącymi”** – obejmujący tereny o korzystnych warunkach dla uprawiania narciarstwa w miejscowościach Cergowa, Chyrowa, Iwla i Jasionka. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać do umożliwienia budowy stacji narciarskich wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Działania na tym obszarze polegać będą na:

- umożliwieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego lokalizacji wyciągów narciarskich i narciarskich tras zjazdowych o zróżnicowanym stopniu trudności,
- umożliwieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego lokalizacji różnicowanej bazy noclegowej i gastronomicznej,
- realizacji sieci tras narciarskich biegowych i tras turystyki narciarskiej o zróżnicowanym zasięgu i stopniu trudności.

Obszar **”Urządzenia „leśnych parków kontemplacyjnych”** – obejmujący tereny związane z kultem religijnym Św. Jana z Dukli w miejscowościach Cergowa, Nowa Wieś i Trzciana. Przekształcenia zagospodarowania przestrzennego tego obszaru będą zmierzać do wykształcenia przestrzeni publicznych (ciągi spacerowe, obiekty małej architektury) wykorzystujących jego walory przyrodnicze i kulturowe. Działania na tym obszarze polegać będą na:

- zapewnieniu poprzez ustalenia zmiany planu miejscowego zachowania wysokich standardów klimatu akustycznego,
- umożliwieniu lokalizacji obiektów kultu religijnego
- umożliwieniu niezmotoryzowanej penetracji terenu,
- wyposażeniu terenu w urządzone miejsca wypoczynku i kontemplacji

9. POTENCJALNE OBSZARY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA I OBSZARY PROBLEMOWE

9.1. OBSZARY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA

Na podstawie analizy istniejącego zainwestowania oraz w związku z realizacją przyjętych kierunków zagospodarowania przestrzennego przewiduje się, że (jeżeli z postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, z analizy porealizacyjnej albo z przeglądu ekologicznego wyniknie, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem obiektu), następujące istniejące i planowane obiekty na terenie Gminy Dukla mogą wymagać ustanowienia obszarów ograniczonego użytkowania:

- projektowana droga ekspresowa S-19,
- istniejące i projektowane linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 400 kV i 110 kV wraz ze stacją GPZ,
- istniejące wysypisko odpadów.

9.2. TERENY ZAMKNIĘTE

Na terenie Gminy Dukla nie występują tereny zamknięte określone w przepisach odrębnych.

10. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Przyjęte w niniejszej zmianie studium rozwiązania wynikają z następujących głównych przesłanek.

1. Dotychczasowych przesądzeń planistycznych i istniejącego stanu zainwestowania. W niniejszej zmianie studium uwzględniono tereny przeznaczone do zainwestowania w dotychczas obowiązujących dokumentach planistycznych utrzymując możliwości zainwestowania stworzone w tych dokumentach.
2. Potrzeby stworzenia nowych możliwości przestrzennych realizacji zabudowy mieszkaniowej oraz zabudowy służącej działalności gospodarczej. Zasięg nowo wyznaczonych terenów zainwestowania wynika ze stanu prawnego gruntów – stosunków własnościowych oraz z uwarunkowań środowiska przyrodniczego i jego ochrony a także z możliwości rozbudowy systemów infrastruktury technicznej i systemu komunikacyjnego gminy. W zakresie rozbudowy systemów infrastruktury technicznej uwzględniono przyjęte przez gminę w odrębnych dokumentach koncepcje programowe rozbudowy systemu zaopatrzenia w wodę oraz systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków.
3. Konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego o znaczeniu ponadlokalnym. W tym w szczególności Magurskiego Parku Narodowego, obszarów Natura 2000, Jaśliskiego Parku Krajobrazowego, Obszaru Krajobrazu Chronionego Beskidu Niskiego oraz rezerwatów przyrody.
4. Potrzeby zapewnienia warunków przestrzennych dla realizacji inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym jaką będzie zbiornik wodny w Trzcianie na rzece Jasiołce.
5. Potrzeby stworzenia możliwości rozwoju ruchu turystycznego na bazie walorów naturalnych gminy.

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SKALA 1:10000

ZAŁĄCZNIK NR 2 DO UCHWAŁY NR XXXI/191/13
RADY MIEJSKIEJ W DUKLI Z DNIA 26 MARCA 2013

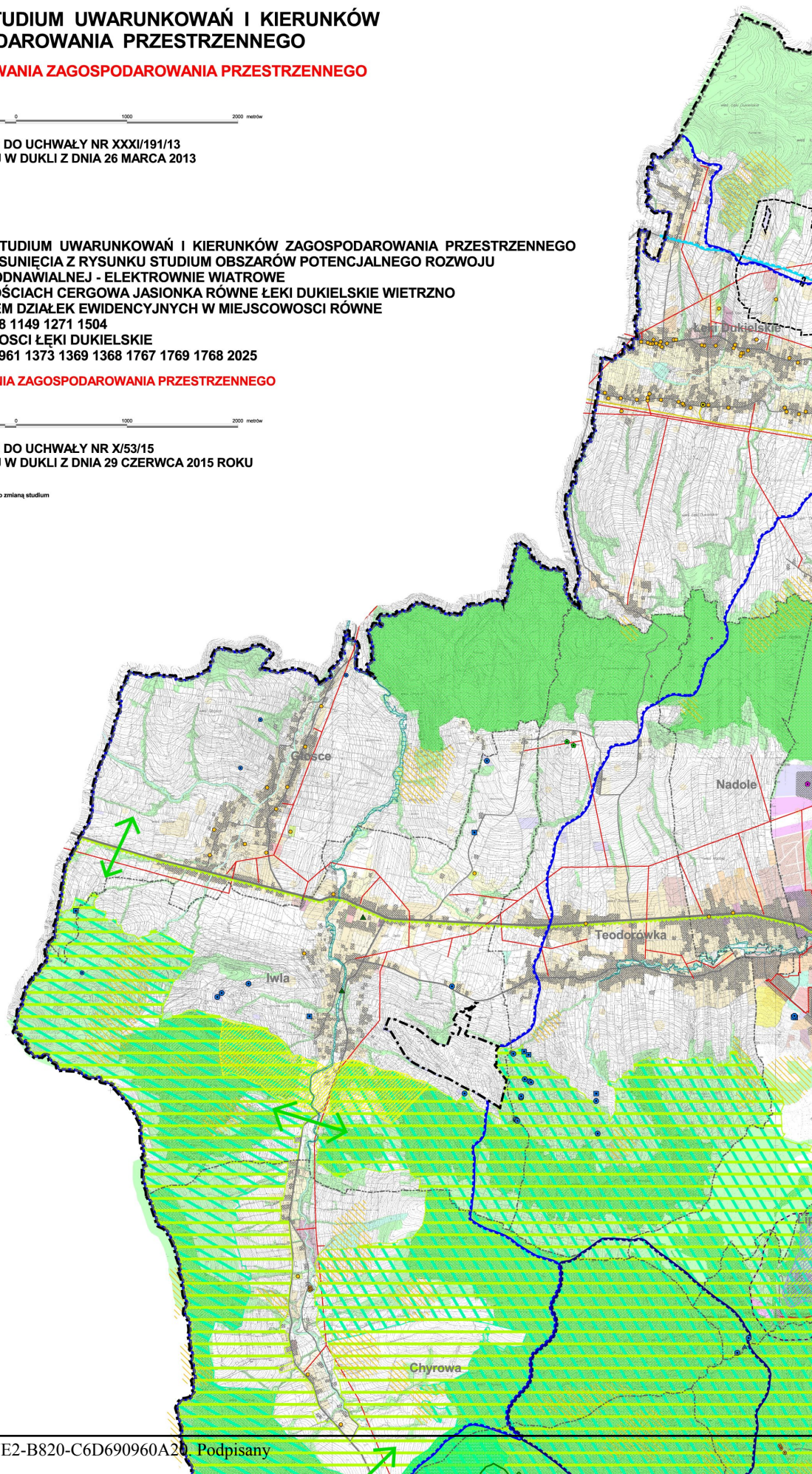
ZMIANA NR 2 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
W ZAKRESIE USUNIĘCIA Z RYSUNKU STUDIUM OBSZARÓW POTENCJALNEGO ROZWOJU
ENERGETYKI ODNAWIALNEJ - ELEKTROWNIE WIATROWE
W MIEJSCOWOŚCIACH CERGOWA JASIONKA RÓWNE ŁĘKI DUKIELSKIE WIETRZNO
Z WYŁĄCZENIEM DZIAŁEK EWIDENCYJNYCH W MIEJSCOWOŚCI RÓWNE
NR 886 965 1148 1149 1271 1504
I W MIEJSCOWOŚCI ŁĘKI DUKIELSKIE
NR 1848 1960 1961 1373 1369 1368 1767 1769 1768 2025

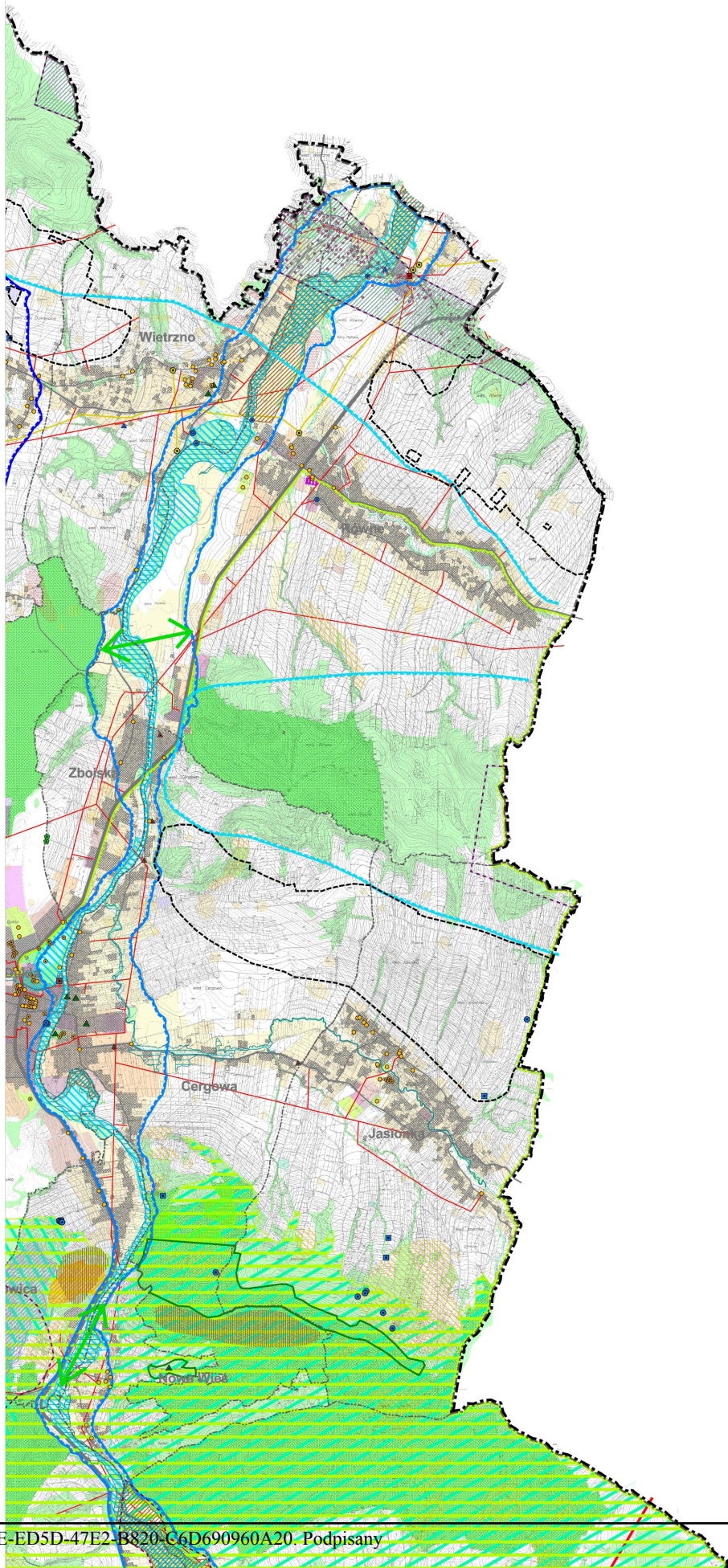
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

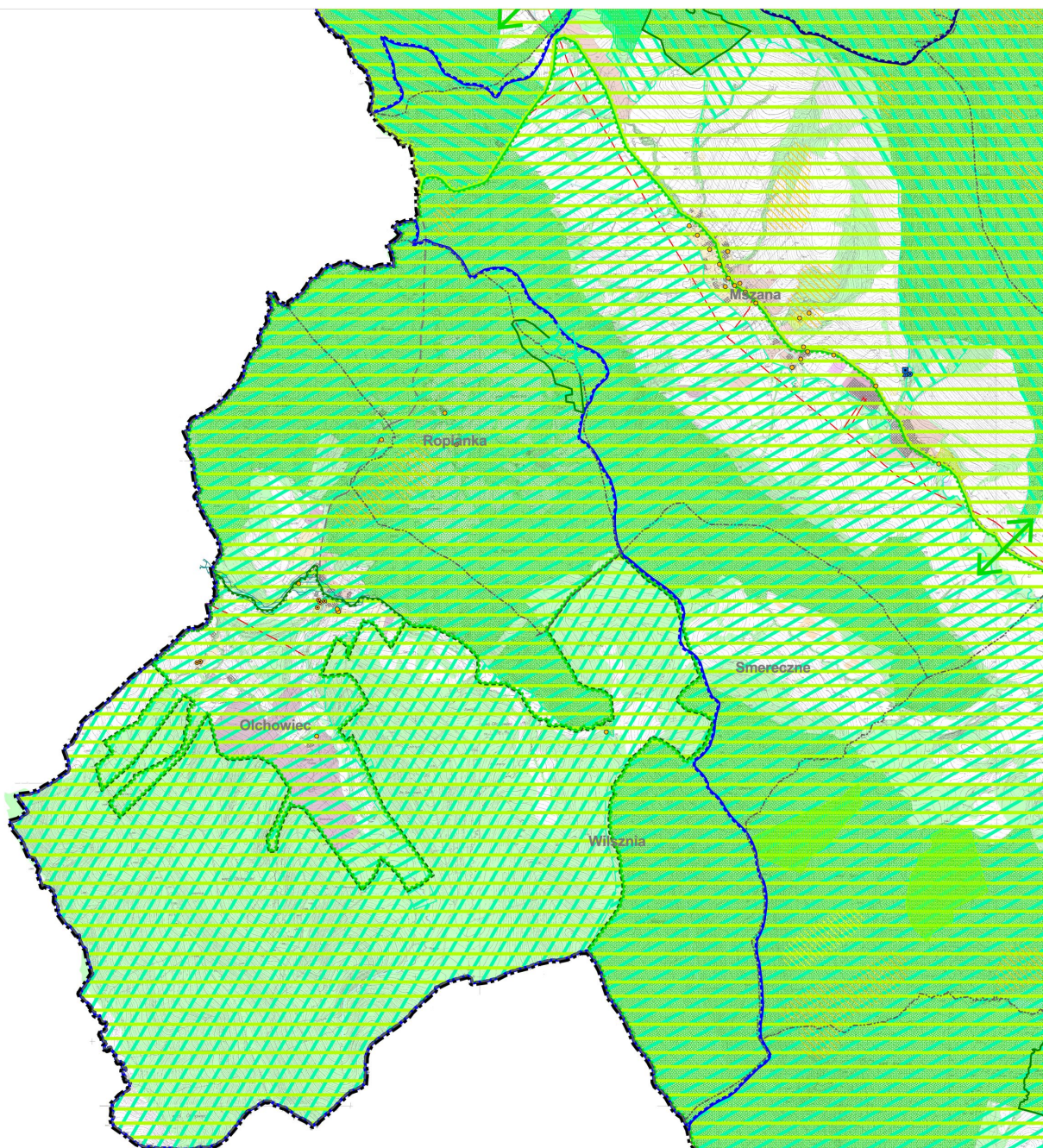
SKALA 1:10000

ZAŁĄCZNIK NR 2 DO UCHWAŁY NR X/53/15
RADY MIEJSKIEJ W DUKLI Z DNIA 29 CZERWCA 2015 ROKU

--- Granica obszaru objętego zmianą studium

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Przesądzenia planistyczne i zamierzenia inwestycyjne

- Tereny zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności
- Tereny zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności z dopuszczeniem usług i nieuciągłej produkcji
- Tereny zabudowy mieszkaniowej o wysokiej intensywności
- Tereny zabudowy zagrodowej
- Tereny usług publicznych
- Tereny usług komercyjnych
- Tereny usług kultury religijnej
- Tereny usług turystyki
- Tereny usług sportu i rekreacji
- Tereny usługowe z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej
- Tereny produkcji i rzemiosła
- Tereny infrastruktury technicznej
- Tereny infrastruktury transportowej
- Tereny zieleni publicznej
- Tereny ogrodów działkowych
- Tereny cmentarzy

Uwarunkowania w zakresie środowiska przyrodniczego i kulturowego

- Lasy i zadrzewienia
- Lasy zbliżone do naturalnych
- Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody
- Ostoje chronionych gatunków zwierząt
- Ważniejsze kompleksy gleb chronionych o klasach bonitacyjnych I - III
- Gleby pochodzenia organicznego
- Wody otwarte i ciekł wodne
- Tereny zagrożone ruchami osuwiskowymi
- Obszary szczególnego zagrożenia powodzią
- Granica orientacyjna zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 433 - "Dolina rzeki Wisłoki"
- Orientacyjna granica projektowanej strefy ochrony pośredniej ujęcia wody w Zółkowie na rzeczce Wisłoczce
- Orientacyjna granica strefy ochrony pośredniej ujęcia wody w Lipowicy
- Granica orientacyjna występowania złóż wód mineralnych
- Skupiska jaskiń
- Ciąg ekologiczny o znaczeniu ponadlokalnym
- Ciąg ekologiczny o znaczeniu lokalnym
- Obiekty zabytkowe wpisane do gminnej ewidencji zabytków
- Stanowiska archeologiczne wpisane do ewidencji zabytków

Oznaczenia inne

- Granice obszaru objętego zmianą studium
- Granice administracyjne gminy
- Granice jednostek administracyjnych (miejscowości)
- Tereny zabudowane i zalawstowane

Obiekty i obszary objęte ochroną prawną

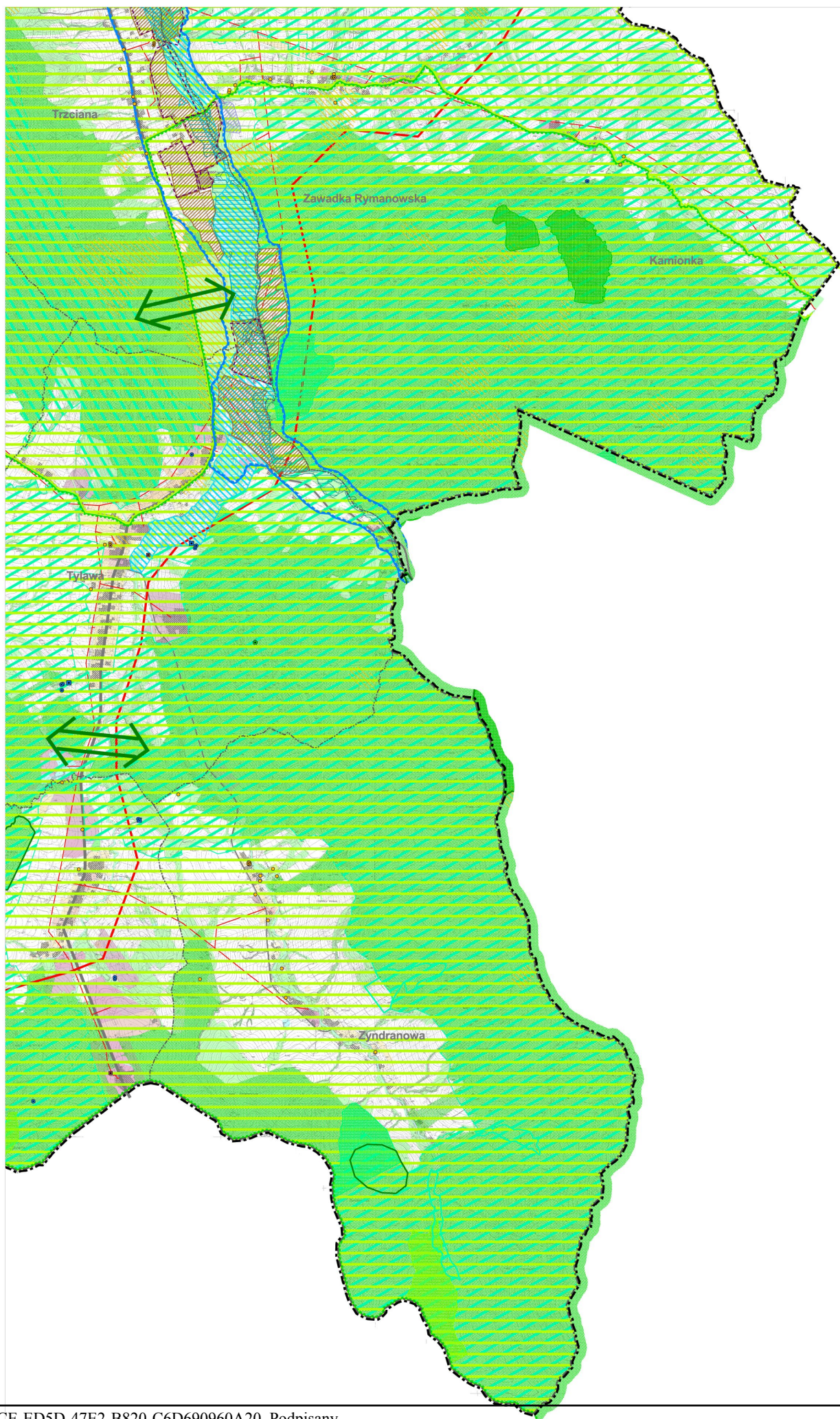
- Granice rezerwatów przyrody
- Granica Magurskiego Parku Narodowego
- Granica Otuliny Magurskiego Parku Narodowego
- Granica Jasińskiego Parku Krajobrazowego
- Granica Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego
- Obszar Natura 2000 "Beskid Niski"
- Obszar Natura 2000 "Ostoja Jasińska"
- Obszar Natura 2000 "Ostoja Magurska"
- Obszar Natura 2000 "Trzciana"
- Obszar Natura 2000 "Łysa Góra"
- Obszar Natura 2000 "Jasiołka"
- Obszar Natura 2000 "Kościół w Równem"
- Obszar Natura 2000 "Osuwiska w Lipowicy"
- Pomniki przyrody
- Granice użytków ekologicznych
- Lasy ochronne
- Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków
- Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków
- Udokumentowane złoża ropy naftowej i gazu ziemnego
- Udokumentowane złoża łupków węglowych
- Udokumentowane złoża piaskowców cegrowatych
- Udokumentowane złoża kruszywa naturalnego
- Granice terenów górniczych

Uwarunkowania w zakresie transportu

- Drogi krajowe
- Drogi wojewódzkie
- Drogi powiatowe
- Drogi gminne

Uwarunkowania w zakresie infrastruktury technicznej

- Ujęcia wody
- Stacje uzdatniania wody
- Zbiorniki wyrównawcze
- Przepompownie wody
- Oczyszczalnie ścieków
- Przepompownie ścieków
- GPZ Równie (30/15 kV)
- Gazowa stacja redukcyjno-pomiarowa I-go stopnia
- Stacje bazowe telefonii komórkowej
- Wywypisko odpadów komunalnych
- Linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 400 kV
- Linia elektroenergetyczna średniego napięcia 30 kV i 15 kV
- Czynne odwierty eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego
- Nieczynne odwierty eksploatacji ropy naftowej i gazu ziemnego

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SKALA 1:10000

ZAŁĄCZNIK NR 3 DO UCHWAŁY NR XXI/191/13
RADY MIEJSKIEJ W DUKLI Z DNIA 26 MARCA 2013

ZMIANA NR 2 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
W ZAKRESIE USUNIĘCIA Z RYSUNKU STUDIUM OBSZARÓW POTENCJALNEGO ROZWOJU
ENERGETYKI ODNAWIALNEJ - ELEKTROWNIE WIATROWE
W MIEJSCOWOŚCIACH CERGOWA JASIONKA RÓWNE ŁĘKI DUKIELSKIE WIETRZNO
Z WYŁĄCZENIEM DZIAŁEK EWIDENCYJNYCH W MIEJSCOWOŚCI RÓWNE
NR 886 965 1148 1149 1271 1504
I W MIEJSCOWOŚCI ŁĘKI DUKIELSKIE
NR 1848 1960 1961 1373 1369 1368 1767 1769 1768 2025

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SKALA 1:10000

ZAŁĄCZNIK NR 3 DO UCHWAŁY NR X/53/15
RADY MIEJSKIEJ W DUKLI Z DNIA 29 CZERWCA 2015 ROKU

--- Granica obszaru objętego zmianą studium

